

<u>Oznámení č.</u>	Obsah	Strana
	I <i>Informace</i>	
	
	II <i>Přípravné akty</i>	
	Evropský hospodářský a sociální výbor	
	416. Plenární zasedání ve dnech 6. a 7. dubna 2005	
2005/C 255/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropské průmyslové distrikty a nové znalostní sítě	1
2005/C 255/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma Politika cestovního ruchu v rozšířené EU	14
2005/C 255/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Priority jednotného trhu 2005 – 2010	22
2005/C 255/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o posílení důvěryhodnosti a spolehlivosti elektronických trhů typu business-to-business KOM(2004) 479 v konečném znění	29
2005/C 255/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterým se po dvacáté deváté mění směrnice Rady 76/769/EHS o sblížení právních předpisů, nařízení a administrativních ustanovení členských států týkajících se omezení prodeje a užívání některých nebezpečných látek a přípravků (látky klasifikované jako karcinogeny, mutageny nebo látky toxické pro reprodukci – carcinogens, mutagens, substances toxic to reproduction –c/m/r) KOM(2004) 638 v konečném znění – 2004/0225 (COD)	33

2005/C 255/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví pravidla pro jmenovité množství hotově baleného zboží, a kterou se ruší směrnice Rady 75/106/EHS a 80/232/EHS a mění směrnice Rady 76/211/EHS KOM(2004) 708 v konečném znění -2004/0248 (COD)	36
2005/C 255/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Specializované sekce „Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost“ k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o implementaci programu podpory Evropského audiovizuálního sektoru (MÉDIA 2007) KOM(2004) 470 v konečném znění – 2004/0151 (COD)	39
2005/C 255/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sektor velkých maloobchodních řetězců – trendy a dopady na zemědělce a spotřebitele	44
2005/C 255/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady: O finančním nástroji pro životní prostředí (LIFE+) KOM(2004) 621 v konečném znění – 2004/0218 COD	52
2005/C 255/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vytvoření Evropského registru úniků a přenosů škodlivých látek a o změně směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES KOM(2004) 634 v konečném znění – 2004/02341 (COD)	55
2005/C 255/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 95/2/ES o potravinářských přídatných látkách jiných než barviva a náhradní sladidla a směrnice 94/35/ES o náhradních sladidlech pro použití v potravinách KOM(2004) 650 v konečném znění – 2004/0237 COD	59
2005/C 255/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Úloha organizované občanské společnosti v – Boji proti nehlášené práci“	61
2005/C 255/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu na rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Programu Společenství pro zaměstnanost a sociální solidaritu – PROGRESS KOM(2004) 488 v konečném znění	67
2005/C 255/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady a Evropského parlamentu o další evropské spolupráci při zajišťování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání (KOM(2004) 642 v konečném znění – 2004/0239 (COD))	72
2005/C 255/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském uskupení pro přeshraniční spolupráci (EUPS) KOM(2004) 496 v konečném znění – 2004/0168 (COD)	76
2005/C 255/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti KOM(2004)492 v konečném znění – 2004/0163 (AVC)	79
2005/C 255/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady zakládající Fond soudržnosti KOM(2004) 494 v konečném znění – 2004/0166 (AVC)	88
2005/C 255/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro regionální rozvoj KOM(2004) 495 v konečném znění-2004/0167 (COD)	91

II

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

416. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 6. A 7. DUBNA 2005

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropské průmyslové distrikty a nové znalostní sítě

(2005/C 255/01)

Dne 1. července 2004 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl, že vypracuje stanovisko k tématu *Evropské průmyslové distrikty a nové znalostní sítě*.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, která odpovídala za přípravu podkladů pro Výbor, přijala své stanovisko dne 16. března 2005. Zpravodajem byl p. **Pezzini**.

Výbor přijal následující stanovisko dne 6. dubna 2005 na svém 416. plenárním zasedání 127 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 O distriktech se vedou rozsáhlé diskuse na všech úrovních a ve všech průmyslových zemích, zejména během posledních 15 let. Rozvojové země a stejně tak i partnerské země Středomoří se snaží vytvořit systém distriktů, který je již zaveden v řadě zemí Evropské unie, aby napomohly rozvoji svého podnikání.

1.2 Provedené analýzy prokázaly, že distrikty mají kladný vliv na politiku zaměstnanosti, a podaly řadu příkladů osvědčených postupů⁽¹⁾ v oblasti firemní sociální odpovědnosti již řadu let předtím, než Komise vydala příslušnou Zelenou knihu⁽²⁾.

1.3 Na druhé straně vedou nové hospodářské a sociální jevy a nové znalostní sítě ke změnám tradičních svazků distriktů, směřují výrobní systémy k metadistriktům⁽³⁾ a vyvolávají potřebu vytvářet sítě mezi jednotlivými hospodářskými oblastmi.

(1) Viz Becchettini o průmyslových distriktech a sociálních důsledcích, 1995.

(2) KOM(2001) 366 v konečném znění ze dne 18. 7. 2001.

(3) Z řeckého „meta“, což znamená „po“, „nad“, „mimo“ či „přes“ (přesahující). Metadistrikt tedy přesahuje tradiční oblast distriktu a je na tradičních distriktech vybudován.

1.4 Ve snaze shrnout tuto širokou problematiku se toto stanovisko z vlastní iniciativy dotýká následujících témat:

— Část 2: Definice a nedořešené otázky

— Část 3: Od distriktů k evropským znalostním metadistriktům

— Část 4: Distrikty v USA a na mezinárodní úrovni

— Část 5: Současná situace a existující nástroje v Evropské unii

— Část 6: Směrem k nové strategické politice EU zaměřené na znalostní distrikty

— Část 7: Závěrečná doporučení

1.5 Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy o nových evropských sítích inteligentních distriktů⁽⁴⁾ je:

— provést terénní analýzu současných technologických distriktů a tzv. metadistriktů;

(4) „Novými“ distrikty jsou distrikty inteligentní/znalostní/technologické, které v porovnání s distrikty průmyslovými dokonale využijí informační a komunikační technologie.

- vyhodnotit podmínky pro úspěšný rozvoj nových distriktů a analyzovat jejich potenciál z hlediska Lisabonské strategie, a to jak v současné Evropské unii složené z 25 členských států, tak v budoucí Evropské unii složené z 28 členských států;
- položit základy integrované evropské politiky na podporu nových evropských sítí znalostních distriktů a metadistriktů;
- posoudit, jaké nástroje jsou zapotřebí k uskutečnění této politiky, vyhodnotit současné distrikty a navrhnout možné úpravy, změny a inovace;
- stanovit základ pro vznik opravdové evropské platformy⁽⁵⁾ jako podkladu pro nové evropské sítě znalostních distriktů v Evropské unii o 25 členských státech;
- přispět k vytváření většího počtu kvalitnějších pracovních míst.

1.6 Evropský hospodářský a sociální výbor již mnohokrát zdůraznil, jaký závazek na sebe Evropská rada vzala, když jako základní cíl **Lisabonské strategie** definovala „učinit z Evropy nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku světa, schopnou udržitelného růstu a s více a lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností“.

1.6.1 Nyní více než kdy dříve musejí strategie růstu vycházet ze schopnosti:

- co neefektivněji sloučit jednotlivé politiky rozvoje;
- do větší míry zapojit sociální partnery s cílem zajistit pokročilejší rozvoj zaměstnanosti a udělit distriktům větší impuls;
- posílit výměny mezi technologickým výzkumem a místním průmyslovým rozvojem;
- dosáhnout vysokého kritického množství průmyslových podniků, školících a výzkumných institucí, pokročilých malých a středních podniků, kvalifikovaných lidských zdrojů, finančních a dalších služeb, rizikového kapitálu a rozhodovacích činitelů ve veřejné i soukromé sféře;
- urychlit vývoj výrobních a distribučních systémů ve stále evropské síti na základě znalostí, schopnosti sdílet informace, znalosti a zkušenosti a schopnosti je absorbovat, zdokonalovat a předávat dále.

⁽⁵⁾ KOM(2002) 714 v konečném znění ze dne 11. 12. 2002 uvádí, že platformy „mají napomáhat tržní spolupráci a vypracovat dlouhodobý strategický plán výzkumu a vývoje konkrétních technologií (...). Zajistí synergií mezi veřejnými orgány, uživateli, regulátory, průmyslovými podniky, spotřebiteli a špičkovými zařízeními (...). Je zapotřebí společného směřování výzkumu, který dokáže vytvářet nové pracovní příležitosti, a navazujícího regulačního rámce, ve kterém je možno tyto technologie rozvíjet a uvádět na trh.“

1.7 Po více než čtyřech letech od doby, kdy bylo započato s uskutečňováním Lisabonské strategie, zbývá dnes zklamání z toho, jak skrovný je pokrok v uskutečňování jejích cílů a reakci na proces, o nějž usiluje. Dokonce i zpráva o Lisabonské strategii vypracovaná Skupinou na vysoké úrovni za předsednictví Wima Koka obsahuje závěr, že „*neuspokojivé provádění strategie je zapříčiněno zejména tím, že zde **chybí rozhodná politická akce***“ s dodatkem, že „*agenda je přetížena, koordinace je nedostatečná a priority jsou ve vzájemném střetu*“⁽⁶⁾.

1.8 Na zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004 zdůraznil předseda Evropské komise, že Kokova zpráva „podává realistické, nicméně zneklidňující hodnocení postupu. Ukazuje, že nyní musíme jednat, abychom dohnali ztracený čas“⁽⁷⁾. Konkrétněji zdůraznil nutnost „přehodnotit priority, posoudit dosažený pokrok a přijmout větší odpovědnost za to, že budou trvale sledovány“⁽⁸⁾. Výbor také na tuto věc vyjádřil svůj názor ve svém nedávno přijatém stanovisku⁽⁹⁾.

1.9 Při přehodnocování priorit v rámci Lisabonské strategie by se také podle názoru EHSV mělo na průmyslové distrikty a jejich rozvoj pohlížet jako na klíčový prvek při vytváření nových znalostí a zejména při vytváření většího počtu lepších pracovních míst. Přitom je třeba využívat značných možností, které skýtají sítě, díky nimž se mohou opakovaně vzájemně obohacovat kodifikované znalosti výzkumu na jedné straně a nepodchycené (tacitní) znalosti,⁽¹⁰⁾ které se šíří a jež jsou zakořeněny v oblastech výroby a distribuce, na straně druhé.

1.10 Důležitá je **podpora iniciativ na místní úrovni a schopnost začleňovat je do sítě tak, jak to odpovídá Lisabonské strategii**: je třeba za prvé podporovat vytváření a rozvoj inovativních podniků v celé Unii, zejména v nových členských státech, a za druhé rozšiřovat možnosti pro vzájemné setkávání a spolupráci těchto podniků v duchu pevnější hospodářské a sociální soudržnosti.

1.11 Nové „otevřené technologické distrikty“ umožňují integraci a síťové propojení všech aktérů činných v dané oblasti s aktéry v ostatních oblastech.

⁽⁶⁾ *Facing the challenge*, zpráva Wima Koka o Lisabonské strategii, předložena Komisi dne 3. listopadu 2004 a Evropské radě na zasedání v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004.

⁽⁷⁾ Projev designovaného předsedy Komise na zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004.

⁽⁸⁾ Tamtéž, viz pozn. 7.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 120, 20.5.2005, zpravodajové: pánové Vever, Ehnmark a Simpson.

⁽¹⁰⁾ Nelson, R a Winter, S.G. (1982), *An evolutionary theory of economic change*. Nepodchycené (tacitní) znalosti nejsou oproti informacím a kodifikovaným znalostem formalizovány a mohou být generovány pouze sociálními interakcemi/vztahy.

1.12 Z praktického hlediska hrají evropské sítě otevřených technologických distriktů zásadní úlohu při dosahování těchto cílů:

- zajišťování kvalitních pracovních míst, která cestou větší odpovědnosti, hlubší zainteresovanosti a nové kulturní vyspělosti mobilizují všechny schopnosti pracujících;
- rozšiřování technologií a know-how a urychlování přeměny inovativních aplikací v úspěšnost v tržních podmínkách;
- zajišťování lepších a kvalifikovanějších pracovních míst a stimulace nových, diverzifikovanějších profesních funkcí;
- podpora hlubšího povědomí o zachovávání a ochraně životního prostředí a místních oblastí, ve který distrikty fungují, a stanovování nejvhodnějších prostředků pro podporu sociální, hospodářské a ekologické udržitelnosti;
- upevňování hospodářské a sociální soudržnosti a zlepšování hospodaření podniků v dané oblasti s cílem kodifikovat společná pravidla a jazyk a dosáhnout takového druhu společenství, které vyrůstá v neustálém cyklu vzájemného učení;
- upevňování a rozvoj trvalých praktických komunikačních a kooperačních sítí, které vzájemně propojují firmy, pracující, vynálezce, komunity, veřejné a soukromé instituce, svět financí, vysoké školy a další vzdělávací zařízení, komerční a tržní systémy a řadu dalších aktérů oblastního rozvoje;
- upevňování přirozeného smyslu mladých lidí pro iniciativu a podnikatelského ducha;
- rozvoj průmyslového a distribučního tkaniva nové rozšířené Evropy harmonickou a soutěžní cestou a urychlení jeho plného začlenění do nového, většího jednotného trhu.

1.13 V dnešním stále globalizovanějším světovém hospodářství má **rozvoj znalostní Evropy** významné důsledky pro národní, regionální a místní řád a mezinárodní rovnováhu. Tyto důsledky se týkají rychlého nabývání a používání nových technologií, naboru a přijímání kvalifikovaných pracovních sil na mezinárodní úrovni a konečně možnosti decentralizovat organizaci procesu výroby a distribuce při současném zajištění, že tento proces bude i nadále soudržný a pružný a podrží si vysokou úroveň kvality.

1.14 Působení **globalizace** a prakticky současný vznik a vývoj **síťových technologií** s sebou přináší krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé změny ve výrobní ekonomice a zejména v ekonomice distriktů.

1.15 Současné distrikty již dosáhly **otevřenosti** vůči novým trhům a v poslední době podporují politické změny, kam patří například stále častější přemísťování výrobních činností, podněcované ekologickými podmínkami v některých zemích a jistěné stále dokonalejším využíváním výpočetní techniky.

1.16 V EU skládající se z 25 států je v průměru 50 % produkce distriktů určeno pro zahraniční trh. To znamená že distrikty již své průmyslové struktury dodaly mezinárodní charakter a ve svém odbytu se v rostoucí míře orientují na mezinárodní trh.

1.17 Musí dojít k posunu od internacionalizace ke globalizaci:

- vedle uplatňování výrobků na zahraničních trzích se musí **globalizace** týkat i jednotlivých **fází výroby**;
- je třeba **upevňovat systém získávání informací** na tradičních i nových trzích, co se týče možných zahraničních partnerů a možností v oblastech mimo současné hranice, na podporu politiky pronikání na trh a možných partnerských svazků;
- je třeba diverzifikovat „zahraniční“ doménu - jak z hlediska míst, kde probíhá výroba, tak z hlediska míst, kde dochází k prodeji - a vypracovat **strategii síťového propojení a společného podnikání** tak, aby se začlenily i další operační oblasti a jejich specifické charakteristiky; to je třeba provést nejenom z podnikového hlediska, ale také s ohledem na zdroje inovací, výzkum a nové projekty a myšlenky, přičemž je třeba mít vždy na paměti průmyslové, finanční, organizační a školicí aspekty;
- důležité je **maximálně využívat kulturní identitu** jednotlivých oblastí, tak aby se z jejich zařazení a začlenění do celoevropské sítě vytěžilo maximum;
- k tomu, aby bylo možno čelit novým problémům na poli konkurenceschopnosti, je nyní zapotřebí rozvíjet stále školení pracujících a vytváření nových odborných kvalifikací⁽¹⁾.

1.18 V důsledku rozšiřování zeměpisných hranic, jež je podněcováno hospodářskými výhodami a umožňováno technickou podporou, se uvolňují svazky územní blízkosti, které dříve vymezovaly průmyslové distrikty a tvořily základ jejich síly. To vede ke vzniku vůdčích firem, jejichž zaměření, pokud jde o trhy pro odbyt a dodávky, se posouvá od územního k virtuálnímu, vycházejícímu zejména ze strategií hospodářských výhod.

⁽¹⁾ Viz KOM(2004) 474 v konečném znění ze dne 14.7.2004 a stanovisko Výboru 139/2005 ze dne 10.2.2005, zpravodaj: pan Koryfidis.

1.19 V současnosti je na evropské **průmyslové podniky** zaměřena pozornost, protože procházejí velice citlivým stadiem. Je třeba řešit **problémy dvojího druhu**:

- otevírání a konkurence nových trhů (nejnebezpečnější jsou asijské země);
- nutnost reorganizovat a obnovit vztahy mezi firmami, v neposlední řadě zavedením nových technologií a nových nepodchycených i kodifikovaných znalostí.

1.20 Významné změny si vynucuje **nová konfigurace konkurenčních modelů na globálním trhu**. Nové integrované platformy a sítě se musejí zabývat tématy, jako jsou výzkum a inovace, konstrukce a forma nových výrobků a výrobní postupy, řízení nových, kvalifikovanějších lidských zdrojů a nových materiálů, propagace a marketing, účetnictví a úvěrové finančníctví, logistika a trh a řízení zákaznických služeb.

1.21 Na **mezinárodní úrovni** je oblastí, kde se jev průmyslových distriktů a klastrů projevuje nejvýrazněji, **Severní Amerika**, kde se početně zmnohosobily od Pacifiku až po Atlantik; jako příklady mohou sloužit Silicon Valley, průmyslové klastry u San Diega nebo Route 128. Distrikty - byť na jiné úrovni průmyslového vývoje - nalezneme také v **Latinské Americe**: v Mexiku (klastr Guadalajara), v Brazílii (Sinos Valley) nebo v Uruguayi (masný klastr). Co se týče **Asie**, nalézáme významné příklady v Indii (klastr Agra, klastr Tiruppur a klastr Ludhiana), v Pákistánu (klastr Sialkot), v Jižní Koreji (klastr montáže spotřební mikroelektroniky) a v Indonésii (klastr střední Jávy). Tento fenomén pronikl již také do **Afriky**, kde je distriktů v některých subsaharských zemích celá řada.

1.22 V **Evropě** nalézáme vedle desítek příkladů z Itálie nejvýznamnější distrikty a klastry ve Francii, kde byl proto v roce 1998 založen Francouzský klub průmyslových distriktů, a v Německu, kde nalézáme přes padesát „Raumordnungsregionen“ a obzvláště významnou iniciativu v Bádensku-Württembersku. Významné jsou také klastry ve Velké Británii: konkrétně jmenujme například Cambridge High-Tech Cluster, Motor Sport Cluster v Birminghamu nebo klastry ve Skotsku a v dalších oblastech. Objevila se také řada kladných příkladů ve Skandinávii, kde se velký význam připisuje učení jakožto klíčovému předpokladu vývoje, jemuž napomáhá geografická blízkost. V nových členských státech můžeme najít významné příklady například v různých oblastech České republiky, Maďarska, Polska, Slovinska, Malty a pobaltských států.

2. Definice a nedořešené otázky

2.1 Není snadné podat **jednu úplnou definici** fenoménu distriktů, jenž je na celosvětové úrovni tak rozdílný, dynamický a různorodý.

2.2 Obecně můžeme průmyslové distrikty definovat jako **místní homogenní výrobní systémy vyznačující se**

výraznou koncentrací průmyslových firem, většinou malé a střední velikosti, s vysokou úrovní specializace výroby.

2.3 V závěrečné zprávě Odborné skupiny pro podnikové klastry a sítě Generálního ředitelství pro podnikání při Evropské komisi ⁽¹²⁾ se **distrikty** definují jako

„skupiny nezávislých společností a příslušných institucí, které:

- **vzájemně spolupracují a soutěží,**
- **jsou zeměpisně soustředěny do jedné nebo několika oblastí, i když klastry mohou mít globální rozsah,**
- **specializují se v určité oblasti, propojené společnými technologiemi a kvalifikací,**
- **jsou založeny na vědeckých poznatcích nebo jsou tradiční,**
- **klastry mohou být buď institucionalizované (mít vlastního manažera/ředitele klastru), nebo neinstitutionalizované,**
- **klastr má kladný vliv na inovace a konkurenceschopnost, kvalifikovanost a informovanost a na růst a dlouhodobou podnikatelskou dynamiku.“**

2.3.1 V posledních desetiletích se distrikty, které svou existenci zahájily podněcováním tvorby a rozvoje výrobních činností v odvětvích průmyslu a služeb, v oblastech o specifických ekonomických charakteristikách, **vyvinuly většinou autonomní cestou**, kde svou činnost zaměřovaly na konkrétní odvětví, v nichž získaly a rozvinuly velmi významné konkurenční výhody. Nutnost dosahovat stále vyšší úrovně kvality a bezpečnosti pak vedla distriktové firmy k tomu, že se zaměřovaly na stále užší volně specializované tržní segmenty, jak to dokládá vysoká jakost jejich výrobků.

2.4 **Distrikty** nejsou pouze skupiny firem, které mohou být specializované a nacházejí se v dané oblasti; jsou to také **skupiny firem, jež hrají podle týmových pravidel**. Každé uskupení spolupracuje na projektech a společně soutěží, přičemž místní oblast není zdaleka jenom kulisou, na jejímž pozadí vyvíjejí firmy svou činnost a výrobu, nýbrž je to aktivní aspekt napomáhající integraci z hlediska sociálního i hospodářského a rovněž z hlediska výrobního cyklu. Dá se říci, že místní oblast je zásobárnou výrobních tradic a praktických znalostí.

⁽¹²⁾ Viz Závěrečnou zprávu Odborné skupiny pro podnikové klastry a sítě, strana 9 – Evropská komise, Generální ředitelství pro podnikání, projekt MAP (Víceletý program) 2002.

2.5 **Zrychlení** přenosu informací a možnost prozkoumat v krátkém časovém rámci celé dodavatelské panorama usnadnily firmám práci a současně je přinutily se přizpůsobit. **Rovnováha uvnitř distriktů se změnila.** Do vytváření a upevňování **nových** technologických **modelů** se začlenil celý výrobní řetězec, což má vliv na odbornou pracovní náplň, organizaci práce, rozvoj pracujících a oblasti růstu.

2.6 V rostoucí míře jsou distrikty propojovány a integrovány se **specializovanými servisními středisky, odbornými školami, vysokými školami, technologickými parky a výzkumnými středisky** v dané oblasti. Kvalita vytvářeného produktu, která je pro přežití firem distriktu věcí zásadní důležitosti, záleží zejména na jejich schopnosti sloučit stávající výrobní tradice s požadavkem inovací a specializace, jak ji vyjadřuje nebo vnímá trh.

2.7 **Internacionalizace výroby** ve stále rostoucí míře vyžaduje, aby firmy investovaly do nadnárodních sítí. Tam, kde síť, v jejímž rámci chtějí vybudovat svou konkurenční výhodu, přesahuje lokální sféru, musejí být malé a střední podniky stejně jako velké nadnárodní společnosti schopny pořídit si odpovídající technická zařízení, jež jim umožní sdružovat a zpracovávat poznatky a zaměstnávat odpovědné a motivované pracovníky.

2.8 Zatímco na jedné straně **rostoucí integrace trhu** postihuje firmy, které jsou zvyklé operovat na omezených trzích, skýtá na druhé straně významné příležitosti nalézt nová odbytiště, zvláště u dynamičtějších malých a středních podniků. **Výrazné technologické změny** nejsou vždy ku prospěchu velkým společnostem. **Síťová ekonomika** (net economy) mnohdy neutralizuje faktory jako je zeměpisná vzdálenost nebo dostupnost nezávislé distribuční sítě, čímž se vyrovnávají některé z tradičních slabín malých a středních podniků. Musejí však dokázat (za podpory asistenčních a servisních středisek) dokonale využívat možnosti, které technický vývoj nabízí.

2.9 Internet již částečně překonal zeměpisná omezení. **Zásadní faktory, jako je rychlá výměna informací nebo sledování příležitostí,** které pro svou úspěšnost vyžadovaly co nejkratší dobu realizace, jsou nyní zajišťovány spojením pomocí informačních technologií.

2.10 I když je dnes mnohem více možností i možných činností než dříve, nemůže internet stále ještě konkurovat osobnímu styku. Kontakt z očí do očí při využití znalostí a zkušeností je dosud nenahraditelný. Jakkoliv internet oslabuje vliv zeměpisných vzdáleností a mění strukturu distriktů tím, že firmy podněcuje k tomu, aby rostoucí měrou navazovaly styky

s **aktéry za svými místními (a často i státními) hranicemi,** hraje **vztah důvěry** mezi aktéry stále ještě zásadní úlohu.

3. Od distriktů k evropským znalostním metadistriktům

3.1 K tradičním průmyslovým distriktům se v rostoucí míře přičleňují **metadistrikty,** ve které se tyto distrikty také někdy transformují. Oproti klasickým distriktům můžeme metadistrikty definovat jako **integrované průmyslové platformy, v jejichž rámci aktéři technického odvětví expandují a přibírají nová střediska zpracování znalostí a užitého výzkumu a hledí za hranice svého nejbližšího sousedství s cílem vyvinout výrobní a distribuční systémy zaměřující se na sdílené hodnoty a strategie.**

3.2 **Metadistrikty** umožňují, aby jednotlivé fáze probíhaly na zeměpisně vzdálených místech, vybraných podle ekonomických faktorů a místních možností za současného udržení úrovně výroby a - zejména v případě výroby - zaručení jakosti cestou „**učení se interakcemi**“, což umožňuje, aby došlo k posunu od hlavně reaktivního přístupu k přístupu aktivnímu.

3.3 S tím, jak dochází k posunu směrem k metadistriktům, musejí distrikty v rostoucí míře fungovat jako znalostní laboratoř. Politiku, která je nutná na podporu **změny postavení distriktu v rámci globální logiky,** musejí provádět buď veřejné instituce a zvláště orgány místní a územní samosprávy, nebo - a to především - samy firmy, a tato politika se musí týkat lidských zdrojů a úrovně inovací v procesu, který by zajistil plnou účast řídicích činitelů z veřejného i soukromého sektoru.

3.4 Metadistrikty rozšiřují síť mezi malými, středními a velkými firmami, které vzájemně interreagují a upevňují svou spolupráci a pracovní svazky s nejmodernějšími středisky vědeckotechnického výzkumu. Působí zde tyto hnací síly:

- vůdčí aktéři, což jsou ti, kteří dokáží ve svém odvětví udávat směr vývoje;
- investice vynaložené na dosažení vysoké technické úrovně;
- spolupráce mezi firmami vzájemně a mezi firmami na jedné straně a výzkumnou základnou na straně druhé;
- motivace, školení a výcvik pracovníků na všech úrovních.

3.5 Obecně vzato máme čtyři prvky, které nám pomohou určit, zda se jedná o metadistrikt:

- **multisektorialita:** funguje zde řetězcový přístup, kam spadá celý servis, oblast výzkumu nebo vývojová činnost,

- **lokalita:** koncepci zeměpisné blízkosti nahrazuje koncepce síťových vazeb a maximálního využívání různých kulturních identit partnerů,
- **důležitost:** odvětví zastoupená v metadistriktech jsou významná pro ekonomiku a vyznačují se výrazným počtem středisek produkujících znalosti,
- **vůdčí subjekty:** jsou zde vůdčí společnosti, které dokáží metadistrikt nasměrovávat, a to v prostředí, které se vyznačuje vysokým zastoupením malých a středních podniků.

3.6 Proces porozumění tomuto jevu s cílem naplánovat **podporu, která se bude metadistriktům poskytovat**, je nepochybně dosud složitější a mnohotvárnější, v neposlední řadě proto - jak již bylo zmíněno při definování metadistriktů - že cílem je na experimentálním základě vybrat výrobní oblasti s vynikajícími výsledky, se silnými existujícími nebo potenciálními vazbami na svět výzkumu, výroby a inovací. Porozumět těmto jevům je však složité, protože nemáme dostatek empirických studií ani statistických podkladů.

3.7 Plánovací proces musí zahrnovat všechny elementy potřebné ke zdokonalení analýzy **vlastností metadistriktů**:

- zjištění a kvantifikace **tradičních aktérů**: společností činných ve specializovaných výrobních odvětvích, produkujících suroviny a polotovary, strojírenské nástroje nebo výrobní služby; složky odvětví; zjištění vůdčích specializací v jednotlivých odvětvích; modely transferu technologie mezi firmami;
- zjištění a kvantifikace **nových aktérů v systému**: vysoké školy; vědeckovýzkumná střediska; technický servis pro firmy; komunikace a marketing; zjištění vůdčích aktérů; vztahy a interakce s výrobním řetězcem; modely transferu technologie a spolupráce;
- **analýza referenčních úrovní na národní i mezinárodní úrovni** k nalezení podobných výrobních systémů; hodnocení makrodynamiky v daných souvislostech; posouzení vývojových strategií prováděných veřejnými orgány v daných souvislostech; posouzení systémů vztahů mezi veřejnými a soukromými subjekty a mezi vysokoškolskými a výzkumnými institucemi a firmami;
- posouzení **konkurenceschopnosti metadistriktových odvětví a potenciálu systému**; provedení analýzy silných a slabých stránek, možností a rizik pro metadistrikt, se zvláštním zřetelem ke slabinám a rizikům;

- stanovení **směrnic pro intervence** politiky a činnosti pro výzkum, investice, internacionalizace a konkurenceschopnost na zahraničních trzích;

- stanovení stupně vyškolení a zapojení pracovníků, kteří jsou v distriktech zaměstnáni, a to na všech úrovních.

3.8 Posun směrem k znalostnímu systému přináší značné **problémy v řízení podniků**:

- přeměna distriktu na formu otevřené sítě, respektive místní sítě zařazené do rámce globálních výrobních, distribučních a znalostních sítí, vyžaduje, aby u společností distriktu došlo k posunu od starého systému **dělbý práce vycházejícího z výroby**, který pro ně funguje dobře, k novému **znalostně orientovanému systému, rozšířenému na všechny pracovníky, na řídicí činitele z veřejného i soukromého sektoru a na všechny úrovně**. Zatímco předchozí systém se soustředil na schopnost řídit praktické operace výrobního procesu, u nového systému je kritickým prostředkem **schopnost řídit globální informační toky**, komunikovat za použití vědeckotechnického jazyka a **řídit složité organizační modely**, a to vše na pozadí vnitřní nutnosti, aby distrikt reinvestoval do **pracovního školení a do strukturovaných znalostí**;

- ústředními interakčními procesy jsou **svazky spolupráce a vzájemné důvěry mezi podnikateli v distriktu a mezi podnikateli na jedné straně a zaměstnanci na straně druhé**, pluralistická organizace výrobního procesu a vztah vzájemné spolupráce mezi firmami a mezi firmami a orgány místní a územní samosprávy. Klíčovým prvkem je hodnota koncepce **sociálního kapitálu v rámci systému distriktu** ⁽¹³⁾ a to, jakým způsobem politiky reagují na postupné rozptylování tohoto sociálního kapitálu a degeneraci živého a dynamického systému místních interakcí;

- distrikt obsahuje celou paletu ambicí a frustrací, soutěživosti, nápodoby a spolupráce, která definuje celou **komunitu**. Je konstruován tak, že postihuje nevýhodné praktiky a odměňuje ty, kdo upřednostňují rozvoj distriktu, a to udílením **schvalovací pečeti**.

3.9 Konečně na významu zjevně nabývají **nové servisní struktury, které působí jako kognitivní rozhraní mezi místním kontextem a globálními sítěmi**. Vznikají nové agentury, jejich stimulací jsou potřeby místních firem a originální mechanismy soutěže a spolupráce a jejichž účelem je napomoci rozvoji výrobního kontextu.

⁽¹³⁾ Průzkum mezi pracujícími v distriktu ukazuje, že je u nich vyvinut silný smysl pro angažovanost a motivaci, a to i na těch nejnižších úrovních (oblast Lombardie, preambule k Zákonu o metadistriktech, 2004).

4. Distrikty v USA a na mezinárodní úrovni

4.1 Podle některých odhadů existovalo v USA v polovině devadesátých let minulého století již 380 distriktů/klastrů činných v široké oblasti nejrůznějších odvětví výroby a služeb, zahrnujících 67 % pracujícího obyvatelstva a představujících 61 % výroby USA⁽¹⁴⁾. Řada z těchto odvětví se zrodila z krizí regionální výroby, jak tomu bylo například u klastrů kalifornského San Diega, které vznikly jako výsledek restrukturalizace obranného sektoru. Ty těží z význačné úlohy, kterou hraje stát a místní orgány státní správy při zavádění procesu, který od té doby převzal soukromý sektor. Například v Arizoně spustila vládní komise na místních univerzitách iniciativu zaměřenou na zjištění místních distriktů a seskupení hlavních aktérů soukromého sektoru, čímž napomohla vytvoření distriktních organizací k posouzení a řešení problémů a možností jednotlivých distriktů. Podobné iniciativy byly provedeny i v dalších státech USA, například ve státě New York, v Minnesotě, Oklahomě a Oregonu.

4.2 V Kanadě se vytvoření a rozvoj mezinárodně uznávaných znalostních průmyslových distriktů staly ústředním bodem „inovační strategie“ federální vlády. Sem patří zejména federální grantové agentury zjišťující výzkumné investice vynaložené v 27 krajích a městech země. V rámci kanadské inovační strategie je jedním z hlavních cílů federální inovační politiky vybudovat do roku 2010 minimálně deset mezinárodně uznávaných „technologických klastrů“. V Kanadě je vcelku běžné, že se v centru průmyslového distriktu nachází některá velká výzkumná instituce, kterou bývá často univerzita⁽¹⁵⁾.

4.3 V Asii a v Latinské Americe jsou příklady obzvláště různorodé. Distrikty se nacházejí v Indii a také v Číně. V Pákistánu tlak nových konkurenčních hnacích sil uvolněných liberalizací trhu a globalizací akcentoval tendenci pracovat s průmyslovými sdruženími a se službami, které poskytují, tak, aby byly splněny mezinárodně uznávané normy zajištění jakosti. V Brazílii a v Mexiku musejí distrikty v důsledku výrazného pronikání Číny na severoamerický trh čelit mezinárodní konkurenci v cenové oblasti. Tato konkurence vede k větší vertikální integraci na jedné straně a k diferenciaci distriktů na straně druhé.

4.4 Na Novém Zélandě uskutečňují místní orgány státní správy na podporu průmyslových distriktů různé iniciativy. V Austrálii vzniká řada iniciativ na nižší úrovni, jako jsou iniciativy místních orgánů státní správy v Adelaide, Cairns

⁽¹⁴⁾ Viz materiál OECD „Podpora podnikání a inovačních malých a středních podniků v globální ekonomice“ - Druhá ministerská konference OECD o malých a středních podnicích, Istanbul, 3.-5. června 2004.

⁽¹⁵⁾ Viz Canada Foundation for innovation – J. Adam, „Research funding: key to clusters“, 2003.

a Hunter Valley, v jejichž rámci byly vytipovány skupiny firem, rozvinuta dynamika mezi nimi ve vztahu k jejich potřebám a v některých případech byly poskytnuty státní granty na studie, poradenství a administrativní služby.

5. Současná situace a stávající nástroje v Evropské unii

5.1 V mnoha částech Evropy se průmyslová politika, která byla dosud obecně orientována na odvětvové politiky a iniciativy, začala ohlížet i na místní oblast, aby udržela podmínky, které přispěly k úspěchu známek „Made in ...“. Mnohdy se však místní výrobní systémy setkávají s obtížemi při hledání správných odpovědí z organizačního a řídicího hlediska. Tím se otevřely dveře novým typům podpory, které již nejsou směřovány na jednotlivé firmy, nýbrž se spíše zaměřují na místní systém jako celek.

5.2 **Místní orgány státní správy společně s vysokými školami, výzkumnými ústavy, průmyslovými sdruženími a úvěrovými institucemi** se starají o podpůrná opatření zaměřená na šíření inovací, zvyšování kvality, podporu odbytu místních výrobků a konečně na vytváření systémových projektů cestou iniciativ zaměřených na obchodní vztahy.

5.3 Průmyslové distrikty jsou v současnosti v **řadě evropských zemí právně uznávány** (například v Itálii zákonem č. 317/1991) a panuje všeobecná shoda v tom, že jsou pro národní hospodářství skutečným přínosem. To platí zejména pro Itálii. Přesto není snadné je přesně identifikovat a oficiální čísla si neodpovídají, pokud jde o jejich počty nebo o odvětví, v nichž se specializují.

5.4 Iniciativy na podporu distriktů se uskutečňují na oblastní úrovni v Itálii (v Piemontu, Lombardii, Venetu, Emiliu Romagnu a Toskánsku), ve Španělsku (Katalánsko a Valencie) a v Německu (např. iniciativy BioRegio, Exist a InnoRegio). Ve Francii formuloval DATAR⁽¹⁶⁾, což je meziresortní útvar podléhající předsedovi vlády, konkrétní politiky na podporu rozvoje místních výrobních systémů (SPL), jež jsou součástí Francouzského klubu průmyslových distriktů. Řadu příkladů distriktů nalézáme ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku.

5.5 Také skandinávské země si vypracovaly svůj přístup k politice distriktů. V Dánsku má metoda distriktů výrazný vliv na hospodářskou politiku země a ve Finsku ovlivnila podpora distriktů nejenom hospodářskou politiku, ale i vědecký výzkum, techniku a školství.

⁽¹⁶⁾ DATAR: Délégation à l'aménagement du territoire et à l'action régionale.

5.6 V nových členských státech jsou od let 2000-2001 zaváděny různé programy rozvoje distriktů, kam spadá „koope- rační“ program v České republice a maďarský program NFT GVOP, který se týká rozvoje průmyslových parků⁽¹⁷⁾ a jenž pochází od nevládní organizace (NGO⁽¹⁸⁾) nazvané Sdružení průmyslových parků. V Maďarsku je v současnosti 165 průmyslových parků, které se podílejí 18 % na zaměstnanosti v průmyslu a 28 % na průmyslovém vývozu. V období 1997 - 2003 investovalo Maďarsko do průmyslových parků 46 182 000 eur⁽¹⁹⁾. V západním Zadunají byl zaveden program PGK⁽²⁰⁾ a v Polsku byl spuštěn program pro vytváření klastrů a sítí malých a středních podniků. Slovinsko spustilo v roce 2000 tříletý program rozvoje distriktů, jenž zahrnuje více než 500 firem a na 50 institucí. Přes 130 pilotních a zkušebních projektů probíhá v pobaltských zemích. Na Maltě uskutečňují místní orgány strategii na podporu klíčových distriktů v odvětvích, jako je zdravotnictví, oceánografie, informační technologie, letectví a služby. Významné příklady máme také v kandidátských zemích, jako např. distrikt Temešvár v Rumunsku. V Bulharsku bylo v rámci programu PHARE „Vytváření kapacit pro urychlený růst sektoru malých a středních podniků v Bulharsku“ vytipováno v roce 2001 pět potenciálních distriktů. S cílem dosáhnout jejich dalšího rozvoje rozhodlo Ministerstvo hospodářství o vytvoření národní agentury se specifickým úkolem řídit jejich rozvoj.

5.7 V Nizozemsku je metoda distriktů přímo začleněna do vládní politiky a programů. V Rakousku byla zavedena specifická opatření na posílení svazků mezi výzkumnými ústavami a soukromým sektorem, zmírnění zákonných a administrativních překážek bránících inovacím, na podporu konkrétních distriktů a na vybudování odborných vzdělávacích středisek.

5.8 Politika na podporu distriktů vyžaduje systémový a integrovaný přístup beroucí v úvahu svazky mezi firmami, mezi průmyslovými odvětvími a konečně mezi firmami, institucemi a místními orgány. Při tomto přístupu **má být soukromý sektor hnací silou iniciativ a veřejný sektor má fungovat jako prostředník a katalyzátor.**

5.9 „Systém distriktů“ tvoří základ různých forem **horizontální integrace mezi firmami**, zaujímajících rozmezí od svazků mezi primárními a pobočnými firmami až (v rámci odvětví) po outsourcing. Tato integrace dláždí cestu pro udržení **vysoké flexibility** a rovněž pro zajištění úspor z rozsahu, které jsou typické pro velké společnosti, cestou integrované výroby. Rozčleněním jednotlivých výrobních stadií dokáže distrikt zajistit samostatně všechny fáze výrobního řetězce v rámci odvětví, v němž působí. Tak je možno pružně

⁽¹⁷⁾ Parky vyžadují plochu minimálně 25 000 m². Firma řídí infrastrukturu a záležitosti spojené s podnikáním. K projektu přispívá společně veřejný a soukromý sektor - banky a finanční instituce bohužel nikoli.

⁽¹⁸⁾ NGO je anglická zkratka výrazu „non-governmental organisation“, tedy nevládní organizace.

⁽¹⁹⁾ Pramen: Janos Toth, člen EHSV.

⁽²⁰⁾ PGK: Pannon Gazdasági Kezdemenezes.

řídít výrobní náklady a snadněji se přizpůsobovat požadavkům trhu.

5.10 Úspěch, který mají produkty distriktů na mezinárodních trzích, je také **plodem výrazné schopnosti inovovat a trvalého výzkumu ke zdokonalování výrobků**. Tomu napomáhá konkurence mezi jednotlivými firmami distriktu a **interakce s místními vysokými školami a akademickými institucemi**. Díky této synergii se i taková odvětví, jež jsou běžně považována za technicky méně rozvinutá, jako je textilní a oděvní průmysl, stala konkurenceschopnými na mezinárodní úrovni.

5.11 Dosud patří mezi faktory, které se berou v úvahu při stanovování **ukazatelů** případné existence distriktu, hustota podniků, odvětvová specializace a procentuální podíl zaměstnanců ve výrobním sektoru. Vždy se tedy jednalo o kvantitativní hodnoty, vyhovující požadavku rozhodovat na objektivním základě. Je však třeba vzít také v úvahu takové faktory, jako je hospodářský profil, inovace výrobků, celková strategie firem a - což je nejdůležitější - element „sítě“. Tento posledně uvedený faktor má zásadní význam pro stanovení původu struktury distriktu i pro určování budoucích silných stránek metadistriktu, s ohledem na úzký svazek mezi průmyslem a výzkumem.

5.12 Na **úrovni EU** mohou k rozvoji evropských technologických distriktů přispět různé iniciativy. Avšak skutečně **integrovaná politika** na podporu rozvoje inovačních distriktových sítí v souladu s opětovným zavedením Lisabonské strategie, jak požadovala Evropská rada na svém zasedání ve dnech 4. a 5. listopadu 2004, a s cílem co nejrychleji spříst ekonomické tkanivo malých a středních podniků ve starých a nových členských státech v rozšířený jednotný trh **musí teprve vzniknout.**

5.13 EU složená z 15 států měla **řadu nástrojů Společenství**, které bylo možno používat na podporu rozvoje a vytváření sítí znalostních distriktů. Tyto nástroje spadají většinou pod regionální politiku, politiku výzkumu a vývoje, politiku podnikání a inovací, politiku informační společnosti a politiku školení.

5.13.1 **Regionální politika.** Díky významným finančním přidělením mohla výzkumně inovační politika strukturálních fondů poskytnout skutečnou podporu regionálnímu rozvoji, a to cestou inovačních akcí podle článku 10 Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), programu RIS (Regionální inovační strategie) a iniciativ Společenství, jako je Interreg III-C. Současně nabízí Evropský investiční fond a Evropská investiční banka „Iniciativu růstu“ jako prostředek, pomocí něhož mohou malé a střední podniky vytvářet inovační sítě.

5.13.2 Evropská politika výzkumu a rozvoje techniky: Šestý rámcový program výzkumu a vývoje na období 2002–2006 je významným zdrojem potenciální podpory znalostních distriktů, zejména v oblastech:

- nových nástrojů, integrovaných projektů a sítí vynikajících podniků, vytvořených s cílem dosáhnout cílů vytyčených v rámci horizontální tematické priority pro malé a střední podniky;
- větev „výzkumu a inovací“;
- Studijní grant Marie Curie pro firmy v rámci druhého specifického programu;
- koordinační program ERA-NET;
- vědecko-řídící akce pro předvídání technického vývoje.

5.13.3 Akční plán „Více výzkumu pro Evropu: směrem ke 3 % HDP“ zahrnuje řadu nových akcí na národní i celoevropské úrovni. Dále bude možné rozvinout podpůrné iniciativy pro znalostní distrikty v EU cestou služeb odvozených od radionavigačního a satelitního programu Galileo.

Jak však zdůraznily zprávy z poslední doby, zejména ta, jež se zabývá zapojením malých podniků do programu, může být přístup pro malé firmy zejména v nových členských státech značně obtížný. ⁽²¹⁾

5.13.4 Politika podnikání: Pokud jde o politiku podnikání a inovací, je třeba zaznamenat tyto akce:

- Program Inovace a malé a střední podniky;
- program RITTS (Regionální strategie inovací a transfer technologie);
- projekty TRIP (Nadregionální inovační projekty);
- pilotní program PAXIS pro vytvoření a vývoj sítí inovačních firem a další uskutečňované pilotní projekty na podporu rozvoje odvětvových sítí průmyslových distriktů;
- síť Euro Info Centre Network.

5.13.5 Mezi zajímavé iniciativy Generálního ředitelství pro podnikání patří iniciativy k rozvoji distriktových sítí a práce vykonané v rámci programu IDABC na podporu firem a firemních sítí. Pokud jde o společná opatření na podporu udržitelného rozvoje řízená Generálním ředitelstvím pro životní

prostředí, je třeba zvláště uvést iniciativy pro spolupráci mezi průmyslovými distrikty na poli certifikace EMS-EMAS (Systém řízení a kontroly podniků z hlediska ochrany životního prostředí), financované na regionální úrovni.

5.13.6 Politika informační společnosti: Význačné možnosti pro projekty na podporu distriktových sítí skýtá program eEurope 2005 a konkrétněji iniciativy eGovernment, eBusiness, eCommerce, eProcurement, Broadband networks, eInclusion a Go digital.

5.13.7 Politika vzdělávání a školení: Na podporu školení v oblasti znalostních sítí je možno využít různých opatření v rámci programů Socrates a Leonardo; dále je možno plánovat iniciativy v rámci programů e-Learning a eEurope 2005.

6. Směrem k nové strategické politice EU zaměřené na znalostní distrikty

6.1 Na jarním zasedání Evropské rady v roce 2004 bylo zdůrazněno, že „opatření přijímaná na úrovni Evropské unie jsou jenom částí plánů na to, jak naplnit Lisabonskou strategii; na své uskutečnění teprve čekají četné reformy a investice, které jsou věcí členských států“ ⁽²²⁾. Tento postoj byl opakovaně potvrzen na zasedání Evropské rady ve dnech 4. a 5. listopadu 2004, kde Wim Kok předložil svou zprávu ⁽²³⁾.

6.2 Nejvýznamnější problémy se týkají tří základních strategických oblastí růstu:

6.2.1 Vývoj inteligentních nadnárodních sítí: toho by se mělo dosáhnout například využitím Iniciativy růstu Společenství a upřednostňováním investic do výzkumu, inovací a celoživotního vzdělávání. Dalším významným prvkem je vytváření a vypracování kvalifikace nových profesních funkcí, zvýšením využíváním nástrojů sítové spolupráce v rámci šestého rámcového programu.

6.2.2 Napomáhání konkurenceschopnosti firem na globálním trhu a ekologické udržitelnosti: dílem to bude zahrnovat rozvoj širokopásmových komunikací a vysokorychlostních sítí, nutných pro výzkum a inovace (GEANT), využívání pilotních aplikací programu Galileo a rozvoj iniciativ v rámci programu eEurope 2005.

⁽²¹⁾ Viz tiskovou zprávu Cordis „Cíle projektu EU ke zvýšení účasti malých a středních podniků v 6. rámcovém programu“ ze dne 14. 1. 2005; viz též Evropská komise, pětileté hodnocení výzkumu a vývoje na poli techniky informační společnosti ze dne 17. 1. 2005.

⁽²²⁾ Zpráva Komise pro jarní zasedání Evropské rady „Uskutečňování Lisabonu – Reformy pro rozšířenou Unii“ - KOM(2004) 29 v konečném znění ze dne 20. 2. 2004.

⁽²³⁾ Viz pozn. 2.

6.2.3 Vytvoření „politiky sousedství“⁽²⁴⁾ v rozšířené Evropské unii: cílem by mělo být dosáhnout pevněji zasazených a konzistentnějších synergií s novými sousedy EU s výhledem na vytvoření oblasti prosperity a bezpečnosti, zavést mechanismy spolupráce v citlivých záležitostech, jako je správa společných hranic, kontrola migračních toků nebo boj proti organizovanému zločinu.

6.3 Ve všech nových zemích EU, zejména v nových členských státech, se zvyšuje povědomí o důležitosti sítí distriktů a průmyslových klastrů jako prostředku, jak zlepšit konkurenceschopnost a produktivitu, posílit politiku zaměstnanosti, zvýšit kvalitu práce a stimulovat rozvoj malého a středního podnikání.

6.4 EHSV je toho názoru, že by měla existovat integrovaná politika na úrovni Unie k vytvoření **evropské platformy** na podporu vytváření nových evropských sítí znalostních metadistriktů.

6.5 EHSV je přesvědčen, že tyto metadistriktory jsou skutečným klíčem k úspěšnosti na globálním trhu, protože dokáží zabezpečit malým a středním podnikům lepší přístup ke kvalifikaci na vysoké úrovni a k moderním sdíleným službám a novým znalostním zařízením, přičemž současně stimulují dokonalejší řízení firem a lépe informované a zralejší pracovní síly.

6.6 EHSV zastává stanovisko, že vytvoření **evropské platformy pro distrikty** může pro malé a střední podniky představovat velice potřebný koherentní, transparentní a snadno přístupný rámec, a to pro staré i nové členské státy, kandidátské země i evropské sousedy EU.

6.7 Tato **evropská platforma pro distrikty** by měla být schopna koordinovat onu řadu politik řízených jednotlivými generálními ředitelstvími, nástroje, které jsou v současnosti dostupné, a akce Společenství.

6.8 Finanční prostředky, které by byly na tuto platformu přidělovány, musejí být dostatečné na to, aby platforma mohla podporovat akce Unie. Opatření koordinovaná přes tuto platformu a prováděná v rámci Lisabonské strategie mohou nepochybně přispět k rozvoji malého a středního podnikání, jež je obzvláště bohaté na hluboce zakořeněné nepodchycené znalosti. Iniciativy Společenství mohou tyto znalosti kodifikovat a přeměnit ve společný fond a rovněž je přenést do evropských sítí.

⁽²⁴⁾ Barcelonský proces pro středomoří (od roku 1995); Asociační a stabilizační proces pro západní Balkán; smlouvy o spolupráci a partnerství se zeměmi Společenství nezávislých států (bývalý SSSR).

6.9 Evropská platforma pro distrikty by měla představovat programový rámec pro:

- nové iniciativy pro evropské metadistriktové sítě v určitých průmyslových odvětvích, pokud to bude zapotřebí - například vytvoření technologických platform v odvětvích biochemie, kosmonautiky, textilního průmyslu nebo informačních a komunikačních technologií;
- nové iniciativy sloužící k vytvoření společné strategické vize, tak aby se prozkoumaly budoucí možnosti EU v oblastech, v nichž se produkty a výrobní inovace v současnosti testují s předpokladem potenciálního rozvoje;
- akce na vybudování *strategických kapacit* u distriktových sítí ve starých i nových členských státech, kandidátských zemích i zemí sousedících;
- zjištění vztahu mezi metadistriktory a politikou zaměstnanosti;
- opatření na podporu kulturního růstu pracovníků v distriktových organizacích;
- výměna nejlepší sítové praxe na základě harmonizovaných hodnotících kritérií a harmonizovaného postupu; cílem zde je vytvořit solidní základnu pro oblast výzkumu a inovací v rozšířené Evropské unii, s hodnocením vlivů a s jasnou a porovnatelnou zpětnou vazbou, tak aby byl získán přiměřený objem kodifikovaných a přenositelných znalostí;
- opatření pro společné školení distriktových manažerů, vedoucích podnikatelů a manažerů finančních a úvěrových systémů, které by se provádělo ve spojení s rozhodovacími činiteli v politické oblasti a s funkcionáři veřejného sektoru, jakož i s vedoucími činiteli orgánů místní a územní samosprávy podléjícími se na vzdělávacím procesu;
- zřízení kateder v rámci programu Jean Monnet⁽²⁵⁾ pro nové sítě znalostních distriktů a evropských cen za nejúspěšnější a přenositelné příklady evropských distriktů;
- ustavení systému studijních pobytů pro distriktové agenty pro technologii, tak aby se financovala přítomnost výzkumných pracovníků a odborníků v marketingu a v revizní kontrole technologií v rámci sítí;
- vypracování silné komunikační a informační funkce na základě interaktivního portálu pro znalostní distrikty;

⁽²⁵⁾ Od počátku roku 1990 do října 2003 schválilo GŘ pro vzdělávání a kulturu přibližně 2 500 projektů výuky na témata EU; sem patří 82 evropských center, 601 kateder a 1 560 stálých kurzů a modulů. Oznámení o nabídkách financování jsou každoročně zveřejňována na internetové adrese http://evropa.eu.int/comm/education/programmes/ajm/index_en.html

- pobídky pro osvojování znalostí a zkušeností a pro přístup k projektům za pomoci ústavů Společného výzkumného střediska, zejména Ústavu pro perspektivní technická studia v Seville;
- zařazení speciální rozpočtové kapitoly v souladu se 7. rámcovým programem pro výzkum a technický rozvoj pro rozvoj sítí znalostních distriktů;
- zařazení programu podpůrných činností pro rozvoj distriktů v rámci nového rámce politiky soudržnosti na období 2007-2013.

7. Závěrečná doporučení

7.1 Ve všech vyspělejších zemích probíhá v současnosti deindustrializace. V EU vzrostla přidaná hodnota v terciární sféře na 70 % celkového HDP (22 % v průmyslu, 5 % ve stavebnictví a 3 % v zemědělství) ⁽²⁶⁾. Tento proces by však neměl být podporován, protože značný podíl přidané hodnoty se odvádí do podnikatelské sféry nebo z ní pochází ⁽²⁷⁾: obchod a doprava 21,6 %, finanční a obchodní služby 27,2 %, veřejná správa 21,6 % ⁽²⁸⁾.

7.1.1 Politika schopná podporovat a šířit kulturu, jež zvyšuje zkušenosti distriktů, může bezpochyby udělat hodně pro to, aby distrikty v celé rozšířené EU dokázaly konkurovat zemím, kde se nízké náklady na pracovní síly pojí s neexistencí dialogu mezi sociálními partnery a se zanedbáváním zdravotních a bezpečnostních norem na pracovišti.

7.1.2 Podle názoru EHSV by měla nová politika usilovat o větší využívání té konkurenční výhody, jež vyplývá z uplatňování pozitivní a sociálně odpovědné praxe v podnikání ⁽²⁹⁾. To by vedlo všechny aktéry výrobní sféry k tomu, aby se práci věnovali s pocitem vědomí a odpovědnosti, dodržovali dodací lhůty, stanovovali „spravedlivé ceny“ ⁽³⁰⁾ a zajišťovali kompetentní, včasné a důkladné poprodejní služby.

⁽²⁶⁾ Pramen: Eurostat, struktura hrubé přidané hodnoty, 2002.

⁽²⁷⁾ Podle Úřadu pro hospodářské analýzy vytváří každý dolar konečné poptávky vydaný na vyrobené zboží 0,55 dolaru HDP ve výrobním sektoru a 0,45 dolaru HDP v nevyrobních odvětvích. *Manufacturing in America: A Comprehensive Strategy to Address the Challenges to U.S. Manufacturers*; Ministerstvo obchodu, leden 2004 (http://www.commerce.gov/DOC_MFG_Report_Complete.pdf) November 2004-MANUFACTURE . EVROPEAN COMMISSION

⁽²⁸⁾ Pramen: Eurostat, tamtéž.

⁽²⁹⁾ Viz Zelená kniha o podnikové sociální odpovědnosti, KOM(2001) 366 v konečném znění ze dne 18.7.2001.

⁽³⁰⁾ Zásada „spravedlivé ceny“ byla oficiálně schválena hlavami států nebo šéfy vlád na zasedání Evropské rady v Cardiffu v roce 1998. „Náklady na ochranu životního prostředí musejí být zahrnuty do ceny výrobku a nesmějí jimi být zatěžovány příští generace!“. Jeden z nejrychlejších způsobů, jak ekologické hledisko zahrnout, spočívá ve stanovování cen odrážejících ekologické náklady výrobku a služeb a ve využívání tržních nástrojů ke sledování pozitivních cílů ochrany životního prostředí.

7.2 EHSV vyzývá k přístupu, kterým by se zdokonalovaly nové distriktové sítě, zejména v nových členských státech, tak, aby se stimulovala informovaná, trhem vyvolávaná poptávka.

7.3 V průběhu tří až čtyř let by se měla vyplácet postupně klesající podpora na vypracovávání studií proveditelnosti a zahajovacích studií, zprostředkovávání sítí a úhradu nákladů na udržitelný vývoj a nákladů na zkušební pro certifikační účely.

7.4 Technologické prostředí a sociální vztahy se rychle mění a vyžadují si urychlené vytváření nových profesních funkcí. Proto jsou zapotřebí trvalé školicí nástroje ⁽³¹⁾ pro:

- zprostředkovatele sítí,
- odborníky v technologickém marketingu,
- osoby, které by se dokázaly starat o inovace a transfer technologie,
- manažery metadistriktů.

7.5 Na základě svých zkušeností EHSV doufá, že bude možno pořádat pro aktéry ve veřejné i soukromé sféře, pracovníky ze světa průmyslu, vysokých škol a bank kurzy zaměřené na oblast metadistriktů. Ty by bylo možno doplnit studijními pobyty a granty, které by mimo jiné zajišťovaly výměny mezi veřejným a soukromým sektorem a mezi podnikovou a akademickou sférou.

7.6 GŘ pro inovace, které vykonává hodně práce na podporu zkušeností EU v globálním kontextu, by mělo zvýšit svou podporu na opatření týkající se zavedení, sledování a hodnocení mezidistriktového a nadnárodního managementu a měření technologického předvídaní s cílem soustavně rozšiřovat kulturní a informační databázi současných změn a nástrojů k jejich hodnocení.

7.7 Na podporu úvěrových opatření, která ve všech členských státech a zejména pak v nových členských zemích představují vždy zásadní problém, by bylo možno ustavit při EIF ⁽³²⁾ kontaktní centrum, které by se prostřednictvím svých záručních nástrojů staralo o poskytování záruk na úvěry poskytované bankami, finančními institucemi, konsorcií a družstvy poskytujícími služby firmám v metadistriktech.

⁽³¹⁾ Viz pozn. 11.

⁽³²⁾ EIF - Evropský investiční fond - byl založen v roce 1994 se dvěma základními cíli: podporovat sítě a usnadňovat úvěry pro malé a střední podnikání. Akcionáři EIF jsou EIB, Evropská komise a řada evropských bank. V průběhu několika posledních let zajišťoval EIF v rostoucí míře úvěrovou podporu malým a drobným podnikům.

7.8 Podle názoru EHSV představují nové znalostní distrikty vynikající prostředí pro odzkoušení nejmodernějších forem firemní sociální odpovědnosti prostřednictvím relací eGovernment, eBusiness a nově eBusiness2business, které mají zásadní význam pro nadnárodní rozvoj distrikto­vých sítí, za podpory společných interoperabilních sítí IDABC⁽³³⁾, přičemž značnou pozornost si zaslouhuje program eEurope 2005⁽³⁴⁾.

7.9 EHSV je přesvědčen, že je rovněž důležité, aby Komise vypracovala kompendium společné terminologie, kterou by používaly všechny distrikty zapojené do programů Společenství, a celoevropskou interaktivní databázi zahrnující všechny distrikty podle odvětví a oblastí činnosti.

7.10 V rámci GR pro podnikání by bylo také možno ustavit centrum Společenství pro koordinaci a spolupráci mezi distrikty a jednotlivými zapojenými institucemi. Toto centrum by mj. mohlo vypracovávat a aktualizovat příručky osvědčených postupů, které by se distribuovaly na regionální úrovni.

7.11 Kultura podporující firemní sociální odpovědnost spatřuje podnik jako zdroj pro obecnou veřejnost a snaží se odstraňovat byrokracii a náklady s ní spojené, kvůli nimž jsou akce méně přitažlivé. Užitečný nástroj při rozšiřování zkušeností získaných v rámci programu SLIM⁽³⁵⁾ na distrikty může představovat iniciativa „SLID“.

⁽³³⁾ Stanovisko EHSV 1610/2003 ze dne 10. 12. 2003, zpravodaj: pan Pezzini (Úř. věstník C 80 ze dne 30.3.2004). Přeshraniční síťování za využití informačních technologií (IT) se stalo klíčovým nástrojem pro vzájemné sblížení orgánů státní správy různých zemí a na podporu jejich kooperativních snah pro dosažení moderní a bezpečně rozšířené Evropské unie. Studie Komise dále trvale prokazují, že nástroje v této oblasti vedou k hospodářskému vzrůstu (s vyšší návratností). V letech 1993-1995 zahájila Komise iniciativu Společenství v tomto směru nazvanou „Výměna údajů mezi administrativami“ (IDA), přičemž první fáze měla název IDA I (1995-1999). V období 1999-2004 byla na IDA II vyčleněna z prostředků Společenství částka 127 milionů eur, ze které bylo zhruba 60 % využito na odvětvové projekty společného zájmu (PCIs) a zbytek byl vynaložen na horizontální opatření k zajištění interoperability a dokonalé přístupnosti transevropských sítí.

⁽³⁴⁾ eEurope 2005: informační společnost pro všechny. Akční plán přijatý na zasedání Evropské rady v Seville ve dnech 21. a 22. června 2002. Shrnutí: Cílem Akčního plánu je zajistit příznivé prostředí pro soukromé investice na vytváření nových pracovních míst, ke zvýšení produktivity, k modernizaci veřejných služeb a k tomu, aby měl každý člověk možnost být příslušníkem globální informační společnosti. eEurope 2005 proto usiluje o stimulování bezpečných služeb, aplikací a obsahu založených na všeobecně dostupné širokopásmové infrastruktuře.

⁽³⁵⁾ Program SLIM byl zahájen počátkem devadesátých let z iniciativy GR XXIII, aby se snížilo byrokratické břemeno, které v té době malé podniky zatěžovalo - mnohem více než v současnosti. Program SLIM vedl k programu BEST.

7.12 Podle názoru EHSV by bylo vhodné vybudovat poradenské centrum, které by poskytovalo rady a pomoc ve věcech duševního vlastnictví a další služby distrikto­vým, které se rychle stávají nedílnou součástí evropských sítí a globálního trhu.

7.13 Rovněž je třeba usnadňovat účast orgánů distrikto­vých v prenormativních a konormativních projektech uskutečňovaných v rámci CEN, Cenelec, ETSI a NORMAPME⁽³⁶⁾, jež podporují technický rozvoj.

7.14 EHSV také soudí, že situaci a potřebám průmyslových distrikto­vých je třeba věnovat pozornost také v rámci 5. víceletého programu podnikání a konkurenceschopnosti (2007-2013)⁽³⁷⁾.

7.15 Podle názoru EHSV vycházejícího ze zkušeností získaných v uplynulých letech a ze závěrů zasedání Evropské rady v Lisabonu, Barceloně a Seville by bylo účelné ustavit evropskou platformu pro trvalý dialog, která by byla členěna podle odvětví a oblastí činnosti. Na této platformě by se setkávali vůdčí činitelé distrikto­vých, veřejné orgány, sociální partneři, představitelé finančních kruhů, výzkumná střediska a nevládní organizace.

7.15.1 EHSV soudí, že by se mělo uvažovat nad uznáním evropských znalostních metadistrikto­vých ze strany Společenství, což by:

- napomohlo výměnám jak uvnitř, tak vně jednotného trhu;
- umožnilo firmám různých zemí sloučit své zdroje do společného fondu;
- dodalo projektu distrikto­vých skutečně evropskou značku, s přímým přístupem k evropským systémům a programům.

7.15.2 V této souvislosti se EHSV domnívá, že by bylo užitečné uspořádat o předkládaném stanovisku veřejné slyšení, na které by byly přizvány orgány distrikto­vých a další zainteresované organizace z různých regionů. Cílem by bylo podnitit přeshraniční spolupráci a osvětlit její výhody:

- politicky: přeshraniční hospodářská spolupráce napomáhá integraci EU a výkonnosti na světových trzích;

⁽³⁶⁾ CEN: European Committee for Standardisation (Evropský výbor pro normalizaci); Cenelec: European Committee for Electrotechnical Standardisation (Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice); ETSI: European Telecommunications Standards Institute (Evropský institut pro normy v oblasti telekomunikací); NORMAPME: European Office of Crafts, Traders a Small to Medium Sized Enterprises for Standardisation (Evropský úřad řemeslníků, obchodníků a malých a středních podniků pro normalizaci).

⁽³⁷⁾ Viz KOM(2004) 781 v konečném znění ze dne 7. 12. 2004.

- z hlediska zjednodušení: dokáže stanovit nové formy přístupu k poznávacím, finančním a výrobním zdrojům;
- hospodářsky, z hlediska soutěže: evropské znalostní distrikty (EZD) by mohly utvořit evropské konsorcium, které by mohlo upravit známku kvality EU;
- z hlediska širokého záběru partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem: nová distriktová uskupení by měla zahrnovat jak soukromé podniky, tak místní orgány, protože orgány mohou hrát významnou úlohu jako katalyzátory nových návrhů;
- tím, že zprostředkovávají styk mezi podniky, vysokými školami a výzkumnými institucemi, využívají systematicky výhod nových technologií a inovací.

7.15.3 Konsorcium EZD by mělo pěstovat ducha podnikavosti, sociální odpovědnosti, vytváření nových činností a rozvoj dalšího školení a napomáhat přeshraničním partnerským svazkům. Mělo by být:

- volně a snadno přístupné, jak pro jednotlivce, tak pro organizace veřejného i soukromého sektoru;
- jednoduché, pružné a přizpůsobivé rozdílným potřebám svých členů;
- schopné adaptovat se na tržní trendy;
- ustanoveno na úrovni EU, se zapojením velkého počtu členských států nebo přidružených zemí ⁽³⁸⁾.

7.15.4 Forma: EZD by měl být soukromý orgán, a tedy by neměl pořádat veřejné finanční sbírky.

7.15.5 Přístup: na EZD by se měla vztahovat kritéria podobná těm, jež se uplatňují při zřizování konsorcií v 6. rámcovém programu výzkumu a technického rozvoje. Mělo by být zřízeno na pětileté období ⁽³⁹⁾, které by se mohlo prodlužovat, a mělo by být zapsáno do speciálního registru v rámci platformy EZD, kterou by Komise ustavila.

7.15.6 Právní postavení: Jednání s institucemi Společenství by měl organizovat jeden ustanovený koordinátor EZD, jak je tomu u integrovaných projektů a sítí vynikající činnosti v rámcovém programu výzkumu a technického rozvoje.

7.16 Závěrem: EHSV soudí, že zkušenosti, které vyplynuly z existence distriktů a nyní jsou zaměřovány na znalostní meta-distrikty, poskytují vynikající možnosti pro:

- zvyšování zaměstnanosti;
- zlepšování sociálních vztahů na pracovním trhu;
- rozšiřování profesní kvalifikace pracujících na všech úrovních;
- zajišťování zdraví a bezpečnosti při práci;
- získávání a prodlužování certifikátů na poli etiky a ochrany životního prostředí (ISO 14000 a EMAS);
- lepší řešení úvěrové problematiky a dopad programu Basilej II;
- zvyšování kvality a konkurenceschopnosti výrobků „Made in Europe“;
- podporu a rozšiřování možností vývozu;
- překonání břemena byrokracie zatěžujícího práci, pracovníky i podnik.

7.17 Proto - ze všech těchto důvodů - je třeba rozvoj meta-distriktů podporovat a podněcovat na všech úrovních, ať již na úrovni místní, národní nebo celoevropské.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁸⁾ Srv. rámcový program výzkumu a technického rozvoje.

⁽³⁹⁾ Omezená akreditační doba zaručí, že se budou distrikty trvale vyvíjet a neustmou.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma **Politika cestovního ruchu v rozšířené EU**

(2005/C 255/02)

Dne 1. července 2004 se Evropský hospodářský a sociální výbor rozhodl připravit v souladu s článkem 29 odst. 2 svého Jednacího řádu stanovisko z iniciativy na téma *Politika cestovního ruchu v rozšířené EU*.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, které bylo uloženo připravit příslušné podklady pro Výbor, přijala své stanovisko dne 16. března 2005. Zpravodajem byl pan Mendoza.

Během svého 416. plenárního zasedání konaného dne 6. a 7. dubna 2005 (jednání ze dne 6. dubna) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor toto stanovisko, přičemž 83 členů hlasovalo pro, 4 proti a 5 se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 V rámci svého úsilí o finalizaci stanoviska a předložení návrhů týkajících se odvětví cestovního ruchu, EHSV připravuje tento návrh, jenž by měl zohlednit novou situaci v rozšířené EU, a to jak v její stávající podobě, tak i s ohledem na její možný další vývoj v nadcházejících letech.

1.2 EHSV již připravil stanoviska k celé řadě témat týkajících se cestovního ruchu, ale toto stanovisko je první analýzou dopadu cestovního ruchu a jeho perspektiv v novém evropském kontextu. Co však je nejdůležitější, poprvé byly do přípravy stanoviska zapojeni členové z nových členských států.

1.3 Nechceme sice zpochybňovat nebo ignorovat předchozí stanoviska, ale není jasné, jaké hrozby či příležitosti tyto nové perspektivy přinášejí, a to jak pro celou Evropu, tak i pro jednotlivé země, ať už se jedná o země, jež byly členy EU ještě před rozšířením nebo o nové členské státy.

1.4 Při přípravě tohoto stanoviska jsme se snažili o maximální otevřenost vůči informacím, námětům a návrhům ze strany nových členských států, při současném začlenění názorů, které Výbor vyjádřil již dříve. Během slyšení v Katovicích, v Polsku, vyslechl Výbor četné závažné příspěvky starých i nových členských států EU. Všechny považují cestovní ruch za zdroj hospodářských i kulturních přínosů a za odvětví, které přispívá k budování Evropy občanů a tedy k evropské integraci. Tento aspekt je o to důležitější a nepostradatelnější, že i nadále probíhá proces rozšíření, který vyžaduje intenzivnější úsilí o to, aby se Evropa přiblížila svým občanům a aby bylo i nadále posilováno vzájemné porozumění mezi různými kulturami a národy. V blízké budoucnosti se ještě zrychlí tempo evropské intergrace, neboť tento proces má klíčový význam pro nové členské státy. Osoby, které cestují jako turisté, jsou nepochybně předvojem evropské intergrace.

1.5 Cílem tohoto stanoviska není pokoušet se o podrobný popis stávající situace či perspektiv cestovního ruchu v jednotlivých zemích. Toto stanovisko je zaměřeno na prozkoumání společných prvků budoucí Evropské politiky cestovního ruchu a na nalezení a navržení opatření, která

pomohou zajistit, aby se cestovní ruch stal významnou hnací silou pro hospodářský a sociální vývoj všech zemí a aby zároveň naplnil požadavky udržitelnosti.

1.6 Evropská ústava je novým faktorem, který musí být zohledněn v jakékoliv analýze vztahů mezi jednotlivými členskými státy a vztahů mezi těmito státy a evropskými institucemi. Toto stanovisko se pokouší zjistit, jaký dopad má rozšíření na cestovní ruch jako takový a jak nový rámec vytvořený Smlouvou o ústavě pro Evropu může pomoci tomuto odvětví, které výrazně přispívá k dalšímu rozvoji v Evropě a po celém světě, nebo jak jej tento nový rámec naopak může zbrzdit. Krátce řečeno, cílem tohoto materiálu je provést analýzu faktorů, které by mohly mít určující význam pro Evropskou politiku cestovního ruchu.

1.7 Právě ve vztazích mezi jednotlivými evropskými národy, mezi občany toho politického, hospodářského a sociálního celku, jímž Evropa je, můžeme najít jeden z nejlepších způsobů, jimiž cestovní ruch může přispívat k lepšímu porozumění mezi všemi národy a tudíž také k výstavbě, soudržnosti a konsolidaci nové Evropy.

1.8 Musíme si uvědomit, že cestovní ruch momentálně prochází obtížným obdobím, a to v důsledku celé řady faktorů, včetně mezinárodního terorismu a z něj plynoucí potřeby nastolit rovnováhu mezi bezpečností a svobodou, světové hospodářské krize a jejího dopadu na ochotu lidí k cestování, přinejmenším co se týče cestování na větší vzdálenosti. Cestovní ruch je jedním z nástrojů pro dosažení světového míru a tuto úlohu může hrát i v budoucnosti.

1.9 Cestovní ruch v globálním a zejména evropském měřítku musí být založen na rozvíjení skutečných kulturních hodnot jak vysílajících tak i přijímajících zemí a musí se také podílet na utváření těchto hodnot. Výměna informací o různých zvyklostech a kulturách, vzájemný respekt a úcta k rozmanitosti jednotlivých lokalit co do jejich životního prostředí, dědictví a sociálních charakteristik, může a musí přispět k vytvoření sjednocené Evropy a světa, v němž se jednotlivé státy navzájem podporují a respektují.

2. Politika cestovního ruchu v Evropské unii

2.1 Body pro obecnou diskusi o budoucí politice cestovního ruchu v rozšířené EU

2.1.1 Politika cestovního ruchu v Evropské unii a Evropská ústava: Přestože cestovní ruch jako takový není součástí společných politik EU, některé evropské instituce přicházejí s opatřeními a aktivitami, které s ohledem na to, že jejich povaha překračuje záběr jediného sektoru, mají dopad také na odvětví cestovního ruchu, nebo toto odvětví využívají jako nástroj pro dosažení některého ze základních cílů Evropské unie, např. udržitelného rozvoje, zaměstnanosti a hospodářské a sociální soudržnosti; krátce řečeno, ke zlepšení kvality života evropských občanů.

2.1.2 Část 4 Smlouvy o ústavě pro Evropu nazvaná Cestovní ruch (Článek III-281) vytyčuje její stanovisko k cestovnímu ruchu:

„1. Unie doplňuje činnost členských států v oblasti cestovního ruchu, zejména podporou konkurenceschopnosti podniků Unie v této oblasti.

Za tímto účelem je činnost Unie zaměřena na:

- a) podporu vytváření příznivého prostředí pro rozvoj podniků v této oblasti;
- b) podporu spolupráce mezi členskými státy, zejména výměnou zkušeností.

2. Evropský zákon nebo rámcový zákon stanoví zvláštní opatření určená na doplnění opatření, která členské státy provádějí k dosažení cílů uvedených v tomto článku, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států.“

2.1.2.1 Článek I-17 zahrnuje cestovní ruch mezi oblastmi podpůrné, koordinační a doplňkové činnosti:

„Unie má pravomoc vyvíjet podpůrnou, koordinační a doplňkovou činnost. Oblasti této činnosti na evropské úrovni jsou:

- a) ochrana a zlepšování lidského zdraví,
- b) průmysl,
- c) kultura,
- d) cestovní ruch,
- e) všeobecné vzdělávání, mládež, sport a odborné vzdělávání,
- f) civilní ochrana,
- g) správní spolupráce.“

2.1.3 Tyto články Smlouvy ukazují, že – ačkoliv je uznáván hospodářský aspekt cestovního ruchu a jeho potenciál generovat prostřednictvím jednotlivých podniků bohatství – neexistuje zatím žádný náznak posunu směrem k evropské

harmonizaci tohoto odvětví. Stávajícím cílem je pouze uznání skutečnosti, že toto odvětví má určitou roli, co se týče vzájemného doplňování a koordinování národních politik. Dále je dostatečně zřejmý také úmysl vyloučit jakoukoliv regulační činnost, která by mohla být použita k harmonizaci těchto politik. To podle názoru EHSV nevylučuje, ale spíše zjednodušuje, dohodu o určení hodnot, jimiž je definován evropský model cestovního ruchu.

2.1.3.1 Smlouva snad mohla vytyčit více intervenční modely pro odvětví cestovního ruchu, ale studium a analýza navrhovaného textu ukazuje na jeho všeobecně pozitivní vyznění, které je v souladu se zbytkem ústavního textu. Oddíl Smlouvy věnovaný cestovnímu ruchu nám umožňuje pokračovat ve snaze o naplnění hlavních cílů, jež se týkají role cestovního ruchu a možností dalšího zlepšení v této oblasti. Na tomto základě EHSV bude i v budoucnu pokračovat ve spolupráci s dalšími institucemi a zúčastněnými subjekty z tohoto sektoru.

2.1.4 Cílem tohoto stanoviska není popsat a analyzovat politiku, které v této oblasti byly vyvinuty jednotlivými zeměmi Unie, a porovnat jednotlivé modely: ty, které jsou více či méně integrovány do evropského rámce; ty, které jsou více či méně „nacionalistické“; rozmanitost v evropském cestovním ruchu atd. Jak již bylo řečeno v jednom ze stanovisek Výboru, cestovní ruch začíná na místní a regionální úrovni a z nich se šíří na úroveň národní a mezinárodní. Přínosné a plodné slyšení v Katovicích odhalilo nejen rozmanitost aktivit v oblasti cestovního ruchu v každém ze členských států, ale také celou řadu strategií, které by jednotlivé státy, regiony a místní společenství mohly využít pro podporu svého modelu cestovního ruchu, a to jak v současnosti tak i do budoucna.

2.1.5 Cílem tohoto stanoviska není ani posuzovat jednotlivé modely aktivit, přestože je jasné, že některé z nich jsou otevřenější spolupráci na jakékoliv úrovni, zatímco jiné jsou zaměřeny výlučně na konkurenci na volném trhu.

2.2 Rozšíření a cestovní ruch: dopad rozšíření EU na odvětví cestovního ruchu

2.2.1 Rozšíření Evropské unie je novou situací, která určitě přinese nové příležitosti celé Evropě a každé staré, nové i budoucí členské zemi.

Tuto příležitost je možno vnímat z různých hledisek:

2.2.1.1 Nabídka: Je jasné, že rozšíření velmi zvětšuje již tak širokou škálu evropských produktů cestovního ruchu, a to nejen s ohledem na počet lokalit cestovního ruchu, ale také – a možná ještě podstatněji – co do přidané hodnoty z titulu kulturního bohatství, dědictví a životního prostředí. V tomto kontextu je nutné ještě jednou zmínit slyšení v Katovicích, během něhož se díky prezentačním nejrůznějších iniciativ z oblasti přírodního, kulturního a dokonce industriálního cestovního ruchu jasně projevovalo rozšíření stávající škály

produktů cestovního ruchu, které s sebou přináší rozšíření o nové členské země. Toto rozšíření bezpochyby posílí konkurenceschopnost tohoto odvětví v Evropě, a to jak interně tak i ve srovnání s dalšími zeměmi v Americe, Asii a jinde na světě. Nové členské státy také usilují o rozšíření své nabídky produktů cestovního ruchu, neboť takové rozšíření považují za klíčový faktor rozvoje svého cestovního ruchu a konečně i celého svého hospodářství. Přestože toto přání dalšího růstu je zcela legitimní a správné, nemělo by se zapomínat, že růst má své meze a že tempo růstu musí být udržitelné, tak, aby byly i do budoucna zachovány sociální a hospodářské hodnoty i hodnoty v oblasti životního prostředí. Zkušenosti jiných členských zemí s rozvojem cestovního ruchu, a to jak úspěšné tak i neúspěšné, by měly posloužit jako vzor pro uvážlivý výběr úspěšného modelu rozvoje nových destinací cestovního ruchu.

2.2.1.2 Poptávka: Nárůst poptávky v oblasti cestovního ruchu spojený s rozšířením byl bezpochyby spuštěn třemi klíčovými faktory. Zaprvé nárůstem počtu občanů EU, kteří chtějí nebo musí cestovat do jiných míst a jiných zemí EU, do kterých pro ně zatím bylo složité se dostat, protože nebyli občany EU a setkávali se při cestování všeobecně s řadou obtíží, či proto, že byli občany EU a setkávali se s řadou obtíží při cestování do zemí mimo EU. Zadruhé, vyšší životní úroveň, již bude v nových členských zemích bezpochyby v budoucnu dosaženo a jež zvýší zájem občanů o cestování. Posledním faktorem je budování nové a zlepšování stávající dopravní a komunikační infrastruktury, od něhož se očekává, že přispěje k většímu zájmu o cestování a cestovní ruch, ke zvýšení mobility v pracovním i osobním životě a k celkovému růstu v oblasti cestování a cestovního ruchu.

2.2.1.3 Trh: V důsledku růstu nabídky i poptávky v souvislosti s rozšířením EU dojde ke zvětšení a posílení trhu v oblasti cestovního ruchu. To bude mít bezpochyby pozitivní dopad na veškerou hospodářskou aktivitu v EU, v jejímž rámci cestovní ruch představuje velmi vlivné odvětví. Je obtížné předpovědět, jaký dopad bude mít rozšíření trhu na ceny produktů cestovního ruchu, samotné produkty nebo zisky podniků, ale vše naznačuje, že pozitivní dopady převáží nad těmi negativními. Rozšíření trhu určitě povede k posílení konkurence, ale pokud výhody, které ze silnější konkurence poplynou, mají mít lavinový efekt, musí takové posílení konkurence být založeno na zlepšení konkurenceschopnosti jednotlivých podniků a evropských destinací cestovního ruchu.

2.2.2 Pokud však má nová a velká příležitost, kterou představuje rozšíření, vést k vytvoření silného odvětví, je třeba respektovat celou řadu zásad, podmínek a jednotných pravidel, která zajistí obecnou životaschopnost celého odvětví, jakož i to, aby se odvětví v budoucnu rozvíjelo společensky žádoucím způsobem. Tato kritéria byla stanovena na Lisabonském summitu, kde byla vytyčena strategie sledující tyto cíle: udržitelnost, znalostní společnost, zaměstnanost a společenskou soudržnost.

2.2.2.1 Udržitelnost: V předešlém stanovisku zaměřeném na *Společensky udržitelný cestovní ruch pro každého* (1) EHSV, podobně

jako jiné mezinárodní a evropské instituce jako např. Komise, Parlament atd., popsal udržitelnost evropského cestovního ruchu jako něco nesmírně cenného pro vyvážený a produktivní dlouhodobý hospodářský rozvoj tohoto odvětví. 100 iniciativ vytyčených v tomto stanovisku představuje konkrétní faktory, které přispívají k dosažení udržitelnosti.

Růst v odvětví cestovního ruchu bude pro nové země pokusem k další expanzi tohoto odvětví. Rozsah a tempo takové expanze je však třeba řídit způsobem, který bude přijatelný z ekonomického a sociálního hlediska i z hlediska životního prostředí. Požadavek na udržitelnost aktivit v cestovním ruchu není snadno splnitelný, neboť se neustále objevují požadavky, které si navzájem protirečí, a také kritéria udržitelnosti se z pohledu jednotlivých hráčů liší.

2.2.2.2 Znalostní společnost: cestovní ruch může velmi konstruktivně přispět k dosažení cíle Lisabonské strategie, a to s ohledem na samotný charakter této činnosti založené na kulturní výměně, cestování do různých míst a sbližování různých společenských a kulturních zvyklostí a skutečností. Zejména u mladých lidí cestování a život s lidmi z jiných prostředí výrazně stimuluje získávání nových vědomostí, otevřenost, toleranci a zájem o ostatní. Získávání vědomostí není jen záležitostí akademického studia, ale také otázkou sbírání zkušeností; může probíhat za jakýchkoliv okolností, v jakémkoliv věku a cestovní ruch k němu poskytuje ideální příležitost.

Informační a komunikační technologie jsou klíčovými přispěvateli jak k vytváření tak i ke spotřebě produktů cestovního ruchu a rozhodně napomohou k tomu, aby se z cestovního ruchu stalo konkurenceschopné odvětví, které bude dostupné pro všechny.

2.2.2.3 Zaměstnanost: Lisabonská strategie stanovila, že by se Evropa v příštích letech měla chopit vedení při vytváření většího počtu pracovních míst, která by také měla být lepší kvality. Není pochyby, že cestovní ruch, který představuje 5 % evropského HDP a zaměstnanosti – v některých členských zemích dokonce až 10 %, může být zdrojem nových a lepších pracovních míst v rozšířené Evropě. Aby to však bylo udržitelné, musí stará i nově vytvořená pracovní místa v cestovním ruchu splňovat základní požadavky na kvalitu, konkrétní odborné vzdělání, stabilitu a – a to především – na uznání práv pracovníků na částečný úvazek a těch, kteří jsou zaměstnáni na dobu určitou.

2.2.2.4 Sociální soudržnost: Cestovní ruch je silným motorem pro posílení soudržnosti, umožňuje nám poznávat jiné lidi a místa a tak přispívá ke zhmotnění konceptu občanství v rozšířené Evropě. Pokud chceme sdílet s jinými lidmi nějaké společné cíle, je nutné, abychom ostatní poznali, a právě to cestovní ruch umožňuje. Cestovní ruch prohloubí sociální pokrok v rozšířené Evropě prostřednictvím zlepšování sociální soudržnosti mezi všemi národy v Evropě.

(1) Úř. věstník C 32 ze dne 5. 2. 2004.

3. Obecná analýza politiky cestovního ruchu v rozšířené Evropě

3.1 Klíčová otázka, kterou si můžeme položit a kterou bychom si také měli položit je tato: Může být politika cestovního ruchu pokryta obecným rozvojem celkové odvětvové a hospodářské politiky Evropské unie? Víme, že odpověď na tuto otázku musí být a také je kladná, pokud politikou cestovního ruchu rozumíme veškerá kritéria, cíle a nástroje schopné dovést cestovní ruch v Evropě na uspokojivou úroveň konkurenceschopnosti, vytváření bohatství a udržitelnosti. Smlouva o ústavě pro Evropu stanoví, že opatření v tomto odvětví mají podporovat, koordinovat a doplňovat ostatní evropské politiky.

3.2 Aspekty odvětvové politiky aplikovatelné na odvětví cestovního ruchu: mezi aspekty politiky cestovního ruchu, které jsou odvoditelné od obecných odvětvových a hospodářských politik Evropské unie, patří:

3.2.1 Zaměstnanost a sociální politika: Pokud necháme stranou velmi konkrétní znaky pracovních míst v cestovním ruchu, které vyplývají z jeho vysoce sezónní povahy, veškeré politiky EU v oblasti zaměstnanosti se na zaměstnanost v cestovním ruchu dají bez problémů aplikovat. Jakékoliv další iniciativy zaměřené na snížení sezónnosti by měly být nejen vítány, ale měly by být evropskými institucemi také podporovány a zaštitovány. V této oblasti ještě zbývá mnoho práce, neboť sezónní zaměstnání je v hlavních oblastech cestovního ruchu stále ještě považováno za normální. Plánování školních prázdnin v různých termínech by mohlo pozitivně přispět k prodloužení sezóny.

3.2.2 Kvalita: Stejně tak je třeba na odvětví cestovního ruchu v zájmu zvýšení kvality aplikovat politiky Společenství zaměřené na podporu kvality a zavádění kvalitativních standardů. S ohledem na samotnou povahu cestovního ruchu jako odvětví poskytujícího služby a na jeho hlavní krédo, které spočívá v poskytování osobních služeb, je cestovní ruch vůči této proměnné velmi citlivý. Úsilí všech hráčů v evropském cestovním ruchu o podporu kvality by mělo být podporováno, koordinováno a doplňováno, jak stanoví Smlouva o ústavě pro Evropu.

3.2.3 Výzkum a vývoj: Cestovní ruch je odvětví, které v současnosti prochází zásadní strukturální změnou, jež se týká reklamy a nákupu služeb prostřednictvím internetu. Pozitivní efekt, který tato změna bude mít na cestovní ruch, by měl být studován a podporován. Výzkumem a vývojem v oblasti cestovního ruchu by se měly zabývat všechny instituce, a to na všech úrovních, i podniky.

3.2.4 Ochrana spotřebitelů: Cestovní ruch je hospodářskou aktivitou, v jejímž rámci existuje silná provázanost mezi poskytovateli služeb a spotřebiteli. Obecná politika EU v oblasti ochrany spotřebitelů musí být přímo aplikována na odvětví

cestovního ruchu za účelem posílení odpovědnosti podniků i spotřebitelů v tomto odvětví. Prosazování a šíření známek kvality a známek osvědčujících šetrnost k životnímu prostředí v odvětví cestovního ruchu musí být také podporováno a podněcováno.

3.2.5 Ochrana životního prostředí: Veškeré evropské politiky ochrany životního prostředí jsou aplikovatelné na cestovní ruch a jsou pro něj přínosné. Pokud je cestovní ruch v zásadě odvětvím založeným na racionálním využívání přírodních zdrojů, veškeré iniciativy, aktivity a regulace mohou jedinečně podpořit cestovní ruch současnosti i budoucnosti.

3.2.6 Další politiky EU: Všeobecně vzato – a s ohledem na to, že povaha cestovního ruchu přesahuje záběr jednoho sektoru – je cestovní ruch ovlivňován všemi hospodářskými a průmyslovými politikami EU. Strategický význam cestovního ruchu pro zaměstnanost a sociální soudržnost by však měl být institucionálně uznán; politiky by měly být přiměřeně aplikovány na základě studií a pilotních projektů.

3.2.6.1 Krátce řečeno, politika cestovního ruchu v rozšířené EU, tak, jak bude vytyčena v Evropské ústavě, až tato úmluva nabude účinnosti, by měla být politikou podpory a koordinace a měla by doplňovat všechny ostatní politiky EU, které se nějak týkají cestovního ruchu. Snahy o konkurenceschopnost podniků, udržitelnost v nejširším smyslu tohoto termínu, vytvoření vysoce kvalitní zaměstnanosti, politiky v oblasti infrastruktury atd. by se měly zaměřit na cestovní ruch jako na aktivitu, která je klíčová pro rozvoj celé Unie.

3.2.7 Vztahy k dalším aktivitám: Cestovní ruch funguje jako katalyzátor, který posiluje efekt jiných aktivit, např. sportu, což EHSV analyzoval ve svém stanovisku k tématu *Cestovní ruch a sport: budoucí výzvy pro Evropu* (2).

3.3 *Status politiky cestovního ruchu v EU:* na otázku, zda je cestovnímu ruchu v Evropě a v politice EU skutečně přisuzována role, důležitost a strategická pozice, kterou si zaslouží jako lidská, hospodářská a společenská aktivita, je možno odpovědět z různých hledisek.

3.3.1 EU, její země, regiony a města jsou destinacemi světového cestovního ruchu: nová situace v Evropě, spolu s přistoupením nových členských zemí, vyústila v existenci velmi široké a rozmanité škály produktů, která je plná kontrastů a umožňuje Evropě, aby se rozvinula v přední zdroj i destinaci cestovního ruchu. Do budoucna se očekává pokračující, i když poněkud skromnější, růst, přičemž očekávané tempo růstu je vyšší než u jiných odvětví. Tato široká škála produktů musí být podpořena politikou kvality, která je základním kamenem konkurenceschopnosti a udržitelnosti; nástrojem pro dosažení a vyjádření takové kvality by mělo být vybudování evropské značky nebo značek kvality v oblasti cestovního ruchu.

(2) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

3.3.2 *Institucionální opatření, která by bylo nutné přijmout za účelem vytvoření celoevropské politiky cestovního ruchu.*

3.3.2.1 Je známo, že evropské instituce, včetně Komise a Parlamentu, průběžně pracují na koordinaci opatření, jež se dotýkají cestovního ruchu. Je třeba zmínit iniciativu *Evropské fórum cestovního ruchu*, která již byla implementována. Toto každoroční setkání svádí dohromady všechny hráče z odvětví cestovního ruchu a má velký vědecký význam – jakož i velký význam pro plánování a politiku spolupráce – pro další zlepšování situace v odvětví cestovním ruchu v Evropě.

3.3.2.2 Tato činnost a další aktivity zaměřené na zvyšování povědomí o evropském cestovním ruchu, a probíhající za spoluúčasti všech hráčů z tohoto odvětví, jsou velmi pozitivním znamením. Závěry Fóra, které proběhlo v roce 2004 v Budapešti, jsou obsaženy v Příloze 1.

3.3.2.3 Na tomto místě je třeba zmínit také iniciativu EHSV představenou ve stanovisku k tématu *Politika cestovního ruchu a spolupráce veřejného a soukromého sektoru* ⁽³⁾ a navrhuující, aby Komise prověřila možnost vytvoření Evropské rady pro cestovní ruch, a to buď ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu.

3.3.2.4 V této Radě by mohla být zastoupena široká škála zástupců institucí i soukromého sektoru, zejména zástupců sociálních partnerů a organizací občanské společnosti. Rada by analyzovala informace o cestovním ruchu, navrhovala pokyny pro toto odvětví a její práce by navazovala na dohody dosažené v rámci Evropského fóra cestovního ruchu. EHSV bude spolupracovat a bude se aktivně účastnit jejího vytváření.

3.3.2.5 EHSV by rád vyjádřil své odhodlání k další práci na tomto tématu, a to jak samostatně tak i ve spolupráci s Komisí, Evropským parlamentem, Výborem regionů a dalšími institucemi, za účelem posílení profilu a rozvoje evropského cestovního ruchu.

3.3.2.6 V zájmu dalšího pokroku v této oblasti navrhujeme, aby institucionální setkání byla více využívána pro analyzování, koordinaci a podporu uplatňování usnesení Evropských fór cestovního ruchu.

3.4 Charakteristika politiky cestovního ruchu pro rozšířenou EU

3.4.1 Je naším záměrem, aby toto stanovisko bylo konzistentní s předchozím stanoviskem EHSV k tématu *Sociálně udržitelný cestovní ruch pro každého* ⁽⁴⁾, které přizpůsobuje zásady utvářející politiku cestovního ruchu na míru nové situaci

v Evropě. V tomto případě není na politiku cestovního ruchu nahlíženo jako na soubor regulatorních pravomocí Unie, nýbrž jako na zásady a hodnoty, jež je třeba vždy zohlednit a promítnout do opatření, která v oblasti cestovního ruchu přijímají veřejné instituce, a to na kterékoliv úrovni, jakož i do podnikatelských aktivit soukromého sektoru. Následující seznam obsahuje prvky, jejichž souhrn určuje systém orientačních hodnot, který může přispět ke zlepšení cestovního ruchu a k zajištění jeho udržitelnosti.

3.4.2 Definice cestovního ruchu musí být i v rozšířené Evropě založena na hodnotách vycházejících z evropské tradice a kultury a musí být i nadále zaměřena na samotné účastníky cestovního ruchu. Nesmí být upuštěno od konceptu účastníka cestovního ruchu jako spotřebitele služeb, jež mají velmi komplexní, rozmanitou a hluboce osobní povahu a skladbu. Není však možno zapomínat ani na zásadně hospodářskou a komerční povahu cestovního ruchu, která vyžaduje, aby v tomto hospodářsky důležitém odvětví, které je významným přispěvatelem k evropskému HDP, byly uplatňovány zásady ziskovosti a konkurenceschopnosti.

3.4.3 Politika cestovního ruchu v rozšířené Evropě by měla být založena na udržitelnosti, a to i v širším slova smyslu – tedy na udržitelnosti jako nástroji hospodářského a sociálního rozvoje i rozvoje ochrany životního prostředí – nicméně za předpokladu, že na tento rozvoj budou aplikována přísnější kritéria. Jedním z nejdůležitějších témat pro diskusi o této problematice jsou hranice růstu. Byly pro oblast cestovního ruchu určeny objektivní a kvantifikovatelné hranice růstu? Byly určeny ekonomické hranice pro tempo dalšího rozvoje destinací cestovního ruchu po celém světě?

3.4.3.1 Odpovědět na tyto otázky není jednoduché, ale koncept hranic růstu – nikoliv však hranic rozvoje, pokud se jedná o rozvoj vyvážený a udržitelný – se zřejmě začíná prosazovat. Možná stojí za zmínku příklad oblasti Středozemního moře, kde roste počet destinací cestovního ruchu a tento vývoj ve střednědobém horizontu představuje vážnou hrozbu pro celé odvětví cestovního ruchu a jeho ziskovost. Investiční iniciativy v oblasti cestovního ruchu, za předpokladu dodržení podmínek udržitelného rozvoje a spolupráce se zeměmi jižního Středozeří, je třeba vítat jako nástroje hospodářského a sociálního rozvoje této rozlehlé a prozatím málo rozvinuté oblasti.

3.4.4 Přizpůsobení odvětví cestovního ruchu mění se situaci za účelem zlepšení konkurenceschopnosti tohoto odvětví: výzkum a vývoj, nové technologie, investice propagace, design, marketing, sítě, vytváření obchodních sdružení atd. je nutným předpokladem úspěchu pro všechny evropské podniky, zejména ty, které hodlají nalézt nějakou mezeru na trhu, který představuje nedávno rozšířená Evropa. Role, kterou hraje internet dnes a kterou zřejmě bude hrát v budoucnu, musí přesvědčit zástupce všech sektorů, že je třeba se do jeho rozvoje zapojit, využít internet ke zlepšení produktivity, pro účely výzkumu a konečně také pro zajištění vyváženějšího rozvoje odvětví cestovního ruchu.

⁽³⁾ Úř. věstník C 74 ze dne 23. 3. 2005.

⁽⁴⁾ Úř. věstník C 32 ze dne 5. 2. 2004.

3.4.5 Cestovní ruch a zaměstnanost: pracovní vztahy, odborné vzdělávání a profesní růst, specializace, sociální ochrana, volný pohyb pracovníků, atd. jsou faktory klíčového významu pro utváření politiky cestovního ruchu pro rozšířenou Evropu. Zvláštní pozornost je nutno věnovat vytváření nových profesí v odvětví cestovního ruchu a odbornému vzdělávání pracovníků v těchto profesích; instituce se do tohoto procesu musí zapojit, aby se zajistilo splnění kritérií na vytváření vysoce kvalitních pracovních příležitostí. Také škála kvalifikací v oblasti cestovního ruchu by měla být rozšiřována a zlepšována.

3.4.6 Cestovní ruch ve vztahu k propagaci evropské kultury a dědictví: zvyklosti, umění, architektura, dějiny, folklór, gastronomie atd. – to vše by mělo ve vhodné evropské politice cestovního ruchu hrát velmi významnou roli. Nové země, které mají bohaté kulturní dědictví, jež může rozšířit škálu produktů cestovního ruchu, budou muset založit rozvoj svého cestovního ruchu na uvedených hodnotách. Zkušenosti, jako např. ty získané díky *paradores* ve Španělsku, *pousadas* v Portugalsku a *ville e castelli* v Itálii, mohou posloužit jako dobré příklady integrace kulturního dědictví a cestovního ruchu podpořené komerční propagací.

3.4.7 Zajištění dostupnosti cestovního ruchu pro všechny je výzvou, před kterou bychom neměli uhýbat. Cestovní ruch je právem každého jednotlivce a to i za předpokladu, že trpí nějakým postižením: je navrhována kampaň na podporu cestovního ruchu v rozšířené Evropě se zaměřením zvláště na děti a mládež a starší osoby a důchodce.

3.4.8 Růst trhu cestovního ruchu v návaznosti na rozšíření musí fungovat jako hnací síla interního cestovního ruchu v Evropě a jako základ obecné propagační politiky.

3.4.8.1 S ohledem na zvláštní význam interního cestovního ruchu a jeho dopad na domácí poptávku a spotřebu v EU, zejména stávající a potenciální význam sociálního cestovního ruchu, EHSV připraví stanovisko k tématu „**Politika sociálního cestovního ruchu pro Evropu**“.

3.4.9 Co se týče odvětví cestovního ruchu, musejí zúčastněné subjekty převzít vedoucí úlohu při analyzování, designu, monitorování a hodnocení politik cestovního ruchu v různých oblastech. Z toho se musí stát všeobecně platný modus operandi, zásada, které se bude držet jakákoliv politika cestovního ruchu. Jednotlivé orgány by se měly dohodnout na strategických vzájemné spolupráce a metodách účasti.

3.4.10 Zřejmě největší slabinou cestovního ruchu je jeho sezónnost; těžištěm nové politiky cestovního ruchu pro rozšířenou Evropu musí být úsilí o trvalou zaměstnanost a aktivitu. Prostřednictvím pilotních projektů by měly být prozkoumány možnosti kompenzace nedostatečného využívání lidských zdrojů a kapitálu souvisejícího se sezónností. Takový výzkum by měl plně prozkoumat měnící se modely cestovního

ruchu a to, jak by se dalo zajistit, aby cestovní ruch i nadále zůstal významným rozvojovým nástrojem.

3.4.11 Rozmanitá situace evropských ostrovů si zasluhuje zvláštní pozornost. Některé z charakteristik, které jim poskytují ty správné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, mohou mít obrovské dopady. Politiky v oblasti komunikace, dopravy a regionálního rozvoje mají vzhledem ke specifickým charakteristikám týkajících se cestovního ruchu pro ostrovy a horské oblasti strategický význam.

3.4.12 Je důležité opět zdůraznit, že v dnešním světě jsou těžištěm rozvoje cestovního ruchu hodnoty jako bezpečnost a prevence. S ohledem na přírodní katastrofy i na katastrofy způsobené lidmi by klíčovým faktorem pro rozvoj cestovního ruchu měla být prevence založená na pravidlech, která zajišťují svobodu cestování a pohybu.

3.4.13 Nemělo by se zapomínat, že politika cestovního ruchu pro rozšířenou Evropu musí efektivně přispívat k tomu, aby cestovní ruch plnil svou potenciální roli katalyzátoru procesu sociální, hospodářské a politické soudržnosti v EU, a to prostřednictvím řady různých činností:

- prohlubování vědomostí o zemích, lidech a kulturách,
- přispívání k vytvoření evropského modelu vzájemného soužití, míru a pokroku,
- zprostředkování pozitivní image Evropy ve světě.

3.5 Role partnerství veřejného a soukromého sektoru při rozvíjení cestovního ruchu

Je naším záměrem, aby toto stanovisko bylo konzistentní s předchozím stanoviskem EHSV k tématu *Politika cestovního ruchu a spolupráce veřejného a soukromého sektoru* (°) a prozkoumalo účinné metody, které by k takové spolupráci vedly.

3.5.1 Co se týče analýzy rozšířené Evropy a cestovního ruchu, je nutné, aby přiměřená koordinace a spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem byla vzata v úvahu nejen na místní a národní úrovni. Taková koordinace a spolupráce může – a zřejmě by měla – tyto meze překračovat. Spolupráce musí být také vektorem pro přenos udržitelných politik a opatření zaměřených na zlepšení úrovně investic a konkurenceschopnosti z jedné země do druhé. Země a sektory společnosti s delší tradicí v oblasti cestovního ruchu mohou nabídnout své zkušenosti zemím, které dnes tvoří rozšířenou Evropu, a prostřednictvím svých konkrétních zkušeností s úspěšnými i neúspěšnými metodami jim mohou pomoci se vyvarovat chyb při vývoji vlastních modelů cestovního ruchu; zkrátka řečeno, mohou spolupracovat na vytváření nového modelu cestovního ruchu, který bude udržitelný ekonomicky, sociálně i z hlediska životního prostředí.

(°) Úř. věstník C 74 ze dne 23. 3. 2005.

3.5.2 Odborné vzdělávání se musí stát jedním ze základních kamenů zlepšování kvality cestovního ruchu, ale přitom je vhodné, aby jeho obsah odpovídal skutečné poptávce jednotlivých touroperatorů; to by mělo zvýšit účinnost institucionálního úsilí. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru v této oblasti může – a měla by – hrát životně důležitou úlohu.

3.5.2.1 EHSV by tímto rád vyjádřil, že by plně podpořil iniciativu orientovanou na vytvoření evropského magisterského studijního programu se zaměřením na cestovní ruch; existence takového programu by pomohla utvářet, rozvíjet a aplikovat evropský model cestovního ruchu, založený na hodnotách Evropské unie jako oblasti vzájemného soužití a hospodářského rozvoje.

3.5.3 Evropská politika cestovního ruchu by měla zajistit podporu sítí touroperatorů a podporu sdružování v podnikatelských asociacích, a to na všech úrovních, tedy na úrovni místní, regionální, národní i evropské.

3.5.4 Role dopravní infrastruktury v rozšířené Evropě je klíčová pro zajištění toho, aby i v budoucnu byl rozvoj cestovního ruchu ve všech zemích založen na konkurenci. Unie musí v této oblasti usilovat o zajištění bezpečného, rychlého a vysoce kvalitního přístupu a intermodality dopravy pro všechny regiony. Přitom je třeba mít na zřeteli skutečnost, že využití infrastruktury pro potřeby cestovního ruchu má dalekosáhlý hospodářský a sociální dopad. V oblasti politik zaměřených na zlepšení interních a externích komunikací je třeba dát zvláštní prioritu zajištění dostupnosti ostrovních částí EU.

3.6 Evropská institucionální spolupráce

3.6.1 Evropská institucionální spolupráce může mít celou řadu různých podob:

3.6.1.1 *Pilotní projekty*: například Evropský projekt sociálního cestovního ruchu by mohl podstatně přispět k růstu interního cestovního ruchu a k zajištění přístupu k cestovnímu ruchu pro všechny, jakož i napomoci k překonání sezónnosti cestovního ruchu. Projekt by mohl být podpořen zeměmi s podobnými úspěšnými zkušenostmi, společně s Komisí, a mohl by zkoumat dlouhodobou životaschopnost globálního Evropského projektu sociálního cestovního ruchu. Navrhuje se, že by Evropská komise měla analyzovat případný dopad evropského programu sociálního cestovního ruchu na odvětví cestovního ruchu v Evropě.

3.6.1.2 *Spolupráce v oblasti výzkumu*: například v oblasti výzkumu nových forem cestovního ruchu, zejména cestovního ruchu slučitelného s principem udržitelnosti, které by mohl získat impuls k dalšímu rozvoji díky rozšíření EU. Navrhuje se, aby Komise zvážila provedení průzkumné studie na toto téma, přičemž by se EHSV také zapojil.

3.6.1.3 Spolupráce a výměna s dalšími oblastmi v Evropě a jinde ve světě

Hlavní rysy a podmínky evropského modelu cestovního ruchu jsou popsány v tomto stanovisku a musí být promítnuty do definice jiných mimoevropských produktů cestovního ruchu, zejména proto, aby se těmto produktům zabránilo v nekalé konkurenci a porušování standardů cestovního ruchu. Mezinárodní standardy, kritéria pro správné finanční řízení, lidská práva (zejména práva zaměstnanců a sociální práva) – to vše musí být dodržováno. EHSV navrhuje, aby EU vyvinula evropský model cestovního ruchu ve spolupráci s jinými mezinárodními institucemi: Mezinárodní organizací práce (ILO) a Mezinárodním úřadem sociálního cestovního ruchu (BITS).

3.6.2 Role strukturálních fondů a dalších forem podpory pro cestovní ruch v rozšířené EU

3.6.2.1 Hospodářská solidarita EU je nejpřiměřeněji promítnuta do politiky hospodářské a sociální soudržnosti, která je implementována prostřednictvím strukturálních fondů. Tato politika, která se osvědčila jako účinný nástroj dalšího pokroku, bude do budoucna zvláště relevantní v souvislosti s rozšířením. Proto by akce, které mají pozitivní efekt na rozvoj politik soudržnosti, měly být podpořeny prostřednictvím vypracování politiky cestovního ruchu. Tyto politiky mohou následně posílit aktivitu v oblasti cestovního ruchu ve všech zemích, takže cestovní ruch bude mít na takové akce multiplikační efekt. Přeshraniční opatření mohou pomoci vytvořit produkty cestovního ruchu, které by byly sdíleny různými zeměmi, a to prostřednictvím společných akcí a produktů.

3.6.2.2 Za účelem dalšího zkoumání této problematiky Výbor navrhuje Komisi, aby byla uskutečněna studie zaměřená na vliv strukturálních fondů na odvětví cestovního ruchu.

4. Závěry

4.1 Cestovní ruch je hospodářské odvětví, které má klíčový význam pro účinné budování rozšířené Evropy. Měl by růst při řádném zohlednění principu udržitelnosti v nejširším slova smyslu a měl by účinně přispívat k evropské sociální soudržnosti.

4.2 Nové členské státy vidí cestovní ruch jako velkou příležitost pro hospodářský rozvoj, který jim umožní překlenout propast v oblasti příjmů, jež je dělí od starých členských států Evropské unie. Velká rozmanitost kultur, národního dědictví a přírodního prostředí, kterou s sebou přinášejí, povede k rozšíření škály produktů a také k expanzi poptávky po cestovním ruchu, a to jak u interního, tak u externího cestovního ruchu.

4.3 Rozšíření o další země bude mít velmi pozitivní dopad na budoucnost odvětví cestovního ruchu, zejména v případě, že evropský model cestovního ruchu bude aplikován s řádným důrazem na princip udržitelnosti.

4.4 Jeden z návrhů, které by podle názoru Výboru měl být schválen a předán institucím všech členských států, se týká uskutečnění rozsáhlé **vzdělávací a motivující kampaně** založené na konceptu cestovního ruchu jako odvětví, které má pro Evropu strategický význam. Tato kampaň by v zásadě byla zaměřena na školáky a jejím cílem by bylo naučit je vnímat hodnotu cestovního ruchu jako lidské činnosti, která s sebou nese poznávání jiných lidí, míst a kultur, což může být životně důležité pro jejich vlastní osobní růst a může je velmi obohatit. Do této kampaně by měly být zapojeny evropské, národní, regionální i místní instituce, jakož i podnikatelské a odborové organizace ze všech odvětví. Kampaň by měla vyzývat školáky, aby poznali nejbližší destinace cestovního ruchu ve svém okolí (město, provincie, region), což by je motivovalo k cestování v rámci jejich země a také k objevování krás zbytku Evropy.

4.5 Vytvoření databáze dobré praxe v oblasti cestovního ruchu, zahrnující jednotlivé destinace a soukromé operátory, např. vlastníky hotelů, a další nabídky atd., by se mohlo stát nástrojem pro výměnu pozitivních zkušeností, ze kterých by nově začleněné země a také ty, které přistoupí v budoucnu, mohly výrazně těžit.

4.6 Také vytváření a podpora různých sítí sdružujících destinace, jež usilují o propagaci nejlepších hodnot udržitelnosti a kvality, zajistí, aby se cestovní ruch rozvíjel na základě kritérií odpovídajících novému modelu evropského cestovního ruchu, poskytujícímu záruku větší kontinuity.

4.7 Těžištěm evropského modelu cestovního ruchu, zaměřeného i nadále na generování udržitelné hospodářské činnosti, by měla být ochrana spotřebitelů. Na odvětví cestovního ruchu by měla být v plném rozsahu aplikována obecná politika ochrany spotřebitelů, zejména s ohledem na to, že v tomto odvětví existuje velmi silná vazba mezi spotřebiteli a poskytovateli služeb.

4.8 Výbor vítá iniciativu Komise zaměřenou na uskutečnění studie zkoumající efekt sportovních akcí na cestovní ruch, a to na základě stanoviska EHSV k tématu „**Cestovní ruch a sport: budoucí výzvy pro Evropu**“.

4.9 V zájmu nalezení východisek a referenčních bodů pro budoucí opatření na podporu evropského cestovního ruchu EHSV vyzývá Komisi, aby v rozumném časovém horizontu uskutečnila studii zaměřené na cestovní ruch a situaci sociálního cestovního ruchu, jakož i cestovního ruchu zdravotně postižených osob, a to s ohledem na jeho sociální význam a možné pozitivní efekty na aktivitu v cestovním ruchu.

4.10 EHSV by rád znovu zmínil dva konkrétní návrhy, o kterých již v tomto stanovisku bylo pojednáno:

— za první, vzhledem ke kladnému hodnocení ustavení „skupiny pro cestovní ruch a udržitelnost“ ze strany Komise, ve které EHSV bude zastoupen, pokračovat v úsilí zaměřeném na případné vytvoření Evropské poradní rady pro cestovní ruch a podporovat jednání mezi evropskými institucemi, sociálními partnery a dalšími organizacemi občanské společnosti. Výbor má za to, že obě tyto iniciativy pomohou naplnit cíle stanovené ve Smlouvě o ústavě pro Evropu;

— za druhé, vyjádřit ochotu EHSV spolupracovat s dalšími mezinárodními institucemi zaměřenými na odvětví cestovního ruchu, jako např. ILO a BITS

5. EHSV rozhodl, že vydá a bude šířit toto stanovisko nazvané „**Katovické prohlášení o politice cestovního ruchu v rozšířené EU**“ a že bude příspěvkem Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Světovému dni cestovního ruchu 2005, ustanoveného Světovou organizací cestovního ruchu.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Priority jednotného trhu 2005 – 2010

(2005/C 255/03)

Evropský hospodářský a sociální výbor se rozhodl dne 29. června 2004 v souladu s článkem 29 Jednacího řádu vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu *Priority jednotného trhu 2005 – 2010*.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, které bylo uloženo připravit příslušné podklady pro Výbor, přijala své stanovisko dne 16. března 2005. Zpravodajem byl pan Cassidy.

Na 416. plenárním zasedání (jednání dne 7. dubna 2005) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor toto stanovisko 97 hlasy pro, 58 proti, 15 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Pokud se týká pracovního programu Střediska pro sledování jednotného trhu (SSJT⁽¹⁾), navrhuje Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“ doplňující stanovisko k tématu *Priority jednotného trhu pro léta 2005 až 2010*. Stejně jako v minulosti přispívá SSJT k přezkoumání cílů a metod z hlediska jejich přínosu pro postup k jednotnému trhu.

1.2 Výsledky roku 2004 pro Evropskou unii nemohou být podceňovány. Krátce po historickém rozšíření, které přivedlo do unie deset nových členů, zvolili občané nynějších 25 členských států nový Evropský parlament a koncem roku 2004 zahájilo své pětileté funkční období 25 nových členů Evropské komise.

1.3 Mezitím byla publikována Kokova zpráva⁽²⁾ a také stanovisko Výboru⁽³⁾ k zavádění Lisabonské strategie; oba dokumenty vznikly na základě požadavku Evropské rady z března 2004. V ideálním případě by tato práce byla provázána se stanoviskem Výboru z vlastní iniciativy k prioritám jednotného trhu právě pro toto období nového parlamentu a Komise, které by tak bylo praktickým příspěvkem občanské společnosti.

1.4 Je tedy důležité připravit podklady pro účast EHSV v konzultacích, které nová Komise plánuje.

1.5 Toto stanovisko doplňuje stanovisko Výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů *Strategie vnitřního trhu – priority let 2003–2006* KOM(2003)238 v konečném znění. V tomto stanovisku⁽⁴⁾, ke kterému byl zpravodajem pan Cassidy, se Výbor soustředil na několik prioritních hledisek pro bezchybnou funkci jednotného trhu, snižování dopadů daňových překážek, zlepšování podmínek podnikání, solidní právní systém, vysoké a transparentní standardy kvality především u služeb obecného zájmu, lepší a širší informovanost občanů atd.

(1) Středisko pro sledování jednotného trhu je součástí Specializované sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“ (INT) Skládá se ze 30 členů a má jednoho předsedu a dva místopředsedy. (Funkční období je dvouleté.)

(2) Během jarního summitu roku 2004 požádala Rada pracovní skupinu, aby pod předsednictvím pana Wima Koka vypracovala hodnocení dosavadního průběhu Lisabonské strategie v a podala zprávu k 1. listopadu 2004.

(3) Úř. věst. C 120, 20.5.2005, zpravodaj pan Bruno Vever

(4) Úř. věst. C 234/55 ze 30.09.2003

1.5.1 Současně Výbor v tomto stanovisku zásadně zdůraznil, že dalších výtěžků z obecného blaha nelze dosáhnout prostřednictvím opatření k liberalizaci a podporování konkurenceschopnosti, ale že k úspěšnému dokončení jednotného trhu podstatně přispěje doprovodná makroekonomická politika zaměřená na růst a zaměstnanost. Ani debata v souvislosti s budoucí úpravou sociálních systémů se nesmí uskutečnit z hlediska jednotného trhu a rozpočtových požadavků, ale musí vidět systémy jako celek a zohlednit jejich cíle.

1.6 Toto stanovisko je založeno rovněž na „25 poznatků“ Střediska pro sledování jednotného trhu, publikovaných k desátému výročí vytvoření tohoto střediska (brožura vyšla v říjnu 2004 pod názvem „*What is the state of the enlarged Single Market? 25 findings by the Single Market Observatory*“). Přes velmi významný pokrok dosažený v posledních letech konstatuje SSJT přetrvávání mnohých zpoždění a rovněž nedostatečné fungování jednotného trhu, které poškozuje jeho evropské uživatele a ovlivňuje negativně výkonnost EU z hlediska konkurenceschopnosti, růstu, inovace, a zaměstnanosti ve srovnání s našimi hlavními světovými partnery.

1.7 Víceletý strategický program, který připravilo šest předsednictví⁽⁵⁾ pro období 2004 – 2006 tvoří základnu pro studium této věci a přípravu doporučení pro klíčové období let 2005 až 2010, během něhož se za procesu integrace nových členských států ustavila nová Komise a nový Evropský parlament. Záměrem je tedy formulovat původní priority EU v širším kontextu a řešit operativní problémy, které byly dlouho odsouvány do pozadí. Program šesti předsednictví je ukázkou vítané politiky kontinuity. V minulosti se příliš často stávalo, že nastupující předsednictví se snažilo o zařazení svých vlastních programů, což vedlo ke zmatku a názorům, že EU nemá žádné zřetelné politické cíle.

(5) Irsko, Nizozemsko, Lucembursko, Spojené království, Rakousko a Finsko

2. Již dávno měla být nařízení zjednodušena

2.1 Pokud se týká jednotného trhu, spočívají priority šesti předsednictví na Lisabonské strategii. Tato strategie si klade za cíl vytvořit z Evropy „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností“. Komise připravila akční plán nazvaný *Zjednodušení a zlepšení regulačního prostředí* ⁽⁶⁾. Od 1. května 2004 tato operace zahrnuje rozsáhlý trh složený z 25 států. Ve smyslu Lisabonské strategie Výbor opět zdůrazňuje, že je nutno pečlivě rozlišovat zbytečnou právní a administrativní náročnost od standardů a úprav, které jsou nezbytné pro zaručení a budování životních a pracovních podmínek ve smyslu společných cílů Evropské unie.

2.2 Podstatné znepokojení budí metody, kterými některé členské státy neodůvodněně komplikují převádění směrnic Společenství do národní legislativy. Zainteresované strany jsou zklamány neprůhlednou procedurou „komitologie“, kdy se podrobná nařízení zavádějící rámcové směrnice projednávají za zavřenými dveřmi, aniž by byla alespoň přezkoumána Evropským parlamentem nebo parlamenty národními.

2.3 Jedním z nejvýznamnějších nedostatků je časová prodleva mezi přijetím směrnice v Radě a Parlamentu a jejím převedením do národního práva.

2.4 Členské státy často nepřevědovají směrnice Společenství do národní legislativy a vytvářejí tak řadu překážek, které jsou hospodářsky nevýhodné. Odstranění těchto překážek vyžaduje pečlivě zváženou směs harmonizace, vzájemného uznání a zjednodušení.

2.5 Složitost podmínek, kterými se řídí činnosti na jednotném trhu je nevýhodou, na který poukazují operátoři. Přestože je zjednodušení z velké části otázkou správné praxe a implementace, chybí nadále základní zjednodušující opatření zejména v oblasti patentu Společenství, zamezení dvojímu zdanění, evropského právního statutu otevřeného malým a středním podnikům, standardní evropské úpravy fúze a zjednodušení pravidel pro DPH uvnitř Společenství.

2.6. Sama Komise není bez viny. Některé iniciativy v legislativě Společenství nejsou vždy dostatečně podpořené předběžnou analýzou důsledků, která často postrádá přesnost a transparentnost, jak je tomu například u návrhu druhé směrnice o přístavních službách ⁽⁷⁾. Evropské směrnice jsou často výsledkem rozsáhlých politických kompromisů mezi státy, případně mezi Radou a Evropským parlamentem, což neusnadňuje život uživatelům těchto pravidel.

3. Samoregulace a koregulace na participativním jednotném trhu

3.1 Aktéři jednotného trhu by měli dostat slovo právě proto, aby se zjednodušilo regulativní prostředí. Samoregulace a koregulace se tak původně vyvíjela ve dvou oblastech:

v odkazech na normy, které měly dát život směrnicím o technických překážkách, a v nezávislosti sociálního dialogu, která byla přijata Maastrichtskou smlouvou.

3.2 Tento přístup se postupně rozšířil do dalších oblastí pravidly jednání a dobrovolnými dohodami. Jsou to práva zákazníků, zejména v elektronickém obchodě (např. informace, označování, značky, zabezpečení plateb), služby včetně finančních (např. vzájemné uznávání kvalifikace) a ochrana životního prostředí (např. respektování ekologických standardů).

3.3 Interinstitucionální dohoda ⁽⁸⁾, uzavřená 16. prosince 2003 mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí, poprvé definovala a organizovala samoregulaci a koregulaci v rámci jednotného trhu. Výbor v této souvislosti vyjadřuje svůj údiv nad tím, že nebyli konzultováni sociální partneři, kteří se významně podílí na vypracovávání právních předpisů.

3.4 Během minulých deseti až patnácti let prošla samoregulace a koregulace dotčených stran v evropském měřítku obdobím prudkého růstu, jak dokládá databáze PRISM ⁽⁹⁾ Evropského hospodářského a sociálního výboru. Mezi takovými iniciativami SSJT zaznamenalo:

- samoregulaci v oblasti reklamy, restauračních a turistických služeb;
- etické kodexy inženýrů, právníků, poradců, advokátů, správců aktiv a realitních makléřů;
- meziodborové pracovní smlouvy o rodičovské dovolené, práci na částečný úvazek, dočasně vykonávané a dálkově vykonávané práci;
- pracovní iniciativy a smlouvy ve výstavbě, hoteliérství, kadeřnictví, zemědělství, cukrovarnictví a civilním letectví;
- řízení penzijních fondů v sociálním hospodářství;
- spotřebitelské kodexy týkající se bezpečnosti elektronického obchodu, poskytování internetových služeb, internetového pojišťovnictví, zahraničního zášilkového obchodu a půjček na bytovou výstavbu;
- dohody v oblasti životního prostředí o snižování emisí a spotřeby energie;
- alternativní metody rozhodování sporů, zejména pro spotřebitele.

3.5 Úspěch samoregulace a koregulace spočívá zejména na následujících faktorech:

- dostatečný prostor svobody podnikatelské sféry a občanské společnosti;
- otevřený, nebo lépe partnerský, přístup veřejných orgánů;
- dobré jméno osobností zapojených do samoregulace;

⁽⁶⁾ KOM(2002) 278 v konečném znění

⁽⁷⁾ KOM(2004) 654 v konečném znění

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 321 z 31.12.2003

⁽⁹⁾ PRISM (Progress Report on Initiatives in the Single Market, Zpráva o postupu iniciativ na jednotném trhu)

- jasné postupy a účinná implementace;
- přísné kontroly dopadů a další sledování, v případě nutnosti sankce.

3.6 Samoregulace a koregulace mohou poskytovat pouze jednotlivá řešení případ od případu, která jen doplňují práci zákonodárce, který nadále požívá zásadní výsady služby veřejnému zájmu. K zjednodušení právních předpisů v určitých oblastech by bylo vhodné, aby se samoregulace v Evropských profesních organizacích mohla více rozšířit.

3.7. Informační zpráva o stavu koregulace a samoregulace na jednotném trhu, přijatá EHSV 10. února 2005, rozvíjí tyto analýzy a zjištění (CESE 1182/2004) ⁽¹⁰⁾

4. Celní dohody v rozšířené Evropě

4.1 Návrh Komise změnit celní právní řád Společenství si klade za cíl zjednodušení existující legislativy a prohloubení harmonizace a integrace. Rozšíření způsobí změny v legislativě EU i v celní praxi. Je skutečností, že celní správa se na vnějších hranicích EU stát od státu velmi liší, zvláště pokud se týká pracovních sil a zdrojů, nemluvíme-li od důsledností. To vyvolává otázku, jejíž význam dále zvýšilo rozšíření, jak jsou celní kontroly účinné na evropské úrovni, tedy do jaké míry je jednotný trh chráněn před nečestnou konkurencí, pašováním a falšování. Bylo by možná vhodné prozkoumat možnost ustavení celní obdoby úřadu OLAF, aby se ochránily příjmy ze vnějších cel a zemědělských dávek. Rizikem je, že ztráta vzájemné důvěry mezi celními orgány různých členských států by mohla vést k opětovnému zavedení kontrol uvnitř Společenství, což by ohrozilo jednotu a svobody jednotného vnitřního trhu.

4.2 Celní služby EU se musí organizovat účinnějším a homogennějším způsobem, má-li jednotný trh správně fungovat. Ideálním řešením by mohlo být založení celní služby EU; vlády členských států však dosud neprojevily pro takový krok velké nadšení, zejména protože nemají dostatečnou důvěru v účinnost celních služeb ostatních států. EHSV by proto uvítal postupný vznik rozšířené spolupráce 25 národních orgánů. K dosažení tohoto cíle je třeba dalších přípravných programů a vzájemných výměn celních úředníků; v části členských států však není patrná politická vůle k takovému kroku.

5. Překážky jednotnému trhu

5.1 Bylo by třeba jasněji identifikovat překážky, které narušují princip jednotného trhu a měly by tedy být odstraněny prioritně (například blokování patentu Společenství, dvojí zdanění, formulování veřejných zakázek tak, že upřednostňují „národní špičky“ nebo rozmělnění pravidel vztahujících se k duševnímu vlastnictví), na rozdíl od překážek vyplývajících ze zvláštností různých členských států, jimž se budou muset zúčastněné strany přizpůsobit (kulturní odlišnosti, jazykové

zvláštnosti a rozdíly ve zdanění). Síť SOLVIT ustavená Komisí není dosud dostatečně známá, ale začala již přinášet výsledky a měla by se dále rozvíjet.

6. Společnosti a jednotný trh

6.1 Byrokracií a přetrváváním obchodních bariér jsou zvláště znevýhodněny malé společnosti. Mnohé z nich by si přály přístup na jednotný trh, zejména v oblasti příhraničních regionů. Nemají žádný přístup ke zjednodušenému právnímu statutu na evropské úrovni.

6.2 EHSV vyzýval k tomu, aby zjednodušený evropský status společnosti ⁽¹¹⁾ byl otevřený společnostem všech velikostí a byla tak usnadněna jejich činnost na jednotném trhu. V současnosti probíhá studie proveditelnosti, na jejímž základě Komise rozhodne o případném návrhu a jeho nejvhodnějším typu k dosažení takového stavu. (Komise očekává, že studie bude dokončena do června 2005.)

6.3 EHSV také od Komise očekává výsledky šetření rozsáhlého souboru smluv o zamezení dvojímu zdanění mezi členskými státy navzájem i mezi nimi a třetími zeměmi. ⁽¹²⁾ V současné době šetření probíhá a jeho výsledky budou spolu s možnými řešeními zveřejněny během tohoto roku.

7. Jednotný trh – přínos pro spotřebitele i pracovníky

7.1 Ve všech zemích EU se uznává, že vývoj jednotného trhu nabídl zákazníkům daleko širší výběr, zejména v oblasti zboží (sortiment, poměr ceny a kvality). Stejně jako různá pravidla EU k ochraně zájmů spotřebitelů, vyvinula se v posledních letech i dobrovolná nebo smluvní samoregulace, zejména v oblasti elektronického obchodu, kde pokrývá bezpečnost plateb, záruky, poprodejní servis a alternativní metody rozhodování sporů. Zvláštní pozornost mezi hlavními prioritami dalšího zlepšení by měla patřit analýzám účinku plánovaných nařízení, realistickému, ale nekomplikovanému zavádění zásady předběžné opatrnosti, účinné ochrany práv spotřebitelů bez ohledu na hranice a účinným alternativním nástrojem rozhodování sporů.

7.2 Je třeba mít na paměti, že jednotný trh má ještě jeden cíl: vytváření pracovních míst. To bude možné jen za předpokladu rozhodného postupu při odstraňování existujících překážek. Nyní, když proběhlo rozšíření, považuje EHSV za ještě důležitější než dříve, aby existovala proaktivní informační politika, umožňující dosažení skutečného násobného účinku. Tato politika vyžaduje účast členských států a jejich trvalou zodpovědnost v této oblasti. Informační síť, jako je zejména EURES a služby řešení problémů SOLVIT, pracují, ale nejsou dosud dostatečně využívány, především v důsledku nízké podpory a informovanosti.

⁽¹¹⁾ Úř. věstník C 125 ze dne 27.05.2002, Stanovisko k „Evropskému statutu společnosti pro MSP“, zpravodaj pan Henri Malosse

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 117/10 ze 30.04.2004

⁽¹⁰⁾ Zpravodaj: pan Bruno Vever

7.3 Cíli jednotného trhu je i vytváření pracovních příležitostí a mobilita pracovních sil. Učňovské a vzdělávací programy by se měly více zaměřit na přípravu pro „znalostně orientované hospodářství“. Jako v již zmíněném stanovisku EHSV v bodě 1.5 upozorňuje Výbor i zde na to, že samotné vytvoření jednotného trhu neodstraní problémy evropského pracovního trhu, ale že budou nutná dodatečná aktivní opatření.

7.4 EHSV plně podpoří Komisi při dosahování pokroku v těchto důležitých politických oblastech a doufá, že národní vlády budou při tom spolupracovat a udělají vše potřebné pro urychlení přijímání a implementace svých závazků. EHSV lituje omezení, která byla zavedena některými „starými“ členskými státy a omezují volný pohyb pracovníků z „nových“ členských států, a naléhavě žádá přehodnocení „přechodných období“.

8. Pokulhávající trh služeb

8.1 Odstranění těchto překážek vyžaduje dynamickou rovnováhu tržních tlaků, vzájemného uznávání a harmonizace. To znamená nové partnerství mezi institucemi EU, státy, dodavateli a odběrateli služeb, aby bylo možné lépe posoudit stávající překážky, zabránit vzniku nových, koordinovat přístup, zjednodušit pravidla, připravit se případné přechody a brát v úvahu globalizaci obchodu.

8.2 Tržní potenciál služeb zůstává z velké části nevyužitý, protože národní požadavky nejsou kompatibilní s volným poskytováním služeb. Završení jednotného trhu v oblasti služeb se stalo zásadně důležitým z těchto důvodů: a) obchod se stává mezinárodní a probíhají jednání WTO o službách; b) zavedení eura přineslo silnější konkurenci a potřebu jednotného trhu služeb.

8.3 Ve zvláštních případech finančních služeb, v pojišťovnictví a bankovníctví, jsou pomalý pokrok v uskutečňování akčního plánu finančních služeb a jeho pomalé zavádění při sledování lisabonské strategie způsobeny průtahy některých členských států. Příliš často se stává, že někteří předsedové vlád souhlasí v Evropské radě s politickými prohlášeními vyzývajícími Komisi, aby jednala, na která zapomenou okamžitě po návratu do národních hlavních měst.

8.4 Ve vztahu k finančním službám se legislativní fáze akčního plánu finančních služeb nyní blíží k závěru, klíčovou důležitost má nyní konzistentní zavedení legislativních opatření na národní úrovni.

8.5 Strategie oživení navrhovaná Komisí je potřebná. Znamená to však i nutnost vzít v úvahu rozdílnost dotčených sektorů. Jedním ze způsobů, jak se vypořádat s touto rozdílností, je vyšší využívání profesní koregulace a samoregulace na evropské úrovni. Společenské a hospodářské zájmové skupiny by měly přijít s novými iniciativami, aby mohly sehrát důležitější úlohu v tomto otevírajícím se prostoru.

8.6 Stanovisko přijaté 10. února 2005 uvádí připomínky Výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu (CESE 137/2005) ⁽¹³⁾.

9. Závěry

9.1 Jednotný trh, a společně s ním trh pracovních sil, podléhá neustálému vývoji. Řízení těchto změn je důležitým úkolem pro Evropskou komisi a zejména sociální partnery.

9.1.1 Komise by se ve své práci měla soustředit na to, aby stávající evropské právní předpisy zjednodušila, konsolidovala a zlepšila jejich soudržnost tak, aby potenciál jednotného trhu mohl být využit jak ze strany prodávajících, tak ze strany spotřebitelů.

9.2 EHSV rovněž naléhavě žádá vlády členských států, aby ukázaly politickou vůli vytvořením mechanismů užší celní spolupráce.

9.3 Podle názoru EHSV jsou hlavní překážkou dosažení jednotného trhu členské státy. Některé jsou liknavé při implementaci, některé implementují velmi podrobně a vytvářejí nepřátelské postoje proti jednotnému trhu a EU. Některé postup brzdí, například zaváděním národní legislativy zakazující převzetí zahraničních finančních institucí, jako jsou banky. Jiné umožňují svým zestátněným průmyslovým odvětvím přebírání zahraničních společností, aniž připouštějí reciproční postup. Neomezený přístup k prostředkům, které mají některá zestátněná průmyslová odvětví, představuje narušení hospodářské soutěže jímž se doposud Komise zdráhala zabývat.

V Bruselu dne 7. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹³⁾ Zpravodajové: Arno Metzler a Ernst Erik Ehnmark

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

A. Následující pozměňovací návrhy byly plenárním zasedáním zamítnuty, ale obdržely alespoň čtvrtinu hlasů pro.

Nový bod 7.4.

Doplnit nový bod 7.4 a zároveň škrtnout poslední větu ve starém bodě 7.4 (nový bod 7.5):

„V oblasti volného pohybu pracovních sil poukazuje Výbor znovu na to, že dohodnutá přechodná opatření musí být doprovázena aktivními opatřeními ke zvýšení hospodářských a sociálních standardů v nových členských státech, aby mohl být vytvořen společný pracovní trh fungující pro všechny členské státy. Je požadováno, aby všechny politické snahy Unie vedly k odstranění rozdílů na cestě k pokroku a bylo rychle dosaženo volného pohybu pracovních sil.“

Odůvodnění:

Aby se vnitřní trh mohl vyvíjet ku prospěchu občanů – a tedy i zaměstnanců – a aby se zabránilo sociálnímu dumpingu, je nutné udělit prioritu odstranění hospodářských a sociálních rozdílů.

Hlasování:

Pro: 67

Proti: 68

Zdrželo se: 9

Bod 8.2

Pozměnit následovně:

„Tržní potenciál služeb zůstává z velké části nevyužitý, protože národní požadavky nejsou kompatibilní s volným poskytováním služeb. Završení jednotného trhu v oblasti služeb může tento potenciál zvýšit. Ve svém stanovisku ⁽¹⁾ k směrnici o službách ⁽²⁾ se Výbor přimlouvá za rozsáhlé přepracování současného návrhu a je proti všeobecnému zavedení principu země původu, protože z toho plynoucí konkurence systémů by způsobila nivelizaci směrem dolů spotřebitelských, zaměstnanecých a ekologických norem: se stalo zásadně důležitým z těchto důvodů: a) obchod se stává mezinárodní a probíhají jednání WTO o službách; b) zavedení eura přineslo silnější konkurenci a potřebu jednotného trhu služeb.“

Odůvodnění:

Zde uvedená odůvodnění pro vytvoření evropského jednotného trhu (internacionalizace, konkurence způsobená zavedením eura a rozšířením) nejsou vhodná, a ani v diskusích týkajících se vypracování stanoviska EHSV k návrhu směrnice pro služby vnitřního trhu tak, jak je zde popsáno, nehrála roli. Bod 8.2 by ve své původní podobě rozsáhlou diskusi v EHSV ke službám v EU „odrážel“ velmi zavádějícím způsobem. Nivelizace směrem dolů je také v rozporu s cíli EU, tak jak jsou stanovené ve smlouvách, resp. v návrhu Ústavy.

Hlasování:

Pro: 76

Proti: 77

Zdrželo se: 9

⁽¹⁾ CESE 137/2005

⁽²⁾ „Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách jednotného trhu“ (KOM(2004) 2 v konečném znění.)

Doplnit větu v bodu 8.7 následovně

„Stanovisko přijaté 10. února 2005 uvádí připomínky Výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu (CESE 137/2004) ⁽³⁾. Stanovisko obsahuje Přílohu I., která uvádí velké množství pozměňovacích návrhů, které byly odmítnuty avšak obdržely nejméně jednu čtvrtinu hlasů“.

Odůvodnění:

Stanovisko k tak složité a kontraproduktivní směrnici nemohlo být jednoznačné jak by vyplývalo ze sdělení v bodu 8.7 a proto by bylo spravedlivé zmínit, že obsahuje též přílohu s pozměňovacími návrhy, které ač obdržely více jak 25 % přijaty nebyly.

Hlasování:

Pro: 58

Proti: 114

Zdrželo se: 4

Přidat nový odstavec 9.4

„I když je nutné respektovat a plně podporovat opravdové zájmy na ochranu životního prostředí a spotřebitele, chtěl by Výbor upozornit na způsob, kterým mohou některé členské státy neprávem prosazovat tyto argumenty, aby se tak vyhnuly implementaci právních předpisů Společenství nebo zachovávaly národní právní předpisy, které jsou v rozporu s principy jednotného trhu.“

Odůvodnění:

Členské státy mají právo zamítnout návrhy, které mají nepříznivý dopad na problémy ochrany životního prostředí nebo spotřebitele. Nicméně jsou známy případy, ve kterých bylo zneužito těchto problémů k zabránění změn, jelikož skutečné důvody odporu odrážely ochranu národních zájmů.

Hlasování:

Pro: 80

Proti: 83

Zdrželo se: 10

- B. Následující části textu stanoviska sekce byly zamítnuty ve prospěch pozměňovacích návrhů přijatých shromážděním, ale obdržely alespoň jednu čtvrtinu hlasů pro.

- 2.1 Pokud se týká jednotného trhu, spočívají priority šesti předsednictví na Lisabonské strategii. Aby usnadnila dosažení cílů Lisabonské strategie a obecně řečeno oživila evropskou ekonomiku, připravila Komise akční plán nazvaný *Zjednodušení a zlepšení regulačního prostředí* ⁽⁴⁾. Od 1. května 2004 tato operace zahrnuje rozsáhlý trh složený z 25 států.

Hlasování:

Pro: 53

Proti: 72

Zdrželo se: 3

⁽³⁾ Zpravodajové: Arno Metzler a Ernst Erik Ehnmark

⁽⁴⁾ KOM(2002) 278 v konečném znění

- 3.3 Interinstitucionální dohoda^(*), uzavřená 16. prosince 2003 mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí, poprvé definovala a organizovala samoregulaci a koregulaci v rámci jednotného trhu.

Hlasování:

Pro: 50

Proti: 83

Zdrželo se: 3

- 8.6 Završení jednotného trhu zůstává prvotním cílem s vítaným přídavkem otevření trhu EU mezinárodní hospodářské soutěži v souvislosti s kolem jednání WTO z Doha. To bude vyžadovat větší pružnost a zlepšení konkurenceschopnosti, má-li EU plně využít svůj potenciál. Deset nových členských států bude usilovat, aby bylo dosaženo tohoto výsledku, protože jsou to tyto státy, které mohou liberalizací získat nejvíce.

Hlasování:

Pro: 68

Proti: 85

Zdrželo se: 10

- 9.1.1 Podle názoru EHSV by měla Evropská komise udělat zákonodárnou pauzu a poskytnout tak členským státům dostatek času, aby mohly realizovat především opatření akčního plánu finančních služeb v národní legislativě a přezkoumat jejich účinnost. Tuto pauzu by mohla Komise využít k tomu, aby stávající evropské právní předpisy zjednodušila, konsolidovala a zlepšila jejich soudržnost tak, aby potenciál jednotného trhu mohl být využit jak ze strany prodávajících, tak ze strany spotřebitelů. Nové iniciativy by měly naopak být započaty pouze ve výjimečných případech a po provedení rigorózní analýzy nákladů a užítku, která prokáže nezbytnost nových právních úkonů.

Hlasování:

Pro: 76

Proti: 94

Zdrželo se: 5

^(*) Úř. věst. C 321 z 31.12.2003

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o posílení důvěryhodnosti a spolehlivosti elektronických trhů typu business-to-business

KOM(2004) 479 v konečném znění

(2005/C 255/04)

Dne 14. července 2004 se Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor podle článku 262 Smlouvy o založení Evropského společenství ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, která byla pověřena prací Výboru na tomto tématu, přijala své stanovisko dne 16. března 2005. Zpravodajem byl **pan Lagerholm**.

Na svém 416. plenárním zasedání (jednání dne 6. dubna 2005) Evropský hospodářský a sociální výbor přijal následující stanovisko 131 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Komise předložila sdělení o posílení důvěryhodnosti a spolehlivosti e-trhů typu B2B. Výbor se domnívá, že:

— Celkem vzato se zpráva vyváženým způsobem dotýká důležitých otázek přijetí e-trhů.

— Výbor by však chtěl zdůraznit, že to není jediná akce, které je zapotřebí. Do určité míry je také pochopitelné, že přístup trhu je poněkud zdrženlivý. Zejména vyspělejší formy e-trhů se liší od tradičních modelů obchodování MSP.

— V souvislosti s přeshraničním obchodem existují mnohem závažnější překážky.

2. Sdělení Komise

2.1 Sdělení Komise ve velké míře vychází z práce expertní skupiny zástupců průmyslu a poskytovatelů elektronických trhů („expertní skupina“) ⁽¹⁾. Sdělení se zaměřuje na potřebu posílení důvěryhodnosti a spolehlivosti e-trhů typu B2B, aby omezila hospodářská rizika plynoucí z nekalých nebo nelegálních obchodních praktik na těchto trzích. E-trhy B2B mají potenciál zvýšit efektivnost tím, že sníží transakční náklady a posílí hospodářskou soutěž, takové zvýšení efektivnosti však z velké části závisí na ochotě podniků účastnit se na těchto trzích. Aby odstranila možné překážky využívání e-trhů typu B2B, které pramení z nedostatku jejich důvěryhodnosti a spolehlivosti, hodlá Komise učinit následující kroky:

⁽¹⁾ Závěrečná zpráva expertní skupiny o internetových platformách typu B2B
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/b2b/wshop/fin-report.pdf>

— Provést analýzu stávajících vnitrostátních právních předpisů, které se vztahují k nekalým obchodním praktikám na trzích typu B2B, v úzké spolupráci s členskými státy.

— Podporovat zainteresované strany, aby se dohodly na kódech správné praxe nebo jejich revizi s tím, že budou nadále podporovat korektní obchodní zásady na e-trzích typu B2B, jak je uvedeno v tomto sdělení.

— Vypracovat studii o hospodářském dopadu e-trhů typu B2B na konkurenceschopnost a produktivitu podniků v EU, která se zaměří především na analýzu přímých a nepřímých nákladů a užitků, které vznikají účastníkům na e-trzích. Výsledky této studie budou dále projednány se zainteresovanými stranami.

— Poskytovat koherentní informace o aplikaci stávajících pravidel hospodářské soutěže týkajících se e-trhů typu B2B, a tak poskytovat vedení pro konkurenční chování.

2.2 Sdělení bude podporovat intenzivnější dialog mezi zainteresovanými stranami zapojenými do e-trhů typu B2B s ohledem na korektní obchodní zásady a bezpečnostní požadavky. V důsledku toho by měly být odstraněny možné překážky účasti na takových elektronických formách obchodování. Orgány Komise budou pravidelně informovat o pokroku, jehož bylo dosaženo, prostřednictvím evropského portálu e-tržiště.

3. Definice elektronických trhů typu business-to-business

3.1 E-trhy typu B2B lze definovat jako internetové obchodní platformy, kde podniky směňují zboží a služby. Dále, po této spíše širší definici, lze e-trhy typu B2B rozdělit do následujících kategorií podle různých funkcí transakcí, které se nabízí:

— Vývěsky (pin boards, message boards), které představují nejjednodušší typ e-trhů a které nabízí pouze omezenou funkčnost transakcí. Příprava transakcí probíhá tak, že účastník trhu má možnost oznámit, že hodlá něco koupit nebo prodat.

- Burzy, které jsou rozšířením vývěsek. Je pro ně typické, že nabízí mechanismy pro vyhledávání kupujících a prodávajících, kontrolu jejich interakcí a umožňuje jim vyjednat prostřednictvím platformy.
- Katalogové e-trhy, které poskytují kombinovaný katalog výrobků složený z katalogů různých prodejců.
- Aukční služby, které představují formální postup hledání cen podporovaný internetovou obchodní platformou, kde zahajuje prodejní aukci prodávající s cílem prodat výrobky nebo služby za co nejvyšší možnou cenu. Iniciátorem zpětných aukcí (či „aukcí formou výběrového řízení“) je kupující, který chce získat výrobky nebo služby za co nejnižší možnou cenu.

Počet aktivních e-trhů se v průběhu času mění a není ještě stabilní. Předpokládá se, že je v současnosti na celém světě aktivních asi 1 000 e-trhů, což je přibližně o 20 % méně než před dvěma roky [SEC(2004) 930].

4. Obecné připomínky

4.1 Sdělení Komise se zaměřuje na oblast „posílení důvěryhodnosti a spolehlivosti elektronických trhů typu business“. Elektronické trhy tvoří důležitou součást mnohem obecnějšího odvětví e-podnikání. K této oblasti e-podnikání uvádíme níže několik poznámek.

4.1.1 Dobře fungující elektronické trhy v zásadě přispívají k efektivnějšímu obchodnímu prostředí. Z dlouhodobého hlediska je to pro evropský obchod a zaměstnanost prospěšné. Větší konkurence bude evropský obchod stimulovat ke zlepšení jeho efektivnosti. EHSV proto podporuje akce, které jsou prospěšné pro rozvoj elektronického obchodu. To také již uvedl ve svých předchozích připomínkách.

4.1.2 Ve svém stanovisku k návrhu směrnice o určitých právních aspektech elektronického obchodu⁽²⁾ Výbor uvedl, že nejistý právní rámec je pro elektronický obchod nepřijatelný. Stávající sdělení má za cíl omezit tuto nejistotu a EHSV tento krok vítá.

4.1.3 EHSV vyjádřil své připomínky k úsilí Komise stimulovat e-obchod ve svých stanoviscích ke sdělením Komise „Pomáháme MSP k digitalizaci“⁽³⁾ a „Úprava politik e-obchodu v měnícím se prostředí: Zkušenosti iniciativy digitalizace a budoucí výzvy“⁽⁴⁾. Tyto připomínky jsou v zásadě stále v platnosti.

⁽²⁾ Úř. věstník C 169 ze dne 16. června 1999.

⁽³⁾ Úř. věstník C 80 ze dne 3. dubna 2002.

⁽⁴⁾ Úř. věstník C 108 ze dne 30. dubna 2004.

4.1.4 Pro obchod a veřejný sektor je elektronický obchod velmi důležitý. Otevírá možnosti pro větší hospodářskou soutěž, obchodování na vnitřním trhu a rovné příležitosti pro MSP. Je důležité, aby bylo využívání této nové technologie podporováno, zejména mezi MSP. Výbor vítá a podporuje práci Komise v této oblasti.

4.1.5 Výbor také vítá zjištění skupiny odborníků o internetových obchodních platformách typu B2B. Co se týká identifikace problémů, skupina provedla důkladnou práci. Zdá se však, že si není jistá, zda si MSP uvědomují přínos tohoto typu obchodování. Na straně 10 jejich zprávy se uvádí, že „MSP jsou si obecně vědomy výhod e-podnikání a jsou o nich přesvědčeny“; na straně 11 se uvádí, že „MSP stále váhají s plným zapojením do elektronického obchodu“, a dále se uvádí, že je to z důvodu „nedostatečného povědomí o rizicích a výhodách“. Je však velmi důležité upozornit na rozdíl mezi e-podnikáním a elektronickým obchodem. Závěrem lze konstatovat, že MSP jsou si vědomy obecných možností využívání IT, zatímco specifickější elektronické obchodování je stále ještě vzdálené.

4.1.6 I když existuje povědomí o možnostech e-podnikání a mnoho MSP stojí v popředí při využívání e-obchodu, existují některé problémy, které přesto zabraňují většině MSP, aby se plně zapojily do „společnosti e-podnikání“. Tyto problémy jsou obecného charakteru a neomezují se pouze na elektronické obchodování. Vztahují se však k této oblasti.

- MSP se spíše zaměřují na bezprostřední problémy. Váhají s investicemi do technologií a postupů, které se jim bezprostředně nevyplácí.

- Nedostatek řešení, která jsou navržena a vyvinuta zvláště pro MSP. MSP nemají stejné požadavky jako větší společnosti, a co je horší, konzultanti bývají pro MSP často příliš drazí, takže nemohou jednoduše používat existující řešení.

- MSP často nemají odborníky, kteří jsou třeba k většině softwarových balíčků, ani odborníky pro vývoj jejich vlastních rozhraní pro standardizaci softwaru.

- Mnoho velkých podniků od svých dodavatelů požaduje, aby zavedli specifický software jako podmínku pro to, aby se mohli stát nebo zůstat dodavateli. Blokuje to situaci, protože MSP si většinou nemohou dovolit ani nemohou zvládat složitou technickou situaci, která vznikne, jestliže každý z jejich odběratelů vyžaduje specifické řešení. Je to problém vyplývající z nedostatku obecných standardů.

- E-podnikání zavádí prvek úspor z rozsahu ve prospěch velkých společností, i když s regresním účinkem, jak je uvedeno výše. MSP nemohou stanovovat svá vlastní pravidla; náklady na zavedení podpory vznikají bez ohledu na velikost společnosti. Takže MSP musí zavádět několik různých řešení, zatímco větší společnosti pouze jedno.

4.1.6.1 Komise má na podporu MSP při využívání e-podnikání několik iniciativ. Tyto iniciativy Výbor podporuje a doporučuje Komisi, aby přidala nebo posílila ty iniciativy, které podporují specifickou potřebu MSP na zavedení upraveného softwaru a standardů.

4.1.7 EHSV také upozorňuje na to, že je třeba stimulovat zájem mezi MSP, aby se učily, jakým způsobem se mohou účastnit elektronického podnikání. Oblast elektronického obchodu a elektronického podnikání se vyvíjí velmi rychle. Stálo by za to prozkoumat podněty pro MSP v oblasti celoživotního učení.

4.1.7.1 Výše uvedené je v souladu s doporučeními, které Výbor nedávno přijal ve svém stanovisku o celoživotním učení⁽⁹⁾. V tomto stanovisku EHSV doporučuje posílení programů celoživotního učení určených pro občany v produktivním věku, přičemž dává do souvislosti tyto programy s úspěchy znalostní ekonomiky. EHSV přisuzuje zvláštní význam přístupu MSP k těmto programům.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Internetové obchodní platformy typu B2B

5.1.1 Skupina odborníků ve své závěrečné zprávě rozlišuje různé formy obchodních platform. Výbor podporuje tvrzení odborníků, že „by nebylo vhodné zaměřit se pouze na e-tržiště“. Existuje mnoho různých způsobů, jejichž prostřednictvím lze participovat ve „společnosti e-podnikání“. Různé společnosti mají různé potřeby a různé obchodní zásady. Jak skupina odborníků upozorňuje, „protože většina problémů MSP souvisí s e-tržišti, a zejména v tomto kontextu se zpětnými aukcemi, zaslouží si tato konkrétní forma internetové obchodní platformy typu B2B ... velkou pozornost“.

5.1.2 V této fázi by však Výbor chtěl upozornit na probíhající implementaci dvou směrnic o veřejných zakázkách do vnitrostátních právních systémů. Tyto dvě směrnice otevírají prostor pro nové postupy elektronického zadávání veřejných zakázek, a přestože existují určité rozdíly v implementaci směrnic v různých zemích, pro obchod je velmi důležité, že zadávání veřejných zakázek může stimulovat používání nových elektronických prostředků. Komise rovněž zahájila „akční plán pro implementaci právního rámce elektronického veřejného nakupování“, což hraje důležitou roli pro MSP při jejich seznamování se s elektronickým podnikáním.

5.1.3 Výbor souhlasí s názorem, že e-tržiště mají specifický potenciál, který by nebylo moudré nepodporovat. Výbor vítá sdělení. Domnívá se však, že nedostatek důvěryhodnosti a spolehlivosti, jakkoli jsou důležité, není jediným důvodem, proč MSP zaujaly váhavý postoj vůči e-tržištům, nebo v tomto případě k obecnějšímu pojetí internetových obchodních platform typu B2B.

5.1.3.1 Jak uvádí skupina odborníků, „podnikatelská politika může hrát užitečnou úlohu tím, že poskytne pomoc MSP při adaptaci na nové výzvy internetových obchodních platform podporováním transparentnosti trhu, interoperability a slušnosti. ... státní orgány by neměly podporovat specifické formy e-obchodu, ale měly by zůstat neutrální vůči různým prodejním kanálům a funkčností na internetových obchodních platformách. ... zjistili jsme, že v zejména v oblastech budování povědomí, transparentnosti trhu, standardizace a důvěryhodnosti a spolehlivosti je zapotřebí dalších akcí.“

5.1.3.2 Obecně vzato jsou to právě MSP, které zásobují internetové obchodní platformy typu B2B informacemi. Čím pokročilejší, tím existuje větší potřeba standardů. Tyto standardy ještě zdaleka nejsou úplné, a, až budou dokončeny, musí existovat software, který je bude využívat a který bude přizpůsobený pro MSP.

5.1.3.3 Neexistence standardů se netýká pouze technických záležitostí, ale také rozhraní člověk/stroj. Vzhledem k počtu obchodních platform a dále vzhledem k otázce vícejazykové složitosti, je pochopitelné, že MSP zaujaly váhavý přístup. Tuto oblast budou muset prozkoumat standardizační orgány a rovněž Komise, zejména má-li zájem na tom, aby byl podporován přeshraniční obchod. Týká se to také standardizace výrobků, klasifikace služeb a formulace, kde EHSV podporuje probíhající úsilí v CEN/ISSS.

5.1.3.4 MSP mají do jisté míry problém účastnit se elektronických aukcí a dalších elektronických tržišť z důvodu rozsahu vyhlášených výběrových řízení. MSP mají omezený potenciál na to, aby dodávaly velké zakázky. Na tento problém bychom se měli zaměřit především v souvislosti s veřejnými zakázkami.

5.1.3.5 Další problémy, které by mohly zabránit využívání internetových obchodních platform, představují rozdílné vnitrostátní právní předpisy a implementace směrnic EU. Z hlediska harmonizace je neúnosné, aby takové množství směrnic poskytovalo prostor pro volbu na vnitrostátní úrovni, přičemž hlavním problémem je e-podpis. Výbor vítá a podporuje iniciativu Komise týkající se analýzy stávající legislativy.

5.2 Elektronické trhy včetně elektronických aukcí

5.2.1 Různé internetové obchodní platformy typu B2B se hodí pro různé účely. Elektronické trhy vedou k dosažení „nejnižší ceny“. V mnoha případech to není nejdůležitější faktor. Včasné dodání, náklady služeb a náklady na uživatelské přizpůsobení jsou také důležité, dokonce důležitější. Je obtížné tyto faktory zahrnout do více či méně automatizovaných e-trhů, což by mohlo částečně vysvětlit relativně pomalý příjem automatizovanějších e-tržišť.

(9) Úř. věstník C 133 ze dne 6. června 2003.

5.2.2 MSP si často nekonkurují pouze nabídkou „nejnižší ceny“, ale také flexibilitou a uživatelským přizpůsobením. Je pro ně důležitý osobní vztah. Využívání e-trhů představuje novou „obchodní kulturu“, jíž nejsou MSP vždy přizpůsobeny. Anonymita internetu je může odradit. Tyto psychologické důvody by rovněž mohly být důvodem k váhavosti při využívání vyspělejších elektronických trhů. Tyto okolnosti musí být zohledněny v kodexech správné praxe.

5.2.3 V rámci diskuse o pravidlech hospodářské soutěže pro e-trhy typu B2B se znepokojeně hovoří o tom, že „tzv. síťové účinky“ mohou vyústit v dominantní postavení některého síťového operátora. Je sporné, do jaké míry by nás tato záležitost měla znepokojovat. Jak se zdá, je riziko zneužití takového dominantního postavení ve většině případů omezené. Nicméně Výbor podporuje Komisi v tom, aby ohledně této otázky pokračovala započatým směrem, a zaznamenala tak možné zneužití plynoucí z obrovské moci, avšak zastává názor, že by v tomto ohledu neměla být přijata konkrétní nařízení pro elektronické trhy. Nařízení pro e-trhy bude mít, co nejvíce to bude možné, stejnou váhu jako pravidla určená pro tradiční trhy. Pravidla a směrnice musí být neutrální z hlediska technologického a z hlediska mechanismů dodávky služeb.

5.3 Důvěra a spolehlivost

5.3.1 Výbor podporuje Komisi, která doporučuje zainteresovaným stranám, aby se dohodly na kodexech dobré praxe nebo jejich revizi. Rád by rovněž podpořil myšlenky, které předložila skupina odborníků o používání kontrolního seznamu.

5.3.2 Komise ve sdělení (strana 4) poznamenává, že mnoho podniků může „považovat za obtížné odlišit změnu tržní síly, která musí být akceptována z ekonomických důvodů, od nekalých praktik, které nejsou v souladu s právními ustanoveními kodexu správné praxe“. Je běžné, že nějakou dobu trvá, než se trh adaptuje, když se zavádí nové obchodní modely. Tato poznámka je jistě správná, Komise by však měla vynaložit větší úsilí pro objasnění nových tržních mechanismů.

5.3.3 I když se někteří dodavatelé mohou stavět negativně vůči zpětným aukcím, pro komodity (výrobky definované s mimořádnou přesností s nízkým stupněm obsahu služeb a malou možností pro branding) zcela jistě představuje nástroj s obrovským potenciálem. Výbor souhlasí s Komisí, že musí existovat přísnější pravidla pro tento typ aukcí bez ohledu na to, zda jsou elektronické nebo využívají jiných prostředků.

5.3.4 Problém důvěryhodnosti a spolehlivosti má mnoho dimenzí:

- důvěra v trhy, v to, že jsou přínosem pro mé podnikání;
- konkrétní trh jako takový je „nejlepší“ trh pro mé účely;
- důvěra v to, že neexistuje „text mezi řádky“ (skrytá pravidla);
- důvěra v pravidla trhu a v to, že tato pravidla dodržují všichni účastníci;
- důvěra v podpůrnou technologii, včetně zabezpečení;
- důvěra v přístup k relevantním informacím o kupujícím a prodávajícím;
- důvěra v to, že relevantní dimenze jsou ty dimenze, které stanovují výsledek.

Měli bychom vzít v úvahu všechny tyto a také další dimenze důvěry a spolehlivosti.

5.4 *Stručně řečeno*, Výbor souhlasí se všemi závěry uvedenými ve sdělení. Považuje však za důležité, abychom si uvědomili, že by sdělení mohlo znamenat důležitý nebo dokonce i nutný krok k podpoře využívání internetových obchodních platforem typu B2B, a zejména e-trhů, ale není to jediný krok, který je třeba. Další kroky zahrnují oblasti standardů, vhodného softwaru, budování povědomí, vnitrostátní a evropské legislativy.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterým se po dvacáté deváté mění směrnice Rady 76/769/EHS o sblížení právních předpisů, nařízení a administrativních ustanovení členských států týkajících se omezení prodeje a užívání některých nebezpečných látek a přípravků (látky klasifikované jako karcinogeny, mutageny nebo látky toxické pro reprodukci – carcinogens, mutagens, substances toxic to reproduction –c/m/r)

KOM(2004) 638 v konečném znění – 2004/0225 (COD)

(2005/C 255/05)

Dne 28. října 2004 se Rada rozhodla v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, která byla pověřena přípravou práce Výboru v této věci, přijala stanovisko dne 16. března 2005. Zpravodajem byl pan Sears.

Evropská hospodářský a sociální výbor přijal na 416. plenárním zasedání (jednání dne 6. dubna 2005), na němž hlasovalo 126 členů pro, 2 členové proti a 6 členů se zdrželo hlasování, následující stanovisko:

1. Úvod

1.1 Návrhy Evropského společenství na ochranu veřejného zdraví a životního prostředí se v současné době soustřeďují kolem tří dlouhodobých legislativních nástrojů pro klasifikaci, balení a označování *nebezpečných látek* (směrnice Rady 67/548/EHS z 27. června 1967), pro klasifikaci, balení a označování *nebezpečných přípravků* (směrnice Rady 88/379/EHS ze 7. června 1988, nahrazená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 99/45/EHS z 31. května 1999) a pro prodej a užívání některých *nebezpečných látek a přípravků* (směrnice Rady 76/769/EHS z 27. července 1976).

1.2 Všechny tyto nástroje byly během uplynulých let zachovány a rozšířeny dalšími směrnicemi EHS a ES, kterými se změnil legislativní obsah nástrojů. Různé dodatky k nim byly *přizpůsobeny technickému pokroku* a kromě dalších technických bodů se týkaly laboratorních testů, které mají být provedeny, podrobných formulací o nebezpečí a bezpečnosti, jež mají být použity, totožnosti chemikálií, čísel CAS (organizace Chemical Abstracts Services) a ES a indexových čísel těchto látek a jejich použití.

1.3 Tyto směrnice ve znění novely též svědčí o snaze chránit vnitřní trh s těmito látkami a přípravky a proto musí být nadále vzájemně v souladu a odpovídat dalším legislativním nástrojům týkajícím se specifických sektorů (např. pesticidů nebo kosmetiky) nebo podporujícím zvláštní akční programy (např. akční plány EU pro boj proti rakovině).

1.4 Současný návrh je *dvacátou devátou novelou* směrnice Rady 76/769/EHS. Provádí (shodou okolností) dvacáté deváté *přizpůsobení technickému pokroku* směrnice Rady 67/548/EHS směrnicí Komise 2004/73/ES z 29. dubna 2004 a je jeho logickým důsledkem.

1.5 *Přizpůsobení technickému pokroku* uvedené ve směrnici Komise 2004/73/ES zahrnuje aktualizaci Přílohy I směrnice Rady 67/548/EHS pro specifické látky týkající se jejich klasifikace, balení a označení, která mají vycházet z nejnovějších vědeckých poznatků, a aktualizaci Přílohy V k téže směrnici, kterou se pozměňuje metoda určování fyzikálně-chemických vlastností, toxicity a ekotoxicity látek a přípravků s cílem omezit na minimum množství zvířat používaných pro experimentální účely.

1.6 Směrnice Komise 004/73/ES, kterou se ustanovují tyto změny, byla vydána v dubnu 2005 (Úřední věstník L 152 1-311). Řada látek byla klasifikována nebo reklasifikována jako karcinogenní, mutagenní nebo teratogenní (látky CMR nebo c/m/r). Stanovená opatření byla formulována tak, aby byla v souladu se stanoviskem Výboru k *přizpůsobení* směrnic pro odstranění technických překážek obchodu s nebezpečnými látkami a přípravky technickému pokroku. V takových případech se od Evropského parlamentu ani Evropského hospodářského a sociálního výboru nevyžaduje předběžné stanovisko k návrhu Komise.

1.7 V souladu s jinou směrnicí Rady 94/60/ES (dřívější, v pořadí čtrnáctou novelou směrnice Rady 76/769/EHS) se látky c/m/r nesmějí používat v látkách nebo přípravcích, které jsou na trhu za účelem prodeje veřejnosti. Z toho vyplývá, že je nezbytné prováděcí opatření, tj. nynější návrh, aby byly tyto látky doplněny do Přílohy I směrnice Rady 76/769/EHS. V souladu s článkem 95 Smlouvy se provádí postup spolupohodování s Evropským parlamentem a Evropským hospodářským a sociálním výbor musí být konzultován.

1.8 V průběhu roku 2004 Komise konzultovala řadu organizací reprezentujících příslušné třetí strany, včetně CEFIC (European Chemical Industry Council, Evropská rada chemického průmyslu), CONCAWE (Conservation of Clean Air and Water in Europe, Evropská organizace společností v oblasti ropného průmyslu pro otázky životního prostředí, zdraví a bezpečnosti), Eurometaux (European Association of Metals) a BLIC (European Association of the Rubber Industry zastupující chemický, ropný, hutnický a gumárenský průmysl v Evropě) a BEUC (European Consumers' Organisation zastupující evropské spotřebitele) spolu s odborníky z členských států.

2. Shrnutí návrhu Komise

2.1 Návrh zařadí 346 údajů zahrnujících látky, které jsou nově klasifikovány nebo reklasifikovány v souladu se směrnicí Komise 2004/73/ES, do dodatku Přílohy I směrnice Rady 76/769/EHS. Avšak na 304 z 346 těchto látek již existuje omezení týkající se prodeje veřejnosti, protože již dříve byly klasifikovány jako látky c/m/r kategorie 1 nebo 2. Proto bude poprvé omezen prodej veřejnosti pouze na 42 látek.

2.2 Řada z těchto 42 látek, na které se poprvé vztahuje omezení, se používá jako suroviny, přechodné sloučeniny v organické syntéze nebo se využívají pro specifické odborné účely. Při konzultaci nebyl předložen žádný důkaz svědčící o tom, že se používají v látkách či přípravcích, jež jsou na trhu za účelem prodeje veřejnosti, nebo že je třeba učinit výjimku.

2.3 Ze 304 látek, které jsou nyní reklasifikovány, bude 145 přerazeno z kategorie 2 pro karcinogenní látky do kategorie 1. Z toho důvodu budou nutné dvě opravy pro každou látku, jelikož se látka zařadí do nové kategorie a vyřadí ze stávající. Do poznámek ke každému údaji je též třeba zahrnout řadu změn.

2.4 Návrh se zaměřuje na ochranu vnitřního trhu a zároveň zajišťuje vysokou úroveň ochrany zdraví spotřebitelů a životního prostředí. Odhadují se nízké náklady vzhledem k omezenému používání těchto látek veřejností. Jelikož však používání látek c/m/r veřejností nemůže být náležitě kontrolováno jiným způsobem, je navrhované omezení prodeje jediným možným řešením.

2.5 Členské státy budou mít od vstoupení této směrnice v platnost 12 měsíců na to, aby přijaly a vydaly právní předpisy, nařízení a administrativní ustanovení nezbytné pro dodržení směrnice.

3. Obecné připomínky

3.1 Tento návrh se stejně jako předchozí novely směrnice Rady 76/769/EHS vztahuje na látky, které spolu nesouvisí a kterých je v tomto případě celá řada. Mezi ně patří směsi naftových uhlovodíků, pesticidy a fungicidy, obecné průmys-

lové chemikálie, anorganické a organické suroviny a přechodné sloučeniny.

3.2 Na rozdíl od ostatních novel se však těchto výrobků netýká primární právo. Tento návrh je pouze nezbytným důsledkem změn v jejich klasifikaci a označení, jak se již navrhlo a provedlo v souladu se směrnicí Rady 2004/73/ES. Jakékoli problémy ohledně platnosti klasifikace tedy měly být vyřešeny dříve a v této fázi se jimi nelze znovu zabývat.

3.3 Komise však co nejdůkladněji ověřila, že následné omezení prodeje veřejnosti coby výsledek jejich klasifikace nebo reklasifikace jako látek c/m/r výrazně nezvýší náklady výrobců. Průzkumy provedené přímo u CONCAWE za ropný průmysl ohledně zařazených směsí naftových uhlovodíků a u CEFIC za chemický průmysl ohledně dvou zařazených ftalátů (BBP, butylbenzyl-ftalát a DIPP, diisopropyl-ftalát) potvrzují tento závěr.

3.4 Neexistenci tohoto důsledku je složitější prokázat u pesticidů a fungicidů, které jsou zde uvedeny pod patentovaným názvem (Benomyl, Azafenidin, Dinocap, Linuron) nebo jako anorganické chemikálie (chlorid kademnatý), vzhledem k nedostatku informací o současných výrobcích v Evropě, pokud zde nějací jsou. Průzkum na internetu svědčí o tom, že ve většině případů se o nebezpečí již velmi dobře ví a lze opět předpokládat, že výrobky mohou být staženy z prodeje pro veřejnost, aniž by to mělo negativní dopad na uživatele, což znamená, že je odpovídající náhrada snadno dostupná.

3.5 Návrh též zdůrazňuje některé obecné obtíže při porozumění a dodržování stávajících právních předpisů EU co se týče takzvaných „látek“. Řada těchto „látek“, jež jsou zde uvedeny a jsou na seznamu „existujících látek“ EINECS (European Inventory of Existing Chemical Substances, Evropský seznam existujících chemických látek), jsou řádně klasifikovány jako látky UVCB (Unknown or Variable compositions, Complex reaction products and Biological materials, neznámé nebo nestálé sloučeniny, zplodiny s komplexními reakcemi, biologické látky), tj. komplexní směsi se známým či neznámým složením, jejichž definice je uvedena v disertaci publikované v roce 1999, na níž též odkazuje Příručka rozhodnutí pro provádění šesté a sedmé novely směrnice 67/548/EHS (Manual of Decisions for Implementation of the Sixth and Seventh Amendments to Directive 67/548/EEC) v poznámce pod čarou na straně 18, kterou v roce 2002 vydal Evropský výbor pro chemické látky (European Chemicals Bureau). Jistě se v obecném smyslu slova nejedná o jednoduché látky a navíc jsou v současné době v tomto konkrétním případě málokdy v prodeji. To potvrzuje názor Komise, která se v souvislosti s první publikací seznamu EINECS vyjádřila, že „EINECS zčtyřnásobil odhad počtu látek, které jsou komercializovatelné“, což znamená, že ve skutečnosti se v široké míře na trhu vyskytovalo přibližně 25 000 „látek“.

Některé z těchto látek byly pravděpodobně nahrazeny přibližně 5000 „novými látkami“ zaregistrovanými ELINCS a to s obdobnými problémy definice a identifikace, což celkově představuje 30 000 látek, které se v roce 2005 ve skutečnosti komercializují. To je pravděpodobnější než často uváděný počet 100 000, ale přetrvává otázka přístupu veřejnosti a odborníků k již nashromážděným údajům (které však nejsou pravidelně aktualizovány), alespoň k polovině z nich, jakož i problém pro kompetentní orgány členských států při určování, zda je látka „existující“ nebo „nová“ a pokud ano, jaký regulativní postup by se měl dodržet.

3.6 Vzhledem k tomu, že návrh pod názvem REACH zahrnuje stávající právní předpisy, závisí na nich a je s nimi v souladu, by tyto otázky měly být vyřešeny co nejdříve. Je pravděpodobné, že budou nutné doplňující zdroje, které by měly být k dispozici co nejrychleji.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV podporuje omezení prodeje a užívání uvedené v tomto návrhu. Toto jsou nezbytné a žádoucí důsledky rozhodnutí o klasifikaci, balení a označení, která již byla přijata na odděleních Komise spolu s odborníky z členských států a po diskusi s dodavateli a dalšími třetími stranami.

4.2 EHSV však stejně jako u předchozích novel směrnice Rady 76/769/EHS lituje, že v jednom textu jsou společně uváděny látky, které spolu nesouvisejí, což by za jiných okolností vyžadovalo specifické a stále nové novely za účelem přizpůsobení vnější skutečnosti. To nepřispívá k dobré, aktuální, efektivní a především transparentní správě.

4.3 Složitost a zdánlivá neprovázanost seznamů látek uvedených v příloze tohoto návrhu a směrnice Rady 2004/73/ES svědčí o tom, že nyní bychom se měli soustředit na zlepšení kvality a dostupnosti údajů, které jsou v současné době k dispozici, a to dříve, než se začnou nashromážďovat další. Pokud je možné předvést zlepšený systém, který využívá nejmodernější technologie a technik pro šíření údajů, výhody REACH ohledně shromažďování a sdílení údajů týkajících se ochrany zdraví a životního prostředí budou zřetelnější.

4.4 Cílem REACH je též zjednodušit stávající systém a tím být prospěšný pro všechny zainteresované aktéry. Zdá se, že taková možnost jistě existuje. Ať je REACH formulovaný jakkoli, nesmí ztížit již složitý a alespoň v tomto případě do jisté míry neprůhledný proces.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví pravidla pro jmenovité množství hotově baleného zboží, a kterou se ruší směrnice Rady 75/106/EHS a 80/232/EHS a mění směrnice Rady 76/211/EHS

KOM(2004) 708 v konečném znění -2004/0248 (COD)

(2005/C 255/06)

Dne 20. prosince 2004 se Rada rozhodla v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, které bylo uloženo připravit příslušné podklady pro Výbor, přijala své stanovisko dne 16. března 2005. Zpravodajkou byla paní Sharma.

Evropský hospodářský a sociální výbor přijal následující stanovisko na svém 416. plenárním zasedání (jednání dne 6. dubna 2005), na němž hlasovalo 104 hlasů pro, 1 hlas proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 První právní předpisy Společenství pro velikostní řady hotově baleného zboží⁽¹⁾ pocházejí z roku 1975. Zahrnují předpisy o metrologických požadavcích⁽²⁾ a velikostních řadách pro kapaliny. O dvacet let později vydala pracovní skupina SLIM-IV (*Simpler Legislation for the Internal Market*, Zjednodušení legislativy vnitřního trhu), složená ze členů jmenovaných členskými státy a zástupců zúčastněných osob určených Komisí, doporučení pro právní předpisy o velikostech obalů⁽³⁾:

„vzhledem k jejich složitosti (zhruba 40 zkoumaných výrobků, složitost určitých škál hodnot apod.), vývoji zákaznických modelů a preferencí během dosavadní platnosti a výhradám k udržitelnosti tohoto typu právních předpisů. Časté úpravy směrnic a rozšíření působnosti směrnice o hotově baleném zboží z roku 1975 zkomplikovaly provádění tohoto souboru předpisů.... Provádění směrnic se ukázalo jako problematické především vzhledem k rozmanitým pravidlům a používaným postupům vztahujícím se na velikostní řady: některé se staly povinnými (např. u vína), u jiných byla ponechána možnost volby. Členské státy si navíc vzhledem k možnosti volby dle předpisů Společenství ponechaly právo stanovit si velikostní řady na národní úrovni. Rozmanitost pravidel způsobila fragmentaci na různé národní trhy v rámci Evropského společenství. Již tak složitou situaci ve stávajícím systému velikostních řad navíc zkomplikovalo zavádění nových obalových formátů a výrobků.“

2. Dosavadní vývoj

2.1 Při zakládání Evropského společenství v 60. letech 20. století byla za jednu z hlavních překážek volného pohybu zboží

mezi členskými státy označena nejednotnost národních předepsaných jmenovitých množství⁽⁴⁾ hotově baleného zboží (rozměry obalů vč. lahví). Tyto velikosti byly proto harmonizovány prostřednictvím předpisů Společenství.

2.2 Zároveň bylo cílem nezavádět tyto nové předpisy Společenství pro společností, jež působily pouze na národních trzích a neměly v úmyslu exportovat do jiných členských států. Harmonizace předpisů tak probíhala na jakési „volitelné bázi“: členské státy přijaly předpisy Společenství, byla jim však ponechána možnost zachovat stávající národní předpisy pro národní trhy. Volný pohyb potom platil pouze pro výrobky vyhovující předpisům Společenství.

2.3 U některých výrobků (např. vína nebo lihovin) byla pak provedena úplná harmonizace. V rámci Společenství se velikosti pro všechny subjekty v těchto výrobních oblastech staly závazné a všechny národní velikosti byly zrušeny.

2.4 Během posledních desetiletí došlo v oblasti obalové techniky k výrazným změnám – demografické změny, nárůst počtu domácností, zvýšená spotřeba jednorpcových balení a rostoucí rozrůznění majetkových poměrů a zákazníků přinesly zvýšenou poptávku po nesmírně rozmanitých obalech a výrobcích. Kromě toho se nejdůležitějšími útočišti zákazníků staly supermarkety a hypermarkety; zákazníci prostřednictvím poptávky tlačí na tyto obchodníky a nutí je k čím dál výraznějším inovacím a zvyšování konkurenceschopnosti na globálním trhu.

⁽¹⁾ Hotově balení: balení určené k prodeji konečnému spotřebiteli.

⁽²⁾ Metrologické požadavky se týkají kontroly množství obsahu hotově baleného zboží, aby bylo zajištěno, že spotřebitelé dostanou skutečně takové množství, které je uvedeno na obalu.

⁽³⁾ KOM(2000) 56 v konečném znění, str. 9-11 a 21-22.

⁽⁴⁾ Jmenovité množství (jmenovitá hmotnost nebo jmenovitý objem) obsahu hotově balení je údaj o hmotnosti nebo objemu uvedený na hotovém balení, tzn. takové množství výrobku, o kterém se předpokládá, že je v hotovém balení obsaženo. Skutečný obsah hotového balení je množství (hmotnost nebo objem) výrobku, které hotově balení skutečně obsahuje. (Směrnice Rady 76/211/EHS; Úř. věstník L 46, ze dne 21. února 1976).

2.5 Prvky dříve spadající do působnosti právních předpisů na velikost hotově balených výrobků tak jsou dnes zahrnuty do nových právních nástrojů ochrany spotřebitelů. Cílem právních předpisů na ochranu spotřebitelů je zakázat nekorektní postupy ve vztahu dodavatelů a zákazníků (business-to-consumer) a tyto předpisy přinášejí v zásadě koherentní a dostačující systém pro informování zákazníků prostřednictvím označování a jednotkových cen, následkem čehož je stávající právní úprava pro balené zboží považována za kontraproduktivní.

2.6 Členové skupiny SLIM-IV, tedy členové jmenovaní členskými státy a zástupci zúčastněných stran určených Komisí, byli požádáni o hodnocení a doporučení právních předpisů na velikosti obalů. Potřebu revidovat stávající předpisy dále prohloubilo rozhodnutí Evropského soudu v případě Cidrerie-Ruwet ⁽⁵⁾ o uplatnění judikatury „Cassis de Dijon“, tj. že členské státy musejí umožnit přístup na své trhy výrobkům legálně vyrobeným a uvedeným na trh v jiném členském státě, není-li to v rozporu s požadavky veřejné povahy. Soud naznačil, že toto omezení se sotva může týkat velikostí obalů.

2.7 Doporučení provést revizi vedlo k vypracování pracovního dokumentu, k němuž provedlo Generální ředitelství pro podniky v období od 8. listopadu 2002 do 31. ledna 2003 veřejnou internetovou diskusi v 11 jazycích se zákazníky, výrobci a maloobchodníky. Poté bylo vypracováno hodnocení dopadů a byla vydána nová směrnice, která stanoví předpisy pro jmenovité množství hotově balených výrobků, kterou se ruší Směrnice Rady 75/106/EHS ⁽⁶⁾ a 80/232/EHS ⁽⁷⁾ a kterou se mění Směrnice Rady 76/211/EHS ⁽⁸⁾.

2.8 Hlavními nástroji ochrany spotřebitelů jsou:

Směrnice 2000/13 o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy (čl. 2), Směrnice 84/450/EHS o klamavé reklamě (pozměněná Směrnicí 97/55/ES tak, aby zahrnovala srovnávací reklamu), bude pozměněna prostřednictvím KOM(2003) 356 v konečném znění ze dne 18.6.2003: Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady týkající se nekalých obchodních praktik ve vztahu podniků a spotřebitelů na Vnitřním trhu a Směrnicí 98/6/ES o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli (cen za kilogram/litr): jednotkových cen, jež jsou povinné pro všechny výrobky prodávané v supermarketech.

3. Cíle

3.1 Nová směrnice ruší předpisy pro velikosti a odebírá členským státům právo regulovat vlastní národní trhy vlastními

⁽⁵⁾ Případ C-3/99 ze dne 12. října 2000, Cidrerie Ruwet SA proti Cidre Stassen SA a HP Bulmer Ltd.

⁽⁶⁾ Směrnice Rady 75/106/EHS ze dne 19. prosince 1974 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se objemového prodeje určitých hotově balených kapalin.

⁽⁷⁾ Směrnice Rady 80/232/EHS ze dne 15. ledna 1980 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se kategorií jmenovitých množství a jmenovitých objemů povolených pro určité druhy hotově baleného zboží

⁽⁸⁾ Směrnice Rady 76/211/EHS ze dne 20. ledna 1976 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se hmotnostního nebo objemového prodeje určitých druhů hotově baleného zboží.

právními předpisy odlišnými od předpisů Společenství. Jedinou výjimkou (s vyloučením velmi malých a velkoobjemových balení) jsou předpisy Společenství, jež nyní platí pro víno a lihoviny, bílý cukr a rozpustnou kávu. Další výjimkou jsou aerosoly, jež budou dle současné právní úpravy o ochraně spotřebitelů i nadále regulovány zdravotními a bezpečnostními právními předpisy. Aerosoly však budou spadat do působnosti směrnice, jež je v současnosti revidována, a budou tímto vyňaty z působnosti směrnice o jmenovitém množství hotově baleného zboží.

3.2 Tento dokument se vztahuje pouze k právním předpisům pro „velikostní řady/množství“, tedy nikoli pro metrologické požadavky, jež budou předmětem dalšího návrhu.

3.3 Cílem návrhu je:

— v souladu s politikou podnikání podpořit konkurenceschopnost tím, že se podpoří podnikání a inovace výrobců a procesů,

— usnadnit přístup na trhy tím, že se odstraní potenciální překážky konkurenceschopnosti na vnitřním trhu,

— odstranit diskriminaci způsobenou národními velikostmi, které jsou vystaveni domácí balíči (výrobci baleného zboží), jež na domácím trhu čelí konkurenci ze strany různých velikostí, které sami nemohou produkovat,

— přinést výhody pro malé a střední podniky – snížení nákladů pomocí úspor z rozsahu výroby, a to jak u domácí spotřeby, tak u exportu,

— i nadále zaručovat vysoký stupeň ochrany spotřebitelů, jež zakazuje nekalé obchodní praktiky,

— nabídnout spotřebitelům širší sortiment, neboť výrobci budou moci okamžitě reagovat jednak na změny v preferencích a potřebách zákazníků a za druhé se lépe přizpůsobí požadavkům maloobchodníků na optimalizaci využití skladových prostor,

— zaručit koherentní a dostatečný systém informování spotřebitelů prostřednictvím označování na obalech. Označení cen za kilogram či litr umožní spotřebitelům rychlé porovnání výrobků balených v různých velikostech. Tento přístup je v souladu s přístupem Evropského soudního dvora, jež za měřítko považuje „průměrného, přiměřeně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřelého spotřebitele“.

3.4 Současné předpisy pro životní prostředí nemají dopad na velikosti ani velikosti nemají dopad na environmentální předpisy. Stávající environmentální právní předpisy zůstávají v platnosti a návrh by neměl nijak bránit plnému a náležitému provádění environmentální legislativy, zejména pak omezování odpadu, které vyžaduje minimalizaci obalu.

3.5 Vzhledem k nutnosti ponechat přiměřenou lhůtu na adaptaci daného odvětví na deregulaci a vzhledem k průměrným investičním cyklům pro obalovou techniku byla pro provedení deregulace stanovena lhůta v délce 20 let.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Jmenovité množství obsahu hotového balení, kde „jmenovité“ se vztahuje na míru uvedenou na hotovém balení a „množství“ na skutečnou míru obsaženou v hotovém balení, je takové množství, které je určeno pouze podle velikosti množství obsahu dané nádoby/obalu. Výbor vítá plánovanou revizi metrologického množství (kontrolu skutečného obsahu) jako hlavní prioritu ochrany spotřebitelů a evropského průmyslu.

4.2 EHSV oceňuje rozhodnutí Komise konzultovat tuto problematiku s veřejností a zúčastněnými stranami a všímá si, že byly zohledněny různé sektory včetně vína a lihovin, cukru a kávy. Potřeba vytvořit podmínky pro vyšší stupeň konkurenceschopnosti a inovace v evropském průmyslu je základním předpokladem růstu, a pracovní skupina SLIM-IV napomáhá realizaci této priority.

4.2.1 Konfederace evropských výrobců lihovin (European Spirits Organisation, CEPS) vydala zvláštní komentář určený Komisi, v němž se zdůrazňují otázky ochrany spotřebitelů, jednotkových cen a možného zrušení závazných právních předpisů pro výrobu lihovin za 20 let, přičemž správně podotýká, že tyto právní předpisy by měly být revidovány před danou dvacetiletou lhůtou.

4.3 Směrnice by měla jasně uvést maximální objemovou kapacitu 10 litrů pro minerální vody. Je totiž prokázáno, že vyšší objem znamená riziko snížení kvality minerální vody a následné zdravotní riziko pro spotřebitele.

4.4 Nová směrnice rozšiřuje prostor pro inovace, výzkum trhu a rozvojové příležitosti, jež společně vytvářejí širší sortiment pro spotřebitele.

4.5 Je však nutno podotknout, že uvádění jednotkových cen není uplatňováno univerzálně v celé Evropě a často je na regálech vyvedeno malým písmem. Označování jednotkových cen je stanovováno na národní úrovni a v řadě případů není dosud pro spotřebitele dostatečně srozumitelné. Nepředstavuje tak žádné usnadnění obtíží, s nimiž se setkávají nevidomí, slabozrací, negramotní a občané hovořící jiným mateřským jazykem, obzvláště pak ti, již jsou zvyklí nakupovat výrobky téže standardizované velikosti.

4.6 Spotřebitelské organizace připomínají, že někteří spotřebitelé mohou být zmateni příliš rozmanitými velikostmi obalů a obaly, jež sice nelze označit za klamavé, ale přesto budí dojem většího obsahu. Tento problém vyřeší pouze jasné a čitelné označování obalů, zahrnující jednotkové ceny uváděné na regálu a velikost balení, spolu s trvalým sledováním právních předpisů o klamavých obalech. Větší důraz by také měl být položen na okamžitá opatření v případě porušení nebo nedodržování předpisů na ochranu spotřebitelů. Tyto problémy je nutno jasně pojmenovat v rámci směrnice a dále jež zohlednit v revizi metrologických požadavků.

4.7 Spotřebitelské organizace mají vážné obavy, že uvolnění pravidel pro velikosti balení povede ke zvýšení cen u výrobků, jež se snadno skryje za nové velikosti obalů, podobně, jako tomu bylo u zavádění eura (eurozóny) a přechodu na metrický systém (Velká Británie). Výbor si proto dovoluje požádat, aby v rámci vnitřních monitorovacích postupů byly při sběru statistických údajů všechny změny velikostí výrobků převáděny na změny jednotkových cen.

4.8 Třebaže daná směrnice není nijak omezena platnými právními předpisy pro životní prostředí, je pravděpodobné, že s nárůstem malých velikostí porostou i objemy obalů, což povede ke zvýšení množství obalového odpadu.

4.9 Bez ohledu na to, jsou-li velikosti regulovány, či nikoli, je nutno plnit cíle Směrnice o obalových odpadech (SOO). Tento požadavek je nutno připomínat jak členským státům, tak danému průmyslovému odvětví; spotřebitele je nutno zřetelně vyzvat, aby od maloobchodníků vyžadovali menší množství obalů.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Specializované sekce „Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost“ k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o implementaci programu podpory Evropského audiovizuálního sektoru (MÉDIA 2007)

KOM(2004) 470 v konečném znění – 2004/0151 (COD)

(2005/C 255/07)

Dne 9. září 2004 se Rada rozhodla v souladu s článkem 157 odst. 3 a článkem 150 odst. 4 Smlouvy o založení Evropského společenství prokonzultovat s Evropským hospodářským a sociálním výborem věc výše uvedenou.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost“, která byla pověřena přípravou práce Výboru k tomuto tématu, přijala své stanovisko dne 21. března 2005. Zpravodajem byl pan PEGADO LIZ.

Evropský hospodářský a ekonomický výbor přijal na svém 416. plenárním zasedání 6. a 7. dubna (jednání dne 6. dubna) následující stanovisko 133 hlasy, 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod: shrnutí návrhu

1.1 Svým návrhem (KOM (2004) 470 v konečném znění ze 14. července 2004) hodlá Komise sledovat programy Média Plus ⁽¹⁾ a Média-vzdělávání ⁽²⁾ a bere přitom v úvahu vyhodnocení jejich dosavadního průběhu v návaznosti na přípravnou akci *i2i Audiovizuální: růst a audiovizuální technologie* ⁽³⁾, výsledky široce založené veřejné konzultace konané v průběhu května až srpna 2003 a analýzu dopadů obsahující vyhodnocení ex-ante od července 2004 ⁽⁴⁾.

1.2 Komise považuje audiovizuální sektor nosný element evropského občanství a kultury, kterému náleží jedinečná úloha ve stavbě evropské kulturní identity. Konstatuje nicméně, že tento sektor je roztržštěný; což odráží významnou kulturní diversitu, ale brání i evropskému audiovizuálnímu průmyslu dosáhnout skutečné konkurenceschopnosti vzhledem k neevropskému importu, a to jak na trhu EU, tak ve světovém měřítku.

1.3 Programem Média 2007 hodlá Komise podnítit soukromé investice v audiovizuálním sektoru a umožnit společnostem, které v tomto sektoru podnikají, zejména malým a středním podnikům, zvýšení konkurenceschopnosti a finanční stability, využívajíc přitom zkušeností získaných v předchozích programech.

1.4 K dosažení synergického účinku a v zájmu předcházení byrokratických duplicít a překážek Komise hodlá sestavit jediný program, který by pokrýval předprodukční a poprodukční fáze a zaměřil se zejména na distribuci v evropském měřítku.

1.5 Specifické cíle programu lze shrnout následovně:

A) předprodukční fáze

I- získávání a podpora znalostí a dovedností v audiovizuálním oboru:

- a) podpora znalostí a dovedností evropských odborníků;
- b) rozvoj evropského rozměru činností ve výuce a přípravě.

II- rozvoj:

- a) podpora projektů nezávislých produkčních společností;
- b) účast na přípravě finančních plánů evropských produkčních společností a projektů.

B) poprodukční fáze

I- distribuce a šíření:

- a) konsolidace evropské distribuce prostřednictvím podpory distributorů, aby 1) investovali do koprodukce, pořizování a publicity nenárodních evropských filmů, 2) vyvíjeli koordinované strategie marketingu;
- b) zlepšování oběhu nenárodních evropských filmů na evropském i mezinárodním trhu;
- c) podpora nadnárodního vysílání evropských audiovizuálních děl nezávislých produkčních společností;
- d) prosazování digitalizace evropských audiovizuálních děl;
- e) pobídky pro kina, aby využívala možnosti, které nabízí digitální distribuce.

⁽¹⁾ Rozhodnutí Rady 2000/821/ES ze dne 20.12.2000, Úř. věst. L 13 ze dne 13.1.2001.

⁽²⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 163/2001/ES ze dne 19.1.2001, Úř. věst. L 26 ze dne 27.1.2001.

⁽³⁾ KOM(2003) 725 v konečném znění ze dne 24.11.2003 a KOM(2003) 802 v konečném znění ze dne 18.12.03.

⁽⁴⁾ SEC(2004) 955 v konečném znění ze dne 14.7.2004.

II- reklamní opatření (publicita):

- a) zlepšení distribuce evropských audiovizuálních děl;
- b) rozšíření přístupnosti evropských audiovizuálních děl pro evropskou a mezinárodní veřejnost;
- c) prosazování společných akcí národních filmových a audiovizuálních propagačních agentur;
- d) posílení publicity evropského kinematografického a audiovizuálního dědictví.

C) podpora pilotních projektů v oblastech, kterých se pravděpodobně dotkne zavedení a používání nových informačních a komunikačních technologií

1.6 V příloze návrhu Komise velmi podrobně zkoumá každý operační cíl, rozděluje je na dílčí cíle a stanoví pro každý z nich potřebná opatření, podmínky implementace, nástroje, které je třeba použít, a přidělené finanční zdroje. Mezi různými formami prováděcích opatření je možné zdůraznit nové zásady vytváření sítí MÉDIA Desks a MÉDIA antény s dlouhým seznamem zodpovědností a úkolů.

1.7 Návrh zahrnuje podrobný rozpočet pokrývající sedm let programu s plánovanými prostředky na provedení programu ve výši 1055 milionů euro, specifikující všechny finanční zdroje přidělené každé plánované akci a opatření.

2. Situace

2.1 Jak je uvedeno výše, sleduje návrh přístupy poprvé použité v programech Média (1991/1995)⁽⁵⁾, Média II – vývoj a distribuce (1996/2000)⁽⁶⁾, Média plus⁽⁷⁾, Média vzdělávání⁽⁸⁾ a Média vzdělávání (2001-2005)⁽⁹⁾ a integruje je do jediného programu.

2.2 V této souvislosti stojí za připomenutí hlavní závěry stanovisek, která EHSV přijal k těmto programům.

2.2.1 Ve svém stanovisku k návrhu programů Média II – vzdělávání (1996/2000) a Média II – vývoj a distribuce (1996/2000)⁽¹⁰⁾ (KOM(94) 523 v konečném znění) upozornil EHSV na potřebu „snížení rizika plýtvání prostředky“, nutnost předem definovat kritéria „zajišťující co nejúčinnější programy a jejich f

⁽⁵⁾ Srov. rozhodnutí Rady 90/685/EHS ze dne 21.12.1990, Úř. věst. L 380 ze dne 31.12.1990.

⁽⁶⁾ Rozhodnutí Rady 95/563/ES ze dne 10.7.1995, Úř. věst. L 321 ze dne 30.12.1995.

⁽⁷⁾ Rozhodnutí Rady 2000/821/ES ze dne 20.12.2000, Úř. věst. L 13 ze dne 17.1.2001.

⁽⁸⁾ Rozhodnutí Rady 95/564/ES ze dne 22.12.1995, Úř. věst. L 321 ze dne 30.12.1995.

⁽⁹⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 163/2001/ES ze dne 19.1.2001, Úř. věst. L 26 ze dne 27.1.2001.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 256 ze dne 2.10.1995.

inancování“ a rovněž potřebu lépe definovat „kritéria a nástroje, které mohou přispět k nalezení přípustných partnerů a zajistit co největší transparentnost.“

2.2.2 Ve svém stanovisku k návrhům programů Média – vzdělávání (2001/2005)⁽¹¹⁾ a MÉDIA PLUS – vývoj, distribuce a propagace (2001/2005) (KOM(1999) 658 v konečném znění) EHSV návrhy Komise podpořil, vyjádřil však politování, že „neberou v úvahu skutečnost, že důležitost evropského audiovizuálního průmyslu se neodvíjí pouze z podnikatelské dimenze, ale také vychází z jeho úlohy prostředku propagace našich kulturních a demokratických hodnot“.

2.2.3 Výbor rovněž zdůraznil potřebu „vyhodnotit pracovní příležitosti, které mohou vzniknout [...] aplikací“ (navrhovaných opatření) a doporučil, aby taková opatření aktivně prosazovala „širší participaci žen [...] zajišťující, aby byly ženy [...] v tomto sektoru lépe zastoupeny“.

2.2.4 EHSV rovněž zaznamenal nedostatek podnětů pro „přístup nezávislých [evropských] společností na trh“ a „veřejný přístup k evropskému audiovizuálnímu dědictví“ cestou digitalizace a doporučil, že by mohlo být přínosné sestavit „pilotní projekty [...] v rámci e-Evropy“, vyjádřil podporu prosazování titulkování a s politováním nad skrovnými přidělenými zdroji opakovatel svůj návrh na vytvoření evropské informační sociální agentury, „která by napomohla koordinování různých iniciativ na poli multimedialní konvergence“. Výbor rovněž přivítal vytvoření Záručního fondu jako prostředku podpory audiovizuálního sektoru⁽¹²⁾.

2.2.5 Výbor na závěr ve svém stanovisku k návrhu nařízení a rozhodnutí a prodloužení programů Média – vzdělávání a Média Plus do roku 2006⁽¹³⁾ (KOM(2003) 188 v konečném znění a KOM (2003) 191 v konečném znění) kritizoval skutečnost, že Komise nebyla schopna včas navrhnout nové víceleté programy.

- i) upozornil na zřejmou nepřiměřenost přidělených prostředků k dosažení navrhovaných cílů, zejména ve světle rozšíření;
- ii) doporučil, aby podpora poskytovaná programem byla účinněji zaměřena na malé a střední podniky, zejména mnohé velmi malé společnosti, které se v odvětví pohybují, včetně mechanismů soukromého financování a financování EIB, jako je tomu u schématu *Růst a audiovizuální technologie: i2i audiovizuální*;
- iii) upozornil na nutnost „média desks“ jako národního rozhraní se stranami, které programu využívají;
- iv) opětovně potvrdil řadu strategických bodů obsažených ve stanovisku ze dne 27. dubna 2000.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 168 ze dne 16.6.2000.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 204 ze dne 15.7.1996.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 10 ze dne 14.1.2004.

2.3 Při posuzování návrhu, který je nyní předmětem zkoumání, bude Výbor přihlížet k podstatě dřívějších pozorování a doporučení, aby se ujistil, v jakém rozsahu byla vzata v potaz a zda zůstávají nadále platná.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá iniciativu Komise, která ve značném rozsahu zahrnuje množství návrhů a doporučení EHSV vyjádřené v předešlých stanoviscích.

3.2 Zvláštním příkladem této situace je skutečnost, že nový program MÉDIA je navržen tak, aby se zjednodušila struktura akce Společenství v audiovizuálním sektoru sestavením jediného integrovaného programu, který by vstupoval do hry ve fázích předprodukční a poprodukční a nahradil dva stávající programy (MÉDIA Plus a MÉDIA – vzdělávání).

3.3 Dalším příkladem je to, že nový program bere v úvahu horizontální priority, které dříve EHSV zdůrazňoval, například:

- i) respektování kulturní hodnoty evropského kinematografického a audiovizuálního dědictví v navrhovaných opatřeních;
- ii) posílení struktur malých a středních produkčních společností;
- iii) snížení nerovnováhy mezi zeměmi s vysokou produkční kapacitou a zeměmi s malou produkční kapacitou nebo omezenou jazykovou oblastí; a konečně
- iv) zvážení tržních trendů s ohledem na používání digitálních technologií;
- v) podpora dabování a titulkování při distribuci a šíření evropských audiovizuálních děl.

3.4 EHSV rovněž bere na vědomí a vítá citlivý a dobře uspořádaný přístup, který byl použit při návrhu programu, zejména v příloze návrhu, kde se uvádí rozpočet a finanční důsledky.

3.5 EHSV dále poznamenává, že v důvodové zprávě Komise nebyla schopna naplnit svůj záměr a podrobněji zvážit úlohu, kterou může sehrát průmysl v trvalém vývoji evropského audiovizuálního a kinematografického sektoru jako významném vyjadřovacím prostředku evropského občanství a kultury. EHSV se nicméně domnívá, že je naprosto nutné chránit evropské kulturní hodnoty a ve všech audiovizuálních médiích umožnit rozmanitost a pluralitu; tyto zásady by měly být nedílnou součástí všech iniciativ Komise v rámci tohoto programu.

3.5.1 Zejména v této souvislosti by si EHSV přál, aby se pozornost Komise zaměřila na nutnost posílení iniciativ omezujících přílišnou koncentraci v průmyslu, která by mohla poškodit pluralismus a rozmanitost a která by mohla mít ještě závažnější účinky tam, kde se zavádějí nové technologie, protože by mohla záporně ovlivňovat výrobu a distribuci. EHSV by rád upozornil na potřebu zajištění autorských práv a boj proti pirátství a rovněž potřebu konsolidace zdrojů, které by čelily jistým antikonkurenčním praktikám.

3.5.2 V témž ohledu EHSV může jen přivítat sdělení Komise o sledování jejího sdělení k různým právním aspektům vztahujícím se ke kinematografickému a dalším audiovizuálním dílům⁽¹⁴⁾ a podpořit přijetí zde obsaženého návrhu doporučení Evropským parlamentem a Radou, jak bylo uvedeno v jeho dřívějším stanovisku⁽¹⁵⁾.

3.6 EHSV je toho názoru, že zahrnutí definic hlavních koncepcí, na kterých je program založen, do samotného rozhodnutí – zejména tam, kde jsou tyto koncepce obzvláště důležité v kontextu programu, například koncepce nezávislosti producenta – by učinilo program MÉDIA 2007 srozumitelnější, přestože zaznamenává, že se koncepce objevují v jiných dokumentech Společenství a takové definice se tradičně vysvětlují jako „hlavní směry“ zavádění programu.

3.7 Po zaznamenání některých rozdílů v různých jazykových verzích návrhu rozhodnutí předložených Komisí EHSV důrazně doporučuje, aby byly tyto odlišnosti identifikovány a konečné texty byly bezchybné.

3.8 Konečně, zatímco EHSV uznává, že zdroje vyhrazené k navrhovaným opatřením a jejich rozdělení na léta programu nezadávají důvod k dalším připomínkám, je toho mínění, že je třeba věnovat pozornost všem souvislostem uvedeným dále v části „Konkrétní připomínky“ a doporučuje, aby se při průběžném vyhodnocení programu důkladně zvážilo, zda jsou přidělené zdroje dostatečné k plnému dosažení cílů programu.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV připomíná a potvrzuje některé strategické úsudky uvedené ve svém stanovisku ze dne 24. září 2003⁽¹⁶⁾, protože je toho názoru, že návrh rozhodnutí Komise stále dostatečně nepokrývá některé aspekty nového programu ve vztahu k následujícím potřebám:

— zajištění komplementárnosti a konsistence s ostatními komunitárními opatřeními k vytvoření společné strategie;

⁽¹⁴⁾ KOM(2004) 171 v konečném znění ze dne 16.3.2004, Úř. věst. C 123 ze dne 30.4.2004.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 74, 23.3.2005, zpravodaj pan Braghin.

⁽¹⁶⁾ Odkaz uveden u bodu 2.2.5.

- přiřazení zvláštní priority technickému rozvoji, inovaci a přeshraniční výměně;
- poskytnutí rozhodné podpory vytvoření a vývoje systému poskytování informací a monitorování nových potřeb a trendů audiovizuálního trhu;
- dosažení stálého růstu veřejné přístupnosti evropského audiovizuálního dědictví cestou jeho digitalizace a vytvoření evropských sítí, zejména pro účely výuky a vzdělávání;
- pravidelné a systematické vyhodnocování implementace programu, aby bylo zajištěno správné použití dostupných finančních zdrojů a plnily se požadavky audiovizuálního průmyslu;
- konsistentní podpora vývoje pilotních projektů, které se budou vztahovat nejen k technologickým aspektům, ale i k otázkám obsahovým;
- účinná propagace evropských filmů v Evropě a ve světě systematickým podáváním informací o festivalech.

4.2 EHSV také opakuje své doporučení uvedené ve stanovisku z 15. září 2004⁽¹⁷⁾, aby byl kladen větší důraz na vzdělávání v nových technologiích a nových požadavcích ve vztahu ke shromáždění, katalogizaci, konzervování a restaurování filmových a televizních děl, vedení databází a standardizovaným metodám ukládání díla ve vysoce kvalitním digitálním formátu.

4.3 EHSV je názoru, že přestože cíle programu zahrnují specifické podněty pro MSP, měly by být tyto podněty finančně lépe vybaveny, má-li být možná účinnější a konsistentnější podpora. Rovněž podpora zavádění nových digitálních technologií v kinech i on-line a nové iniciativy v technologické inovaci by si zasloužily podstatnější zdroje.

4.4 Pokud se týká řízení programu MÉDIA 2007, zaznamenal EHSV, že Komise právě sestavila výkonnou agenturu pro řízení komunitární akce na poli vzdělání, audiovizuální technologie a kultury⁽¹⁸⁾ na období od 1. ledna 2005 do 31. prosince 2008 s možností nového posouzení rozsahu úkolů agentury v rámci nové generace programů, což by zahrnujelo řízení programu Média 2007.

⁽¹⁷⁾ Odkaz uveden u bodu 3.5.2.

⁽¹⁸⁾ Rozhodnutí Komise ze dne 14. ledna 2005 o ustavení Výkonné agentury Vzdělání, audiovizuální technologie a kultura pro řízení komunitární akce na poli vzdělání, audiovizuální technologie a kultury při aplikaci nařízení (ES) 58/2003 Rady (2005/56/ES), Úř. věst. L 24 ze dne 27.1.2005, str. 35-38.

4.4.1 Vzhledem k podmínkám stanoveným v bodě 7 důvodové zprávy však Komise „bude delegovat řízení programu na výkonnou agenturu“, což znovu uvádí bod 5.3 přílohy a bod 6.1.1, finanční intervence, který rovněž stanoví zdroje, které mají být použity pro výkonnou agenturu. EHSV po prostudování účelu a úkolů této agentury, tak jak je uvádí článek 4 výše uvedeného rozhodnutí, naléhavě žádá Komisi o podrobné a jednoznačné údaje o tom, zaprvé, jaké budou specifické zodpovědnosti agentury při řízení programu Média 2007 ve shodě s ustanoveními bodů 4 odst. 2, 3 a 4, a zadruhé, jak bude sdílet pravomoci s ostatními orgány Společenství, zodpovědnými za zavádění, poradenství a vyhodnocování programu MÉDIA 2007 a jak tyto pravomoci převezme.

4.4.2 Zejména je třeba zvážit nutnost vybavení výkonné agentury pracovními silami specializovanými v tomto audiovizuálním sektoru, o čemž se rozhodnutí nezmiňuje.

4.4.3 Rovněž je třeba upozornit na důležitost toho, aby celkové řízení programu bylo agenturou řádně zajištěno a zamezilo se tak střetům zodpovědnosti, ať pozitivním nebo negativním, mezi orgány zúčastněnými na definování strategických cílů programu a jeho řízení.

4.4.4 Je také třeba vyjasnit, který orgán nebo orgány převezmou zodpovědnost agentury, pokud se uprostřed běhu programu nepotvrdí, že může dále zajišťovat hladký a účinný chod programu. Nenavrhují se totiž žádná alternativní řešení.

4.5 Ve vztahu k finančním opatřením a protože evropský audiovizuální trh zůstává roztržštěný a jeho kulturní rozmanitost se projevuje dichotomií mezi a) zeměmi s nízkou audiovizuální produkční kapacitou nebo omezenou jazykovou nebo územní působností a b) zeměmi s větší produkční kapacitou⁽¹⁹⁾, zastává EHSV názor, že přes omezení daná zákonnou úpravou konkurence mohla Komise při definování základních směrů programu brát ohled na skutečnou situaci v některých členských státech a regionech, které viditelně nemohly plně rozvinout audiovizuální průmysl.

⁽¹⁹⁾ Jak zdůrazňuje průběžná zpráva Komise o zavádění a výsledcích programů MÉDIA Plus a MÉDIA – vzdělávání, opírající se o závěry zprávy o průběžném vyhodnocení zveřejněné Evropskou komisí (Průběžná zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o zavádění a výsledcích programů MÉDIA Plus a MÉDIA – vzdělávání (2001-2005) a o výsledcích přípravné akce „Růst a audiovizuální technologie: i2i audiovizuální technologie“ KOM(2003) 725 v konečném znění ze dne 24.11.2003; zpráva nazvaná Průběžné vyhodnocení běhu programů MÉDIA Plus a MÉDIA – vzdělávání, vypracovaná společností APRIL, Media Consulting Group a SECOR. K otázce pozitivní diskriminace, viz bod 4, odst. 7 shrnutí: Evropská přidaná hodnota programu MÉDIA pro země s nízkou produkční kapacitou a omezenou jazykovou působností.

4.6 Pokud se týká komunikace, EHSV plně podporuje strategickou volbu Komise posílit základní pravomoci Média desks a Média Antény, jak je uvedeno v bodě 2.2 *MÉDIA desks a MÉDIA Antény* kapitoly 2 v příloze tohoto rozhodnutí. EHSV proto navrhuje, aby Komise uvedla znění článku 12 do souladu s širším rozsahem úkolů, uvedeným ve výše zmíněném bodě přílohy⁽²⁰⁾ a poskytla MÉDIA Desks odpovídající prostředky, aby mohly řádně plnit své úkoly.

4.7 Výbor zdůrazňuje, že článek 13, odst. 2 návrhu by měl výslovně uvést povinnost Komise zajistit konsistenci a komplementárnost programu Média 2007 a programů a akcí, které proběhly v audiovizuálním sektoru jako součást spolu-

práce Společenství se třetími zeměmi a příslušnými mezinárodními organizacemi, jak upravuje článek 9, odst. 2 rozhodnutí Rady ze dne 20. prosince 2000 o programu MÉDIA Plus⁽²¹⁾.

4.8 EHSV shledává, že vzhledem k očekávanému trvání programu (7 let) a způsobu, jakým se přirozeně vyvíjejí trhy a technologie, by bylo vhodné změnit časový plán vyhodnocení stanovený článkem 14, odst. 3 rozhodnutí, mj. přesunout na dřívější termín první průběžnou zprávu o výsledcích a kvalitativních a kvantitativních aspektech zavádění programu. To by ještě umožnilo použít závěry tohoto vyhodnocení k možným úpravám operačních cílů a prováděných opatření.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ Výbor věří, že touto úpravou by zkoumaný návrh rozhodnutí získal na transparentnosti a právní jednoznačnosti.

⁽²¹⁾ Úř. věstník L 13 ze dne 17. ledna 2001, str. 34 a následující.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sektor velkých maloobchodních řetězců – trendy a dopady na zemědělce a spotřebitele

(2005/C 255/08)

Dne 1. července 2004 rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor podle článku 29 odst. 2 svého Jednacího řádu, že vypracuje stanovisko k tématu Sektor velkých maloobchodních řetězců – trendy a dopady na zemědělce a spotřebitele.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, která odpovídala za přípravu práce Výboru v této věci, přijala své stanovisko dne 17. března 2005. Zpravodajem byl **pan Allen**.

Na svém 416. plenárním zasedání ve dnech 6. a 7. dubna 2005 (jednání dne 7. dubna 2005) Evropský hospodářský a sociální výbor schválil toto stanovisko 115 hlasy pro, 71 proti, 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Jako reakci na sociální a ekonomické změny posledních dvaceti let, především změny v potřebách spotřebitele, vytvořili evropští maloobchodníci systém velkých maloobchodních řetězců. Základní myšlenkou bylo usnadnit spotřebiteli nakupování tím, že se široká škála potravin a jiného zboží umístí pod jednu střechu. Z marketingového hlediska se velké maloobchodní řetězce snaží přitáhnout stále více spotřebitelů tím, že atraktivním způsobem nabízejí zboží za konkurenční ceny. Maloobchod s potravinami zaznamenal vzhledem ke své velikosti a důležitosti nejrozsáhlejší změny, které měly největší dopad na spotřebitele. V UK je 80 % potravinářských výrobků zakoupeno ve velkých maloobchodních řetězcích, což představuje jeden z největších podílů v EU. Supermarkety a hypermarkety mohou spotřebiteli nabídnout až 20 000 produktových řad.

1.2 Během let přinesly velké maloobchodní řetězce nakupujícím řadu výhod co se týče škály výrobků a konkurenčních cen. Velké maloobchodní řetězce poskytují spotřebiteli především široký sortiment potravinářských výrobků pod jednou střechou v kombinaci s rozsáhlými možnostmi bezplatného parkování. Usnadňují nakupování s dětmi a umožňují přístup tělesně postiženým. Některé poskytují bankovní služby, občerstvení a zařízení pro recyklaci. Mnoho z nich umožňuje nákup online a dodávkovou službu po okolí. Možnost každotýdenního nákupu pro celou domácnost na jednom místě a za konkurenční ceny přitahuje do supermarketů spotřebitele a vysvětluje růst podílu velkých řetězců na celkovém trhu s potravinami a smíšeným zbožím.

1.3 Ve většině nových členských států mají velké maloobchodní řetězce menší podíl na trhu než v zemích evropské patnáctky, ale jejich podíl na trhu prudce vzrůstá.

Velké maloobchodní řetězce využívají několik typů provozu:

- hypermarkety: rozsáhlé provozovny maloobchodu s velikostí prodejní plochy až 10 000 m², prodávají výrazné množství nepotravinářského zboží a jsou z velké části samoobslužné;
- supermarkety: samoobslužné prodejny potravin s velikostí prodejní plochy až do 3 500 m², prodej nepotravinářského zboží tvoří méně než 25 % celkového prodeje;
- diskonty: základní samoobslužné prodejny potravin, které se soustřeďují na omezenou škálu výrobků s velkým obratem – hlavním lákadlem jsou nízké ceny. Tento sektor zaznamenává výrazný růst.

1.4 Podíl velkých maloobchodních řetězců na trhu se v jednotlivých členských státech výrazně liší. V Maďarsku se tři největší podniky maloobchodu podílejí na trhu s potravinami a smíšeným zbožím 29 procenty. Ve Spojeném království ovládají tři největší podniky maloobchodu 60 % trhu s potravinami a smíšeným zbožím, v Irsku je to 66 %. Podíl tří největších podniků maloobchodu na trhu s potravinami a smíšeným zbožím v několika vybraných členských zemích je následující: Polsko 14,2 %, Česká republika 25,4 %, Slovensko 42,6 %, Slovinsko 77,3 %. V posledních 10 letech lze vypořádat trend, podle kterého trhu s potravinami postupně dominuje menší množství velkých podniků maloobchodu. Prodej potravin představuje v průměru 70 % trhu s potravinami a smíšeným zbožím (Pramen: GfK Consumer Scan/Household Panel).

2. Maloobchodní ceny potravin v podmínkách vnitřního trhu

2.1 Generální ředitelství pro vnitřní trh vybralo několik druhů zboží pan-evropských (!) značek dostupných ve čtrnácti zemích EU v období září 2002 – říjen 2003 a s využitím dat shromážděných AC Nielsen porovnal jejich ceny. Následující cenový index ukazuje, že ceny se v rámci čtrnácti členských zemích výrazně lišily. V tabulce najdeme nejnižší a nejvyšší cenu vybraných výrobků v daných členských státech. Jako základ pro srovnání byl použit medián EU = 100.

(!) Pan-evropské značky jsou definované jako značky, které jsou dostupné ve čtyřech nebo pěti velkých zemích a v pěti dalších zemích. Generické značky jsou ty, které nesplňují toto kritérium. Uvedená analýza se týká pouze cen v euro bez DPH.

Výrobek	Země	Nejnižší	Země	Nejvyšší
Máslo Kerrygold	Irsko	90	Německo	150
Red Bull	Rakousko	79	Finsko	134
Fanta	Španělsko	70	Finsko	148
Evian	Francie	62	Finsko	204
Twix	Belgie	74	Dánsko	131
Haagen Dazs	Itálie	60	Řecko	117
Instantní káva Nescafe	Řecko	64	Rakousko	137
Kelloggs' Cornflakes	Spojené království	75	Francie	144
Rýže Uncle Ben's	Finsko	81	Spojené království	161
Těstoviny Barilla	Itálie	55	Irsko	114

2.2 Výrobky pan-evropských značek jako ty výše uvedené jsou velmi známé mezi spotřebiteli v celé EU.

Rozdíly v cenách výrobků generických značek a bez značky jsou výraznější. Ani zde ale není viditelný žádný trend v cenových rozdílech mezi členskými zeměmi:

Výrobek	Země	Nejnižší	Země	Nejvyšší
rýže	Portugalsko	45	Švédsko	182
mouka	Portugalsko	45	Švédsko	182
mletá káva	Finsko	71	Irsko	298
instantní káva	Belgie	40	Irsko	127
polotučné UHT mléko	Německo	71	Finsko	140
polévky v prášku	Španělsko	43	Belgie	256
mražené ryby	Finsko	65	Francie	118
zmrzlina	Finsko	40	Spojené království	214
minerální voda s obsahem CO ₂	Itálie	47	Finsko	168
dětská jídla	Španělsko	66	Itálie	173
ananas v konzervě	Nizozemsko	53	Finsko	181
cukr	Portugalsko	93	Švédsko	286

2.3 Zatímco výše uvedené odchylky v cenách značkového i neznačkového zboží nám poskytují obrázek o současné situaci, časté monitorování cen by nám mělo umožnit stanovit, zda ceny těchto druhů zboží k sobě konvergují, jak by se dalo očekávat v podmínkách plně fungujícího vnitřního trhu. Generální ředitelství pro vnitřní trh se domnívá, že v podmínkách dobře fungujícího vnitřního trhu by cenové rozdíly neměly být tak vysoké. Výsledek podobného výzkumu, který byl proveden v USA, ukázal nižší cenové rozdíly než v EU.

2.4 Pro cenové rozdíly existuje řada důvodů – odlišné provozní náklady jako jsou náklady na pracovní sílu, dopravní náklady, náklady na nakládání s odpady, velikost provozovny a objem obrátu, dále místní poplatky a hladina konkurenčních cen jak u kupující tak u prodávající strany. Důležitou roli mohou hrát také odlišné preference a chutě spotřebitelů, které ve velké míře závisí na kulturních zvyklostech. Dále je nutné vzít v úvahu místní podmínky trhu jako je hustota obyvatel, klima a stav procesu zásobování.

3. Cenová politika velkých maloobchodních řetězců

3.1 Během prvních pěti let inzerovali hlavní podniky maloobchodu s potravinami pomocí hesel typu: „Nízké ceny každý den“, „Více zboží za vaše peníze“, „Dobré jídlo stojí méně“, „S námi zaplatíte méně každý den“. Stále se tvrdí, že velké maloobchodní řetězce jsou zastánci spotřebitelů, protože tlačí dolů nespravedlivě vysoké ceny. Důvodem pro toto tvrzení je zjevně fakt, že spotřebitelé přisuzují ceně vysokou důležitost. To by teoreticky měla být dobrá zpráva pro spotřebitele, zvláště z krátkodobého hlediska, ale je třeba brát v úvahu také dlouhodobé následky. Zemědělcům se musí nabídnout přijatelná cena, aby byla zajištěna dodávka potravin vysoké kvality vyprodukovaných v podmínkách dobrého životního prostředí. Všechny subjekty zainteresované v procesu zpracování a distribuce musí mít přiměřený zisk.

3.2 ASDA, jeden ze supermarketů ve Spojeném království (vlastní ho americký gigant Wal-Mart) v podstatě učinil ze snižování cen svoji filantropickou misi, když prohlásil: „Naším cílem je, aby se zboží a služby staly dostupnějšími pro každého“. Zdá se, že novou filozofií je utratit za potraviny co nejméně. V mnoha případech by nás velké maloobchodní řetězce chtěly ve své inzerci přesvědčit, že nejdůležitější věc ohledně potravin je jejich cena. Procentuální podíl příjmu domácnosti vydaný za potraviny v Evropě stále klesá (viz příloha 1).

3.3 Velké maloobchodní řetězce obvykle dávají nejučinnější cenové nabídky na základní potraviny, které fungují jako „cenová lákadla“, protože se musí kupovat často. Řetězce však zvyšují marže na jiných položkách, kterých si spotřebitelé tolik nevšímají. V některých členských státech se „cenová lákadla“ prodávají pod náklady. V některých členských státech, např. v Belgii, Francii, Irsku, Itálii, Lucembursku, Portugalsku, jakož i ve Španělsku a Řecku, je prodej pod náklady za určitých okolností zakázán.

3.4 Prodej pod náklady a agresivní cenová politika mohou eventuálně vést k protikonkurenčním praktikám.

4. Zaměstnanci supermarketů

4.1 Rostoucí sektor velkých maloobchodních řetězců vytvořil po celé Evropě několik tisícovek pracovních míst, mnohá s nízkým platem a často na částečný úvazek. V nedávné studii (*Industrial Relations in the Retail Sector, říjen 2004, komparativní studie*) publikované na webové stránce Evropské nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek se uvádí, že okolo 60 % zaměstnanců maloobchodu tvoří ženy a že velký podíl tvoří mládež a pracovníci s nízkou kvalifikací. Plat je relativně nízký a pracuje se hodně na částečný úvazek a o víkendech. Odvětví prochází významnou strukturální změnou, ve které hraje roli proces koncentrace a diversifikace a tlak na restrukturalizaci, deregulaci a redukci pracovní síly. Dalším charakteristickým rysem je obvykle velký rozdíl v platu žen a mužů, vzhledem k tomu, že vysoký podíl žen je zaměstnán

na částečný úvazek a vzhledem k převaze žen v zaměstnání s nízkým postavením.

4.2 Velké maloobchodní řetězce poskytují lidem širokou škálu druhů zaměstnání, ale pokladní a zaměstnanci, kteří doplňují regály, obvykle představují dno platové stupnice. V závislosti na stavu zaměstnanosti v daném členském státu se výše jejich platu může pohybovat na úrovni minimální mzdy nebo mírně nad ní.

4.3 Pohyblivá pracovní doba může vyhovovat studentům, pracovníkům na částečný úvazek, přechodně zaměstnaným a těm, kteří mají rodičovské povinnosti nebo jiné zaměstnání. Nejdůležitější je, aby pracovníci na částečný úvazek nebyli nijak diskriminováni.

4.4 Evropské řetězce by se měly rozvíjet tak, aby nabízely spotřebiteli kvalitní služby poskytované kvalifikovaným personálem pracujícím v bezpečných a dobrých pracovních podmínkách. Neustálá koncentrace v sektoru velkých maloobchodních řetězců vede ke vzniku nových konkurenčních strategií (např. k cenovým válkám), k silnému tlaku na regulaci nákladů včetně nákladů na pracovní sílu, k deregulaci provozní doby a k práci v pozdních hodinách a o víkendech.

4.5 „Přestože ceny potravin se snížily díky konkurenčním cenám, větší efektivitě nakupování, administrativě, způsobům uskladnění, marketingu a dobré kvalitě potravin, realitou nicméně je, že levné potraviny začínají znamenat i levnou pracovní sílu. Měli bychom o tom začít daleko více uvažovat, zatímco podporujeme supermarkety, aby se stavěly proti sobě v cenových válkách.“ Prof. Tim Lang, Thames Valley University.

4.6 Kromě toho, když dovážíme ze zemí třetího světa měli bychom brát v potaz tamní pracovní podmínky.

5. Proces koncentrace v sektoru maloobchodních řetězců

5.1 Koncentrace v maloobchodu s potravinami prudce vzrostla po celé Evropě. Mezi lety 1993 a 2002 vzrostl podíl na trhu pěti největších podniků maloobchodu s potravinami v průměru o 21,7 % a v zemích evropské patnáctky tak dosáhl průměru 69,2 %. V roce 2002 se tento průměr pohyboval v rozpětí od 37 % v Itálii, přes 52,7 % v Řecku k 94,7 % ve Švédsku (pramen: zpráva spol. London Economics pro Ministerstvo životního prostředí Spojeného království).

5.2 V některých členských státech je stejná úroveň koncentrace na nakupující i prodávající straně. V jiných členských státech existují skupiny nákupčích složené z prakticky nezávislých maloobchodníků (např. na bázi dobrovolných řetězců) a proto je na národní úrovni nakupující strana koncentrovaná více než strana prodávající.

5.3 Hypermarkety rozšiřují svoji nabídku služeb a sortiment zboží, zatímco diskonty budou pokračovat v expanzi v oblasti potravin. Protože se orientují na nízké ceny mohly by časem nabídnout výrobky vysoké kvality za nejnižší možné ceny.

5.4 Nejnovějším trendem v obchodu s ovocem a zeleninou je ústup komoditního obchodování. Řetězce se ve svých nákupech chtějí orientovat na malé množství vybraných velkých dodavatelů, kteří jim mohou dělat partnery po celý rok. EHSV v jednom svém předešlém stanovisku (?) uvedl, že „široký výběr čerstvého ovoce a zeleniny je považován za specifickou výhodu hypermarketů. Na druhé straně místní trhy sklízí chválu za lepší kvalitu, čerstvé zboží, široký výběr, spolehlivost a osobní kontakt.“

5.5 Řetězce podpořily konsolidaci dodavatelů, a to zvláště dodavatelů potravin. To se stalo například v případě dodavatelů chleba. Především v Irsku a ve Spojeném království měla cenová soutěž mezi prodejci chleba za následek uzavírání rozsáhlého počtu pekáren a trhu nyní dominuje několik rozsáhlých pekáren. Supermarketům to umožnilo poskytnout spotřebiteli chléb za nízkou cenu, ale se sníženou nutriční hodnotou. Chléb s vyšší nutriční hodnotou je nabízen i nadále, ale za vyšší cenu.

5.6 Řada supermarketů si zřídila vlastní pekárny, kde se peče z předem zakoupeného zmrazeného těsta.

6. Porovnání cen zemědělců a maloobchodních cen

6.1 Společnost London Economics ve své zprávě z roku 2003 uvedla, že v roce 2001 žádný z členských států neměl soustavně nejvyšší poměr mezi maloobchodními cenami a výkupními cenami od zemědělců. Tento poměr se obecně pohybuje v rozmezí 1 až 5ti násobku výkupních cen. V případě chleba, jehož hlavní přísadou je mouka, může tento poměr dosáhnout až 30ti násobku výkupních cen, což odráží velký podíl jiných než zemědělských nákladů na výrobě chleba.

6.2 V roce 2001 poměr mezi maloobchodními a výkupními cenami jehněčího vzrostl ve Spojeném království a v Irsku a poklesl ve Francii a v Německu. V případě ovoce a zeleniny nevykazuje tento poměr žádný výrazný trend, popřípadě mírně klesá. Velkoobchod s ovocem a zeleninou je již po nějakou dobu na ústupu, ale hotovostní trh s čerstvými produkty si zachoval svoji důležitost a to se někdy odráží ve velké fluktuaci cen, která je zapříčiněna počasím a stavem zásob. Nákupci obchodních řetězců přecházejí na sezónní nebo roční kontrakty s malým počtem dodavatelů, aby zajistili stabilitu cen čerstvých produktů a snížili náklady na tyto produkty. Tím se bude stabilizovat poměr mezi maloobchodními cenami a výkupními cenami od zemědělců. Pokud se rozpoutá cenová válka může to znamenat, že prvovýrobci budou mít nižší marži a zvýšené náklady.

6.3 Pokud kupní síla velkých maloobchodních řetězců povede ke snížení cen jejich dodavatelů a pokud tyto nižší ceny budou přeneseny na zákazníka, nemusí to nutně znamenat snížení procentuální marže zemědělců, ale vlastní výkupní cena placená zemědělcům bude nižší a tak bude mít zemědělec malý nebo žádný zisk.

6.4 Britská National Farmers Union provedla v roce 2002 výzkum, ve kterém košík potravin obsahující hovězí maso,

vejce, mléko, chléb, rajčata a jablka stál v supermarketu v průměru 55 EUR. Zemědělec dostal přibližně 16 EUR, což představuje méně než třetinu maloobchodní ceny. Co se týče jednotlivých produktů, zemědělci dostali 26 % koncové ceny hovězího, 8 % v případě chleba a 14 % v případě slaniny.

6.5 Index cen zemědělských výrobců (v reálné hodnotě) klesl u všech zemědělských produktů v období 1990-2002 v zemích evropské patnáctky o 27 %. Nominální hodnota cen zemědělské produkce se po stejnou dobu držela zhruba na stejné úrovni. Velký rozdíl v trendu výkupních cen od zemědělců a maloobchodních cen přitáhl značnou pozornost, ale nepanuje všeobecná shoda týkající se důvodů divergence těchto dvou trendů. (zpráva London Economics, 2003).

6.6 Je třeba přivítat fakt, že velké maloobchodní řetězce nabízejí stále více výrobků s označením Fair Trade. Steve Steckton a Erin White ve svém článku publikovaném 8. června 2004 v časopise Wall Street Journal napsali ohledně supermarketů, které prodávají výrobky s označením Fair Trade: „Britský supermarket Sainsburys prodával Fair Trade banány za více než čtyřnásobek ceny normálních banánů, což představuje více než 16 násobek příjmu pěstitelů. Tesco nedávno prodávalo libru Fair Trade kávy za 3,46 USD, zatímco pěstitel dostává okolo 44 centů nad hladinou ceny na světovém trhu. Supermarkety využívají výhody označení, aby měli vyšší zisk, protože vědí, že spotřebitel je ochoten zaplatit o něco více, když se jedná o výrobky Fair Trade,“ uvedla Emily Dardaine, manažerka produkce ovoce u Mezinárodní organizace pro označování produktů Fair Trade (Fair-trade labelling organisation international, FLO), což je federace skupin Fair trade se sídlem v Německu.“

7. Podmínky pro dodavatele supermarketů

7.1 Při prověřování praktik velkých maloobchodních řetězců vůči dodavatelům je třeba brát v úvahu faktor odlišného stupně a povahy koncentrace trhu v různých členských státech EU. Jak bylo naznačeno výše, spotřebitelé přisuzují velkou důležitost ceně a vzhledem k tomu, že poptávka spotřebitelů také ovlivňuje nabídku, jsou maloobchodní subjekty pod značným tlakem snižovat ceny. Cílem řetězců je nabídnout spotřebiteli nízké ceny a proto vyvíjí tlak na své dodavatele, aby snížili ceny. To platí v oblasti potravin a především na trzích s vysokým stupněm koncentrace. Jako zbraň proti dodavatelům používají řetězce stálou hrozbu, že přestanou odebírat jeho produkt, pokud nenabídne lepší podmínky. Obrovské řetězce navíc často přesouvají své nákupy z jednoho úseku do druhého, aby tak předešly vzniku osobního vztahu mezi nákupci a dodavateli. Nákupci má za úkol se neustále snažit, aby získal od dodavatele nižší a nižší ceny. Řetězce mohou zapříčinit rozvoj nebo krach společnosti tím, že přestanou odebírat její výrobky a přejdou k jiné společnosti, a to především v případě, kdy dodavatel vložil velké kapitálové investice, aby

(?) Úřední věstník C 95 ze 30.3.1998, s. 36.

mohl dodávat určitou řadu výrobků jednomu velkému řetězci. Dodavatelé, především ti malí, často nemají dostatečné finanční zdroje, aby mohli vyhovět požadavkům řetězců. Jakou šanci pak mají zemědělci, aby dostali přijatelné ceny na trzích, kde velké řetězce mají takovou kupní sílu?

7.2 Kupní síla se kromě schopnosti získat od dodavatelů slevy na transakce může projevit smluvními povinnostmi, kterými může maloobchodník zavázat dodavatele, jako jsou např. poplatky za zápisné z položek a za vystavené zboží, zpětné slevy na prodané zboží, neoprávněný vysoký příspěvek na výdaje maloobchodníka na reklamu a vyžadování výhradní dodávky.

7.3 Dodavatelé potravin do velkých maloobchodních řetězců jsou často pod silným finančním tlakem, protože dostávají platbu s velkým zpožděním, někdy až 120 dní (ojediněle 180) po dodání potravinářských výrobků. Naproti tomu spotřebitel platí hned při koupi. Dlouhé prodlevy v platbách přispívají hlavní měrou k zisku maloobchodních řetězců, protože dodavatelé jim poskytují bezúročné půjčky.

7.4 Maloobchodní řetězce někdy nutí dodavatele dodávat potraviny po určitou dobu pod náklady, aby od nich nepřestávaly produkty odebírat. Tyto praktiky mohou dodavatelům a zemědělcům způsobit značné finanční ztráty.

7.4.1 Zavedení aukčního systému on-line posílilo pozici velkých řetězců v získávání levných výrobků, které mohou prodávat pod svým vlastním označením. Tímto systémem hledají velké řetězce pomocí internetu nabídky na dodávku výrobků (především vlastního/privátního označení). Dodavatelé vzájemně soutěží o dodávky za co nejnižší cenu.

7.5 Etikety s vlastním (privátním) označením se u všech významných řetězců objevují stále rychleji. Tento trend je nejzřetelnější v Irsku, v Británii a také na rozvíjejících se trzích. „Vysoké tempo růstu vlastních etiket na rozvíjejících se trzích je přímo spojeno s expanzí globálních maloobchodních subjektů za jejich tradiční geografické hranice“, uvedla Jane Perrin z AC Nielsen. Jelikož úroveň kvality zboží některých vlastních značek vzrostla, maloobchodní řetězce mohou zvýšit hladinu zisku s malými náklady na reklamu.

7.6 Systém vlastního označení dává supermarketům větší moc ve vztahu s dodavateli.

7.7 V prostředí, ve kterém je možné rychle napodobit vítěznou maloobchodní taktiku, získala strategie vlastního (privátního) označení maloobchodního subjektu velký význam při jeho odlišování od konkurence.

7.8 Tento posun moci z dodavatele na maloobchodní subjekt sahá daleko za hranice výhod vyplývajících z vlastnictví místa na regálech a z vlastního (privátního) označení. S pomocí zákaznických karet mají dnes maloobchodní subjekty lepší možnost nahlédnout do identity, profilu a nákupních návyků spotřebitele než jakýkoliv dodavatel. Tato možnost je dále posí-

lena přístupem k zákazníkovi, který má maloobchodní subjekt každý týden.

7.9 Přestože obchodní řetězce prosazují výrobky s vlastním (privátním) označením, poptávka spotřebitele znamená, že v nabídce musí mít i výrobky známých značek. Obchodní řetězce však chtějí snížit počet dodavatelů značkových výrobků a zavedly systém skupinového managementu. Skupinový management je způsob, který obchodní řetězce využívají ke snížení počtu dodavatelů, od kterých nakupují a následně tak snižují své náklady a zvyšují marže. Obchodní řetězec si pro každou skupinu produktových řad vybere jednoho hlavního dodavatele, který mu dodává všechny produktové řady dané skupiny. Společnost s vedoucí značkou je obvykle vybrána, aby dodávala řadu dalších příbuzných výrobků, aby si udržela své výrobky na pultech supermarketů. Tak například společnost dodávající značkový sýr Cheddar může být požádána, aby dodávala i všechny ostatní typy sýra, které řetězec žádá a které by jinak musel získávat od jiných dodavatelů. Tento systém je výhodný pro největší dodavatelské společnosti, a omezuje tak možnosti vstupu malým a místním dodavatelům. Spotřebiteli tak se může snížit možnost výběru.

7.10 Mnohé malé a střední potravinářské podniky jsou vysoce ohroženy, zvláště pokud jsou do velké míry závislé na jednom velkém obchodním řetězci. Obchodní řetězce mohou po dobu tří let žádat provizi 2 % ročně. Pokud se podniku nepodaří splnit stanovené podmínky, řetězec si vybere jiného dodavatele. Malé a střední podniky musejí snižovat náklady a marži, aby nezkrachovaly. To znamená snížení ceny placené zemědělcům, méně zaměstnanců a snížení kvalitu výrobků.

8. Otázky týkající se spotřebitele

8.1 Spotřebitelé budou nadále žádat od supermarketů konkurenční ceny, stálou nabídku zboží se zárukou dobré kvality, kvalitní služby a příjemné prostředí na nakupování.

8.2 Spotřebitelé by se měli zapojit do dialogu s prvovýrobci a dodavateli potravinářských výrobků, aby získali vyváženější pohled na politiky uskutečňované na maloobchodní úrovni.

8.3 Spotřebitelé by měli být informováni, když dodavatelé financují zvláštní slevy nebo nízké cenové nabídky.

8.4 Spotřebitelům je třeba poskytnout lepší vzdělání ohledně všech aspektů obchodu s potravinami a dlouhodobých následků jejich poptávky. Velké mimoměstské supermarkety nabízející potraviny za nízké ceny nemají často velký význam pro rodiny s nízkými příjmy, které neseženou vhodnou dopravu, aby si v nich mohly koupit potravinářské výrobky za nízké ceny.

8.5 Obezita a trvale udržitelná spotřeba představují pro spotřebitele jedny ze základních otázek. Maloobchodníci musí zaujmout politická stanoviska v těchto záležitostech.

9. Otázky týkající se zemědělců

9.1 Následkem reformy SZP (oddělení dotací od produkce) budou zemědělci ve svých rozhodnutích ohledně druhu produkce více ovlivněni podněty z maloobchodního sektoru týkajícími se cen a poptávky. Systém podpory, který byl součástí SZP, nebude dále stanovovat stejnou nejnižší cenovou hladinu pro zemědělskou produkci. To znamená, že obchodní řetězce budou mnohem významnějšími tvůrci cen v potravinovém řetězci než dosud. Také vyšší objem dovozu potravin do společenství bude tlačit výkupní ceny dolů, pokud světové ceny budou nízké. Konečným výsledkem bude pravděpodobně vyšší fluktuační cen potravin v závislosti na dodávce a poptávce.

9.2 Pokud budou mít zemědělci po určité období klesající příjmy a rostoucí náklady, více jich bude krachovat. Takový vývoj by mohl vést ke snížení produkce potravin v Evropě, a to by zabránilo vývoji multifunkčního zemědělství v EU. Zabránilo by to také uskutečnění cíle na udržení a rozvoj života na venkově. Aby se zabránilo takovému vývoji, musí zemědělci promýšlet pěstitelské metody a výběr produktů. Jedna alternativa by byla využít nových tendencí a vsadit např. na pěstování vysokohodnotných potravin nebo na úplně nové produkty, vyzkoušet nové cesty odbytu na trhu a rozvíjet nové formy spolupráce (např. nákupní družstva, zemědělské obchody ve městech), nabízet dovolenou na statku aj., aby si upevnili své postavení.

9.3 Je obtížné porovnávat rozdíl mezi cenami zemědělců a maloobchodními cenami na celkovém trhu EU, protože není možné zjistit náklady a ziskové rozpětí zpracovatelského a maloobchodního sektoru. Je však zřejmé, že pokud budou velké obchodní řetězce prodávat zemědělské produkty pod náklady, zemědělec jako poslední článek řetězce dostane nižší cenu, protože zpracovatel a supermarket budou i nadále nasazovat marži, aby nezkrachovali.

10. Ostatní otázky

Přestože ceny jsou velmi důležitým prvkem v maloobchodním sektoru potravinami, je třeba brát v úvahu také následující otázky:

- Velké obchodní řetězce mají důvěru, že nabízejí bezpečné potraviny.
- Velké obchodní řetězce jsou v pravidelném kontaktu se spotřebiteli, protože ti zde nakupují každý týden.
- Zákaznické karty umožňují řetězcům získat podrobné informace o nákupních návycích zákazníků a poskytují jim tak

významnou databázi zákazníků a důležité informace pro další obchodování.

- Provádějí výzkum trhu, aby zjistily jaké jsou potřeby zákazníka.
- Ovlivňují nákupní chování pomocí speciálních cenových nabídek, slev, zákaznického servisu, uspořádání provozovny a jejího designu. V tomto kontextu mají velké obchodní řetězce schopnost ovlivňovat směr trhu.

11. Závěry

11.1 Je třeba zvýšit informovanost a průhlednost ohledně struktury stanovení cen a ziskového rozpětí u maloobchodníků, dodavatelů (výrobci potravinářských produktů) a prvovýrobců.

11.2 Členské státy musí zajistit existenci přiměřené konkurence ve svých regionech a podporovat spolupráci drobných zemědělských výrobců, zpracovatelů a maloobchodníků a tím zachovat jejich konkurenceschopnost v prostředí velkých zemědělských výrobců, zpracovatelů a distribučních sítí. Členské státy a instituce EU musí rovněž zajistit, aby existovaly různé druhy obchodu, a vyvarovat se úplné liberalizace, která by vedla k další koncentraci na trhu.

11.3 Generální ředitelství pro vnitřní trh musí nepřetržitě sledovat a hodnotit maloobchodní ceny po celé EU, aby se ujistilo, že v celém společenství je přítomna zdravá hospodářská soutěž.

11.4 Jednou z oblastí zákona o hospodářské soutěži, na kterou je třeba nahlížet, je definice veřejného zájmu. Neměla by se omezovat jen na ceny a tržní síly.

11.5 Úřady pro hospodářskou soutěž by se měly neustále zabývat otázkou kupní síly velkých maloobchodních řetězců na trhu s potravinami.

11.6 Je možné, že v budoucnu bude maloobchod s potravinami ovládnut malým počtem subjektů. To by mohlo znamenat menší výběr a vyšší ceny pro spotřebitele. Komise a vlády členských států musí mít na paměti tuto eventuelní možnost.

11.7 EU musí zajistit trvalou produkci dostatečného množství potravin na výživu svých občanů. Nesmíme se stát závislími na dodávkách potravin z nečlenských zemí.

11.8 Je nutné provádět podrobný výzkum a analýzu marží a transmise cen ve vztahu mezi zemědělci a spotřebitelem, který nakupuje potraviny ve velkých maloobchodních řetězcích.

V Bruselu dne 7. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy, které obdržely alespoň jednu čtvrtinu hlasů pro, byly zamítnuty v průběhu plenárního zasedání:

Bod 3.1 upravit následovně:

„Během prvních pěti let inzerovali hlavní podniky maloobchodu s potravinami pomocí hesel typu: ‚Nízké ceny každý den‘, ‚Více zboží za vaše peníze‘, ‚Dobré jídlo stojí méně‘, ‚S námi zaplatíte méně každý den‘. Stále se tvrdí, že velké maloobchodní řetězce jsou zastánci spotřebitelů, protože tlačí dolů nespravedlivě vysoké ceny. Důvodem pro toto tvrzení je zjevně fakt, že spotřebitelé přisuzují ceně vysokou důležitost. To by teoreticky měla být dobrá zpráva pro spotřebitele, zvláště z krátkodobého hlediska, ale je třeba brát v úvahu také dlouhodobé následky. ~~Zemědělcům se musí nabídnout přijatelná cena, aby byla zajištěna dodávka potravin vysoké kvality vyprodukovaných v podmínkách dobrého životního prostředí. Všechny subjekty zainteresované v procesu zpracování a distribuce musí mít přiměřený zisk.~~“

Odůvodnění:

Tento obecný výrok neuvádí, co je rozumná cena. Text tento termín nedefinuje ani nepodává analýzu toho, co je zemědělská podpora, nestuduje vliv grantů pro kultivaci půdy na výnosy zemědělců ani neospravedlňuje potřebu ochraňovat zemědělce, kteří nejsou ve srovnání s ostatními konkurenceschopní (jinými slovy měli by mít všichni zemědělci zaručeny velké výhody ke škodě spotřebitele?).

Výsledek hlasování:

Pro: 38

Proti: 75

Zdrželo se: 17

Vypustit bod 4.5

„Přestože ceny potravin se snížily díky konkurenčním cenám, větší efektivitě nakupování, administrativě, způsobům uskladnění, marketingu a dobré kvalitě potravin, realitou nicméně je, že levné potraviny začínají znamenat i levnou pracovní sílu. Měli bychom o tom začít daleko více uvažovat, zatímco podporujeme supermarkety, aby se stavěly proti sobě v cenových válkách.“ Prof. Tim Lang, Thames Valley University.

Odůvodnění:

Smysl této věty není pro čtenáře jasný. Má snad například znamenat, že nebudeme nakupovat polská jablka, protože jsou levnější než jablka z Lotyšska či Finska?!

Výsledek hlasování:

Pro: 56

Proti: 92

Zdrželo se: 12

Vypustit bod 4.6:

„Kromě toho, když dovážíme ze zemí třetího světa, měli bychom brát v potaz tamní pracovní podmínky.“

Odůvodnění:

Smysl této věty pro čtenáře není jasný. Má snad například znamenat, že je třeba brát v potaz minimální mzdu v zemích třetího světa? Kdo a jak rozhodne o tom, že určitý výrobek zakoupený v té či oné zemi byl vyroben dělníky s „dostatečným“ příjmem? Usilujeme snad o to, aby evropští spotřebitelé zodpovídali za výši příjmů dělníků třetího světa?

Výsledek hlasování:

Pro: 49

Proti: 104

Zdrželo se: 7

Bod 7.1 vyškrtnout poslední větu:

„Cílem řetězců je nabídnout spotřebiteli nízké ceny a proto vyvíjí obrovský tlak na své dodavatele, aby snížili ceny. To platí zejména v oblasti potravin. Jako zbraň proti dodavateli používají řetězce stálou hrozbu, že přestanou odebírat jeho produkt, pokud nenabídnou lepší podmínky. Obrovské řetězce navíc často přesouvají své nákupčí z jednoho úseku do druhého, aby tak předešly vzniku osobního vztahu mezi nákupčími a dodavateli. Nákupčí má za úkol se neustále snažit, aby získal od dodavatele nižší a nižší ceny. Řetězce mohou zapříčinit rozvoj nebo krach společnosti tím, že přestanou odebírat její výrobky a přejdou k jiné společnosti, a to především v případech, kdy dodavatel vložil velké kapitálové investice, aby mohl dodávat určitou řadu výrobků jednomu velkému řetězci. Dodavatelé, především ti malí, často nemají dostatečné finanční zdroje, aby mohli vyhovět požadavkům řetězců. Jakou šanci pak mají zemědělci, aby dostali přijatelné ceny, když velké řetězce mají takovou kupní sílu?“

Odůvodnění:

Tento obecný výrok neuvádí, co je pro zemědělce „rozumná cena“, ani jak ji stanovit. Stejně tak bychom mohli požádat zemědělce, aby zaručili rozumné ceny svým spotřebitelům. Zemědělství v EU funguje na základě systému dotací. Nemůžeme ještě navíc zavést pevné maloobchodní ceny pro zemědělské výrobky (kdo a jak by je stanovil?), nebo již nebudeme moci hovořit o volném trhu.

Výsledek hlasování:

Pro: 42

Proti: 114

Zdrželo se: 7

Odstavec 8.2 upravit následovně:

„Spotřebitelé by se měli zapojit do dialogu s prvovýrobcí a dodavateli potravinářských výrobků, aby získali vyváženější pohled na politiky uskutečňované na maloobchodní úrovni. Je vhodné pomáhat spotřebitelům, aby mohli uskutečnit komplexnější vizi výrobků navrhovaných potravinářskými výrobci a aby obdrželi objektivní informace o rozdílech v kvalitě těchto potravin.“

Odůvodnění:

V současnosti spotřebitelé disponují pouze sníženými možnostmi pro získávání informací o rozdílech v kvalitě potravinářských výrobků. Ve velké míře se jedná o propagaci, která určuje jejich volbu kvality, omezující tak jejich přání kupovat ostatní potraviny, ale která nemá prospěch z významné veřejné podpory a je obvykle navrhována malými a středními výrobci.

Výsledek hlasování:

Pro: 43

Proti: 112

Zdrželo se: 14

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady: O finančních nástroji pro životní prostředí (LIFE+)

KOM(2004) 621 v konečném znění – 2004/0218 COD

(2005/C 255/09)

Rada se dne 16. listopadu 2004 rozhodla požádat Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 175 Smlouvy o ES o vypracování stanoviska k věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, ochrana životního prostředí“ pověřená přípravou k tomuto tématu přijala své stanovisko dne 17. března 2005. Zpravodajem byl pan RIBBE.

Evropský hospodářský a sociální výbor schválil na svém 416. plenárním zasedání ve dnech 6. a 7. dubna 2005 (zasedání ze dne 7. dubna 2005) 128 hlasy pro, 1 hlasem proti, hlasování se zdrželi 2 členové, toto stanovisko:

1. Úvod

1.1 Připravované finanční výhledy EU na roky 2007-2013 počítají také se změnami v oblasti podpory ochrany životního prostředí.

1.2 Nejvýznamnějším finančním nástrojem pro životní prostředí EU byl dosud jednoznačně tzv. program LIFE, který byl zaveden v květnu 1992 nařízením (EHS) č. 1973/92 „*Finanční nástroj pro životní prostředí (LIFE)*“. Cílem programu LIFE bylo a je přispívat k rozvoji a provádění politiky a právních předpisů Společenství v oblasti životního prostředí.

1.3 Program LIFE I byl realizován v letech 1992 až 1995 a byly pro něj vyčleněny rozpočtové prostředky ve výši 400 mil. EUR (100 mil. EUR ročně). Z důvodu úspěšnosti programu byla na základě nařízení (ES) č. 1404/96 zahájena 2. fáze (LIFE II), která probíhala v letech 1996 až 1999 a pro kterou bylo k dispozici celkem 450 mil. EUR (112,5 mil. EUR ročně). V současné době probíhá LIFE III, jehož platnost byla stanovena nařízením (ES) č. 1655/2000 od roku 2000 do roku 2004 (128 mil. EUR ročně) a který byl nařízením (ES) č. 1682/2004 prodloužen do roku 2006.

1.4 Program LIFE se dosud skládal ze tří složek: LIFE Životní prostředí, LIFE Příroda a LIFE Třetí země. Podporoval jak inovační investiční záměry, tak i podporu rozvoje a provádění politiky a právních předpisů EU v oblasti životního prostředí. LIFE Příroda se rozhodující měrou podílel na zavádění sítě NATURA 2000.

1.5 Z rozpočtových prostředků Komise na životní prostředí (položka B 4-3; položka 07 od roku 2004) byly však v minulosti financovány ještě další programy v oblasti životního prostředí: jako např. program udržitelného rozvoje měst, program nevládních organizací, program Forest Focus, všeobecný rozvoj politiky a prostředků provádění (které mají vnitřní i vnější rozměr) a převod rozpočtových prostředků do Evropské agentury pro životní prostředí.

1.6 Pomocí navrhovaného nového finančního nástroje pro životní prostředí LIFE+ má být vytvořena zcela nová struktura dosavadní podpory: Jednak má sjednotit dosavadní podpůrné programy z rozpočtové položky 07 (Forest Focus, podpora nevládních organizací, URBAN, rozvoj nových politických

iniciativ, části z „provádění politiky v oblasti životního prostředí“, části z LIFE-Životní prostředí a z LIFE-Příroda), jednak již nemají být podporovány klasické, fyzické a materiální investiční záměry v oblasti životního prostředí; k tomu má v budoucnu pro LIFE-Životní prostředí sloužit položka 1a, pro LIFE-Příroda položka 1b a části položky 2. Dosavadní podpora mezinárodních aktivit má být v budoucnosti financována z položky 4, civilní ochrana z položek 3 a 4 a mořské životní prostředí z položky 3.

1.7 LIFE+ se tedy chce soustředit na podporu opatření podporujících politiku v oblasti životního prostředí (s výlučně evropským rozměrem) jako například na výměnu nejlepších postupů, budování kapacit místních a regionálních orgánů a pomoc nevládním organizacím působícím v rámci Evropy.

1.8 Pro investiční záměry tak Komise v budoucnu předpokládá financování zejména prostřednictvím nových položek 1A, 1B, 2 a 4. Argumentuje tím, že bylo rozhodnuto integrovat ochranu životního prostředí do všech oblastí politiky a že tedy v rámci provádění strategie pro udržitelný rozvoj jakož i lisabonské strategie – která má mít úzký vztah k životnímu prostředí – je třeba podporovat investiční pomoc zaměřenou na ochranu životního prostředí popř. související s ochranou životního prostředí z uvedených, finančně silných rozpočtových položek.

1.9 LIFE + se má v budoucnu soustředit na dvě stěžejní oblasti, a to

a) **LIFE+ – Provádění a správa**, s těmito cíli:

- přispívat k rozvoji a demonstraci inovačních přístupů a nástrojů, včetně podpory úspěšných výsledků výzkumu;
- přispívat ke upevnění základny znalostí umožňující rozvoj, odhad, monitorování a hodnocení, včetně dodatečného hodnocení politiky a právních předpisů v oblasti životního prostředí (např. formou studií, modelů, vytváření scénářů);
- podporovat projekty a provádění přístupů k monitorování a hodnocení stavu životního prostředí a hnacích mechanismů, tlaků a reakcí, které na životní prostředí působí;

- usnadňovat zavádění politiky Společenství v oblasti životního prostředí se zvláštním důrazem na provádění na místní a regionální úrovni, například budováním kapacit, výměnou nejlepších postupů, propojováním a vypracováním školicích modulů a/nebo programů;
- podporovat kvalitnější správu životního prostředí, větší zapojení zúčastněných skupin, např. nevládních organizací, při konzultacích a realizaci politiky.

a

b) LIFE+-Informace a komunikace, s těmito cíli:

- šířit informace a zvyšovat povědomí v záležitostech týkajících se životního prostředí;
- podporovat doprovodné činnosti (publikační činnost, vystoupení, kampaně, konference atd.).

1.10 Na stěžejní oblast „**Provádění a správa**“ má být vyčleněno 75 – 80 % plánovaných prostředků, na stěžejní oblast „**Informace a komunikace**“ 20 – 25 % plánovaných prostředků.

2. Obecné poznámky

2.1 Dosavadní programy LIFE rozhodně neměly k dispozici hojně finanční prostředky. Význam programu pro stav životního prostředí a rozvoj politiky v oblasti životního prostředí je třeba chápat na pozadí tohoto poměrně skromného finančního vybavení; nelze jej proto přeceňovat, ale ani podceňovat. S finančními prostředky ve výši kolem 150 mil. EUR ročně – pro dnes již celkem 25 členských států (o něco více než 71 mil. EUR v roce 2005 pro každou ze složek programu „Životní prostředí“ a „Příroda“ a ca. 7,5 mil. EUR pro „LIFE – Třetí země“) – se podařilo financovat alespoň několik významných evropských pilotních projektů, které měly význam pro ochranu životního prostředí a přírody v EU a přispěly k jejímu rozvoji. Přitom je třeba především zdůraznit soustředění programu LIFE – Příroda na vytvoření sítě „NATURA 2000“, která by bez podpory z programu LIFE ještě dále zaostávala za harmonogramem stanoveným v roce 1992. Proto je zájem na tom, aby byla zachována možnost částečného spolufinancování fungování sítě NATURA 2000 také v programu LIFE+. Dále je zde třeba zmínit opatření za účelem rozvoje kapacit, jak v oblasti ochrany životního prostředí tak v oblasti ochrany přírody.

2.2 Dosavadní programy LIFE lze jednoznačně označit za velmi úspěšné řídicí politické nástroje Komise. Odpovědnou za to, že se podařilo se skromnými prostředky dosáhnout významných úspěchů, byla skutečnost, že mezi členskými státy došlo k určité „soutěži“ o peníze z programu LIFE: Členské státy (lépe: soukromé a veřejné subjekty realizující projekty v členských státech) musely vymyslet a vyvinout inovační projekty odpovídající zaměření programu LIFE. Tyto projekty byly potom v rámci stanoveného výběrového řízení podrobeny kritickému přezkoumání, než byly schváleny nebo také z důvodu nedostatečné kvality popř. nedostatečných rozpočtových prostředků zamítnuty. Byla tak, co se týče přidělování finančních prostředků, zajištěna evropská transparentnost.

2.3 Předloženým návrhem chce Komise od tohoto osvědčeného postupu ustoupit. Již jen nepatrná část předpokládaných

prostředků má být přidělována v přímé odpovědnosti Komise (zejména v oblastech podpory lesa, URBAN, podpory nevládních organizací), zejména u témat vyplývajících z 6. akčního programu pro životní prostředí (klima, biologická rozmanitost, životní prostředí a zdraví a odpady) se předpokládá rozdělení rozpočtových prostředků na členské státy, které potom budou nést hlavní odpovědnost za výběr a provádění programu LIFE+. Jasná kritéria pro rozdělení finančních prostředků na země a rozdělení na stěžejní oblasti programu dosud nejsou patrná.

3. Zvláštní poznámky

3.1 V zásadě se návrh nejprve jeví jako logický a odpovídající: Integrace politiky v oblasti životního prostředí do všech ostatních oblastí politiky znamená, např. poskytnutí podpory investicím v oblasti životního prostředí také v rámci všeobecných podpůrných programů, prostřednictvím rozpočtu v oblasti výzkumu, popř. z položky „EU jako globální partner“. EHSV vítá tento přístup, neboť pouze se skromnými prostředky z programu LIFE by se ochrana životního prostředí v EU nemohla dále rozvíjet.

3.2 EHSV však v návrhu Komise a obecně v diskusi vedené v současné době o finančních výhledech na roky 2007 – 2013, v jejichž rámci je nutno návrh Komise posuzovat, spatřuje potenciálně velmi velká rizika pro budoucí úspěch programu LIFE.

3.2.1 Jednak neexistuje vůbec žádná „záruka“, že např. opatření, která byla dosud financována např. z programu LIFE – Životní prostředí, nyní skutečně získají financování v položce 1a. Tam rozhodují jiné subjekty o druhu a rozsahu podpor a motivace, která povede k rozhodnutí, může být z politického hlediska zcela jiná. Je známo, že vysoce vlivné osoby a organizace občas zastávají tezi, že je nejprve třeba opět zajistit hospodářský růst, a až poté je možné se opět s větším úsilím věnovat ochraně životního prostředí, což se promítá i do diskusí kolem dosud skromného úspěchu lisabonské strategie. Všechny dosud vyslovené výzvy určené ostatním službám Komise, aby dostatečně braly zřetel na ochranu životního prostředí, byly sice dobře míněny, ale zaznamenaly dosud jen malý úspěch. Zda tedy bude ještě vůbec věnována pozornost inovačním, modelovým projektům v oblasti životního prostředí, potom již nebude v rozhodovací pravomoci generálního ředitelství pro životní prostředí, které dosud mohlo se svou odbornou kompetencí a vlastním rozpočtovým rámcem vybírat modelové projekty v rámci Evropy.

3.2.2 Totéž platí i pro program LIFE Příroda, přičemž EHSV přirozeně uznává nutnost, že velká část finančních prostředků potřebných pro provádění všech relevantních směrnic EU v oblasti ochrany přírody musí přicházet z členských států samotných tak i z jiných finančních zdrojů EU, jako např. z 2. pilíře SZP a ze strukturálních fondů. S velkou obavou však EHSV pohlíží na to, že již do návrhů nových strukturálních fondů nebyly zahrnuty nutné odkazy na možnost podpory v rámci NATURA 2000. Ovšem určité akce, které byly v minulosti financovány z programu LIFE – Příroda, již v budoucnu nemají být financovány, jako například opatření prováděná nezemědělci. To je pro EHSV nepřijatelné.

3.2.3 Je správné, že je v návrhu nařízení k „rozvoji venkova“ explicitně uveden odkaz na NATURA 2000. To EHSV jednoznačně vítá. Je zde však nebezpečí, že v rámci diskuse o finanční horní hranici ve výši 1,24 % budou právě v tomto politickém nástroji, který je tak neobyčejně důležitý pro ochranu přírody, realizovány úspory; a nejsou-li k dispozici peníze, nejsou nic platné ani nejkrásnější politické křížové odkazy⁽¹⁾.

3.2.4 Lze očekávat, že se u opatření, jež budou v budoucnu financována prostřednictvím členských států z prostředků rozvoje venkova, bude jednat hlavně o běžné náklady (jako kompenzační opatření). EHSV považuje takové platby za nezbytné pro rozvoj zemědělství všeobecně, pro příjmy zemědělců, ale také pro úspěch programu NATURA 2000⁽²⁾. Program LIFE Příroda vedle toho ale podporoval také opatření, která jsou z hlediska politiky ochrany přírody vysoce inovační, a přivedl například ve zvláštních projektech dohromady zemědělce a ochránáře přírody. Nyní hrozí, že tyto prvky programu LIFE Příroda zaniknou.

3.2.5 Další problémová oblast, která může být spojena s převedením utváření projektu a rozhodování, spočívá v příslušném ekologicko-politickém zájmu popř. nezájmu členského státu. Může být například v zájmu EU, aby v členském státu X byly prostředky EU vyplaceny především pro určité záměry v oblasti ochrany přírody (např. NATURA 2000), např. protože je tam třeba zachovat přírodní bohatství. Zároveň se ale může stát, že si tento členský stát stanovil zcela jiné (ekologicko-)politické priority a prosazuje především přednostní rozvoj jiných politických oblastí nebo se zase v rámci ochrany životního prostředí raději věnuje otázkám souvisejícím s klimatem nebo otázkám politiky v oblasti odpadů a nechá z prostředků LIFE+ financovat právě tyto své priority.

3.2.6 Nebezpečí, že členské státy budou prostředky z programu LIFE+, které budou v budoucnu podléhat jejich rozhodovací a dispoziční pravomoci, využívat k náhradnímu financování vlastních úkolů v oblasti ochrany životního prostředí, které dosud financovaly samy, nelze vzhledem k nedostatku rozpočtových prostředků mnohých členských států v žádném případě klasifikovat jako nepatrné.

3.3 Právě v současném, z hlediska politiky v oblasti životního prostředí obtížném období EU (uskutečněné a plánované rozšíření, problémy v hospodářské politice a při uskutečňování lisabonského procesu, konečné zavedení sítě NATURA 2000), kdy jde jednak o zavádění a provádění všech standardů v oblasti životního prostředí – a obzvláště i v nových členských státech – a jednak i o nutnost přerušit propojení hospodářského růstu se spotřebou zdrojů a negativními dopady na životní prostředí,

musí mít Komise v ruce dostatečné finanční nástroje pro utváření vlastní politiky.

3.4 Plánovaným převedením na úroveň členských států ale EU dává z ruky dosud sice skromný, ale naprosto účinný řídicí nástroj. Politický nástroj je degradován na rozpočtový rámec, z něhož se obsluhují členské státy. Pro EHSV dosud není patrné, jak přitom Komise může hájit evropské zájmy, které musejí být dány, aby mohly z rozpočtu EU plynout peníze. Jinými slovy: je třeba zabránit tomu, aby se ztratila evropská přidaná hodnota a inovační charakter, které dosud byly u programu LIFE jasně znatelné. EHSV po přečtení hodnoceného dokumentu není jasné, jak chce toto Komise zajistit. Proto požaduje, aby byly inovační prvky programu LIFE – Životní prostředí a LIFE – Příroda nadále ponechány v podpůrném fondu řízeném Komisí samotnou; připojuje se zde k odpovídajícímu požadavku vznesenému již některými členskými státy v Radě.

3.5 Podpora zprostředkování, provádění a dalšího rozvoje evropské politiky v oblasti životního prostředí a udržitelnosti – jako nedílná součást evropské strategie růstu a sociálně a ekologicky zaměřené soudržnosti – podporovaná programem LIFE+ je nesmírně důležitá a EHSV ji vítá. K tomu také jednoznačně patří podpora nevládních organizací působících v oblasti životního prostředí v rámci Evropy popř. – to by mělo být v dokumentu Komise jasněji stanoveno – věnujících se evropským tématům. Podpora by se pokud možno měla vždy vztahovat k projektu.

4. Shrnutí

4.1 EHSV v zásadě vítá zavedení integrace politiky v oblasti životního prostředí do všech ostatních oblastí politiky, neboť pouze se skromnými prostředky z programu LIFE by ochrana životního prostředí v EU nepokročila kupředu.

4.2 EHSV spatřuje však v návrhu Komise a obecně v diskusi vedené v současné době o finančních výhledech na roky 2007 – 2013 potenciálně velmi velké nebezpečí pro budoucí úspěch programu LIFE. Jednak neexistuje žádná „záruka“, že záležitosti životního prostředí najdou skutečně financování v jiných položkách rozpočtu a za druhé plánovaným přesunem na úroveň členských států dává EU dosud sice skromný, ale přesto účinný řídicí nástroj z ruky. EHSV požaduje proto, aby inovační prvky programů LIFE – Životní prostředí a LIFE – Příroda byly nadále ponechány v podpůrném fondu řízeném Komisí samotnou.

V Bruselu dne 7. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Srov. stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: Financování programu NATURA 2000.

⁽²⁾ Srovnej stanovisko EHSV k „Rozvoji venkova – RV“.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vytvoření Evropského registru úniků a přenosů škodlivých látek a o změně směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES

KOM(2004) 634 v konečném znění – 2004/02341 (COD)

(2005/C 255/10)

Dne 4. února 2005 se Rada podle článku 175 odstavec 1 Smlouvy zakládající Evropském společenství usnesla požádat Evropský hospodářský a sociální výbor o stanovisko k dokumentu výše uvedenému.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“ pověřená přípravou přijala stanovisko dne 17. března 2005 (zpravodajkou byla paní SÁNCHEZ MIGUEL).

Evropský hospodářský a sociální výbor odsouhlasil na svém 416. plenárním zasedání dne 6. a 7. dubna 2005 (jednání dne 6. dubna) 131 hlasem pro, přičemž 11 členů se zdrželo hlasování, toto stanovisko:

1. Úvod

1.1 Arhuská úmluva⁽¹⁾, ve které bylo uznáno právo na informace, účast veřejnosti na rozhodování a přístup k soudům v záležitostech životního prostředí, otvírá novou etapu vytváření instrumentů uvnitř Evropské unie, která dává občanům a pracovníkům v oblasti životního prostředí možnost získávání spolehlivých informací a tudíž v konečném důsledku přispívá také k prevenci a snížení znečištění.

1.2 Z článku 5 odstavec 9 a článku 10 odstavec 2 Arhuské úmluvy vyplývá možnost vytváření nástrojů, které mohou umožnit poučení a účast občanů; registry jsou přitom jedním z nejcennějších prostředků, pokud obsahují spolehlivá data srovnatelná s údaji poskytnutými provozovateli a příslušnými úřady. Zde je třeba poznamenat, že použití datových registrů v jiných oblastech politiky Společenství umožnilo informovanost a právní jistotu, co se týče údajů v nich obsažených.

1.3 Zvláště v oblasti dopadu a přenosu škodlivých látek byly dohodnuty další mezinárodní instrumenty, mezi nimi mezinárodní fórum v Bahíe (2000) o bezpečnosti chemikálií, na kterém byla dohodnuta nejdůležitější opatření, která musí být od roku 2000 realizována, aby bylo dosaženo stanovených cílů; Stockholmská úmluva z roku 2001 o persistentních organických škodlivinách a přeshraničním ukládání nebezpečných odpadů a o jejich likvidaci i práce OECD (2002) na analýze nákladů a přínosu Registru úniků a ukládání škodlivých látek.

⁽¹⁾ Arhuská smlouva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k soudům v záležitostech životního prostředí, která byla podepsána 25. června 1998 většinou členských států EU, a také návrhy stanovisek ke Směrnícím (Úř. věstník C 117 ze dne 30.4.2004).

1.4 Nejdůležitější mezinárodní instrument v oblasti Registru úniků a přenosů škodlivých látek je však Kyjevský protokol⁽²⁾ podepsaný v roce 2003 Hospodářskou komisí pro Evropu při OSN (UN-ECE), jehož hlavním cílem je podporovat informace o těchto látkách pomocí národních registrů, které obsahují data dodaná zainteresovanými stranami a navíc mají přispět k zamezení a snížení znečištění životního prostředí, a v kterém je doporučeno, aby byla zajištěna jeho realizace také na mezinárodní úrovni a byla tak zlepšena srovnatelnost dat na úrovni nadnárodní.

1.5 Kyjevský protokol může být považován za model pro návrh nařízení o Evropském registru úniků a přenosů škodlivých látek, především obsah dodatků, kterými má být dosaženo cíle, tj. harmonizace dat obsažených v národních, evropských a mezinárodních registrech. Návrh nařízení se však od tohoto liší ze dvou hledisek: zaprvé v seznamu prioritních látek v Rámcové směrnici o vodě (RSV), do kterého budou přidány nové látky⁽³⁾, a zadruhé má vstoupit v platnost již v roce 2007, aby se podávání zpráv podle nových postupů časově shodovalo s poslední zprávou EPER.

1.6 K těmto mezinárodním úmluvám je nutno počítat i v současné době platné evropské normy, které již obsahují požadavek na Evropský registr emisí znečišťujících látek (EPER)⁽⁴⁾ ve smyslu článku 15 odstavec 3 směrnice 96/61/EU (IPPC)⁽⁵⁾, který platí od 23. února 2004. Zatím členské státy

⁽²⁾ Na 5. konferenci ministrů „Životní prostředí pro Evropu“ byl dne 21. května 2003 v Kyjevě podepsán Protokol o úniku a ukládání škodlivých látek ke Konvenci o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k soudům v záležitostech životního prostředí.

⁽³⁾ Dodatky IX a X směrnice 2000/60/ES (Rámcová směrnice o vodě – RSV) obsahují seznam prioritních látek, ke kterým přibudou tři nové látky podle protokolu PRTR UN-ECE a k dalším pěti jsou požadovány dodatečné informace.

⁽⁴⁾ Rozhodnutí Komise 2000/479/ES z 17. července 2000, Úř. věstník L 192 ze dne 28.7.2000.

⁽⁵⁾ Viz stanovisko (Úř. věstník C 80 ze dne 30.03.2004).

předložily první zprávy týkající se dat od roku 2001, zatímco data za druhý ohlašovací rok, který pokrývá rok 2004, by měly členské státy předložit do června 2006 a za třetí ohlašovací rok, který byl naplánován na rok 2007, v roce 2008. Měli bychom upozornit na to, že EPER jehož rozsah má být rozšířen, aby byl splněn Kyjevský protokol, tvoří dobrý základ pro navrhovaný návrh nařízení E-PRTR.

2. Shrnutí návrhu nařízení

2.1 Cílem nařízení je vytvoření Evropského registru, který bude obsahovat všechny údaje o konkrétních únicích a přenosech znečišťujících látek v souladu s Kyjevským protokolem. K tomuto účelu zavádí registr podrobný seznam s definicemi podmínek, které se mohou v několika případech lišit od podmínek nařízení o integrované prevenci a omezení znečištění, a pokrývá jak znečišťující látky (látky), tak činnosti (závody), ke kterým se nařízení vztahuje bez ohledu na to, zda se jedná o soukromý či veřejný sektor. Zároveň jsou rozlišovány tři druhy informací, které by měl PRTP obsahovat (článek 3):

— úniky škodlivých látek uvedených v článku 5 a) odlišných od činností uvedených v dodatku I,

— ukládání odpadů a nezpracovaných odpadních vod uvedených v článku 5 odst. 1 b) odlišných od činností uvedených v dodatku I mimo stanoviště,

— úniky škodlivých látek z difúzních zdrojů.

2.2 E-PRTR (článek 4 odstavec 1) bude sestaven na základě povinného podávání zpráv provozovatelů, kteří na základě své činnosti podléhají kontrole látek a odpadů ve smyslu platných evropských norem, především těm uvedeným v dodatku I. Pokud se podání zprávy zakládá na měření, výpočtu nebo odhadu těchto látek, je třeba uvést příslušnou metodu analýzy nebo výpočtu za použití veličin uvedených v dodatku II.

2.3 Struktura pro přenos dat je koncentrována v členských státech a jejich zprostředkování Komisi probíhá elektronickou cestou podle časového plánu podle článku 7 (s výpočty se začne v roce 2007). Transfer dat probíhá ve dvou úsecích: data o únicích do půdy (článek 6) na straně jedné a data o únicích z difúzních zdrojů (článek 8) na straně druhé.

2.4 Potřebné předpisy budou stanoveny co nejpřesněji, aby obsah registru splňoval podmínky všech veřejných informačních systémů, tedy ohledně:

— kvality sdělených dat, která zajišťuje provozovatel a která podléhají hodnocení příslušnými orgány z pohledu aktuálnosti, úplnosti, stupně neurčitosti, srovnatelnosti a transparentnosti;

— bezproblémového přístupu veřejnosti k informacím v něm obsaženým a zajištěným Komisí, přičemž se počítá s podporou Evropské agentury pro životní prostředí

— důvěrnosti dat, pokud je podniky za takové označily, podle článku 4 směrnice 2003/4/EU.

2.5 Další normy nařízení E-PRTR se vztahují na účast veřejnosti (článek 12) a přístup k soudům (článek 13), jak byly uznány v Arhuské úmluvě a směrnici 2003/4/EU. K tomuto účelu Komise zřídí vhodné systémy, které budou mít za úkol předkládat pravidelně zprávy, z nichž vyplyne výsledek této účasti (článek 12 odstavec 2).

2.6 Členské státy budou mít za úkol každé tři roky (článek 16) od počátku platnosti směrnice podávat dodatečné informace, na jejichž základě budou hodnocena provedená opatření a bude zjišťováno, zda byl přenos požadovaných dat příslušnými podniky splněn. Nadto musí být stanoveny sankce, které budou uloženy při nesplnění závazků a které musí být účinné, přiměřené a odstrašující (článek 20).

2.7 Na závěr je třeba zdůraznit, že Komise bude mít podporu ve výboru podle usnesení 1999/468/EU (článek 19).

3. Všeobecné poznámky

3.1 EHSV vítá cíl vytvoření Evropského registru úniků a přenosů škodlivých látek, který je v souladu s mezinárodními normami dohodnutými Evropským společenstvím, a tak nahrazuje současný EPER, protože nepředstavuje zvýšení závazků zúčastněných stran podle platných předpisů Společenství. Harmonizací získávání dat a přenosu informací je zaručena kvalita a srovnatelnost dat, takže přístup k datům je účinnější a jednodušší.

3.2 Právním základem, na kterém je návrh nařízení Komise založen, je článek 174 odstavec 1 Smlouvy o EU ve spojení s článkem 300 Smlouvy o EU, který jí dovoluje navrhnout normy pro plnění mezinárodních dohod mezi EU a mezinárodními organizacemi. V tomto případě to nejsou pouze dohody o normách na ochranu proti znečištění životního prostředí, ale také o přístupu k informacím, účasti veřejnosti a přístupu k soudům.

3.2.1 Komise prozkoumala různé způsoby aplikace protokolu UN-ECE; přezkoumala tedy nejprve možnost reformovat stávající EPER bez návrhu nového nařízení; protože je tak jako tak nutná reforma směrnice IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control, Integrovaná prevence a kontrola znečištění) – a sice ne jenom v tomto jednom případě, ale při každé změně Kyjevského protokolu, který je podkladem tohoto návrhu – a považovala tedy za účelnější navrhnout nový legislativní instrument, aby se zabránilo právní nejistotě zúčastněných, co se týče stálých reforem. Proto byl vypracován tento návrh nařízení na základě článku 174 odstavec 1 Smlouvy o EU jako legislativní instrument, který nejlépe odpovídá požadavkům harmonizovaného uskutečnění mezinárodních dohod.

3.2.2 Návrh nařízení zaručuje tedy realizaci Kyjevského protokolu všemi členskými státy pomocí normy Společenství, která garantuje obsahovou soudržnost s platnými odpovídajícími normami Společenství a jeho platnost pro všechny členské státy, aniž by čekala na jeho pozdější ratifikaci, čímž je zaručen společný postoj, který zaujali zástupci států při jeho vyjednávání a podpisu.

3.3 Je třeba vzít v úvahu to, že splnění závazků uložených EPERem bude prováděno v členských státech různě – včetně nových států. Dnes se jedná o státy, které vedou obsáhlý registr (Spojené království), až po státy, které chtěly být dobrovolně zapojeny už před svým vstupem do EU (Maďarsko). I při plnění závazků existují rozdíly mezi zúčastněnými; zatímco velké organizace a koncerny a závody uvedené ve směrnici IPPC plní své závazky (a vypracovávají každoročně zprávu o životním prostředí), malým a středním podnikům a určitým malým provozovatelům, kteří nejsou součástí integrované prevence a kontroly, a místním orgánům – za předpokladu, že provozují čistírny městských odpadních vod – chybí prostředky k tomu, aby mohly zvládnout technické (monitorovací) práce a administrativní zátěž s tím spojenou.

3.4 EHSV je toho názoru, že zásady přístupu k informacím, tak i účasti veřejnosti jsou správně používány a odpovídají cílům směrnice 2003/4/EU. Dále vítá povinnost informovat veřejnost o výsledcích integrace, takže účast občanů může být vyhodnocena. Musí být však vyvinuto úsilí zvýšit počet dotazovacích jazyků až na počet všech úředních jazyků, pokud má být umožněn přístup na internet co největšímu počtu lidí.

3.5 Zdá se, že tak důležitá otázka jako jsou hospodářské výsledky byla orgány Komise ⁽⁶⁾ důkladně přezkoumána. Ty došly k závěru, že – protože státy a podniky, kterých se to týká,

už byly povinny plnit EPER a předávat požadovaná data – přibýly by náklady pouze na nové vztahy mezi Komisí a členskými státy v rámci přenosu uložených dat, přičemž Komise má nést větší část těchto nákladů, především na koncepci a údržbu internetu, a pouze zlomek by měl připadnout jednotlivým členským státům. Musíme však také uvést, že pro provozovatele, kteří nejsou uvedeni ve směrnici IPPC, představuje monitorování a podávání zpráv o únicích a přenosech novou nákladovou položku administrativní zátěž.

4. Zvláštní poznámky

4.1 EHSV je toho názoru, že návrh nařízení o Evropském registru PRTR představuje velký krok kupředu na cestě, která byla započata již registrem EPER, a sice za prvé, protože vedle informací o únicích do vzduchu a vody je nyní také povinnost ohlášení úniků do půdy a úniků z difúzních zdrojů, a za druhé z důvodu přizpůsobení evropských právních předpisů mezinárodním úpravám jako je Arhuská úmluva a Kyjevský protokol UN-ECE.

4.2 EHSV by však chtěl upozornit na to, že stávající EPER musí být nejprve dále konsolidován, aby plnění zpravodajské povinnosti podle nových ustanovení bylo pro zúčastněné co nejjednodušší. Určitě bude možné v době, než vstoupí PRTR v platnost (v roce 2007, ačkoliv plně použitelný bude teprve v roce 2009), stávající registr doplnit a opravit a postupně zapsat nové zprávy a podniky nebo orgány se zpravodajskou povinností. Obsahovou závěrkou registru EPER a jeho zveřejněním na internetu se sníží výdaje a především nevznikne zmatek mezi aktuálními a novými informacemi.

4.3 Co se týče vyššího počtu vyhlášených znečišťujících látek (36 dodatečných látek v rámci UN-ECE), je třeba poznamenat toto: zaprvé mnoho těchto látek jsou prostředky na hubení škůdců, které už nejsou v EU používány a prodávány, a zadruhé je zpravodajská povinnost vázána na limity uvedené v dodatku I pro činnosti a v dodatku II škodlivé látky.

4.4 Podle názoru EHSV by bylo účelné, podávaná hlášení v co největší míře standardizovat (dodatek III) a pro malé a střední podniky je zjednodušit, aby se administrativní náklady pro zúčastněné nezvyšovaly. Z důvodu srovnatelnosti dat v registru by bylo také dobře používat k určování ročních množství nejnovější techniku. Dalším požadavkem je koherence mezi různými národními registry a evropským registrem, aby byla zajištěna standardizace a srovnatelnost dat.

⁽⁶⁾ Viz dokument vydaný v roce 2002 Oddělením pro hospodářskou analýzu Hospodářské a sociální rady OSN „Analýza nákladů a přínosu PRTR, CEP/HS.5/AC.2/2002/4“.

4.5 EHSV přisuzuje zvláštní důležitost důvěrnosti dat, které musí být obsaženy v hlášeních. Podle článku 11 mají členské státy povinnost sdělit, že určitá data mají být na žádost zúčastněných považována za důvěrná, pokud to souhlasí s výjimkami v článku 4 směrnice 2003/4/EU, přičemž podle poslední věty musí být uvedeno „z jakého důvodu“ mají být tyto informace zatajovány; v odůvodnění 14 nařízení však stojí, že přístup k informacím PRTR by měl být neomezený a výjimky z tohoto pravidla mají být možné jen tehdy, když je to výslovně stanoveno ve stávajících právních předpisech Společenství. Tato diskrepance mezi oběma ustanoveními musí být vyjasněna, neboť tak, jak je v současnosti formulována poslední věta článku 11, je odůvodnění žádosti o důvěrnost určitých dat nezbytné; tím by mohl vzniknout falešný dojem, jakoby se jednalo o jiné než v článku 4 směrnice 2003/4/EU stanovené předpoklady, zatímco v rámci právních předpisů není nutné žádné odůvodnění.

4.6 EHSV oceňuje úsilí návrhu E-PRTR, které má dát ohlašovaná data do správného kontextu a postupně snižovat potenciální rizika chybné interpretace těchto dat. V tomto směru bychom upřímně ocenili další zlepšení.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

5. Závěr

Závěrem se dá říci, že transparentnost zpravodajství o úniku a přenosu škodlivých látek v souladu s konfigurací E-PRTR, o kterou se musí starat zúčastnění – provozovatelé, zemědělci a veřejné organizace – splňuje dvojí funkci:

- na vnitřním trhu informovat o ekologických zvyklostech a chování i plnění příslušných evropských právních předpisů všech zúčastněných, aby konkurence, spotřebitelé i občané bez problémů vyhodnotili toto chování a mohli odpovídajícím způsobem jednat;
- zlepšit konkurenční postavení evropských podniků jak na evropském, tak na světovém trhu, nezávisle na jejich aktivitách tímto dodatečným výkonovým parametrem, pokud budou dodrženy podmínky standardizace a srovnatelnosti dat tak, jak jsou vylíčeny ve zvláštních podmínkách. Podle našeho názoru bude sloužit transparentnost informací, které je možno získat pomocí E-PRTR k tomu, aby bylo možno častěji dosáhnout společného postoje, který by směřoval k dobrovolným dohodám výrobních sektorů o plnění ekologických norem a k informovanosti občanů o okolních závodech zpřístupněním registru, k posílení koncepce sociální odpovědnosti podniků mezi provozovateli a zjednodušení budování důvěry mezi aktéry občanské společnosti.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 95/2/ES o potravinářských přídatných látkách jiných než barviva a náhradní sladidla a směrnice 94/35/ES o náhradních sladidlech pro použití v potravinách

KOM(2004) 650 v konečném znění – 2004/0237 COD

(2005/C 255/11)

Dne 16. listopadu 2004 se Rada rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, která byla odpovědná za přípravné práce Výboru v této věci, přijala své stanovisko dne 17. března 2005, zpravodajkou byla paní Ann Davison.

Na svém 416. plenárním zasedání konaném dne 6. a 7. dubna 2005 (jednání dne 6. dubna 2005) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko počtem 136 hlasů pro, 2 proti, 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Podstata návrhu Komise

1.1 Za posledních deset let se jedná o šestou změnu týkající se potravinářských přídatných látek jiných než barviv a náhradních sladidel, a o třetí změnu týkající se náhradních sladidel.

1.2 Pozměňovací návrhy ke směrnici 95/2/ES, která fungovala na principu seznamů látek „positive lists“, se týkají přídatných látek „jiných než barviv a náhradních sladidel“. To znamená, že pozornost je především soustředěna na emulgátory, stabilizátory a konzervanty.

1.3 Pozměňovací návrhy mají za cíl stáhnout z oběhu, redukovat, znovu hodnotit, povolit, rozšířit použití, upřesnit a přejmenovat některé přídatné látky ve zmíněných relevantních kategoriích. Tyto změny jsou v souladu se stanovisky Vědeckého výboru pro potraviny (Scientific Committee on Food) a Evropského orgánu pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority) k návrhům o nových přídatných látkách a rozšíření použití některých existujících přídatných látek. Pozměňovací návrhy rovněž směřují k zavedení harmonizovaných kontrol přídatných látek, potřebných pro skladování a použití látek zvýrazňujících chuť a vůni. (V současném stavu aplikují členské státy různou legislativu.)

1.4 Nová opatření zajistí to, že přídatné látky budou povoleny pouze tam, kde byla otestována jejich neškodnost, kde bylo jejich technologické použití odůvodněno, a které nepředstavují pro spotřebitele žádné riziko.

2. Obecné připomínky

2.1 Výbor navrhl vytvoření Evropského orgánu pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority – EFSA) a je potěšen tím, že došlo k oddělení hodnocení rizik (risk assessment) a jejich řízení (risk management) a tím, že EFSA viditelně bere na vědomí potřebu nových výrobků. Výbor doufá, že členské státy uvolní dostatečné zdroje na zavedení do praxe tohoto nového přístupu EFSA. EHSV oceňuje nejnovější vývoj legislativy a má nějaké podrobné připomínky.

3. Specifické připomínky

Pro větší přehlednost by bylo dobré, kdyby Komise ve svých dokumentech přidala ke jménům přísad jejich E-čísla, tak jak jsou uvedeny na nálepce.

3.1 Sloučeniny sodíku

Text obsahuje několik sodíkových sloučenin. EHSV je znepokojen faktem, že si spotřebitelé po přečtení nálepky neuvědomí, že se jedná o sůl, a výrobek tak přispívá k naplnění maximální celkové doporučené denní dávky 6g. Nejsou tedy schopni přiměřeným způsobem reagovat na radu redukovat svůj příjem soli.

3.2 Nitrity a nitráty

Na radu EFSA si Komise přeje snížit povolené limity na nejnižší možnou úroveň, která by neohrozila bezpečnost potravin. Nitraty a nitrity jsou užitečnými konzervanty, ale jejich přílišná konzumace s sebou nese určité riziko. Komise tedy navrhuje strategii, která stanovuje maximální hodnotu. V zájmu bezpečnosti spotřebitele by EHSV vítal základní limit tak nízký, jak jen to jde s tím, že k dosažení tohoto cíle mohou být v nutném případě stanoveny různé limity pro různé výrobky.

3.3 Odstavovací potraviny (weaning foods), potravní doplňky a potraviny pro speciální lékařské účely

EHSV podporuje návrh Komise upravit názvosloví a nahradit termín „odstavovací potraviny“ (weaning foods) ve veškeré legislativě názvem „zpracované potraviny na bázi obilovin a potraviny pro kojence“ a ujasnit názvosloví potravních doplňků a potravin pro speciální lékařské účely.

3.4 p-hydroxybenzoany

3.4.1 Podmínky použití p-hydroxybenzoanů měly být revidovány a EFSA určila přípustnou skupinovou denní dávku 0 – 10 mg na kg tělesné váhy pro celkový objem methylových a ethylových esterů kyseliny p-hydroxybenzoové a jejich sodných solí. Nicméně se doporučuje zrušit povolení pro propyl-paraben, který měl u mladých krys vliv na pohlavní hormony a orgány. Rovněž se navrhuje stáhnout p-hydroxybenzoany z použití v tekutých dietních potravinových doplňcích.

3.4.2 Výbor vychází z principu, že způsob, jakým EFSA kalkuluje povolenou denní dávku v sobě zahrnuje přiměřenou bezpečnostní marži pro děti a další zranitelné skupiny. Souhlasí s tím, že by mělo být staženo povolení u výrobků, pro které nejsou stanoveny úroveň pozorovatelného nežádoucího účinku.

3.5 Želující látky v želatinových výrobcích v kelímku

Vzhledem k dobře zdokumentovanému riziku udušení je navrhováno stažení z oběhu několika želírovacích přísad. EHSV souhlasí s tímto zákazem, ale poukazuje na to, že riziko je způsobeno tvarem, formou a konzistencí těchto výrobků, spíše než samotnými přísadami. Bude zapotřebí zákazu se širším záběrem, aby se úplně zamezilo jejich přítomnosti na trhu. Jelikož v obecné potravinářské legislativě ani ve směrnici o všeobecné bezpečnosti výrobků neexistuje žádné opatření umožňující zakázat výrobek jako takový, jsou výrobky zakazovány kvůli potravinovým přídatným látkám, které obsahují. Výbor je přesvědčen, že by EU měla mít možnost zakázat nebezpečný potravinářský výrobek.

3.6 Erythritol

Jedná se o sladidlo, které se přirozeně vyskytuje v některém ovoci, houbách, fermentovaných potravinách a sýrech, ale může být rovněž použito k jiným účelům. Navrhuje se, aby bylo pro některé účely povoleno. EHSV souhlasí s tímto rozhodnutím ale žádá vysvětlení slovního obratu „maskovat nežádoucí příchutě“, který jakoby naznačoval, že nepřilíš čerstvé potraviny lze maskovat. EHSV si je vědom výhod, jež nové sladidlo přináší specifickým skupinám častých uživatelů, například diabetikům. Nejenom že erythritol rozšíří možnost výběru z výrobků obsahujících umělá sladidla, ale má rovněž menší laxativní účinky, které tedy v tomto případě už nebude nutné zmiňovat na nálepce.

3.7 4 – hexylresorcinol

3.7.1 Tato látka je navrhována jako alternativa k siřičitanům zabráňujícím melanóze koryšů a její zavedení neimplikuje stažení siřičitanů z trhu. Vědecký výbor pro potraviny (Scientific Committee on Food – SCF) prohlásil 4 – hexylresorcinol přijatelným za předpokladu, že jeho reziduální hodnota v koryším mase nepřesáhne 2 mg na kg.

3.7.2 EHSV má na zřeteli osoby, které konzumují neobvykle vysoké množství koryšů, jako například lidé, žijící na pobřeží. EFSA by měla posoudit, který ze dvou zmíněných výrobků, 4-hexylresorcinol či siřičitany, případně jejich kombinace, zajistí spotřebiteli větší bezpečí.

3.8 Hemicelulóza sojových bobů

Tato látka je odvozena z vlákniny (tradiční) sóji a schválena Vědeckým výborem pro potraviny (SCF). Všechny výrobky ze sojových bobů včetně sojové hemicelulózy hemicelulózy musí být označeny, protože jde o potenciální alergeny.

3.8.1 EHSV přijímá tuto změnu v použití sojové hemicelulózy, neboť byla prokázána nutnost v omezení použití.

3.9 Ethyl celulóza

Tato látka je připravována z dřevní buničiny nebo bavlny a je běžně používána jako výplň farmaceutických tablet. EFSA nepovažovala za nutné stanovit jakoukoli přípustnou denní dávku. EHSV souhlasí s návrhem rozšířit její použití podobným způsobem, jako u veškeré celulózy.

3.10 Rozšíření použití již povolených potravinářských přísad

Komise navrhuje rozšíření použití tří přísad, natrium-hydrogénkarbonátu, sorbanů a benzoanů a oxidu křemičitého.

— Natrium-hydrogén-karbonát

Tato přísada byla původně definována jako pomůcka při zpracování, která nespadá do kompetence Společenství. Nyní došlo ke změně definice, ale Komise si nekladla otázky ohledně jejího použití, protože přísada je již povolena v organických potravinách.

— Sorbany a benzoany v koryších

Navrhuje se rozšířit použití těchto látek na základě předpokladu, že spotřeba pravděpodobně příliš nevzroste. EHSV soudí, že průměrné hodnoty spotřeby těchto výrobků mohou skrývat významné odchylky a klade si otázku, zda největší konzumenti jsou dostatečně chráněni. Výbor oceňuje skutečnost, že Komise shromažďuje více informací o benzoanech.

— Oxid křemičitý

Komise musí jasně dát na srozuměnou svůj postoj, že by bylo lepší zvýšit dávky oxidu křemičitého namísto udržení vysoké spotřeby organických barviv.

3.11 Časový rozvrh

Pozastavení přístupu na trh pro želatinové výrobky v kelímku je potřeba prodloužit, dokud a pokud nebude pokryto novou legislativou se stejným účinkem.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Úloha organizované občanské společnosti v – Boji proti nehlášené práci“

(2005/C 255/12)

Dne 28. ledna 2004 se Evropský hospodářský a sociální výbor rozhodl v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu vypracovat stanovisko k tématu „Úloha organizované občanské společnosti v boji proti nehlášené práci“.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, pověřená přípravnými pracemi výboru v této věci, přijala své stanovisko dne 15. března 2005 Zpravodajem byl **pan Erik Hahr**.

Evropský hospodářský a sociální výbor na svém 416. plenárním zasedání ve dnech 6. a 7. dubna 2005 (zasedání dne 7. dubna 2005) přijal následující stanovisko 112 hlasy pro, 1 hlas proti a 2 členové se zdrželi hlasování:

1. Základní obsah usnesení Rady

1.1 Rada (Zaměstnanost a sociální politika, zdravotnictví a spotřebitelé) dne 20. října 2003 přijala usnesení o nehlášené práci ⁽¹⁾. Rada chce tímto usnesením vyzvat členské státy, aby přijaly strategii boje proti nehlášené práci na území Evropské unie. Tato strategie bude nedílnou součástí evropské strategie zaměstnanosti. Devátý hlavní směr zaměstnanosti se týká výhradně nehlášené práce. ⁽²⁾

1.2 Rada vyzývá členské státy, aby toto usnesení použily jako referenční rámec, na jehož základě mohou členské státy vypracovat a zavést svou politiku v kontextu evropské strategie na podporu zaměstnanosti s ohledem na situaci a priority každého státu. Rozhodnutí z velké části vychází z obsahu sdělení Komise na toto téma z roku 1998 ⁽³⁾.

1.3 Členské státy jsou vyzvány k tomu, aby při sestavování svých národních akčních plánů přihlížely k opatřením popsaným v tomto rozhodnutí, jakožto hlavním opatřením přijatým za účelem zavedení politiky zaměstnanosti s ohledem na hlavní směr týkající se nehlášené práce.

1.4 Rada dále doporučuje, aby členské státy společně zjistily, jaké jsou společné charakteristiky nehlášené práce v různých členských státech, které by bylo možné nejlépe využít ke společnému přístupu v rámci evropské strategie zaměstnanosti.

⁽¹⁾ Usnesení Rady č. 135 38/1/2003.

⁽²⁾ Rozhodnutí Rady z 22. července 2003 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států, devátý hlavní směr: „Členské státy by měly připravit a provádět rozsáhlé akce a opatření s cílem odstranit nehlášenou práci, a to zjednodušením zaměstnaneckého prostředí, odstraňováním odrazujících faktorů a zajišťováním vhodné motivace v daňových a poplatkových systémech a zlepšením prostředků na pomoc dodržování právních předpisů a zavedením sankcí. Na úrovni národní i na úrovni Společenství by měly vynaložit potřebné úsilí na zjištění velikosti problému a dosaženého pokroku na národní úrovni.“

⁽³⁾ Sdělení Komise o nehlášené práci (KOM(1998) 219).

1.5 Jelikož se jedná o preventivní činnost a o sankce s cílem odstranit nehlášenou práci, Rada doporučuje, aby bylo vytvořeno takové právní a správní prostředí, jež by napomáhalo ohlášení výkonu výdělečné činnosti a zaměstnání, tato opatření, v jejichž rámci je třeba zohlednit veřejné finance a sociální systém, mohou přinést např.:

— jednodušší postup, nižší náklady a menší překážky bránící vzniku a rozvoji podniků, především nových a malých podniků,

— zvýšení motivace a odstranění překážek bránících ohlášení práce, jak na straně nabídky, tak na straně poptávky pomocí,

— provedení přezkoumání a podle potřeby reformy daňového systému a systému sociálních dávek a jejich vzájemného propojení s ohledem na snížení současných vysokých mezní sazeb daní a podle potřeby i snížení daňového zatížení pracujících s nejnižším příjmy,

— vypracování vhodné politiky zaměstnanosti s ohledem na příjemce sociálních podpor, které jim pomohou vstoupit na trh řádně hlášené práce,

— snížení rizika ztráty zaměstnání a propadu do chudoby cestou odstranění nepříznivé interakce mezi daňovým systémem a systémem poskytujícím sociální dávky.

1.6 Rada mimo jiné doporučuje posílit kontrolu, případně i za aktivní pomoci sociálních partnerů a s použitím vhodných sankcí. Vyzývá členské státy, aby ve snaze posílit účinnost tohoto balíčku opatření podporovaly informování veřejnosti o negativních důsledcích, které má nehlášená práce na sociální zabezpečení, a o jejích dopadech na solidaritu a spravedlnost. Vyzývá je také, aby vyhodnotily rozsah neformální ekonomiky a nehlášené práce.

1.7 Chceme-li prohloubit poznatky o rozsahu nehlášené práce, je nutné vyhodnotit na základě údajů, které mají k dispozici úřady sociálního zabezpečení, daňové úřady, ministerstva či národní statistické úřady, šíři neformální ekonomiky a nehlášené práce na národní úrovni; stejně tak je naprosto nutné, aby členské státy přispívaly k rozvoji opatření týkajících se nehlášené práce na úrovni Společenství, aby bylo možné vyhodnotit pokrok, jehož bylo dosaženo na cestě k uskutečnění cíle přeměny práce nehlášené v řádné zaměstnání, najít způsob spolupráce mezi národními statistickými úřady v oblasti metodiky a podpořit výměnu znalostí a zkušeností v této oblasti.

1.8 A konečně Rada vyzývá sociální partnery, aby na evropské úrovni metodicky prošetřili problematiku nehlášené práce v rámci svého víceletého pracovního programu sestaveného ve vzájemné shodě; aby ve sledování nehlášené práce pokračovaly na úrovni odvětví v rámci oborových výborů pro sociální dialog. Vyzývá je, aby na národní úrovni podpořily hlášení o výdělečné činnosti a o zaměstnání a aby bojovaly proti důsledkům nehlášené práce osvětou a dalšími akcemi, jako je případně i kolektivní vyjednávání vedené v souladu s národními tradicemi a praxí, a to způsobem přispívajícím zejména ke zjednodušení zaměstnavatelského prostředí a především s ohledem na malé a střední podniky.

2. Úvod

2.1 Ve svém důsledku nehlášená práce připravuje společnost o příjmy plynoucí z daní, poplatků a sociálních příspěvků. Pokud tyto příjmy nejsou započteny do výdělečné činnosti, nejsou ani zdaněny. DPH se ani neúčtuje, ani neodvádí. Provedená práce je placena načerno. Zaměstnavatelé neplatí zaměstnavatelské odvody, mzdy jsou vypláceny načerno. A stejně tak pracující, kteří nepřiznají své výdělky, neplatí ani daň z příjmu.

2.2 Takový systém připravuje společnost o značné příjmy, kterými je financován systém sociálního zabezpečení v různých členských státech. Tyto částky každoročně představují několik miliard.

2.3 Úspěšné seriózní podniky jsou z trhu vytlačeny nebo mají potíže se na něm udržet a rozšiřovat své aktivity, zatímco podniky využívající práci načerno se uchytí a prosperují. Tyto skutečnosti ohrožují efektivitu celého hospodářství. Proto se produktivita nezvyšuje, ale přitom je růst zásadní podmínkou zachování společenského blahobytu.

2.4 Nehlášená práce je celospolečenský problém, se kterým je možno se setkat jak na straně zaměstnavatelů, tak na straně zaměstnanců. Lze je rozdělit do tří hlavních skupin:

2.5 K první skupině patří podniky, které provádějí organizovanou nehlášenou práci systematicky – často ji provozují vedle jiné ohlášené činnosti. Svým zaměstnancům platí často nehlášenou mzdu „načerno“.

2.6 Druhou skupinu tvoří osoby, které mají dvě nebo více zaměstnání, z nichž jedno není nahlášené. V této skupině se nezřídka nacházejí dobře vyškolení pracovníci, kteří si svůj příjem z řádného zaměstnání chtějí vylepšit.

2.7 Třetí skupinou jsou nezaměstnaní, kteří jsou nuceni z různých důvodů pracovat načerno, protože jim řádný pracovní trh žádné zaměstnání nenabízí. Tato skupina je zvláště exponovaná: zaměstnanci pracují často za špatných podmínek a za nízké mzdy. Obvykle jsou mimo systémy sociálního zabezpečení.

2.8 Vedle těchto tří hlavních rozdílných skupin se vyskytuje nehlášená práce také v jiných formách:

2.9 Pobírání příspěvků, například podpory v nezaměstnanosti nebo nemocenského pojištění při současných nenahlášených příjmech.

2.10 Majitelé domů nebo bytů zadávají provedení menších oprav pracovníkům, kteří takto získané příjmy nenahlásí. To samé platí například pro stěhování. Příčinou tohoto druhu nehlášené práce můžeme často hledat v tom, že příslušné podniky takovéto zakázky nepovažují za dostatečně lukrativní. Místo toho je odkáží na pracovníky, kteří jsou ochotni provést tuto práci ve svém volném čase načerno.

2.11 Situace v nových členských státech EU se jeví podobně jako v 15 starých členských státech EU. Ve zprávě zveřejněné v květnu 2004 je upozorňováno zvláště na jeden jev: zaměstnavatelé nahlásí na úřadech pouze určitou část platu. Zbytek dostane zaměstnanec načerno v obálce (*).

2.12 Zbývá důležité zjištění, že se ve všech případech jedná o nehlášenou práci, která významnou měrou doprovází krácení daní a odvodů.

2.13 Toto nepoctivé jednání podkopává společenskou morálku a zodpovědnost, která tvoří základ společnosti, jež používá značné části svých prostředků na sociální podporu.

(*) „Nehlášená práce v rozšířené unii (*Undeclared work in an enlarged Union*)“, Evropská komise, generální ředitelství Zaměstnanost a sociální záležitosti (2004). Zpráva je pouze v angličtině (s resumé v němčině a francouzštině) a je dostupná na internetu: http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_analysis/work/undecl_work_final_en.pdf.

2.14 Nehlášená práce značně poškozují celou společnost. Povaha tohoto poškození nemá pouze finanční aspekty. Důvěra se vytrácí na všech úrovních. Mnoho lidí přijímá práci načerno nebo pro ni nachází různé výmluvy jako příliš nízkou podporu v nezaměstnanosti nebo příliš drahé služby apod.

2.15 Jsou zpochybňovány právní základy společnosti a systém státní pomoci, protože již není zajištěno dodržování zákonů a předpisů. Je tudíž nutné tento problém řešit cestou globálních a cílených opatření. Sociální partneři, politicky odpovědné osoby a celá společnost si však velmi pomalu uvědomují negativní důsledky nehlášené práce a nutnost jejího převedení na práci řádně hlášenou.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor se v roce 1999 vyjádřil ke sdělení Komise na toto téma⁽⁵⁾. Cílem sdělení Komise bylo vyvolat širokou diskusi uvnitř EU i ve členských státech. Následovala studie vypracovaná na návrh Komise⁽⁶⁾.

3.2 Výbor vítá, že Rada chce svým rozhodnutím tuto otázku upřednostnit.

3.3 Výbor zároveň konstatuje, že Komise v roce 2003 provedla podrobný průzkum o nehlášené práci v rozšířené Evropě. Výsledky průzkumu, zveřejněné v květnu 2004⁽⁷⁾, jsou podle názoru výboru nesmírně cenným přínosem poznatků o nehlášené práci a představují způsob boje proti tomuto jevu. Studie poskytuje vládám a veřejným orgánům členských států podklad k zamýšlení nad metodami boje proti nehlášené práci.

3.4 Strategický prvek na podporu zaměstnanosti

3.4.1 Podle Rady musí být boj proti nehlášené práci nedílnou součástí evropské strategie zaměstnanosti, jejímž cílem je vytvoření více kvalitnějších pracovních míst. Komise tuto snahu sdílí; ministři práce a sociálních věcí členských států Evropské unie se k této věci vyjádřili v červenci 2003 na neformálním setkání ve Varese. Připomenuli, že přeměna nehlášené práce na řádné zaměstnání přispěje k dosažení plné zaměstnanosti, ke zlepšení kvality a produktivity práce, k posílení sociální soudržnosti a k zařazení do pracovního procesu a také k odstranění pastí chudoby a ke snížení nerovnosti na trhu.

3.4.2 Výbor se ve svém stanovisku ke sdělení Komise z roku 1998 připojil k přístupu zaměřenému na vyřešení problému

nehlášené práce na základě výhledů zaměstnanosti. Výbor tento svůj postoj potvrzuje.

3.4.3 Cíl přeměnit nehlášenou práci v hlášenou ve smyslu zákona vyžaduje množství opatření.

3.4.4 Nejprve se musí rozlišovat mezi těmi, kteří by měli být zaměstnání na řádném pracovním trhu a těmi, kteří záměrně svou činnost nenahlásí.

3.4.5 Kromě toho se musí vyjasnit, které činnosti neoficiálního černého hospodářství mohou být převedeny do řádného „bílého“ sektoru.

3.4.6 Je třeba vycházet z toho, že pro určité načerno vykonávané činnosti nebo služby není na „bílé“ trhu poptávka. Této situaci je potřeba věnovat zvláštní pozornost, neboť i takové činnosti mohou být pomocí podpůrných opatření převedeny do oficiálního sektoru.

3.4.7 Předpokladem pro realizaci Lisabonské strategie je mimo jiné i to, že budou v Unii založeny a dále rozvíjeny života schopné a konkurence schopné podniky, čímž bude vytvořeno více pracovních míst.

3.4.8 Cesta od podnikatelského nápadu k fungujícímu a vyrábějícímu záводу se stálými zaměstnanci je velmi zdoluhavý a komplikovaný proces.

3.4.9 Proto je bezpodmínečně nutné vytvořit prostředí podporující růst a rozvoj nově založených podniků.

3.4.10 Zaměstnanci musí mít možnost vyžadovat, aby zaměstnavatelé znali a dodržovali zákonné a daňové předpisy platné pro pracovní trh.

3.4.11 Mezi oběma požadavky je třeba najít rovnováhu. Jinak hrozí velké nebezpečí, že mnoho podniků nebude vůbec založeno a mnoho dobrých nápadů nebude nikdy uskutečněno.

3.4.12 Vizionářský přístup usnesení ministrů práce a sociálních věcí, jež bylo přijato v červenci 2003 ve Varese, může vést k dojmu, že by bylo možné tuto otázku zredukovat na aspekt zaměstnanosti. Avšak nehlášená práce se často pojí s dalšími formami hospodářské kriminality. Tato kriminalita zvláštní úsilí od společnosti a musí být sledována.

(5) KOM(1998) 219 v konečném znění, stanovisko EHSV Úř. věst. C 101 ze dne 12.4.1999, s. 30-37. zpravodaj: pan Daniel GIRON.

(6) Regioplan Research Advice and Information (Mateman, Sander & Renooy, Piet) „Undeclared work in an enlarged Union – Towards an integrated approach of combatting undeclared labour“ (v angličtině s resumé v němčině a francouzštině). Amsterdam, 2001.

(7) Viz poznámka 4.

3.5 Definice nehlášené práce

3.5.1 K odlišení nehlášené práce od ostatních druhů hospodářské kriminality Rada užívá definici, jež navrhla Komise ve svém sdělení z roku 1998. Výbor za nehlášenou práci považuje „veškerou placenou činnost, která sama o sobě není nelegální, ale která není nahlášena veřejným orgánům“, a pokládá tuto formulaci za přijatelnou s ohledem na nutnost přijmout společnou definici pro všechny členské státy. Výbor tento svůj postoj potvrzuje.

3.6 Nedovolené přistěhovaectví a nehlášená práce

3.6.1 Výbor se několikrát vyjádřil o existenci a příčinách nedovoleného přistěhovaectví; zabýval se také otázkou vztahu mezi nedovoleným přistěhovaectvím a nehlášenou prací. Ilegální přistěhovatelci nemají přístup na trh „řádné“ práce a k sociálnímu zabezpečení, takže zájemci z jejich řad volí jiná řešení, jak získat obživu, což je většinou přivede na černý trh práce. Tato situace převažuje mimo jiné ve stavebnictví, v zemědělství a v zahradnictví. Často vede ke vzniku obtížné situace závislosti přistěhovatele v nezákonném postavení na nečestném zaměstnavateli, který ho zneužívá.

3.6.2 Bylo by tudíž vhodné, aby členské státy Evropské unie přijaly opatření pro boj proti nedovolenému přistěhovaectví v rámci společné imigrační politiky⁽⁸⁾. K tomu lze použít různé strategie, jejichž povaha by se mohla mezi jednotlivými členskými státy lišit. Jednou z těchto strategií by byl jednoznačně dohled na návrat ilegálních přistěhovalců do země původu; další strategií by bylo posílení hraničních kontrol.

3.6.3 Je však nutné přihlížet k tomu, že člověk, který je ochoten opustit svoji zemi, aby si znovu vybudoval život jinde, je hnán energií, s níž se těžko bojuje.

3.6.4 Je třeba si uvědomit, že existují lidé, kterým jsou ukradeny nebo zabaveny doklady, a tak jsou donuceni vyplatit svůj „přechod“. Organizovaní převaděči tak mají nástroj k tomu, jak přinutit lidi v této situaci k uhrazení daného „dluhu“. Může se to týkat jak osob ve službách, soukromých osob (služebné...), tak pracujících na stavbě (na příklad na stavbě budov nebo v loděnicích) nebo dále v zemědělství, restauracích... Je hrozné být svědkem toho, jak může být zločin organizovaný a propojený s různými vrstvami společnosti. K tomu, aby bylo možné proti tomuto fenoménu bojovat a chránit oběti zajištěním práva a jeho dodržováním, je třeba si tuto skutečnost uvědomit.

⁽⁸⁾ Viz také „Zelená kniha o koncepci EU k regulaci hospodářské migrace“, KOM(2004) 811 v konečném znění.

3.6.5 V oblasti nedovoleného přistěhovaectví však nelze z humanitárních, právních nebo praktických důvodů poslat dotyčnou osobu zpět do země původu. V tomto případě je výhodnější se snažit o její integraci do společnosti pomocí různých opatření.

3.6.6 Ve vyhodnocení, které bude provedeno na základě přechodných opatření týkajících se „volného pohybu pracovníků“ nebo spíše chybějící svobody pohybu pro občany zemí, které přistoupily 1. května 2004, je třeba zmínit obtíže, se kterými se potýkaly zaměstnavatelé a pracovníci se zřetelem na vývoj kvalifikací, vývoj demografický a kulturní, stejně tak jako vývoj potřeby mobility.

3.6.7 V opačném případě je zde riziko vzniku zdroje pracovní síly k práci na černo se známými negativními důsledky pro trh práce a pro samotné pracující.

3.6.8 Výbor ve svém stanovisku z vlastní iniciativy nazvaném „Přistěhovaectví, integrace a úloha organizované občanské společnosti“ uvádí důležitý prvek opatření boje proti nehlášené práci: zapojení přistěhovalců pomocí celé řady opatření s cílem integrace do občanské společnosti a získání občanství.⁽⁹⁾

3.6.9 Úřady mají povinnost zajistit, aby přistěhovec byl jasně informován o svých právech a povinnostech a musí mít přístup k řádnému trhu práce, ke vzdělání a k celoživotnímu vzdělávání. Musí mít stejné možnosti využívat zdravotnický systém a další sociální služby jako obyvatelé přijímající země. Dále je nutné bojovat proti vytváření městských ghett.

3.7 Preventivní opatření

3.7.1 Rada ve svém usnesení vyzývá členské státy, aby zejména vytvořily právní a správní prostředí, které napomáhá ohlášení výdělečné činnosti a zaměstnání. V podstatě jde o to zbavit nehlášenou práci její atraktivitu.

3.7.2 Výbor chce ukázat některé možné alternativy, které by mohly samostatně nebo v kombinaci vést k cíli:

3.7.3 Srovnávacími studii by se mělo zjistit, jaké daňové předpisy jsou zvláště zneužitelné pro práci na černo a jaké pole působnosti nabízejí, aby se proti nim mohlo bojovat.

3.7.4 Členské státy potřebují dobře fungující právní systém, aby mohly nehlášenou práci odhalit, právně stíhat a potrestat. To platí především tehdy, jestliže se jedná o systematickou nehlášenou práci, příp. pokud jsou zaměstnanci vykořisťováni.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 125 ze dne 27.5.2002, s. 112-122, zpravodaj: pan Luis Miguel Pariza Castaños, pomocný zpravodaj: pan Vítor Melícias.

3.7.5 Musí být podniknuta rozsáhlá vzdělávací a informační opatření, aby byly ukázány škodlivé účinky nehlášené práce jak pro společnost, tak pro jednotlivé občany.

3.8 Daňové aspekty

3.8.1 V průzkumech nehlášené práce se všeobecně vychází z toho, že nehlášená práce představuje problém z důvodu neplacení daní.

3.8.2 V průzkumech o rozsahu práce načerno v různých zemích nic nepotvrdilo předpoklad, že existuje statistická souvislost mezi šíří tohoto jevu a celkovou výší daní.

3.8.3 Souvislost mezi nehlášenou prací a daňovým zatížením je složitá. Podle stanoviska výboru není jednoznačné, že by snížení daní automaticky vedlo k poklesu daňových podvodů. Práce načerno existuje i v zemích, kde jsou daňové sazby a daně nízké.

3.8.4 Výbor by uvítal hloubkovou studii osvětlující vztah mezi výší daní a odvodů a výskytem nehlášené práce.

3.8.5 Ze zkušenosti vyplývá, že nehlášená práce je často věcí velmi malých podniků, jež mají omezené administrativní zdroje; je tedy správné se ptát, zda je to dáno neznalostí platných předpisů, složitostí těchto předpisů nebo zda je nehlášená práce úmyslným činem se snahou získat konkurenční výhody.

3.8.6 Naše společnost má v dnešní době velké požadavky na spravedlnost. Proto máme tak podrobné právní normy. Daňový systém tuto situaci jasně dokresluje. Vysoké požadavky ve věci spravedlnosti předpokládají značné prostředky zejména ve správních orgánech pověřených kontrolou dodržování platných předpisů.

3.8.7 Jestliže v nějakém hospodářském odvětví nezanedbatelná část podnikových ředitelů a pracovníků nepřiznává příjmy a mzdy, nemohou daňový systém považovat za správný ti poctiví podnikatelé, kteří leckdy musí své činnosti zanechat kvůli nekalé konkurenci.

3.8.8 Existují tedy důvody, které hovoří ve prospěch zdokonalení, aby bylo možné systémy zjednodušit jak pro občany, tak pro příslušné orgány. Tím se zmenší možnosti zmanipulování systému. Příslušné orgány také budou moci věnovat více zdrojů na boj proti závažné hospodářské kriminalitě.

3.9 Dohled a kontrola

3.9.1 Jedna z hlavních tezí v usnesení Rady o změně nehlášené práce v řádnou hospodářskou činnost je plánované posílení kontroly a sankcí. Výbor se domnívá, že větší regulace

a silnější kontrola státu je účinným způsobem boje proti nehlášené práci. Nenahlášení výdělečné činnosti nesmí být považováno za „hrdinství“. Jak je stanoveno v aktuálních řídicích principech musí být vytvořena odpovídající trestní kapacity spojené s efektivními sankcemi, aby se nehlášená práce nevyplatila. Opatření se musí zakládat na dvou pilířích: sankce a prevence. Tyto se nevylučují, ale musí se vzájemně doplňovat. Tato strategie kombinace kontrolních a motivačních opatření se promítá také v rozhodnutích Rady a aktuálních principech politiky zaměstnanosti. Výbor se připojuje k tomuto stanovisku.

3.9.2 Ředitelé podniků často regulaci a kontrolu pocítují jako zatěžující dozor. Občanské a morální cítění obvykle není výsledkem většího počtu pravidel vydaných příslušnými orgány. Dnes se v mnoha hospodářských odvětvích objevuje vůle „udělat pořádek“ a otázky spojené s etikou v mnoha organizacích nabývají velké důležitosti. Dobrovolná opatření potírání nehlášené práce jsou vítána, avšak nemohou nahradit kontrolu příslušnými úřady.

3.10 Potřeba informací a vzdělávání

3.10.1 Pro pracujícího je zaměstnání načerno často synonymem přechodného a krátkodobého místa bez možnosti růstu. Podniky využívající práci načerno se nemohou pravdu rozvíjet ze strachu, že budou jejich podvody odhaleny. Pracující, který začne vykonávat nehlášenou práci, ztrácí veškeré možnosti kariérního postupu. Vývoj mezd není stejný jako na trhu řádné práce a nejsou placeny sociální dávky, nemocenské pojištění a důchod.

3.10.2 Ten, kdo zařizuje nebo organizuje nehlášenou práci, tím sleduje jeden cíl: nechce platit daně a sociální odvody. Je třeba, aby se posílilo vědomí souvislosti mezi zaplacením sociálních odvodů a sociálními příspěvky v budoucnosti.

3.10.3 Tyto dva příklady podle stanoviska výboru ukazují potřebu informačních a vzdělávacích akcí. Je totiž nutné ukázat krátkodobé i dlouhodobé negativní důsledky nehlášené práce pro jednotlivce a pro společnost.

3.10.4 Sociální partneři, ale i ostatní účastníci ekonomického života zde mají prvořadou úlohu. Možnost odborových organizací kontrolovat řádné provádění mzdových dohod a placení sociálních příspěvků může pomoci odstranit okolnosti, které napomáhají nehlášené práci. Podnikatelské a odborářské organizace by měly od svých členů vyžadovat dodržování kodexu chování a měly by ukládat sankce v případě jejich nedodržení.

3.10.5 Cena za čestnost nesmí být moc vysoká, neboť tak se vystavujeme nebezpečí, že se nehlášená práce bude stále více šířit. V některých hospodářských odvětvích je práce načerno rozšířena více, v jiných méně. Zároveň zde samozřejmě existuje riziko, že se tradičně na některá odvětví ukazuje prstem z pouhého důvodu, že práce načerno je zde lépe viditelná než jinde.

3.10.6 A konečně, vždy záleží na jednotlivci, jaký postoj zaujme k otázkám morálky, etiky a práva.

4. Shrnutí a závěr

4.1 S nehlášenou prací se setkáváme na všech úrovních společnosti. Je však nesmírně těžké přesně vyhodnotit její rozsah, i když podle odhadů představuje v průměru 7 až 16 % HNP Evropské unie. Potlačení nehlášené práce a jejích příčin by přineslo velké zisky.

4.2 Výbor chce upozornit na určité oblasti, které je nutno prověřit více, aby se našla cesta ke zmírnění problému:

- Nutnost zlepšit motivaci k ohlašování práce.
- Ženy jsou často na prvním místě, pokud jde o nehlášenou práci vykonávanou za malou odměnu. Je proto důležité lépe zmapovat jejich situaci, aby bylo možné přijmout vhodná opatření.
- Právní předpisy týkající se podniků se musí změnit, aby se zredukovala byrokratická zátěž, a to především s ohledem na zakládání nových podniků. Majitelé nových podniků musí mít přístup k základnímu vzdělání z podnikové

ekonomie a být informováni o požadavcích společnosti na řízení podniků. Je důležité, aby věděli, jaké právní požadavky klade společnost na vedení podniku, mimo jiné ohledně pracovních právních předpisů a sociální ochrany.

- Je třeba uskutečnit rozsáhlou informační kampaň orientovanou na výrobce i spotřebitele za účelem obeznámení lidí s negativním dopadem nehlášené práce na státní příjmy, na systém sociálního zabezpečení a na další sociální dávky a také negativní důsledky tohoto jevu na solidaritu a spravedlnost.
- Je třeba zlepšit kontrolu, zejména ve spolupráci mezi příslušnými orgány jak na vnitrostátní, tak na přeshraniční úrovni.
- Nehlášená práce nesmí být považována za hrdinský kousek. Sankce musí být účinné, aby se především živnostníkům nevyplácela.
- Výbor upozorňuje, že některé třetí státy nedodržují všeobecně přijaté sociální standardy a doporučuje podnikům členských států Evropské unie, které jsou v těchto zemích aktivní, aby tuto skutečnost zohlednily.

4.3 Na závěr chce výbor podtrhnout, že přičítá největší váhu možnosti snížení vysoké nezaměstnanosti v členských státech – která je z velké části právě zdrojem pracovníků načerno a nehlášené práce. Přitom je důležité, aby evropská strategie zaměstnanosti byla za pomoci národních akčních plánů skutečně realizována. Dobře fungující pracovní trh s plnou zaměstnaností a kvalitními pracovními místy je nejlepší ochranou proti nehlášené práci.

V Bruselu dne 7. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu na rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Programu Společenství pro zaměstnanost a sociální solidaritu – PROGRESS

KOM(2004) 488 v konečném znění

(2005/C 255/13)

Komise rozhodla dne 9. září 2004 podle čl. 262 Smlouvy zakládající Evropské společenství požádat Evropský hospodářský a sociální výbor o stanovisko k věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, pověřená přípravou prací, vypracovala stanovisko dne 15. března 2005. Zpravodajem byl **pan Greif**.

Na svém 416. plenárním zasedání dne 6. a 7. dubna 2005 (zasedání dne 6. dubna 2005) schválil EHSV 127 hlasy pro, 2 hlasy proti a 17 členů se hlasování zdrželo, následující stanovisko:

1. Celkový pohled a hlavní linie programu Společenství PROGRESS

1.1 Ve svém sdělení⁽¹⁾ k finančnímu výhledu na období 2007-2013 zdůrazňuje Komise rozhodující význam agendy pro sociální politiku pro realizaci Lisabonské strategie. V této souvislosti konkretizovala Komise v červenci 2004 řadu návrhů zaměřených na zjednodušení a racionalizaci výdajů EU v oblasti zaměstnanosti a sociálních záležitostí, zvláště s ohledem na ustanovení o financování.

1.2 Navrhovaná racionalizace má podle Komise zviditelnit a zvýšit jasnost a soudržnost nástrojů a má tak přinést výhody především pro konečného uživatele. Má se tak stát zvláště zjednodušením nástrojů z právního a správně technického hlediska a také zjednodušením rozpočtových struktur tak, aby se vyloučilo překrývání.

— To by mělo umožnit, díky menší byrokratické náročnosti, zeštíhleným právním úpravám a silnější decentralizaci, spravovat nový Evropský sociální fond (ESF) (2007-2013) snadněji a vést k jeho lepšímu vybavení za účelem spojování finančních podpor se strategiemi na podporu zaměstnanosti a upevnění hospodářské a sociální soudržnosti v rámci Evropské strategie zaměstnanosti (ESZ).⁽²⁾

— Kromě toho usiluje Komise, s odůvodněním lepšího rozdělování zdrojů, o sdružování stávajících programů do soudržných programů s harmonizovanými prováděcími pravidly. Toho se má dosáhnout např. redukcí rozpočtových linií spravovaných Komisí v oblasti zaměstnanosti a sociálních záležitostí, z celkového počtu 28 na 2.

⁽¹⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu „Budovat naši společnou budoucnost – politická výzva a rozpočtové prostředky rozšířené Unie - 2007-2013“ (COM(2004) 1001 fin.).

⁽²⁾ Viz Stanovisko EHSV k Evropskému sociálnímu fondu a příslušným programům, které bylo schváleno na plenárním zasedání dne 9. března 2005 – zpravodajka: paní ENGELER-KEFER).

1.3. Jedním z těchto nástrojů je program Společenství navržený ve sdělení Komise KOM(2004)488v konečném znění., nazvaný PROGRESS⁽³⁾, „Program pro zaměstnanost a sociální solidaritu“, v němž mají být sdruženy finanční subvence četných opatření, jež doprovázejí politiku zaměstnanosti a sociální politiku Komise. Z programu PROGRESS zůstává vyjmuta financování tematických oblastí „Sociální dialog“ a „Volný pohyb pracovníků“⁽⁴⁾ a rovněž orgány Společenství, které se zabývají pracovními podmínkami⁽⁵⁾ a nově zakládaný Evropský institut pro rovnost obou pohlaví⁽⁶⁾. V případě programu PROGRESS se tak jedná o zahrnutí následujících specifických akčních programů Společenství: „Potírání diskriminace“, „Rovné postavení žen a mužů“, „Spolupráce při potírání vyřazování ze společnosti“ a „Pobídky pro zvýšení zaměstnanosti“ a také celá řada rozpočtových linií, týkajících se pracovních podmínek.

1.4 V rámci programu pojatého na období 2007-2013 s finančním objemem téměř 629 milionů EUR, který má doplnit opatření prováděná v rámci ESF, se mají v rámci jednotlivých programových sekcí s odlišně stanovenými stěžejními body podporovat v zásadě tři druhy opatření:

— analytické aktivity jako je sběr a šíření dat, studie, analýzy, odhady následků nebo aktualizace statistických metod a hodnocení, zvýší pochopení problémů a zlepší efektivnost realizace opatření v jednotlivých oblastech a posílí i jejich souvislost s dalšími oblastmi politik a strategií EU;

⁽³⁾ PROGRESS = Programy for Employment and Social Solidarity.

⁽⁴⁾ Návrhy finančních podpor pro sociální dialog, svobodu pohybu pracovníků (zvláště sítě EURES), jakož i pro studie a odborné zprávy v sociální oblasti ve výši 480 mil EUR budou předloženy později ve zvláštním sdělení.

⁽⁵⁾ Evropská nadace za zlepšení pracovních podmínek (Dublin) a Evropská agentura pro zdraví a bezpečnost na pracovišti (Bilbao).

⁽⁶⁾ Nově zakládaný European Gender Institute (EGI) má mít za cíl poskytovat Unii a členským státům porovnatelné informace a údaje k otázkám rovného postavení obou pohlaví a sloužit jako katalyzátor vývoje, analýz a šíření informací na jejich podporu. Odpovídající sdělení připravuje Komise výhledově na začátek r. 2005.

- aktivity založené na vzájemném učení, výměně informací, na posílení prakticky vyzkoušených metod a jejich šíření a také opatření v oblasti monitorování a hodnocení, jako je posouzení prostřednictvím nezávislých znalců (Peer-Review), jež mj. napomáhají lépe chápat stávající situaci v jednotlivých státech a tím se také zaměřují na zlepšování aplikace předpisů Společenství;
- podpora hlavních aktérů ve prospěch výměny osvědčených postupů, šíření informací, preventivních opatření a opatření na zvýšení vnímavosti a také diskusních procesů, např. organizováním pracovních skupin národních úředníků, dalším vývojem síťové práce na úrovni EU nebo financováním sítí expertů v jednotlivých akčních oblastech.

1.5 Program má být rozdělen do pěti sekcí:

- **Zaměstnanost:** podpora Evropské strategie zaměstnanosti (ESZ) především sledováním a kontrolou realizace obecných zásad a doporučení k tomuto tématu, zkoumáním interakce mezi Evropskou strategií zaměstnanosti a dalšími oblastmi politik, zvýšení povědomí vůči výzvám z oblasti politiky zaměstnanosti ze strany regionálních a lokálních aktérů.
- **Sociální ochrana a sociální integrace:** podpora metody otevřené koordinace v této oblasti jakož i prohloubení pochopení všech aspektů chudoby a analýza souvislosti tohoto cíle s ostatními oblastmi politiky
- **Pracovní podmínky:** podpora aktivit za zlepšení pracovního prostředí a pracovních podmínek, včetně bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti
- **Boj proti diskriminaci a rozmanitost:** podpora efektivního uskutečňování a účinného uplatňování zákazu diskriminace z čl. 13 Smlouvy zakládající ES, jakož i začlenění zákazu diskriminace do všech strategií EU

- **Rovné postavení obou pohlaví:** účinné uskutečňování zásady rovného postavení obou pohlaví a zapojení *Gender Mainstreaming* do strategií EU

1.6 Program je otevřen veřejným a soukromým zařízením a aktérům. Zvláště se obrací na členské státy, místní a regionální samosprávy, veřejné služby zaměstnanosti a národní statistické úřady. K účasti jsou oprávněny v právních předpisech EU uvedené odborné organizace, univerzity a výzkumné ústavy a také sociální partneři a nevládní organizace.

Financování EU se bude provádět formou zakázky na služby jako výsledek výběrového řízení nebo bude poskytováno jako příspěvek (nejvýše však 80 procent) na náklady dohodnuté po předložení návrhů.

PROGRESS má být prováděn jedním jediným programovým výborem. Namísto dosavadních čtyř (podle čtyř specifických akčních programů).

1.7 Na sedmileté období trvání programu se počítá s finančním objemem ve výši 628, 8 mil. EUR. Pro jednotlivé programové sekce jsou plánovány následující podíly celkových prostředků:

- Zaměstnanost: 21 %
- Sociální ochrana a sociální integrace: 28 %
- Pracovní podmínky: 8 % (7)
- Boj proti diskriminaci a rozmanitost: 23 %
- Rovné postavení obou pohlaví: 8 % (8)

Na správní výdaje, zvláště pro řídicí výbor programu PROGRESS, jsou rozpočtována nejvýše 2 % celkových prostředků. Deset procent celkových prostředků (62,9 mil. EUR, cca 9,2 mil. EUR ročně) není přiděleno konkrétním sekcím. Tyto prostředky budou s ohledem na příští vývoj v průběhu doby trvání programu rozpočtovány jako roční „pohyblivá suma prostředků“, kterou přerozdělí programový výbor v rámci programových pilířů.

Přehled hlavních cílů programu PROGRESS

Zlepšení znalostí a pochopení situace členských států pomocí analýzy, oceňování a monitorování opatření.	Podpora vývoje statistických nástrojů, metod a ukazatelů.	Podpora a sledování uskutečňování právních předpisů a strategických cílů EU v členských státech, jakož i hodnocení jejich dopadů.	Podpora vytváření sítí a vzájemného učení, jakož i zprostředkování a šíření osvědčených postupů na úrovni EU.	Zvyšování povědomí o strategiích sledovaných programem PROGRESS u zájmových skupin a veřejnosti.	Posílení kapacity nejdůležitějších sítí EU s cílem podpořit rozvoj strategií Společenství.
--	---	---	---	--	--

(7) Kromě toho jsou v oblasti pracovních podmínek rozpočtovány na období 2007-2013 266,4 mil. EUR na financování Evropské nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek (Dublin) a Evropské agentury pro zdraví a bezpečnost na pracovišti (Bilbao).

(8) Kromě toho oznámila Komise ve svém odůvodnění k návrhu rozhodnutí programu Progress v oblasti rovného postavení obou pohlaví, že v nejbližší době navrhne zřízení Evropského institutu pro rovnost obou pohlaví (EGI). V návrhu se na tento účel počítá s rozpočtem ve výši 52,7 mil. EUR na období 2007-2013. Zřízení Institutu pro rovnost obou pohlaví se má uskutečnit rozpočtově neutrálně, protože tato částka již byla z předložené dotace programu PROGRESS odečtena.

2. Obecné a zvláštní poznámky k předkládanému návrhu

2.1 Jestliže opravdu chceme – jak je stanoveno Lisabonskou strategií – aby růst konkurenceschopnosti společnosti, založený na znalostech, byl doprovázen trvalým růstem ekonomickým a tvorbou pracovních míst a zároveň zlepšit kvalitu práce jakož i k posílení sociální soudržnosti, pak zajištění odpovídajících finančních prostředků a nástrojů ve všech relevantních oblastech aktivit programu PROGRESS připadá rozhodující význam. V tomto smyslu EHSV výslovně vítá návrh Komise k programu PROGRESS 2007-2013 a poskytne této iniciativě, především s ohledem na právě aktuální hodnocení lisabonského poločasu velkou pozornost, neboť vedle ESF představuje tento rámcový program jeden z ústředních podpůrných nástrojů na podporu sociálně politické agendy 2006-2010, nacházející se momentálně ve stadiu přijímání. I přes toto všeobecně pozitivní hodnocení programu PROGRESS, by chtěl Výbor vedle několika všeobecných poznámek k tomuto novému finančnímu nástroji Společenství v některých konkrétních bodech vyjádřit Komisi také pochybnosti, jež z hlediska Výboru vyžadují další vyjasňující stanoviska a také upřesnění v předloze rozhodnutí.

2.2 Obecné cíle programu:

2.2.1 Na pozadí Lisabonské strategie hodnotí Výbor pozitivně, že návrh (bez ohledu na aktuální diskuse kolem vyváženosti a strukturování finančního výhledu pro období 2007-2013) poukazuje se vším důrazem na nezbytnost pokračování existujících finančních prostředků Společenství v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí.

2.2.2 Nepochybně lze v těsnějším sdružování všech společných nástrojů financování v oblasti sociální politiky a politiky zaměstnanosti, jež jsou v přímé správní kompetenci Komise, do jediného rámcového programu, spatřovat zajištění odpovídajících prostředků na posílení sociální dimenze Lisabonské strategie a také příspěvek ke koordinaci sociálně politických oblastí politik v rámci sociálně politické agendy.

2.2.3 Evropský hospodářský a sociální výbor v podstatě souhlasí s obecnými cíli programu PROGRESS tak, jak jsou uvedeny v čl. 2 návrhu. Bylo by ovšem žádoucí, kdyby i podpory pro nadnárodní výměnu relevantních aktérů s kapacitami realizace v sociálně politické oblasti byly explicitně uvedeny jako cíl, neboť se přitom pro mnohé potenciální žadatele jedná o centrální bod pro jejich účast na projektech EU.

2.2.4 Pro Evropský hospodářský a sociální výbor není v této souvislosti zcela zřejmé, proč se v předkládané předloze rozhodnutí v čl. 2, odst. 4 hovoří pouze o „podpoře vytváření sítí, vzájemného vzdělávání, jakož i určování a šíření dobrých zkušeností na úrovni Unie“. Seznam obecných cílů programu PROGRESS by měl být podle názoru EHSV doplněn tak, aby bylo jasné, že podporované vzájemné učení prostřednictvím programu PROGRESS nezůstane omezeno na aktéry na úrovni

Společenství, ale že zahrne také podporu mezinárodní výměny relevantních aktérů na bilaterální a multilaterální úrovni mezi jednotlivými členskými státy. Kromě toho považuje Výbor za nezbytné explicitně uvést jako cíl v čl. 8 „lepší znalost o všech druzích diskriminace“.

2.3 Soudržnost a propojení s dalšími oblastmi politik

2.3.1 Nový program je třeba vidět v souvislosti s úsilím o racionalizaci, kterou Komise sleduje od r. 2003 v oblasti hospodářské a sociální politiky a zde zvláště v politice zaměstnanosti. Na tomto pozadí se čl. 15 předkládaného návrhu rozhodnutí, v němž jsou vyjádřeny odpovídající mechanismy a aktivity Komise a členských států, týkající se koordinace aktivit programu PROGRESS s jinými strategiemi, nástroji a akcemi Unie a Společenství, jeví jako nedostatečné v tom smyslu, že se dotýká pouze jednoho omezeného sektoru aktivit. S opatřeními v oblasti výzkumu, justice a vnitřních záležitostí, kultury, vzdělávání a mládeže jsou sice zmíněny důležité oblasti realizace, které nepochybně musí být sladěny se zaměstnaností, základním vzděláním i další odborným vzděláním a se sociální ochranou, ale další oblasti, jako je regionální politika a soudržnost, zde však nejsou vůbec zastoupeny.

2.3.2 Oproti tomu se Výbor domnívá, že je možné PROGRESS spojit také s jinými oblastmi politik, které přinejmenším ve stejné míře ovlivňují situaci zaměstnanosti i obraz sociálního začleňování, rovnosti příležitostí atd. V této souvislosti by měly být vedle priority odborného a dalšího vzdělávání a celoživotního vzdělávání, uvedeny zvláště také koordinace se strategiemi a aktivitami v oblasti hospodářské a finanční politiky a politiky konkurence, aby tak bylo možné zajistit, že tyto politiky na evropské a národní úrovni nejsou v protikladu s celkovými cíli tohoto programu. Evropský hospodářský a sociální výbor proto doporučuje odpovídajícím způsobem doplnit čl. 15, odst.1 a 2 návrhu rozhodnutí.

2.4 Finanční rámec

2.4.1 Společně s globálním finančním rámcem ve výši 628,8 mil. EUR pro provádění opatření Společenství na sedmileté programové období stanovuje Komise v čl. 17 návrhu rozhodnutí také minimální podíl z celkových prostředků, který je třeba poskytnout na jednotlivé programové sekce. Podle názoru EHSV opomněla Komise ve svém sdělení ozřejmit vztah mezi částkami navrženými pro celý program a pomocí poskytnutou aktuálně podle existujících akčních programů. Zajímavé by bylo v této souvislosti zvláště porovnání dat z hlediska probíhajících akčních programů, zejména proto, kdyby bylo možné provést odhad, do jaké míry byl adekvátně zohledněn vývoj inflace a jakým způsobem a v jakém rozsahu bylo při rozpočtování uváženo již uskutečněné i plánované rozšíření (EU-25 plus Bulharsko, Rumunsko). K této věci existují ze strany Komise doposud pouze neformální informace.

2.4.2 Na pozadí aktuálního hodnocení poločasu Lisabonské strategie a s ohledem na obsahovou šíři programu zpochybňuje Výbor zcela vážně zachování rozpočtového statutu quo, o nějž Komise usiluje v jednotlivých oblastech politik programu PROGRESS. V kapitole 2 odst. 3 odůvodnění programu PROGRESS Komise hovoří o „omezených finančních prostředcích“, které mají být dány k dispozici na podporu sociálně politické agendy. S touto argumentací nemůže Výbor v žádném případě souhlasit. Již několikrát totiž poukázal na nutnost, v rámci finančního výhledu dbát v tom smyslu na „lisabonizaci“ rozpočtu Společenství, a pak je třeba jasně dodat, že je nezbytné zajistit odpovídající finanční základ pro dosažení cílů jak evropské strategie zaměstnanosti, tak i sociálně politické agendy.⁽⁹⁾ Výbor se v tomto smyslu rozhodně zasazuje o to, aby byly do rozpočtu programu PROGRESS zahrnuty dostatečné rozpočtové prostředky.

2.4.3 Kromě toho stanovuje čl. 17 2 % celkových prostředků programu PROGRESS jako horní hranici správních výdajů (12,6 mil. EUR) a také 10 % (62,9 mil. EUR nebo cca 9,2 mil. EUR ročně) jako roční „volně pohyblivou sumu“, již disponuje programový výbor v rámci jednotlivých programových pilířů. Jakkoli si Evropský hospodářský a sociální výbor v této souvislosti uvědomuje, že sedmiletý projektový plán potřebuje vzhledem k budoucímu vývoji určitou flexibilitu, přesto považuje za důležité vyvíjet tlak také na to, aby při takto založeném dalekosáhlém „autonomním“ hospodaření variabilními finančními prostředky byla prostřednictvím Komise a členských států rozhodně zachována v plném rozsahu transparentnost a spolupůsobení Evropského parlamentu.

2.4.4 Dále Výbor zastává názor, že rozdělení finančních prostředků na jednotlivé sekce programu PROGRESS navržené Komisí, vyžaduje další upřesnění. Např. v čl. 8 je uvedeno jako jedno z obsahových pilířů programu PROGRESS cílové zadání „rovné postavení obou pohlaví“. Tato programová část je ovšem ve finančním rámci (čl. 17) podstatně méně dotována než jiné cíle. Čím je to odůvodněno? Vysvětlení, podle nějž byl rozpočet na Institut pro rovnost obou pohlaví, který má být teprve založen, již z programu PROGRESS odečten, se nezdá jako nezbytné, mj. proto, že mandát, struktura a způsob práce tohoto Institutu ještě nejsou stanoveny. Takto prováděné snižování prostředků v oblasti politiky rovného postavení a rovných příležitostí se Výboru jeví, mimo jiné i vzhledem cílovému zadání z Lisabonu k otázce kvóty pracovních příležitostí pro ženy, ke znevýhodňování žen na trhu práce a také pokud jde o příjmovou diskriminaci žen a z hlediska Gender mainstreamingu, jako věcně naprosto neopodstatněné. Výbor dává v této souvislosti podnět, aby prostředky rozpočtované na Institut pro rovnost obou pohlaví nebyly při vytváření globálního finančního rámce programu PROGRESS vyjádřeny jako prostředky, o něž se rozpočet snižuje – jak se zřejmě podle všeho v předkládaném návrhu stalo – nýbrž, aby se plánovalo samostatné vlastní financování.

⁽⁹⁾ Viz k tomu mj. stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 9.2.2005 „Politika zaměstnanosti: úloha EHSV po rozšíření a v perspektivě lisabonského procesu“ (zpravodaj: pan GREIF), odst. 6.8.

2.5 Racionalizace na úrovni Komise

2.5.1 Pokud jde o cíle týkající se zjednodušení a racionalizace, je třeba poznamenat, že Komise tak pokračuje ve své snaze o „Streamlining“, započaté v r. 2003 v oblasti sociální ochrany a zaměstnanosti a aplikuje ji nyní i v oblasti politiky podpor. Výbor považuje toto zjednodušení a racionalizaci v zásadě za pozitivní, pokud to skutečně povede k úspoře nákladů, k zamezení dvoukolejnosti a také k jasnějším administrativně technickým postupům a transparentnosti.

2.5.2 Výbor by však chtěl v této souvislosti poukázat na některé obtíže, které vyplývají z této proměny jasně definovaných specifických programů v jediný neporovnatelně větší a tím eventuelně i obtížněji spravovatelný program. Je vůbec možné a smysluplné s ohledem na onen velice široký obsahový záběr, který tento program zahrnuje, aby byly každé programové sekci zadávány stejným způsobem operativní cíle? Budou za tím účelem rozpočtované finanční prostředky vůbec postačující? Je v každém případě nezbytné přijmout taková opatření, jež s ohledem na obsahovou šíři a při administrativním zjednodušení nepovedou ke ztrátě nezbytných zaměření v různých programových oblastech? Je třeba zabezpečit, aby proklamované zjednodušení administrativy přineslo nejen lepší technický programový management, ale také adekvátní, vůči cílovým skupinám příznivé, strukturování obsahu.

2.6 Programový řídicí výbor a úloha členských států

2.6.1 Čl. 13 návrhu Komise uvádí, že Komise má mít při provádění programu namísto dosavadních čtyř výborů (vždy jeden výbor na akční program) podporu jednoho jediného řídicího výboru. Složení tohoto výboru má být variabilní a má se scházet vždy ve složení národních zástupkyň a zástupců v závislosti na projednávané materii.

2.6.2 Nabízí se otázka, jak má takový výbor fungovat a jak má být složen, aby bylo zabezpečeno, že obecné a specifické cíle budou v každé z pěti programových oblastí adekvátním způsobem a v odpovídající lhůtě zohledněny. Nepovede to k enormní dodatečné administrativní náročnosti a především k podstatné potřebě meziministerské koordinace na úrovni členských států? Co to znamená zvláště pro malé a zde především pro nové členské státy? Všeobecně by se mělo dbát na to, aby racionalizací na úrovni Komise nevznikaly pro členské státy administrativní obtíže a aby byli sociální partneri a další organizace občanské společnosti v programové administrativě přiměřeně zohledněny.

2.6.3 Evropský hospodářský a sociální výbor k tomu poznamenává: racionalizace nesmí vést k oklešťování při uskutečňování programu, zvláště pokud jde o transparentnost práce výboru v souvislosti s programy a o vliv členských států na rozhodovací postupy a výběr projektu. Správa, dosažení cíle, účast, ale také adekvátní *monitorování* a *sledování* ze strany Komise musí zůstat zabezpečeny v odpovídající kvalitě a rozhodně ve stávajícím rozsahu.

2.7 Zjednodušení pro konečného uživatele a přístup k programu

2.7.1 Navrhovaná racionalizace má podle Komise zvýšit vnější působení, jasnost a soudržnost nástrojů a má tak být především výhodou pro konečného uživatele. Standardizovaná a harmonizovaná prováděcí pravidla mají být pro potenciální příjemce finančních podpor zjednodušením při podávání žádostí o prostředky z různých sekcí nového programu. Tímto způsobem mají mít koneční uživatelé přístup k „One Stop Shop“, což je mj. důležité v případě, že je nějaký projekt zaměřen na cíle několika programových sekcí.

2.7.2 V případě četných námětů týkajících se racionalizace a lepšího rozdělování zdrojů je ovšem obtížné bez znalosti konkrétních prováděcích pravidel odhadnout, do jaké míry různé druhy stanovení cílů spolu navzájem souvisí: (a) větší, centralizovaná struktura programu; (b) štíhlá, účinná administrativa na všech úrovních (Komise, členské státy, nositel projektu); (c) náležitosti výkaznictví a finančně technické bezpečnosti; (d) co možná nejpríjemnější a otevřený přístup k programu pro všechny cílové skupiny. Zde se ukazuje potřeba aktivní strategie prostřednictvím uplatnění prováděcích pravidel, aby bylo možné překlenout potenciální cílové konflikty. Úspěch nového programu bude podle názoru Výboru v neposlední řadě záviset na tom, zda proklamované zjednodušení bude také jako takové vnímáno uživateli. Podle Výboru bude proto zcela podstatným způsobem záviset na vydávaných prováděcích pravidlech (v.a. „One Stop Shop“), zda ony postulované cíle zjednodušení a racionalizace budou také jako „přidaná hodnota pro uživatele“ skutečně dosažitelné.

2.7.3 „Občanům blízké“ využívání prostředků Společenství se tak bude poměřovat především tím, do jaké míry bude ulehčen přístup vyrozuměným žadatelům k programu a projektům, příp. do jaké míry bude množné čelit zúžení v přístupu k projektu. S ohledem na novou velikost dimenze programu, na zkušenosti s jinými akčními programy a iniciativami Společenství, jakož i na aktuální zkušenosti s novými finančními předpisy Komise, se ukazuje: jsou nezbytná odpovídající opatření, aby prováděcí pravidla nepůsobila pro takzvané „malé žadatele“ prohibitivně. Vzhledem k tomu se nabízí otázka: jaká „kompenzační“ opatření lze v této souvislosti zavést, aby PROGRESS zůstal také pro občanské společenské organizace bez projektových specialistů a velké (účetní) infrastruktury i přes vzrůstající administrativní úkoly (např. předkládání bankovních garancí, ověření bonity, osvědčení o provedených auditech) nejen použitelný, nýbrž i atraktivní a odpovídajícím způsobem přístupný?

2.8 Spolupráce s organizacemi občanské společnosti

2.8.1 V čl. 9.2 (popis opatření za dosažení cíle) jsou stanovena ve výčtu akcí „vzájemné učení, zvýšení povědomí a šíření“ následující zadání: „výrazný evropský rozměr“, „přiměřená velikost“, „skutečná přidaná hodnota na úrovni EU“, a také omezení vzhledem k prováděcím subjektům: „orgány na vnitro-

státní a nižší úrovni a mnohé další“. Uváděná kritéria jsou vágní a ponechávají velký prostor pro interpretace. Výbor proto doporučuje, aby bylo zajištěno, že při důsledném uplatnění těchto kritérií při výběrovém řízení/podávání žádostí nebude docházet k výraznému zúžení jako např. na velké projekty a tím na určité cílové skupiny a aktéry.

2.8.2 V čl. 2.5 návrhu rozhodnutí je jako obecný cíl programu PROGRESS uvedeno „zvýšení povědomí zainteresovaných subjektů a veřejnosti pro strategie EU“. To se může podařit jedině, když celá šíře relevantních aktérů v sociálně politických programových oblastech na evropské, národní a místní úrovni bude moci nadále také rozvíjet svou činnost. Zjednodušení a racionalizaci vítá Výbor v této souvislosti především tam, kde to usnadňuje přístup všech „zainteresovaných subjektů“, zvláště sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti a kde to nezpůsobuje zúžení přístupu k prostředkům Společenství.

2.8.3. Evropský hospodářský a sociální výbor vyjadřuje v této souvislosti obavy nad tím, že na seznamu zdůrazněných aktérů s přístupem k programu PROGRESS. V článku 10 („Přístup k programu“) se nemluví o nevládních organizacích na národní úrovni. Výbor vyjadřuje přesvědčení, že aktéři na úrovni EU hrají důležitou roli, avšak opravdová výměna, vytváření sítí, identifikace a rozšiřování dobrých postupů spolu s vzájemným učením probíhají především mezi těmi aktéry, kteří mají odpovídající zkušenosti v určité oblasti a jsou činní na národní, regionální nebo místní úrovni. Je toho názoru, že přeshraniční akce a zajištění výměny zkušeností v rámci Evropské unie je v této souvislosti stejně důležité jako formální spojení těchto aktérů na evropské úrovni. Navrhuje proto přeformulovat znění navržené Komisí a aktéry s přístupem k tomuto programu definovat jednoduše jako nevládní organizace, jejichž činnost se uskutečňuje v evropském prostoru.

2.8.4 Výbor proto dává podnět, aby byla v čl. 2, 9 a 10 předlohy návrhu rozhodnutí provedena odpovídající objasnění a shody tak, aby bylo možné zabezpečit jeden z nadřazených cílů, stanovených Komisí, totiž spolupráci s organizacemi občanské společnosti.

3. Shrnutí

3.1. Evropský hospodářský a sociální výbor celkově vítá předkládaný návrh Komise k programu PROGRESS 2007-2013 a věnuje této iniciativě velkou pozornost právě na pozadí aktuálních příspěvků k poločasové vyhodnocování Lisabonské strategie. V případě tohoto rámcového programu se jedná o jeden z centrálních nástrojů podpory v oblasti sociálních věcí a zaměstnanosti, který časově překračuje Sociálně politickou agendu 2006-2010, která právě byla schválena. Již na základě z toho vyplývajících dlouhodobých rozhodnutí vyjádřil Výbor Komisi v několika konkrétních bodech pochybnosti, jež vyžadují, aby v předloze byla provedena další objasnění a upřesnění.

3.2. Přitom se jedná zvláště o úvahy týkající se: a) soudržnosti programu s jinými oblastmi aktivit Společenství, b) finančního vybavení a rozdělování prostředků, c) širokého přístupu a využitelnosti pro konečného uživatele a to i navzdory racionalizace na úrovni Komise d) transparentnosti a účasti v programovém řídicím výboru, e) zapojení občanské společnosti;

3.3. EHSV doufá, že poznámky uvedené k těmto bodům budou vzhledem k uskutečňování Lisabonských cílů, zejména těch, které se týkají finančního rámce, uplatněny při dalším rozhodovacím procesu programu PROGRESS.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady a Evropského parlamentu o další evropské spolupráci při zajišťování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání

(KOM(2004) 642 v konečném znění – 2004/0239 (COD))

(2005/C 255/14)

Dne 20. ledna 2005 se Rada rozhodla v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální otázky, občanství“ pověřená pracemi k tomuto tématu přijala své stanovisko dne 15. března 2005. Zpravodajem byl **pan SOARES**.

Na svém 416. plenárním zasedání, konaném ve dnech 6. a 7. dubna 2005 (zasedání dne 6. dubna 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor toto stanovisko 144 hlasy pro, 2 hlasy proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Článek 149 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství stanovuje, že „Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a jejich kulturní a jazykovou rozmanitost“.

1.2 Dne 24. září 1998 schválila Rada ministrů doporučení o evropské spolupráci při zajišťování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání, kterým „vyzvala členské státy, aby podpořily nebo zavedly systém zajišťování kvality a přiměly vysoké školy a příslušné orgány ke spolupráci a výměně zkušeností“. Bude záležet na Komisi, „aby takovou spolupráci podpořila a podala zprávu o provedení cílů doporučení na evropské úrovni a na úrovni členských států“.

1.3 Zpráva předložená Komisí⁽¹⁾ svědčí o značném pokroku, kterého bylo dosaženo „v zavádění systému zajišťování kvality a podpory spolupráce“; zdůrazňuje však, že to není dostačující a podotýká, že „je třeba dalekosáhlejších opatření za účelem zkvalitnění výkonnosti evropského vysokoškolského vzdělávání, aby se stalo transparentnější a důvěryhodnou značkou pro naše občany i pro studenty a vědce z jiných světadílů“.

1.4 V září 2003 se v rámci Boloňského procesu sešli evropsští ministři školství v Berlíně ve snaze o vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a dospěli k závěru, že systémy zajišťování kvality zakládající se na několika hlavních rysech, jako je hodnocení programů či institucí prostřednictvím vnitřního hodnocení a vnějších posudků, zapojení studentů, uveřejnění výsledků a mezinárodní účast, byly obecně řečeno provedeny ve všech členských státech.

⁽¹⁾ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů (KOM) 620 v konečném znění z 30.9.2004).

1.5 V tomto období se ministři rozhodli požádat Evropskou síť pro zajišťování kvality ve vysokoškolském vzdělávání (ENQA) ⁽²⁾, aby vypracovala „Společný soubor standardů, postupů a směrů o zajišťování kvality, našla způsoby, jak zajistit vzájemné posouzení systémů zajišťování kvality a/nebo akreditačních agentur či orgánů a podala o tom v roce 2005 zprávu ministrům prostřednictvím řídicí skupiny“.

1.6 Ministři se rovněž zavázali, že podpoří rozvoj zajišťování kvality na institucionální, národní a evropské úrovni a zdůraznili, že je potřeba vypracovat vzájemně sdílená kritéria a metodologie pro zajišťování kvality. Rovněž zdůraznili, že v souladu s dodržováním principu institucionální autonomie leží odpovědnost za zajišťování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání hlavně a především na každé instituci, která zabezpečuje základnu pro skutečnou odpovědnost akademického systému v národním rámci kvality.

1.7 Proto se na závěr dohodli, že do roku 2005 by národní systémy zajišťování kvality měly zahrnovat:

- definování odpovědností zainteresovaných orgánů a institucí;
- hodnocení programů či institucí, včetně vnitřního hodnocení, vnějších posudků, zapojení studentů a uveřejnění výsledků;
- systém akreditace, certifikace či srovnatelné postupy; a
- mezinárodní účast, spolupráce a vytváření sítí.

1.8 V souladu s článkem 149 odst. 4 Smlouvy předložila Komise tento návrh doporučení ⁽³⁾ Radě a Evropskému parlamentu a požádala Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování stanoviska

1.9 EHSV chápe důvody předkládané Komisí a souhlasí s principy stanovenými pro vytváření a zvyšování kvality vysokoškolského vzdělávání zaváděním dobrých praktik na institucionálním základě a rozvojem managementu kvality na evropské úrovni. Systematické uplatňování metodologií zajišťování kvality jakožto nástroje pro soustavné zlepšování současné kvality je nejlepším způsobem pro zabezpečení skutečně vysoké kvality vysokoškolského vzdělávání ve vzdělávacích zařízeních EU podporující univerzitní vzdělávání v různých členských státech a napomáhající rovnosti mezi různými národními vzdělávacími systémy.

1.10 EHSV znovu potvrzuje svůj názor, že je velmi důležité oprostít se při této problematice od perspektivy Společenství a pozitivně hodnotit přístup přijatý Komisí pro dosažení cílů stanovených v Lisabonské strategii a konkrétněji v závěrech zasedání Evropské rady v Barceloně v březnu 2002, kde bylo konstatováno, že evropské vzdělávací a školící systémy by se měly stát „do roku 2010 značkou světové kvality“.

⁽²⁾ Tato síť byla vytvořena v roce 2000 a zahrnuje 50 agentur zajišťujících kvalitu a akreditaci z 30 zemí Evropy.

⁽³⁾ V souvislosti s hodnocením doporučení 98/561/ES z 24. září 1998 o evropské spolupráci při zajišťování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání.

2. Navrhované doporučení

Návrh předložený Komisí, vycházející z doporučení z roku 1998, má v úmyslu konkrétně přispět k cíli vzájemného uznávání systémů zajišťování kvality a hodnocení napříč Evropou.

2.1 Doporučení obsahuje pět kroků, které je třeba udělat pro dosažení vzájemného uznávání:

2.1.1 Požadovat od všech institucí vysokoškolského vzdělávání působících na jejich území, aby zavedly nebo rozvíjely přísné interní mechanismy zajišťování kvality.

2.1.2 Požadovat od všech organizací zajišťujících kvalitu nebo poskytujících akreditace, které působí na jejich území, aby byly ve svém hodnocení nezávislé, uplatňovaly prvky zajišťování kvality stanovené v doporučení Rady ze září 1998 a aby pro účely hodnocení uplatňovaly společný soubor standardů, postupů a hlavních směrů.

2.1.3 Podporovat organizace zajišťující kvalitu a poskytující akreditace spolu s organizacemi, které zastupují vysokoškolské vzdělávání, aby založily „evropský registr organizací zajišťujících kvalitu a poskytujících akreditaci“ a určily podmínky registrace.

2.1.4 Umožnit institucím vysokoškolského vzdělávání působícím na jejich území vybrat si v evropském registru mezi organizacemi zajišťujícími kvalitu nebo akreditaci takovou agenturu, která vyhovuje jejich potřebě a profilu.

2.1.5 Přijmout hodnocení vypracované všemi organizacemi zajišťujícími kvalitu a akreditace uvedenými v evropském registru, jako základ pro rozhodnutí o vydávání licencí nebo financování institucí vysokoškolského vzdělávání včetně rozhodnutí o nárocích na studentské granty a půjčky.

2.2 V návrhu je Komise vyzvána aby:

— pokračovala v úzké spolupráci s členskými státy v podporování spolupráce mezi institucemi vysokoškolského vzdělávání, organizacemi zajišťujícími kvalitu a akreditace, příslušnými orgány nebo jinými subjekty činnými v této oblasti;

— aby předkládala každé tři roky zprávu Evropskému parlamentu, Radě, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o pokroku dosaženém v rozvíjení systémů zajišťování kvality v jednotlivých členských státech a o aktivitách v rámci spolupráce na evropské úrovni včetně pokroku dosaženého při naplňování výše zmíněných cílů.

3. Poznámky EHSV

3.1 Obecné připomínky

3.1.1 Požadavek na vysokou kvalitu vzdělávání a školení je velmi důležitý pro dosažení cílů Lisabonské strategie. V této souvislosti EHSV znovu opakuje, jak důležitá je větší mobilita studentů a pracovníků pro rozvoj společnosti založené na znalostech v Evropě. Takováto mobilita může být klíčovým faktorem, aby se stal celoevropský trh práce skutečností a společnost založená na znalostech konkurenceschopnější.

3.1.2 To je také smyslem navrhovaného doporučení, jelikož za účelem úplného dosažení takovéto mobility je nezbytné vzájemné uznávání kvalifikací a diplomů, což naopak vyžaduje účinné, souvislé mechanismy napříč Evropou zahrnující všechny zainteresované strany. Proto je obzvláště důležité, aby byly navrženy vhodné pracovní metody pro hodnocení kvality vysokoškolského vzdělávání a jeho akreditaci v Evropě.

3.1.3 EHSV se nicméně domnívá, že tyto hodnotící mechanismy, které jsou samozřejmě důležité pro zvyšování kvality a důvěryhodnosti vysokoškolského vzdělávání, nesmí být příliš závislé na bezprostředních požadavcích trhu, jelikož je třeba vzít v úvahu dlouhodobé cíle a výhledy, začínaje základním výzkumem.

3.1.4 EHSV dále zdůrazňuje, že financování vysokoškolského vzdělávání je stále klíčovým faktorem pro dosažení základních vzdělávacích cílů. Nebylo by správné, kdyby bylo vysokoškolským zařízením bráněno získat přístup ke kvalitnějšímu hodnotícím a akreditačním agenturám z důvodu finančních omezení.

3.1.5 Současná iniciativa Komise popsaná v navrhovaném doporučení Rady je v souladu se stanoviskem Výboru přijatém v roce 1997⁽⁴⁾, zejména když se tvrdí, že:

- „bude nutné pevně směřovat k přijetí systémů zajišťování kvality, které zahrnují standardizované hodnotící metody, kterých mohou využít všichni, co dobrovolně přijali hodnocení jako systém napomáhající dosahování zlepšení a nevidí ho jako překážku“;
- „princip autonomie univerzit je (...) [není] v diskusi (...). Pro občany je však důležité, aby byli informováni o tom, která školící zařízení v Evropě zavedla hodnocení jako systematickou metodu zajišťování kvality ve svých organizacích (...) a které instituce používají standardizované metody hodnocení kvality“.
- „kromě toho, že Komise umožní každému členskému státu a školícímu zařízení, aby použily svá vlastní kritéria, měla by zároveň podporovat uplatňování společných kritérií, která vykazují úroveň kvality vyučování z perspektivy Společenství“.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV k návrhu doporučení Rady o evropské spolupráci při zajišťování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání (KOM(97) 159 v konečném znění - 97/0121 (SYN) – Úř. věstník 19 ze dne 20.1.1998.

3.1.6 EHSV si je vědom potřeby pro mladé Evropany a veřejnost obecně, aby byli informováni o kvalitě různých vysokoškolských zařízení.

Standardy a kritéria používaná pro hodnocení nebo akreditaci evropských zařízení však musí sloužit jako referenční body pro zvýšení průhlednosti a usnadnění porovnatelnosti napříč Evropou a současně více podporovat různorodost institucí a pomoci zabezpečit, aby byly spíše vedeny podle potřeb dnešní společnosti, než aby přispívaly k harmonizaci právních předpisů členských států, úmyslně vypuštěných z Ústavy Unie.

3.1.7 Ve společnosti založené na znalostech, která má představovat základnu pro vytvoření nejvyspělejší hospodářské, sociální, technologické a kulturní oblasti na světě, jsou systémy zajišťování kvality a celkové procesy kvality nezbytné pro pokrok a zlepšování služeb poskytovaných zákazníkům a uživatelům.

Z tohoto důvodu by měly členské státy zabezpečit vzdělávací zařízení dostatečnými zdroji na rozvoj kvality hodnotících procedur, aby docházelo ke zlepšování vzdělávání jako produktu. Navíc, vazby mezi univerzitami a společností obecně by měly být zintenzivněny, aby bylo umožněno mladým lidem s vysokoškolským vzděláním snadněji vstoupit na trh práce; to vyžaduje, aby byli sociální partneři více zapojeni do systémů zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání a měli lepší znalosti o budoucích potřebách trhu práce.

3.1.8 EHSV znovu zdůrazňuje dva klíčové principy pro dosažení cílů týkajících se vzájemného uznávání, které by měly být v textu doporučení členským státům konkrétně zmíněny:

- systémy zajišťování kvality nemohou být zavedeny, ale musí být přijaty těmi, kteří jsou do této problematiky zainteresováni, zejména přednášející a akademické orgány, a musí být celkově určeny pro zlepšování vysokoškolského vzdělávání v členských státech.
- vysokoškolská zařízení musí mít přístup ke zdrojům potřebným pro financování struktur na zvyšování, podporu a provádění metod a technik kvality, zejména pro zapojení těch, kteří v současné době zabezpečují vzdělávání, což je nevyhnutelné.

3.2 Konkrétní připomínky

3.2.1 EHSV sdílí názor, že kritéria a standardy uplatňované každou institucí za účelem rozvoje interních metod hodnocení musí vycházet z rámce, v kterém vlastní instituce funguje.

Klíčové prvky pro systematické zlepšování musí být založeny na těchto vnitřních mechanismech zajišťování kvality, spolu s využitím výsledků učení a kompetencí. Tato zlepšení musí především držet krok s měnícími se potřebami společnosti, jak bylo stanoveno sborem zainteresovaných subjektů, jež zahrnuje univerzitní učitele, odborníky, absolventy, experty v daných oblastech, studenti a sociální partneři.

3.2.2 EHSV vítá návrh na vypracování příručky ENQA o postupech pro zabezpečení kvality, která by obsahovala několik obecně přijatých modelů nebo protokolů, založených na osvědčených postupech v členských státech. Tato příručka by se však měla co nejvíce zaměřit na podporu zajišťování kvality ve vzdělávacích zařízeních, která ještě neuplatňují tyto postupy, a na povzbuzení většího používání v těch institucích, které již tak činí.

Rovněž souhlasí s Komisí, pokud jde o potřebu definovat principy zajišťování kvality napříč Evropou, které budou součástí příručky ENQA, zejména s ohledem na autonomii univerzit, veřejnou odpovědnost a nezávislost vnějších organizací zajišťujících hodnocení a/nebo akreditaci, proporcionalitu a spravedlnost; to jsou principy, kterých by se měly všechny strany držet.

3.2.3 EHSV se domnívá, že je důležité zabezpečit, aby organizace provádějící vnější hodnocení vysokoškolských zařízení plnily vysoké normy nezávislosti a profesionality.

Je však důležité objasnit, co se v tomto případě nezávislostí rozumí a zda-li by tyto organizace měly být ziskové či nikoli. Je nutné zajistit, aby tyto organizace byly skutečně nezávislé ve vztahu k organizacím podrobujícím se hodnocení, což vede k druhé otázce, zda-li by měly být ziskové či nikoli. Je jednoznačné, že tyto organizace musí mít potřebné prostředky, aby mohly dělat svou práci (což zahrnuje být zaplacený za práci, kterou dělají). Jestliže však budou působit stejným způsobem jako podnik, s činnostmi směřujícími k zisku, mohla by tím být ohrožena jejich celková nezávislost.

3.2.4 Vytvoření evropského registru organizací zajišťujících kvalitu a poskytujících akreditace je zajímavá, odsouhlasená myšlenka, ale v doporučení nejsou vyjasněny administrativní mechanismy pro tento registr; tím se předpokládá, že kvalita organizací skutečně provádějících hodnocení kvality vysokoškolských zařízení bude sama zhodnocena a zajištěna, a v zásadě umožní, aby byly kvalifikace přijímány a uznávány v rámci Evropy a mimo ní.

3.2.4.1 EHSV doporučuje, aby Komise zvážila možnost zahrnout do registru rubriky, které umožní rozlišit na jedné straně akreditace zavádějící základní evropské reference pro hlavní profesní odvětví a na druhé straně ustanovení o kvalitě či akreditaci zasahující do specializovaných nebo specifických oblastí.

3.2.5 EHSV vítá myšlenku udělat vysokoškolská zařízení zodpovědnými tím, že jim bude umožněno vybrat si organizaci zajišťující kvalitu a poskytující akreditace, která vyhovuje jejich potřebě a profilu, pod podmínkou, že tato organizace je

zahrnuta v registru a je v dané zemi uznávána jako nezávislá a důvěryhodná.

Možnost, aby univerzity rozvíjely strategii akreditace, která je nejvhodnější pro jejich konkrétní činnosti a cíle, by však neměla vést k situaci, že budou instituce tříděny podle kvality vybrané organizace.

EHSV upozorňuje všechny zainteresované strany, že jestliže organizace zajišťující kvalitu a poskytující akreditace budou samy mít rozdílnou úroveň kvality, existuje vážné riziko, že by tím byla ovlivněna kvalita vlastního hodnocení, což by vedlo k různým klasifikacím vysokoškolských institucí.

3.2.6 EHSV považuje za důležité, aby současné národní systémy kvality a akreditace byly úzce spojeny s evropskými akreditačními dohodami.

Členské státy jsou ve skutečnosti zodpovědné za organizování národních systémů zajišťování kvality a akreditace a musí provést rozhodnutí o tom, zda udělit licenci nebo poskytnout univerzitám finanční prostředky či nikoli. To by však mělo být úzce spojeno s evropskými akreditačními dohodami, aby bylo možné usnadnit vzájemné uznávání kvalifikací a diplomů.

Akreditační kritéria a certifikace nečlenskými státy by mohly představovat nástroj na podporu celkového obrazu o těchto institucích a nebyly by financovány státem.

Třebaže tyto alternativy nejsou stejné, pokud jde o to, co znamenají pro učinění členských států zodpovědnými za poskytování kvalitního vzdělávání, EHSV považuje za pozitivní, že Komise „podporuje fázi zakládání a testování nadnárodních hodnocení a akreditačních jednotných a společných studijních programů“, spolu se založením „evropské akreditace v oblasti jako je medicína či inženýrství“, což by mohlo představovat klíčový krok směrem k tomu, aby se „tolik diskutované ‚vzájemné uznávání‘ stalo skutečností“.

3.2.7 Jedním z principů, na kterých doporučení zakládá systémy zajišťování kvality, je zapojení všech zainteresovaných stran.

EHSV se domnívá, že socioekonomičtí provozovatelé mohou v tomto ohledu významně přispívat díky svým specifickým zkušenostem, které mohou být nejcennější, pokud jde o použití metod. Organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců, jakožto forum pro veřejné mínění o záležitostech trhu práce, spolu s dalšími přímo ovlivněnými stranami, musí být schopny hrát klíčovou roli v tomto celkovém procesu systematického zlepšování kvality vysokoškolského vzdělávání v Evropě.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském uskupení pro přeshraniční spolupráci (EUPS)

KOM(2004) 496 v konečném znění – 2004/0168 (COD)

(2005/C 255/15)

Dne 8. listopadu 2004 se Rada Evropské unie v souladu s článkem 262 Smlouvy zakládající Evropské společenství rozhodla prokonzultovat s Evropským hospodářským a sociálním výborem věc výše uvedenou.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, jež byla pověřena přípravnými pracemi k tomuto tématu, přijala své stanovisko dne 18. března 2005 (zpravodaj: pan NOLLET).

Evropský hospodářský a sociální výbor schválil následující stanovisko na svém 416. plenárním zasedání dne 6. a 7. dubna 2005 (jednání dne 6. dubna 2005) 118 hlasy pro, 2 hlasy proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Dne 1. května 2004 se začala psát nová kapitola v dějinách Evropy.

1.2 Po dlouhém období příprav se deset nových států připojilo k patnácti členům Evropské unie. To nabízí nové možnosti a perspektivy rozvoje. Aby bylo dosaženo větší účinnosti, musí být instituce Unie blíže občanům a životu místnímu, regionálnímu a i Společenství. K tomu je však zapotřebí věnovat větší pozornost kvalitě legislativy Společenství.

1.3 Zřízení nového právního nástroje pro přeshraniční spolupráci tak nabývá na prioritě v rámci prohloubení tohoto dialogu a představuje novou výzvu, kterou je třeba přijmout.

1.4 Dne 14. července 2004 přijala Komise návrh pěti nových nařízení na aktualizaci strukturálních fondů a nástrojů na období 2007-2013, mezi nimiž se nachází návrh nového nařízení zakládající evropské uskupení pro přeshraniční spolupráci pod názvem EUPS.

1.5 Podle Komise je EUPS pragmatickou odpovědí na vyslovený požadavek členských států. Navrhuje nezávazný a volitelný nástroj k zavedení struktury přeshraniční správy.

1.6 Podle Komise se nejedná o zpochybnění kompetencí náležitých členským státům. Za využívání strukturálních fondů jsou zodpovědné jednotlivé státy.

1.7 Komise, vědoma si příčin, nechtěla zacházet do podrobností této úmluvy. Přenechává aktérům možnost upřesnit vlastní statut.

1.8 Komise je toho názoru, že členské státy mohou postoupit dále. Využívání EUPS je dobrovolné.

1.9 Komise (v době sepsání tohoto návrhu stanoviska) musí ještě předat EHSV doplňující informaci týkající se právních aspektů.

1.10 Komise se záměrně nesnažila řešit další fiskální aspekty pomocí tohoto nového nástroje (EUPS). EUPS se rozhodne pro fiskální režim jednoho z členských států podle své volby.

1.11 Komise se nesnaží o harmonizaci a ujišťuje, že si nepřála sepsat podrobnější nařízení. Jelikož se nehovořilo o problému fiskální harmonizace během debaty pracovní skupiny EHSV, tento postoj Komise neodpovídá snahám o zjednodušení řízení.

1.12 Komise nechtěla vykonávat práci za členské státy a zdůrazňuje, že EUPS je a zůstane nástrojem subsidiarity.

1.13 Komise se na základě své zkušenosti domnívá, že je nemožné sepsat podrobný model.

1.14 Komise je toho názoru, že nevládní organizace nemají pravomoci orgánů veřejné správy.

1.15 Komise tak určila minimální rámec. Pomoc mohou obdržet například univerzity.

1.16 Komise potvrzuje, že je možné získat pomoc ze strukturálních fondů, aniž by bylo nutné využívat EUPS.

1.17 Komise se domnívá, že velkou výhodou jejího návrhu nařízení o založení evropského uskupení pro přeshraniční spolupráci (EUPS) je, že již od roku 2007 bude moci být používán v praxi bez toho, aniž by se muselo čekat na eventuelní legislativní revize v členských státech.

1.18 Výbor regionů vydal dne 18. listopadu 2004 celkově příznivé stanovisko a předkládá některé pozměňovací návrhy, zejména následující: Výbor regionů navrhuje pozměnit název nového právního nástroje a nahradit označení evropské uskupení pro přeshraniční spolupráci (EUPS) pojmenováním Evropská asociace pro transevropskou spolupráci (EATS). Podle Výboru regionů spočívá výhoda tohoto nového pojmenování v tom, že umožňuje používat dotyčný právní nástroj pro nadnárodní a meziregionální spolupráci ve smyslu článku 1e návrhu nařízení.

2. Obecné připomínky

2.1 EHSV se seznámil s návrhem nařízení o založení Evropského uskupení pro přeshraniční spolupráci (nebo Evropské asociace pro transevropskou spolupráci, EATS), jak jej navrhuje Výbor regionů.

2.2 EHSV se připojuje k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o založení evropského uskupení pro přeshraniční spolupráci (EUPS) a ke stanoveným cílům.

2.3 EHSV bere na vědomí argumentaci Komise a zvláště nepovinný aspekt vytvoření EUPS.

2.3.1 EUPS zjednodušuje přeshraniční spolupráci například na úrovni oběhu finančních toků.

2.3.2 EUPS se může týkat různých partnerů v mnoha zemích. Zvláště pak s ohledem na zvýšený počet pozemních a námořních hranic Společenství po jeho rozšíření je nutné usnadnit posilování meziregionální spolupráce ve Společenství.

2.3.3 EUPS nebrání ani nestojí v cestě dohodám o užší spolupráci. EUPS nenahrazuje euroregion.

2.5 EHSV podporuje iniciativu Komise týkající se nového právního nástroje k usnadnění spolupráce. Tato doplňující nařízení si kladou za cíl zjednodušení efektivní spolupráce, ale názornější ustanovení týkající se účasti sociálních partnerů, jakož i dalších příslušných organizací občanské společnosti na dohodách o kontrole chybí.

2.6 Kromě toho zůstává právní základ tohoto ustanovení nejasný. Bylo by vhodné ujasnit vztah mezi Evropským fondem regionálního rozvoje (článek 18) a EUPS, zvláště v případě, kdy členské státy přidělí EUPS zodpovědnost za řízení.

2.7 EHSV si rovněž přeje zjistit, zda nároky na plánování řízení, kontroly a realizace umožní členským státům účinně spolupracovat a poučit se z programů Interreg. Vypracované postupy pro plánování a dokumentaci (aby se mohlo začít v letech 2007-2013) by měly být použity ke zlepšení účasti obyvatel a sociálních partnerů, jakož i dalších příslušných organizací občanské společnosti. Ustanovení o realizaci týkající se zveřejnění operačních programů (čl. 12/6 d) musí být tedy vypracováno v termínu.

2.8 EHSV se domnívá, že EUPS může být bezpochyby vhodným nástrojem pro přeshraniční spolupráci a řešením národních problémů.

2.9 EHSV však vyjadřuje jisté pochybnosti týkající se uznání EUPS v případě finančních postupů a národních řídicích orgánů.

2.10 Soudí se, že strukturální fondy by měly být řídicím mechanismem strategie realizace pro aktéry rozvoje procesu s co největší účastí občanů. Místní a regionální hospodářské a sociální subjekty jsou považovány za aktéry rozvoje. Bylo by vhodné, aby byly výslovně zapojeny do vytváření EUPS.

2.11 EHSV považuje přeshraniční spolupráci za zásadní. Komise (i když je EUPS dobrovolné) by měla zainteresovaným aktérům navrhnout nějaký model. Tento model by neměl být dalším omezením pro budoucí EUPS, ale vzorovým příkladem a oporou při zřízení EUPS.

2.12 EHSV zdůrazňuje nedostatečné jednání o důležitém bodu návrhu nařízení. Jedná se o finanční správu. Nařízení o EUPS by mělo objasnit aspekty řízení evropských fondů.

2.13 Toto objasnění nezpochybňuje již stanovená pravidla týkající se finanční zodpovědnosti členských států. Avšak pokud je cílem EUPS zjednodušení, měly by být navrženy pružnější postupy v oblasti odůvodnění a řízení finančních účtů.

3. Zvláštní připomínky

3.1 Ve snaze o ujasnění navrhuje EHSV Komisi následující pozměňovací návrhy:

3.1.1 Čl. 1, bod 3:

Cílem EUPS je usnadnění a podpora přeshraniční spolupráce členských států, jakož i regionálních a místních orgánů DOPLNIT, hospodářských a sociálních aktérů a dalších příslušných organizací občanské společnosti za účelem posílení hospodářské, sociální a územní soudržnosti.

3.1.2 Článek 2:

EUPS může být složeno z členských států, jakož i regionálních a místních orgánů nebo jiných místních veřejných subjektů DOPLNIT, hospodářských a sociálních aktérů a dalších příslušných organizací občanské společnosti, dále nazývaných „členové“.

3.1.3 Čl. 4, bod 5:

Úmluva stanoví, jaké právo je uplatnitelné pro výklad a provádění DOPLNIT s ohledem na evropská nařízení

a bilaterální fiskální úmluvy členských států, než dojde k evropské fiskální harmonizaci.

Komise by toto měla upřesnit.

3.1.4 Článek 5:

DOPLNIT personální řízení by mělo brát v úvahu hledisko místa (nebo míst) činnosti a evropská nařízení a uplatnitelné sociální a fiskální legislativy co nejdůsledněji.

4. Závěry

4.1 EHSV se domnívá, že EUPS je nezbytným nástrojem a pro dobrou komunikaci a porozumění by bylo vhodné, aby Komise navrhla referenční technický a právní rámec. Je třeba rozlišit dva základní pojmy, a to právní aspekty na straně jedné a strategické na straně druhé.

4.2 EHSV usiluje o skutečnou soudržnost, aby překonal závažné obtíže, se kterými se členské státy a regionální a místní orgány setkávají při provádění a správě akcí přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce v rámci rozdílných národních právních předpisů a postupů.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti

KOM(2004)492 v konečném znění – 2004/0163 (AVC)

(2005/C 255/16)

Dne 21. prosince 2004 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy zakládající Evropské společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, jež nesla odpovědnost za přípravné práce Výboru k tomuto tématu, přijala své stanovisko dne 18. března 2005 (zpravo-dajem byl pan Malosse).

Evropský hospodářský a sociální výbor schválil následující stanovisko na svém 416.plenárním zasedání dne 6. a 7. dubna 2005(zasedání dne 6. dubna 2005) 126 hlasy pro, 3 hlasy proti a 7 členů se zdrželo hlaso-vání.

1. Úvod

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor se mnohokrát velmi zřetelně vyjádřil ve prospěch politiky „hospodářské, sociální a územní soudržnosti“ v souladu s formulací přijatou Ústavní smlouvou. Ve svém stanovisku k finančním perspektivám 2007-2013⁽¹⁾ EHSV opětovně vyjadřuje svoji podporu soudržnosti a jmenovitě žádá, aby bylo na strukturální politiku a fondy soudržnosti přiděleno více rozpočtových prostředků, především s ohledem na vliv nových a budoucích členských států tak, aby nedošlo k penalizaci nejméně rozvinutých zemí a regionů evropské patnáctky.

1.2 Předkládaný návrh určuje tón a rámec plánování, které by mohlo být přijato na období 2007-2013. Návrh přichází v polovině současného plánovacího období strukturálních fondů, jehož hodnocení není ještě dostatečně známo a analyzováno, především s ohledem na realizaci strukturálních projektů v nových členských zemích.

1.2.1 Za daných podmínek vytváří toto plánování vše-obecný technický a finanční rámec, jehož hlavní principy se zdají být zřetelně určeny, ale jehož přesné modalities aplikace, jakož i rozpočtové důsledky musí být ještě důkladně projednány, především mezi členskými státy. Je třeba rovněž zdůraznit, že během období 2007-2013 dojde k dalšímu rozšíření Unie, jmenovitě v roce 2007 o dvě země, Bulharsko a Rumunsko, které by vzhledem ke své hospodářské a sociální situaci měly plně těžit z politiky soudržnosti.

1.3 Komise ve svém návrhu zamýšlí zachovat klíčové principy politiky soudržnosti, tedy plánování, partnerství, spolufinancování a hodnocení, přitom ale oznamuje, že chce přenechat větší část odpovědnosti členským státům a místním samosprávám, a rovněž zjednodušit postupy a vytvořit „jasné a striktnější“ kontrolní mechanismy.

1.4 Právě k tématu budoucnosti politiky soudržnosti formuloval EHSV za poslední 4 roky více než 70 návrhů obsažených v nejméně 12 stanoviscích⁽²⁾. Komise požádala o průzkumné stanovisko k realizaci partnerství⁽³⁾ a předsednictví Rady si rovněž vyžádalo stanovisko EHSV⁽⁴⁾ v roce 2003, v rámci příprav na neformální setkání Rady ministrů odpovědných za politiku soudržnosti, konaného 20. října 2003 v Římě. EHSV ve svých četných stanoviscích formuloval často velmi pokrokové návrhy ke zlepšení fungování politiky soudržnosti.

1.5 V celku se dá říct, že Komise s návrhy EHSV zacházela spíše pozitivně, až na zásadní otázku partnerství. Komise vzala na vědomí většinu návrhů EHSV (celkem 39 ze 70 konkrétních

⁽²⁾ Evropská politika přeshraniční spolupráce a zkušenosti s programem INTERREG, Úř. věst. C 155 ze dne 29.05.2001, p.12

Druhá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti, Úř. věst. C 193 ze dne 7.08.2001, str. 70

Budoucnost politiky soudržnosti v kontextu rozšíření a přechodu na znalostní ekonomiku, Úř. věst. C 241 ze dne 7.10.2002, str. 66

Budoucí strategie pro nejdlehlší regiony Evropské unie, Úř. věst. C 221 ze dne 17.09.2002, str. 37

Budoucnost horských oblastí Evropské unie, Úř. věst. C 61 ze dne 14.03.2003, str. 113,

Přispění politik Společenství hospodářské a sociální soudržnosti, Úř. věst. C 10 ze dne 14.01.2004, str. 92

URBAN 2000 – 2006, Úř. věst. C 133 ze dne 6.06.2003, str. 53

Druhá zpráva o postupu hospodářské a sociální soudržnosti, Úř. věst. C 234 ze dne 30.09.2003, str. 45

Partnerství pro zavádění strukturálních fondů, Úř. věst. C 10 ze dne 14.01.2004, str. 21

Hospodářská a sociální soudržnost: konkurenceschopnost regionů, správa a kooperace, Úř. věst. C 10 ze dne 14.01.2004, str. 88

Evropské metropolitní oblasti: sociálně-hospodářské dopady na budoucnost Evropy, Úř. věst. C 302 ze dne 7.12.2004, str. 101

Třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti – nové partnerství pro soudržnost: konvergence, konkurenceschopnost, kooperace, Úř. věst. C 302 ze dne 7.12.2004, str. 60

⁽³⁾ Stanovisko EHSV k „Partnerství pro realizaci strukturálních fondů“, Úř. věst. C 10 ze dne 14. 1. 2004, str. 21.

⁽⁴⁾ Průzkumné stanovisko EHSV k tématu „Hospodářská a sociální soudržnost: regionální konkurenceschopnost, systém řízení a spolupráce“, Úř. věst. C 10 ze dne 14.1.2004, str. 88.

⁽¹⁾ Úř. Věst. C 74 ze dne 23.03.2005, str. 32.

návrhů) a upravila pravidla politiky soudržnosti v souladu s návrhy EHSV (8 případů). Což znamená, že Komise ve valné většině případů (42 z celkových 72) přijala návrhy EHSV.

2. Politika soudržnosti čelí výzvě rozšíření

2.1 Vytvoření mocného celku

2.1.1 Unie rozšířená o 10 nových vstupujících zemí tvoří 3. nejlidnatější celek světa s 455 miliony obyvatel, daleko za Čínou a Indii, ale před Spojenými státy se svými 300 miliony obyvatel a Ruskem se 140 miliony obyvatel. Při HDP 10 bilionů EUR má EU k dispozici třetinu světového bohatství a pětinu světového obchodu, tedy postavení potenciální mocnosti v současném globálním kontextu.

2.1.2 Přesto, že nové státy jsou méně rozvinuté než stávající členské státy, přinášejí s sebou ekonomickou dynamiku (průměrný růst 3,6 % v nových zemích oproti 0,4 % v roce 2003 v zemích evropské patnáctky), která může mít jediné hluboký a pozitivní vliv na konjunkturu a globální dynamiku EU.

2.2. Nové výzvy

2.2.1 Jako každá významná změna či mutace, nový rozměr Evropy si nevyhnutelně vyžádá adaptace institucí, politiky a rozpočtu. Po předchozích 4 rozšířeních EU – 1973 (Spojené království, Irsko, Dánsko), 1981/1986 (Řecko, Španělsko, Portugalsko), 1989 (znovusjednocení Německa), 1995 (Švédsko, Finsko, Rakousko), byly zásadní změny nutné.

2.2.2 Nynější rozšíření, výjimečné počtem příchozích a jejich nízkou hospodářskou úroveň, staví EU před komplex specifických problémů.

2.3 Dynamické hranice

Došlo ke zpochybnění tradičních orientačních bodů EU, ať už povahy zeměpisné, kulturní, náboženské či historické, do té míry, že nadále není možno přesně stanovit nesporné a nedotknutelné hranice Evropy. Nová rozšíření jsou již naplánovaná (Rumunsko, Bulharsko), nebo projednávána (Turecko, Chorvatsko), je třeba rovněž vzít v potaz další možné žádosti o přistoupení. Je nepochybné, že tato dynamika zesílí požadavky na větší soudržnost za předpokladu respektování identity každého.

2.4 Rozdíly v hospodářské úrovni

2.4.1 Všechny 10 zemí přistupujících v roce 2004 má průměrný příjem na obyvatele nižší než 76 % průměru nynějšího Společenství patnácti, měřeno kupní silou. Dvě nově přichodící země (v roce 2007 Bulharsko a Rumunsko) mají ještě větší zpoždění, s hodnotami nižšími než 30 % průměru Společenství. Je tedy nutné, aby Evropská unie zohlednila tuto situaci na úrovni rozpočtu, jmenovitě při projednávání přijetí finančních perspektiv na období 2007-2013.

2.4.2 Nové rozvržení fondů musí pokrýt tyto požadavky a poskytnout Komisi prostředky pro trvalou finanční politiku EU a jejích členských států. Strop 4 % HDP, kterým je omezena přístupová částka k fondům Společenství, se v tomto ohledu jeví jako podmínka zajištění hospodářské účinnosti a stejně tak spravedlnosti. Nicméně integrace nových členských států neodstraňuje existující rozdíly v rozvoji uvnitř bývalé evropské patnáctky. V tomto duchu musí politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti pokrýt celou Unii a mít pro tento účel k dispozici dostatek prostředků.

2.5 Rozporuplné výsledky

2.5.1 Evropské dotace hrály nepopíratelnou roli v redukování rozdílů mezi státy. Ale tento všeobecný kladný vliv by neměl zakrývat četné rezervy, rovněž analýza podmínek realizace politiky soudržnosti nabádá k důkladným reformám.

— Cíl 1 dokázal ve velké míře zredukovat rozdíly mezi členskými státy a mezi regiony, a to přesto, že nedostatek průkazných výsledků v redukování rozdílů uvnitř některých velkých zemí Unie poukazuje na to, jak je nesnadné globálně uspět v politice územní soudržnosti. Kromě toho redukce rozdílů mezi zeměmi je výsledkem jak makroekonomických politik, tak strukturálních zásahů. Co se týče rozdílů mezi regiony, pro které je vliv strukturálních projektů zásadní věcí, nezbyvá než konstatovat, že evropské zásahy nebyly vždy soustředěny na projekty, které by měly opravdu rozhodující pozitivní účinek. Jako hlavní důvod tohoto relativního neúspěchu bývají citovány jak nezažitý zvyk věci konzultovat, tak nedostatečná implikace aktérů občanské společnosti. Tato otázka nabývá dále na důležitosti v kontextu nových členských států, kde jsou citované nedostatky ještě více hmatatelné;

— Cíli 2 lze přičíst tu zásluhu, že umožnil zásahy v mnohých evropských regionech, čímž zajistil Unii dobré zviditelnění a umožnil poměrně úzkou spolupráci s hospodářskými a sociálními složkami, i když v různé míře v jednotlivých členských státech. Nicméně byl Cíl 2 kritizován především za to, o jak skromné částky se jednalo;

- Cíle 3 bylo často využíváno ke spolufinancování národních opatření bez přidané hodnoty či evropského zviditelnění;
- programy iniciativ Společenství a inovační projekty, díky vytváření sítí a poskytování technické asistence, dokázaly přinést skutečnou přidanou hodnotu, a to i přes přehnané byrokratické postupy;
- je známo, že Fond soudržnosti spolu s prostředky Cíle 1 hrál často rozhodující roli ve financování velkých investic.

2.6 Výsledky nabádají k ambiciózní reformě politiky soudržnosti

2.6.1 Celkově je zřejmé, že vliv strukturálních fondů je velmi různorodý na úrovni opatření, ale fondy nemohou být v žádném případě považovány za zázračný lék pro hospodářský rozvoj regionů. Strukturální fondy nejsou žádným „řidičským průkazem“ pro růst, ani pro státy, ani pro způsobilé regiony. Doprovázejí snahy regionálních aktérů a zemí nejméně rozvinutých, ale zůstává riziko, že pokud nejsou priority dobře stanoveny s místními aktéry jako celkem, přinášejí pouze jednotlivá řešení dopadu přírodních či strukturálních nevýhod. Jejich využívání musí být tedy pojato jako vzpruha sloužící realizační strategii uplatňované aktéry rozvoje, za co největší účasti zainteresovaných občanů. Významná část evropských fondů by tedy měla být určena na inovační projekty podporující rozvoj místních kapacit, s cílem zvýšit přitažlivost a konkurenceschopnost regionů, jejichž vývoj zaostává. EU hraje zásadní roli v rozvoji výměn osvědčených postupů mezi zainteresovanými aktéry v této oblasti.

2.6.2 Reforma politiky soudržnosti by měla směřovat k lepší rovnováze mezi nutnými investicemi do infrastruktury a investicemi do lidských zdrojů, v současné době nedostatečně podporovanými, a které však mají zásadní význam pro posílení potenciálu regionů, jejichž vývoj zaostává.

2.6.3 Snaha o vyšší efektivnost a o lepší kvalitu jsou tedy nevyhnutelné proto, aby evropští občané přijali a podpořili politiku soudržnosti, která bude ambiciózní a bližší regionům.

2.7 Profil nové politiky soudržnosti

2.7.1 V tomto kontextu by měl návrh Komise o politice soudržnosti odpovídat na jedné straně potřebám území soudržnosti Unie rozšířené na 25 států a na druhé straně přispívat k hlavním cílům Unie, jimiž jsou konkurenceschopnost v hospodářství založeném na znalostech, snaze o plnou zaměstnanost a trvalý rozvoj.

3. Návrh nařízení být v souladu s cíli ambiciózní reformy

3.1 Nové cíle návrhu nařízení

3.1.1 **Nový Cíl 1 Konvergence, slučující současný Cíl 1 strukturálních fondů a Fond soudržnosti.** Zdroje přidělené na statistické postupné vyřazování (phasing out) by byly rovněž zahrnuty do tohoto cíle.

3.1.1.1 Způsobilá území: regiony s HDP na obyvatele menším než 75 % průměru Společenství, tak zvané „státy soudržnosti“, tedy ty s hrubým národním příjmem menším než 90 % průměru Společenství, regiony způsobilé pro současný Cíl 1, jež z něj budou vyřazeny kvůli statistickému dopadu rozšíření, dodatečné dotace pro nejbližší regiony.

3.1.1.2 Finanční aspekty: celkový finanční objem: 78 % rozpočtu určeného na politiku soudržnosti (v souladu s finančními perspektivami 2007-2013); podpora programů nového Cíle 1 fondy FEDER, Evropským sociálním fondem, Fondem soudržnosti.

3.1.1.3 Hlavní dotované oblasti:

- z fondu FEDER: výzkum a technologický rozvoj (R&TD), inovace a podnikání, informační společnost: v místním měřítku rozvoj obsahů, služeb a aplikací, životní prostředí, cestovní ruch, energie, přímá pomoc investicím malých a středních podniků přispívajících k tvorbě a udržení pracovních míst,
- z Evropského sociálního fondu: zvětšit adaptabilitu podniků a zaměstnanců, zlepšit investice do lidského kapitálu,
- z Fondu soudržnosti: transevropské dopravní sítě, ochrana životního prostředí, oblasti přispívající k trvalému rozvoji a obsahující environmentální rozměr.

3.1.2 **Nový Cíl 2 určený na regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost,** slučující současný Cíl 2, regiony se strukturálními problémy, a Cíl 3, zaměstnanost-vzdělání.

3.1.2.1 Byly vytyčeny dva intervenční směry:

- **regionální konkurenceschopnost,** a to cestou regionálních programů dotovaných pouze z fondu FEDER. Cílem je nalézt řešení problémů, kterým čelí městské a venkovské oblasti ve sféře hospodářské restrukturalizace a regiony trpící strukturálními nebo přírodními nevýhodami, především ostrovy a oblasti se slabým osídlením,

— **zaměstnanost**, a to cestou národních programů dotovaných výlučně z Evropského sociálního fondu. Jde o to podporovat takovou politiku, jež si klade za cíl plnou zaměstnanost, kvalitu, produktivitu a rovněž sociální začleňování.

Tento cíl zůstává v souladu se strategií přijatou Evropskou radou v Lisabonu: posílit zaměstnanost, hospodářskou reformu a sociální soudržnost v rámci hospodářství založeného na znalostech a směřujícího k trvalému rozvoji.

3.1.2.2 Tento cíl se týká všech území, která nespádají pod nový Cíl 1.

3.1.2.3 Finanční aspekty: celkový finanční objem: 18 % rozpočtu určeného na politiku soudržnosti (v souladu s finančními perspektivami 2007-2013). Celkový finanční objem bude rozdělen na dvě poloviny mezi oba intervenční směry.

3.1.2.4 Hlavní dotované oblasti:

- z fondu FEDER: na jedné straně, inovace a hospodářství založené na znalostech, přístup ke službám obecného hospodářského zájmu v dopravě a telekomunikacích, usnadnění přístupu malých a středních podniků k informačním a komunikačním technologiím, na druhé straně životní prostředí a prevence rizik,
- z Evropského sociálního fondu: zlepšení adaptability podniků a zaměstnanců.

3.1.3 **Nový Cíl 3 Evropská územní spolupráce**, zaměřený na spolupráci mezi regiony a v evropském měřítku, který by nahradil stávající program iniciativy Společenství Interreg.

3.1.3.1 Cíl se týká následujících území: členské státy a regiony navrhnou oblasti nadnárodní spolupráce na bázi 13 současných oblastí spolupráce INTERREG III B. Komise pak rozhodne o oblastech spolupráce společně s členskými státy a regiony. Způsobilé projekty: stejného typu jako projekty INTERREG III B, s důrazem na priority z Lisabonu a z Göteborgu. Podpora sítí spolupráce mezi regiony. Týká se celého území EU.

3.1.3.2 Finanční aspekty: celkový finanční objem: 4 % rozpočtu určeného na politiku soudržnosti (v souladu s finančními perspektivami 2007-2013). Týká se: fondu FEDER.

3.1.3.3 Hlavní dotované oblasti: tento cíl se soustředí na 3 typy územní spolupráce:

- **přeshraniční spolupráce**: rozvoj podnikatelství, malých a středních podniků, jakož i cestovního ruchu, redukování vlivu okrajového postavení díky lepšímu přístupu ke službám a sítím dopravním, informačním a komunikačním,

- **nadnárodní spolupráce**: zlepšení dostupnosti, výzkum a technologický rozvoj,

- **podpora sítí spolupráce mezi regiony**: inovace a hospodářství založené na znalostech, životní prostředí a prevence rizik, městská dimenze.

3.2 Globální přístup k politice soudržnosti

3.2.1 Politika soudržnosti ve své strategické složce týkající se pomoci a podpory „harmonického globálního rozvoje Společenství jako celku“ jmenovitě „snahou o zmenšování rozdílů mezi stupni rozvoje různých regionů“ představuje specifika, která z ní činí prioritní cíl vyjednávání, a to především v rámci nových jednání o rozpočtu.

3.2.2 V tomto kontextu bude politika soudržnosti hrát zásadní roli vůči novým a budoucím členským státům. Jejich hospodářské zaostávání a zastaralost jejich infrastruktur jsou dnes dobře známou realitou, která plně ospravedlňuje uplatňování politiky soudržnosti od okamžiku jejich vstupu do Unie.

3.2.3 Naproti tomu je třeba mít na zřeteli, že pro stávající členské státy zůstává politika soudržnosti nadále velmi důležitou. V prvé řadě, napojení regionů Cíle 1 na politiku soudržnosti je významným politickým krokem. Dále pak stále existují regiony, které v současné době těží z politiky soudržnosti a budou z ní zřejmě v budoucnu vyčleněny, jež však nadále zakoušejí velké interní těžkosti způsobené slabou územní soudržností.

3.2.3.1 Třetí zpráva o soudržnosti zřetelně ukázala, že pokud byly rozdíly mezi státy částečně absorbovány, rozdíly mezi regiony uvnitř jedné země přetrvávají a dokonce se v některých zemích prohlubují, což pouze potvrzuje realitu strukturálních a přírodních znevýhodnění. Tyto nerovnosti mohly být daleko větší bez zásahu strukturální politiky a politiky soudržnosti, protože existuje jasná tendence k polarizaci ekonomického rozvoje do nejbohatších oblastí.

3.2.4 Konečně, zdá se být zcela na místě implikovat regiony všech členských zemí, v souladu s cílem dosáhnout větší účasti občanů na evropské integraci. Považujeme za důležité zdůraznit politický význam těchto zdrojů, jež tvoří komunikační spojení pro EU. EU bývá četnými pozorovateli vnímána jako vzdálená a jako zdroj omezení, naproti tomu evropské dotace jsou prostředkem politiky přibližování.

3.2.5 Navíc, v souladu se Smlouvou zakládající Ústavu pro Evropu, je územní soudržnost zásadním principem činnosti Unie. Následkem toho mají strukturální nástroje ve službách této politiky být schopny zasahovat jménem Unie a mají tedy nějakým způsobem mobilizovat zdroje všech zemí Unie, jak z hlediska finančního, ve jménu solidarity Společenství, tak z hlediska nápadů, pracovních zkušeností a projektů. Evropské zviditelnění činnosti strukturálních fondů je tedy věcí zásadní,

stejně jako zajištění jisté přidané evropské hodnoty každému projektu, nejen penězi, ale společnými strategiemi, výměnami, spoluprací a přenosem pracovních zkušeností, které Unie přinese.

3.3 Posílení účasti hospodářských a sociálních aktérů

3.3.1 Komise se neřídila souborem doporučení, která jí EHSV dal ve svém průzkumném stanovisku⁽⁵⁾, o posílení role hospodářských a sociálních partnerů: hlasovací právo v přípravných a kontrolních orgánech, technické zabezpečení, pečlivý výběr partnerů, upřesnění role kontrolních výborů. EHSV je překvapen slabinami obsaženými v návrhu Evropské komise, který neodpovídá politickým závazkům přijatým za účelem posílení partnerství. EHSV s politováním konstatuje, že Evropské komisi chyběla v této oblasti politická odvaha přesto, že účinnost politiky soudržnosti závisí z velké míry na účasti hospodářských a sociálních aktérů, a rovněž dalších relevantních organizací občanské společnosti. EHSV je toho názoru, že tento nedostatek je v rozporu s principy participativní demokracie proklamovanými Ústavní smlouvou. Vzhledem k existující propasti mezi institucemi a občany se právě zde naskytá konkrétní příležitost lépe zareagovat na očekávání občanské společnosti. čekávání občanské společnosti. Zkušenosti se skutečným konzultováním hospodářských a sociálních hnutí (jako např. v Severním Irsku) prokázaly všeobecnou prospěšnost jak pro kvalitu tak pro účinnost projektů a Komise by tedy měla aktivnějším způsobem podporovat účinné fungování partnerství.

3.3.1.1 Stížnosti na nedostatečnou participaci ve strukturální politice jsou stále častější, což má negativní vliv na zviditelnění, transparentnost a účinnost politiky soudržnosti. EHSV se pozastavuje nad narůstajícím počtem stížností týkajících se nedostatečného partnerství, pocházejících především od organizací občanské společnosti nových členských států. V tomto ohledu EHSV navrhuje vytvoření národních a regionálních hospodářských a sociálních rad nebo podobných organizací, jež by samostatným způsobem zajišťovaly transparentní a otevřený proces konzultací a kontroly.

3.3.1.2 Stojí za povšimnutí, že Komise mlčí a nevyslovuje žádná hodnocení týkající se zásadního principu účasti hospodářských a sociálních partnerů a rovněž dalších relevantních organizací občanské společnosti. Vzhledem k nedostatečně definovaným pravidlům a normám, jak na úrovni Společenství, tak na úrovni národní, není ve všech etapách uplatňování strukturálních fondů zajištěna přítomnost sociálních partnerů.

3.3.1.3 Evropská komise by měla trvat na posílení schopností místních a regionálních aktérů, územních samospráv a aktérů občanské společnosti. Je s podivem, že se nařízení

fondů FEDER a FEADER zmiňují pouze o posílení administrativních schopností s cílem dobrého systému řízení přesto, že Komise ve své *Bílé knize o systému řízení*⁽⁶⁾ zdůraznila, že v tomto směru nese občanská společnost zásadní odpovědnost. EHSV jmenovitě žádá, aby byly pro každý program určeny prvky posílení schopností místních a regionálních hospodářských a sociálních aktérů, jako je tomu v návrhu nařízení Evropského sociálního fondu ve výši 2 %, s vyššími částkami, minimálně 5 % v každém programu, a aby hospodářské a sociální organizace byly jmenovitě učiněny způsobilými přijmout opatření technického zabezpečení (článek 43).

3.3.1.4 Kvalita partnerství je pro EHSV základním prvkem zavádění a hodnocení politiky soudržnosti. EHSV tedy žádá Komisi, aby připravila zprávu o vytvoření partnerství a nabízí svou podporu, jejímž cílem bude shromáždění názorů organizačních občanské společnosti. EHSV žádá Evropský parlament, aby zvažil návrhy nařízení ve světle ustanovení o partnerství, jejichž chabost svědčí o nedostatečné zainteresovanosti ze strany orgánů Společenství.

3.4 Změna cílů na evropské úrovni

3.4.1 EHSV schvaluje návrh Komise postavit politiku soudržnosti na roveň hlavním strategickým cílům Evropské unie, jmenovitě procesům z Cardiffu, Lucemburku, Lisabonu a Göteborgu. Závazky Evropské charty malých podniků, jakož i úvahy o kvalitě veřejných služeb, potvrzené v Barceloně, musí být rovněž zahrnuty do debaty o cílech. EHSV souhlasí se zavedením povinných pravidel zahrnujících politické priority Unie a vytvořených ve spolupráci s členskými zeměmi, Výborem regionů a Evropským hospodářským a sociálním výborem.

3.4.2 EHSV by ocenil, kdyby hlavní směry byly v návrhu nařízení blíže specifikovány. Jako klíčové, záměrně zvolené cíle se tedy jasněji rýsují výchova, vzdělání, nástroje společnosti založené na znalostech a trvalý rozvoj.

3.4.3 Základní infrastruktura, nezbytná pro nejméně rozvinuté regiony k překonání jejich nevýhodného postavení, musí obsáhnout jak o dopravu, tak vzdělávací a výzkumné ústavy, jakož i infrastrukturu spojenou se zlepšením životního prostředí.

3.4.4 Pro regiony s přirozeným znevýhodněním bylo by vhodné vytvořit trvalou podporu, aby byla zajištěna rovnoprávnost šancí a kontinuita evropského území.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k „Partnerství pro realizaci strukturálních fondů“, Úř. věst. C 10 ze dne 14. 1. 2004, str. 21.

⁽⁶⁾ Bílá kniha o evropském systému řízení, KOM(2001) 428 v konečném znění

3.4.5 V oblasti pomoci podnikům se EHSV domnívá, že je potřeba zamezit porušování hospodářské soutěže a konstatuje, že tato pomoc bývá zřídka účinná z důvodu příliš dlouhých přidělovacích lhůt. EHSV má za to, že by se mělo úsilí soustředit spíše na vytváření příznivého prostředí pro rozvoj podniků (vzdělání, infrastruktury, kolektivní akce). Co se týče pomoci, a s výše uvedenými výhradami, EHSV schvaluje přiznání přednosti malým a středním podnikům, jakož i lhůtu 7 let, na niž se podnik, jež obdržel dotace, musí zavázat, že udrží umístění své investice.

3.4.6 EHSV vyzdvihuje důležitost posílení výzkumných a inovačních kapacit jako hybných sil místního vývoje, které jsou v souladu s cíli z Lisabonu, stejně jako výchova a vzdělání. Závěry Evropského summitu v Lisabonu předvídají skutečné posílení kapacit vzdělávání, jak základního, tak stálého celoživotního kvalifikačního vzdělávání.

3.4.7 Politika soudržnosti by měla rovněž podporovat posílení zdravotnických infrastruktur v regionech, jejichž vývoj nejvíce zaostává a rovněž přispívat k odstraňování příčin vyloučení. V této věci by propagace úspěšných zkušeností po celé Unii mohla představovat významný přínos pro Společenství. V tomto rámci by měla být speciální pozornost věnována okrajovým skupinám, jako přistěhovalcům a etnickým menšinám bez zaměstnání a bez přístupu ke vzdělání. Namísto subvencí, zřídka skutečně účinných, by měla být věnována pozornost přenosu zkušeností o metodách, jež prokázaly svou účinnost, a rovněž podpoře šíření úspěšných zkušeností.

3.4.8 Ve specifické otázce problematiky sociálního začlenění je EHSV toho názoru, že je důležité, aby byl princip nediskriminace uznáván horizontálně v aktivitách dotovaných strukturálními fondy, tak by strukturální fondy nevedly k vytváření dalších překážek v přístupu handicapovaným osobám. Vzhledem k tomu, že strukturální fondy jsou základním nástrojem redukování a zmírňování sociálního odloučení a boje proti diskriminaci handicapovaných osob, členské státy a Komise musí jednat tak, aby byly strukturální fondy využívány jako hospodářský nástroj, za účelem:

- zlepšování přístupu k zaměstnání žadatelům o práci a zvyšování účasti na pracovním trhu,
- posílení sociálního začleňování a boje proti diskriminaci,
- provedení reforem v oblasti zaměstnanosti, především ve prospěch handicapovaných osob.

3.4.8.1 Současné návrhy Komise dostatečně nezohledňují sociální složku. Strukturální fondy, a především Evropský sociální fond, musí být nástrojem pro zaměstnanost, ale také pro evropskou strategii sociálního začleňování tak, že podpoří rozvoj trhů práce specificky zaměřených na tento účel.

3.4.9 Bylo by rovněž potřeba zahrnout mezi cíle koncept vnitřního rozvoje, jehož podmínkou je co možná nejpodrobnější znalost jednotlivých území, což předpokládá pozorovací nástroje včleňující komplex aktérů do rámce místního partnerství. Situace ve velkých metropolích si zaslouží obzvláštní pozornost, jak bylo řečeno ve stanovisku z vlastní iniciativy nedávno přijatém EHSV (7)

3.4.10 Je důležité, aby nařízení předvídalo postupy pro podporování inovace v činnosti jak na úrovni metod, tak pro zamýšlené typy operací. V tomto směru musí EU hrát zásadní roli v podporování a rozšiřování inovací v oblasti politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti, přinášet skutečnou přidanou evropskou hodnotu projektům plánovaným a realizovaným v místním, regionálním, národním a mezinárodním měřítku.

3.5 Začlenění procedur do evropské dynamiky

3.5.1 Evropské procedury během let začaly upřednostňovat složitost, což postupně vedlo k přílišné komplexnosti postupů, snížení průhlednosti a znesnadnění přístupu. Již nyní je možno pozorovat stejné nedostatky v kandidátských zemích při realizaci předvstupní pomoci. V prezentaci, realizaci a řídicích mechanismech strukturálních fondů jsou zásadními požadavky jednoduchost, vyhledávání kratších postupů a vyřizování termínů v souladu s požadavky projektů.

3.5.2 V oblasti zjednodušování procedur by tedy mělo dojít k radikálním změnám. Není výjimkou, že jsou národní pravidla přidány k požadavkům pravidel Společenství, což vytváří problémy, které jsou někdy těžko překonatelné v rámci přeshraničních nebo nadnárodních projektů. V tomto směru je EHSV velmi znepokojen návrhem Komise, který stanovuje, že kritéria způsobilosti mají být stanovována na národní úrovni, s výjimkou Cíle 3 anebo v případě, že dotyčný členský stát podá odpovídající žádost, a klade si otázku, čím je návrh motivován. EHSV žádá vytvoření společného základního souboru kritérií způsobilosti, aby byl zachován koherentní charakter této politiky.

3.5.3 **Výběr způsobilých regionů:** EHSV zásadně nesouhlasí s tím, aby Komise přenechala členským státům výběr regionů, které mohou využívat dotací ze strukturálních fondů. EHSV má za to, že tento výběr musí probíhat za účasti členského státu a Komise. V tomto ohledu by měla být věnována zvláštní pozornost regionům se strukturálním nebo přírodním znevýhodněním, v jejichž případě by bylo vhodné, aby Komise byla velmi úzce zapojena do jejich výběru a zajistila tak rovnoprávné zacházení v evropském měřítku. Například by nebylo správné, kdyby byl nějaký ostrov prohlášen v jedné zemi za

(7) Stanovisko z vlastní iniciativy EHSV o „Metropolitních oblastech: socioekonomické implikace pro budoucnost Evropy“, Úř. věst. C ze dne 7.12.2004, str. 101.

způsobit a sousední ostrov se stejnými charakteristickými rysy v jiném členském státě za nezpůsobit. Občané by si pak mohli oprávněně klást otázku, jak to vlastně s tou evropskou dimenzí a soudržností je.

3.5.4. Definování priorit: Bylo by rovněž vhodné, aby v tomto ohledu byla role Evropské unie posílena tak, aby bylo možné využívat fondy jako hybnou sílu k urychlení opatření figurujících mezi prioritami EU, jmenovitě lisabonské strategie a velkých evropských sítí.

3.5.4.1 V každém případě půjde o to udržet co nejvyšší bdělost a zabránit stále existujícímu riziku opětne nacionalizace politik strukturálních fondů. Metody realizace by v žádném případě neměly oslabit, ale naopak posílit evropský rozměr.

3.5.4.2 Celkem vzato vykazuje dokument Komise o všeobecných ustanoveních týkajících se tří fondů velké ambice. Když uvážíme celkový objem aspektů výzkumu, inovace, investic do vzdělání, informační společnosti, investic do dopravy, životního prostředí, bez toho, že by byly určeny priority, existuje riziko, že nebude možné program uskutečnit, protože prostředky nebudou odpovídat požadavkům.

3.5.4.3 EHSV se domnívá, že je nutné v textu zdůraznit odkazy na priority, jež budou definovány pomocí obsahů a odůvodnění. Toto doporučení bude převzato a rozvinuto ve specifických stanoviscích vypracovaných v rámci každého fondu.

3.5.5. Spolupráce mezi členskými státy, regiony a aktéry občanské společnosti: EHSV lituje toho, že vytvořené opatření zpětně přesouvá strategii a akční prostředky na členské státy. Byly již dostatečně zdůrazněny možnosti jak uvést do chodu spolupráci sdružující více členských států, což by byl prvek zásadní důležitosti v rámci lisabonské strategie (inovace, vzdělání, velké sítě, šíření znalostí). Bylo by rovněž třeba podněcovat a usnadnit podmínky přístupu k prostředkům nutným pro rozvoj přeshraniční spolupráce a ve větším měřítku mezi členskými státy.

3.5.5.1 Vzhledem k naléhavosti a nutnosti vytvoření jednotného evropského nástroje, upravujícího spolupráci mezi regiony a členskými státy, EHSV s nadšením vítá vytvoření Evropských skupin přeshraniční spolupráce.

3.5.5.2 Je přitom možné si položit otázku, zda by v praxi tento nástroj, zaměřený výlučně na přeshraniční spolupráci, neměl být předmětem přesnějšího popisu, jmenovitě co se týče požadavků řízení projektů spadajících do každého typu spolupráce. Tato obava je převzata a rozvinuta ve specifickém stanovisku k Evropským skupinám přeshraniční spolupráce.

3.5.6. Veřejné a soukromé partnerství: Ve svém průzkumném stanovisku k partnerství pro využívání strukturálních

fondů doporučuje Výbor posílit partnerství veřejné a soukromé jako faktor úspěchu projektů sadou opatření v oblasti legitimacy, koordinace, efektivita a transparence. V tomto směru si Výbor klade otázku, jaké důsledky přinese změna míry spolufinancování uskutečněná Komisí, která se bude moci opírat pouze o veřejné výdaje. Nepovede trvání na tomto požadavku v konečném důsledku k redukci, či přímo ke zrušení soukromé složky partnerství, což by nebylo v souladu s vůlí podněcovat účast soukromého sektoru. **EHSV žádá, aby Evropská komise provedla předběžnou analýzu dopadu tohoto nového opatření. EHSV rovněž žádá, aby se toto pravidlo v žádném případě neaplikovalo na případy technické asistence ve prospěch hospodářských a sociálních aktérů tak, aby nedošlo ke svázání podpory EU a podpory národních orgánů. Vlastní zdroje organizací by měly sloužit jako základ pro zásahy Evropských strukturálních fondů.**

3.5.7. Jednotný fond: V položce 35 upřesňuje návrh nařízení, že „je třeba zjednodušit plánování a řízení strukturálních fondů očekávaným financováním operačních programů buď fondem FEDER nebo Evropským sociálním fondem“. Tato novinka přesto, že zjednodušuje fungování programů, musí ještě prokázat, že přispěje ke zlepšení koordinace a průhlednosti fondů v regionu. EHSV by dal přednost Jednotnému fondu pro celou politiku soudržnosti, ale Komise upřednostnila jiné řešení.

3.5.8. Národní strategický rámec: Komise navrhuje, aby byl globální strategický dokument pro politiku soudržnosti přijat Radou po obdržení stanoviska Parlamentu, a to před dalším obdobím plánování. Tímto způsobem bude každý členský stát muset připravit politický dokument o rozvojové strategii, který bude projednán s Komisí. EHSV si přeje, aby Evropská komise zajistila koordinaci a státy se dohodly mezi sebou o cílech strategických dokumentů tak, aby existovala skutečná soudržnost v oblasti společných problematik. V národních strategických rámcích by tedy měly být podněcovány úvahy a strategie evropské dimenze, především přeshraniční.

3.5.9. Kontrolní výbor: Z uvedeného je zřejmé, že EHSV nesouhlasí s návrhem učinit účast Evropské komise na schůzích Kontrolních výborů nepovinnou, naopak je toho názoru, že je potřeba občanům zviditelnit činnost EU a posílit roli kontrolních výborů, namísto jejího oslabení a vytvoření dodatečné procedury. Za nepřítomnosti Komise budou hospodářští a sociální partneři, a rovněž další relevantní organizace občanské společnosti ponechání sami tvář v tvář administrativě, zatímco očekávají od Komise, že bude bdít nad principem partnerství.

3.5.10 Adicionalita (doplňkovost): EHSV souhlasí s principem adicionality za předpokladu, že bude správně aplikován pružným způsobem, tedy v rámci cílů a programů, a ne projekt po projektu.

3.5.11. Úprava míry účasti: EHSV podporuje návrhy, jež se snaží upravit míru účasti podle geografických znevýhodnění dotyčných regionů. Navrhuje prozkoumat možnost sčítání zvýšených příspěvků v důsledku kumulace znevýhodnění (např. řídké osídlené ostrovy s venkovskými a horskými oblastmi). Výbor si přeje zdůraznit, že tyto regiony, charakteristické nízkou hustotou obyvatel, vzhledem ke svým permanentním přírodním znevýhodněním stále spadají do prioritních cílů strukturální politiky. „Regionální politika, stejně jako politika rozvoje venkova, musí mít na zřeteli tento aspekt v modalitách svého uplatňování, především tím, že na kompenzaci podobných omezení poskytne vyšší míru spolufinancování“⁽⁸⁾.

3.5.12 Účinnější decentralizované řízení: EHSV se domnívá, že permanentní přidělení odpovědnosti členskými státy a místními autoritám je jednak příliš riskantní, jednak velmi ubírá na průhlednosti činnosti EU. Navrhuje tedy vytvoření výkonných agentur s dočasnými misemi, a to především v kandidátských zemích. Jedním z jejich úkolů by mohlo být porovnávání nejlepších výkonů a největších úspěchů, dále pak podpora jejich šíření. V každém případě by činnost EU měla být pro občana viditelnější a snadněji identifikovatelná. Spíše než vyvěšování plakátů se symboly a většinou nepříliš známými zkratkami evropských nástrojů by zviditelnění EU podstatně více prospěla přítomnost konkrétních zástupců Unie nebo místních orgánů jednajících jejich jménem.

3.5.13 Podpora metod globálních subvencí: EHSV je potěšen tím, že návrh nařízení potvrzuje proceduru globálních subvencí přidělovaných orgánům v terénu. Tato metoda je opravdu dokonale přizpůsobená, především pro činnost ve prospěch mikropodniků. Výbor je potěšen tím, že Komise vzala na vědomí jeho žádost, jejímž účelem bylo zpružnění pravidel přidělování globálních subvencí. Lituje však, že nebyl přijat jeho návrh na stanovení minimálního prahu subvencí přidělovaných touto formou ve výši 15 % z celkového objemu subvencí přesto, že jeho účinnost byla prokázána. Výbor tedy opakuje svoji žádost.

3.5.14 EU se musí všemi možnými způsoby co nejvíce zviditelnit, aby dodala svým intervencím evropský rozměr. Jde o to cestou evropských partnerství rozvinout priority a metody, které umožní větší účinnost. Úspěch politiky soudržnosti nespočívá ani tak v částkách vyplacených z fondů, jako spíše v definování priorit a v kvalitě metod práce. Solidarita má smysl jedině v případě, že je prováděna spoluprací.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV k tématu „2. pilíř SZP: perspektivy úpravy politiky rozvoje venkovských oblastí (reakce na konferenci v Salcburku)“, Úř. věst. C 302 ze dne 7.12.2004, str. 53.

3.5.15 Hodnocení: Co se týče hodnocení programů, EHSV trvá na tom, že se musí jednat především o kvalitativní hodnocení vlivu programů, spíše než o účetní a správní záležitost, jak tomu většinou je nyní. Do tohoto hodnocení musí být na prvním místě zapojeni aktéři občanské společnosti.

3.5.16 V projektu nařízení se praví, že členské státy jsou odpovědné za to, aby „zajistily dostatečné lidské zdroje a odpovídající finanční prostředky k provádění kontroly“, ale musí navíc vypracovat „v rámci cíle konvergence plán hodnocení za účelem zlepšení řízení operačních programů a jejich kapacity provádět hodnocení“ (čl. 46.1). Je jedna věc, když Komise dá členským státům povinnost zajistit kontrolu provádění programů. Souběžně s tím by Komise měla zaujmout silnou pozici a trvat na permanentní kontrole využívání strukturálních fondů a fondů soudržnosti v členských státech. S ohledem na často konstatované nedostatky má EHSV za to, že pokud se Komise zproští svého závazku provádět hodnocení, dojde nepochybně k situacím, které budou ke škodě zájmům všech zúčastněných.

3.5.17 Zrušení nevyužitých dotací: EHSV pochybuje o užitečnosti pravidla „N+2“, podle kterého dochází ke zrušení dotací, jež nebyly čerpány během dvou let od data předběžného naplánování. Zkušenost ukázala, že národní autority, aby unikly tomuto pravidlu, podléhají pokušení činit uspěchaná rozhodnutí o pochybných projektech, někdy dokonce s tichým souhlasem Evropské komise. EHSV se domnívá, že by mělo být pravidlem, a to jediným trvalým pravidlem, že EU přísně ohodnotí každý projekt s ohledem na stanovené cíle. EHSV potvrzuje nutnost bdít nad opětovným uváděním do oběhu částek nevyužitých v požadovaných termínech, což je lepší, než dopustit uspěchané a povrchní využití způsobené hrozícím ukončením mandátu.

3.5.18 Kromě toho existuje několik zpráv Evropského účetního dvora potvrzujících, že členské státy nejsou schopny využívat přidělené fondy. V budoucnosti bude pozornost soustředěna na nové členské státy. Bude vhodné vzít tyto údaje na vědomí a učinit odpovídající nápravná opatření.

3.5.19 Nový orgán auditu: Vedle dvou již existujících orgánů, řídicího orgánu (čl. 59) a orgánu odpovědného za vydávání potvrzení (čl. 60), by vytvořením nového orgánu auditu došlo k posílení kontrolních struktur. Návrh nařízení předvídá vytvoření strategie auditu (čl. 61.1 c): „(orgán auditu) předloží Komisi do šesti měsíců po schválení operačního programu strategii auditu, jež stanoví audit provádějící orgány (...), pracovní metodiku, metodu vzorkování (...)“. Navíc bude nutné zavést pro každý operační program výroční stanovisko, svým obsahem blízké prohlášení s konečnou platností. Podle článku 61.1 tedy „(orgán auditu) dodá závěrem operačního programu prohlášení hodnotící platnost žádosti o platbu

konečného zůstatku (...), doplněné o zprávu o konečné kontrole.“ EHSV obnovuje svá doporučení k vytvoření nástrojů auditu a kontroly, zaměřených rovněž na kvalitativní, a ne pouze kvantitativní aspekty plnění programů. Mimo to EHSV znovu s politováním konstatuje závislost programů na národních auditních orgánech, což představuje další zproštění se závazků ze strany Unie. EHSV očekává stanovisko Evropského účetního dvora k tomuto návrhu a přeje si, aby byl Dvůr v každém případě zapojen do jakéhokoli vytvořeného nástroje auditu.

4. Rezerva na výkon a kvalitu, pohotovostní rezerva

4.1 EHSV podporuje návrhy, obsažené ve svém průzkumném stanovisku k tématu „Hospodářská a sociální soudržnost, konkurenceschopnost regionů, systém řízení

a spolupráce“⁽⁹⁾. EHSV se však domnívá, že tato opatření by měla být lépe definována a začleněna do celku, v souladu s návrhy, které již vyslovil, tedy:

- s ohledem na rezervy v kvalitě a výkonu: rozšířit kritéria přidělování o analýzu hospodářského a sociálního vlivu dosažených výsledků, a nezůstat pouze u kvantitativních či správních hledisek. V tomto směru by rovněž bylo důležité přijmout jako kritérium uplatňování lisabonské strategie ve smyslu doporučení, která vyslovil pan Wim KOK;
- vzhledem k pohotovostním rezervám podporuje EHSV návrh Komise pod podmínkou, že se nařízení jasně vysloví pro spolupráci s hospodářskými a sociálními partnery. EHSV trvá na tom, aby zmírňování negativních dopadů hospodářského a sociálního charakteru (rozšíření, globalizace, zavádění nových technologií ...) bylo chápáno jako prioritní cíl strukturálních fondů.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 10, 14.1.2004, s. 88, odstavec 3.8.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady zakládající Fond soudržnosti

KOM(2004) 494 v konečném znění – 2004/0166 (AVC)

(2005/C 255/17)

Dne 1. prosince 2004 se Rada rozhodla v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie a hospodářská a sociální soudržnost“, zodpovědná za přípravu práce Výboru k danému tématu, přijala své stanovisko 18. března 2005. Zpravodajem byl pan Francisco João Silva.

Evropský hospodářský a sociální výbor přijal na svém 416. plenárním zasedání, které se konalo dne 6. a 7. dubna, (jednání dne 6. dubna) následující stanovisko 121 hlasy pro, žádným hlasem proti a 10 členů se hlasování zdrželo.

1. Úvod – původ a hlavní cíle Fondu soudržnosti

1.1 Fond soudržnosti, ustanovený Maastrichtskou smlouvou, byl založen v roce 1993 jako „finanční nástroj soudržnosti“ a získal formální status komunitárního „Fondu“ spadajícího pod Nařízení č. 1164/94 z 16. května 1994 ⁽¹⁾ – pozměněné nařízením 1264 a 1265/99, obě z 21. června 1999 ⁽²⁾.

1.2 Fond soudržnosti byl vytvořen k tomu, aby pomohl členským státům, jejichž hrubý národní produkt byl nižší než 90 % průměru Společenství – tento průměr byl vypočítán na základě tříletého období platného od změny z roku 1999, což způsobilo, že zpočátku byly zvoleny pouze čtyři členské státy, které měly získat pomoc prostřednictvím tohoto fondu: tři země, které přistoupily ve druhé vlně evropského rozšíření – Španělsko, Řecko a Portugalsko – a Irsko.

1.3 Podle nařízení 1164/94 pomohl Fond soudržnosti konsolidovat hospodářskou a sociální soudržnost Společenství tím, že zajistil podporu projektům v následujících oblastech:

- životní prostředí;
- transevropské sítě dopravní infrastruktury;
- přípravné studie a technická podpůrná opatření týkající se vhodných projektů.

2. Výsledky Fondu soudržnosti od jeho založení po současnost

2.1 Přínos Strukturálních fondů, zvláště Fondu soudržnosti, je jak viditelný, tak měřitelný v rámci snahy o dosažení „konvergentního“ cíle v těchto čtyřech členských státech, které využívaly jeho prostředků.

2.2 Například hustota dálničních sítí v těchto čtyřech zemích se zvýšila z 20 % pod průměrem Společenství v roce 1991 na 10 % nad jeho průměrem v roce 2001 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Úř. věstník L 130 ze dne 25.5. 1994, str. 1.

⁽²⁾ Úř. věstník L 161 ze dne 26.6.1999, str. 57.

⁽³⁾ Sdělení Komise ke „Třetí zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti“ (KOM (2004) 107 v konečném znění).

2.3 Stejně tomu však nebylo v oblasti dopravní infrastruktury, kdy stupeň modernizace železniční dopravy a hustota železniční sítě v těchto čtyřech zemích soudržnosti dosáhl pouze 55 % průměru Evropské unie.

2.4 Bylo zaznamenáno, že investice do dopravní infrastruktury, financované z prostředků Fondu soudržnosti, jsou hlavním faktorem zvyšujícím atraktivitu daných regionů. Nesou s sebou zvýšení hospodářské činnosti se všemi výhodami, jako jsou zisk z výroby a nárůst platů místního obyvatelstva.

2.5 Současné studie poukazují na fakt, že příspěvky ze Strukturálních fondů všeobecně, a v případě Fondu soudržnosti ještě podstatněji, mohou také pozitivně ovlivňovat podnikání spojené s lepším rozvojem vědy a výzkumu a stimulovat tak dlouhodobě udržitelný růst v celoevropském prostoru.

2.6 Pokud bereme jako referenční měřítko HDP na osobu v období 1994/2001, musíme konstatovat, že nárůst v těchto čtyřech členských státech (průměr 3 % v reálném čase) přesáhl o 1 % průměrný roční nárůst zaznamenaný v Evropské unii ⁽⁴⁾.

3. Nový návrh nařízení Rady aplikovatelný na Fond soudržnosti představený Komisí v roce 2004 – Všeobecné připomínky

3.1 S rozšířením Evropské unie z 15 na 25 členských států (konečný počet členských států vzroste na 27 v blízké budoucnosti, s Bulharskem a Rumunskem, které získají také podporu z Fondu soudržnosti), ke kterému došlo 1. května 2004, je nutné zahájit vážnější debatu nad důležitostí – kvalitativní, z pohledu stanovení priorit a kvantitativní z pohledu finančních obnosů udělených fondům Společenství – mechanismů používaných k realizaci **tří základních cílů Strukturálních fondů**, kterými jsou: „konvergence“, „regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ a „evropská teritoriální spolupráce“.

⁽⁴⁾ Tamtéž.

3.2 Tato debata se zdá skutečně nezbytná poté, co přistoupilo zároveň 10 nových zemí, s HDP nižším než v patnáctičlenné EU, a s nimi se zvýšily i výzvy vedoucí ke snaze dokončit cíl „konvergence“, do kterého je zapojen Fond soudržnosti spolu s ERDF a ESF.

3.3 Z tohoto důvodu plánuje Komise udělení přibližně 264 000 milionů EUR (78 % z celkového rozpočtu určeného pro evropské rozvojové programy) na dosažení cíle „konvergence“. Z této částky získá Fond soudržnosti 63 000 milionů, což představuje výrazné navýšení oproti rozpočtu tohoto fondu na období 2000-2006, který byl 18 000 milionů EUR.

3.4 S touto perspektivou EHSV hodnotí pozitivně iniciativu Komise, zaměřenou na přípravu nového nařízení týkajícího se Strukturálních fondů pro období 2007-2013, aby byl vytvořen nový právní rámec pro evropskou politiku soudržnosti.

3.5 V časovém horizontu určeném k aktuální revizi nařízení Strukturálních fondů, vezmeme-li jako základ nejnovější statistické údaje, nabídne Fond soudržnosti svou pomoc Řecku, Portugalsku, deseti nově přichozím zemím a po přistoupení také Bulharsku s Rumunskem.

3.6 Jelikož se jedná o návrh nařízení uplatňovaný na Fond soudržnosti a nahrazující nařízení Rady 1194/94/ES, EHSV schvaluje úmysl zařadit do tohoto nařízení pouze nejdůležitější cíle a hlavní body týkající se jeho uplatňování a přístupu, s tím, že všechny aplikační aspekty tohoto fondu – základní principy, definice a rozdělení funkcí členských států a Komise, pravidla finančního řízení, auditorská a kontrolní pravidla – musí být zahrnuty ve všeobecném nařízení, které je společné pro všechny Strukturální fondy.

3.7 Fond soudržnosti takto podporuje soustředění **politiky soudržnosti Společenství na omezený počet vybraných priorit vyplývajících ze závazků Lisabonské strategie (2000)** – konkurenceschopnější hospodářství založené na znalostech a sociální soudržnosti – a **strategie z Göteborgu (2001)** klást větší důraz na ochranu životního prostředí a na konkretizaci modelu dlouhodobě udržitelného rozvoje.

4. Nový návrh nařízení Rady aplikovatelný na Fond soudržnosti přednesený Komisí v roce 2004 – Všeobecné připomínky

4.1 Pokud vycházíme z principu, že uniformizace pravidel a postupů Strukturálních fondů představuje vhodné opatření, je třeba zároveň uvítat návrh, podle kterého budou moci být příspěvky z Fondu soudržnosti využívány společně s příspěvky z fondu ERDF, což představuje výjimku z principu, podle kterého bude každý program financován jedním jediným fondem. Nicméně je nutno poznamenat, že tato uniformizace nutí zároveň Fond soudržnosti přijmout pravidla, která vyvolávají pochybnosti.

4.2 EHSV má tedy jisté pochybnosti týkající se užitečnosti aplikovat poprvé na Fond soudržnosti pravidlo „n+2“. Tuto pochybnost vyjádřil EHSV obecně již ve svém návrhu stanoviska k návrhu nařízení Rady, týkajícího se všeobecných ustanovení aplikovatelných na Strukturální fondy ⁽⁵⁾.

4.3 Jedním z pozitivních faktorů, týkajících se cíle Fondu soudržnosti – přispívat k posílení komunitární soudržnosti – je **podle článku 1 odstavce 1** připojení k ekonomické a sociální dimenzi dimenze **soudržnosti teritoriální**, která zahrnuje regiony, jejichž HDP na osobu je nižší než 75 % průměru dvacetipětičlenné EU.

4.4 Význam této nové dimenze je zřejmý: rozšíření Evropské unie z 15 na 25 členských států způsobilo nejen pokles bohatství v průměru o 12,5 % na obyvatele, ale zároveň se jím zvýšilo procento populace, žijící v méně rozvinutých oblastech z 20 % na 25 %.

4.5 **V deseti členských státech, které přistoupily v roce 2004, přibližně 92 % populace žije v regionech, kde HDP na osobu je nižší než 75 % průměru dvacetipětičlenné EU ⁽⁶⁾.**

4.6 V tomto návrhu nařízení, je posílení soudržnosti Společenství uvedeno ve všeobecné perspektivě **podpory dlouhodobě udržitelného rozvoje**.

4.6.1 **Článek 2, odstavec 3** nastiňuje tyto perspektivy a uvádí konkrétní možnosti rozvoje pro následující oblasti:

— energetická produktivita a obnovitelné zdroje energie, jakožto součást environmentálních opatření;

— železnice, říční a námořní doprava, intermodální doprava a čistá městská doprava, jakožto součást dopravních opatření.

4.7 Ačkoli tyto obavy nebyly jasně vyřčeny, EHSV se domnívá, že účinné využití Fondu soudržnosti k investicím, které mají za úkol zajistit lepší hospodaření s tradičními energiemi a posílení obnovitelných zdrojů energie, přispěje ke snížení energetické závislosti zemí soudržnosti, které v současné době dovážejí okolo 80 % spotřebované energie, přestože 10 nových zemí, které přistoupily v roce 2004, závisí mnohem méně na vnějších dodávkách energie.

4.8 Nicméně tyto příklady z oblasti dlouhodobě udržitelného rozvoje by neměly odsunout do pozadí fakt, že podpora udržitelného rozvoje v Evropě vyžaduje nutnost implementovat co nejdříve politiku soudržnosti do politiky rozvoje venkova. Z tohoto důvodu musí být tyto aktivity začleněny do oblasti zájmu Fondu soudržnosti, aniž by omezily přísun finančních prostředků plynoucích z dalších Strukturálních fondů, spojených s dosažením cílů Společné zemědělské politiky (CAP).

⁽⁵⁾ CESE 386/2005.

⁽⁶⁾ Sdělení Komise ke „Třetí zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti“, KOM (2004) 107 v konečném znění.

4.9 EHSV nezapomíná na to, že rozpočtová konsolidace je jedním z hlavních pilířů konvergence a stabilního růstu evropské ekonomiky, nicméně vyjadřuje jisté pochybnosti týkající se možné neflexibility v uplatňování podmínek „nadměrného deficitu veřejných financí“ na základní cíle Fondu soudržnosti, jak je uvedeno v článku 4 daného nařízení.

4.10 Totiž **tato neflexibilita by mohla mít „nežádoucí vliv“ na účinné využívání zdrojů z Fondu soudržnosti**, jelikož poskytování finančních zdrojů z tohoto fondu je závislé na odstranění nadměrného deficitu, zatímco jednou z příčin tohoto nadměrného deficitu může být snaha národních vlád překonat ekonomické, sociální a teritoriální rozdíly.

4.11 Je třeba si uvědomit, že ne všechny členské státy, kterým se podaří udržet deficit veřejných financí v přijatelných mezích, budou schopny zároveň potřit ekonomické, sociální a teritoriální rozdílnosti.

5. Závěry a doporučení

5.1 EHSV všeobecně souhlasí s novým návrhem nařízení Rady, týkajícím se Fondu soudržnosti, stejně tak i s harmonizačními postupy uplatňovanými na tento fond, vzhledem k všeobecným pravidlům stanoveným pro ostatní Strukturální fondy.

5.2 Dalším pozitivním krokem, který stojí za zdůraznění, je rozšíření pole působnosti Fondu soudržnosti na politiku rozvoje infrastruktur, která respektuje hlavní obavy spojené s životním prostředím – jako na příklad financování „čisté“ městské dopravy.

5.3 S ohledem na účinnější a rychlejší dokončení cíle „konvergence“, by bylo vhodné, aby Komise jednala společně s členskými státy, aby jimi předložené operační programy zabezpečily účinnou harmonizaci používání zdrojů z fondu ERDF a Fondu soudržnosti, aby šla ve členských státech, které získají prostředky z těchto zdrojů, národní konvergence ruku v ruce s konverencí teritoriální.

5.4 V kontextu současné analýzy eventuálních výhod a nevýhod Paktu stability a konvergence, EHSV doporučuje Komisi, aby náležitě zvažila užitečnost pravidla podmíněnosti v oblasti nadměrného deficitu veřejných financí, s ohledem na cíle členských států, kterým jsou poskytovány prostředky z tohoto Fondu: je třeba si uvědomit, že toto opatření nesmí být uplatňováno, pokud by mělo bránit využívání finančních zdrojů z Fondu soudržnosti k dosažení cíle „konvergence“.

5.5 Na závěr, stejně jak již uvedl ve svém stanovisku k návrhu nařízení Rady, týkajícím se všeobecných opatření spojených se Strukturálními fondy (⁽⁷⁾), se EHSV přiklání k tomu, aby Fondu soudržnosti bylo přiděleno více finančních prostředků z rozpočtu, vzhledem k tomu, že plánované prostředky budou rozděleny mezi velký počet členských států, které po posledním rozšíření mají možnost z tohoto fondu čerpat.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

(⁷) CESE 389/2004, zpravodaj: pan MALOSSE.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro regionální rozvoj

KOM(2004) 495 v konečném znění-2004/0167 (COD)

(2005/C 255/18)

Dne 21. prosince 2004 se Rada Evropské unie rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor podle článku 262 Smlouvy o založení Evropského společenství ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, která zodpovídala za přípravu prací Výboru v této záležitosti, přijala své stanovisko dne 18. března 2005. Zpravodajem byl pan Matoušek.

Na svém 416. plenárním zasedání ve dnech 6. a 7. dubna 2005 (zasedání z 6. dubna 2005) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko v poměru 123 hlasů pro, 1 hlas proti a 4 členové se zdrželi hlasování:

1. Úvod

1.1 Toto stanovisko bylo vypracováno v celkovém kontextu s diskusí o stanovisku EHSV k všeobecným ustanovením⁽¹⁾ Vztahuje se rovněž k ostatním stanoviskům Výboru k nařízení o Fondu soudržnosti⁽²⁾, Evropskému seskupení pro přeshraniční spolupráci (ESPS), Evropskému sociálnímu fondu⁽³⁾ a Evropskému zemědělskému fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)⁽⁴⁾.

1.2 Toto stanovisko odráží dopad změn ve světové ekonomice, dramaticky se zvyšující konkurenceschopnosti na světových trzích a výzev pro Evropskou unii. Počátečním bodem je naléhavá potřeba využít všech možných prostředků k dosažení takové pozice EU ve světě, která by odpovídala evropskému potenciálu. Je uznána potřeba zmobilizovat všechny významné zdroje v krátkém či středním období, aby se zvýšila kapacita nových členských států jakožto nedílné součásti ekonomiky a společnosti EU, včetně skryté síly regionálních struktur. To znamená zvýšení tempa pokroku směrem k dosažení vyššího stupně skutečné konvergence ekonomik v součinnosti s celkovou ekonomikou Unie. Politika soudržnosti a její nástroje aktivně respektující hlavní cíle rozvoje EU, založené na trvale udržitelném rozvoji a kvalitním evropském sociálním modelu, by proto měly mít větší význam.

2. Shrnutí

2.1 Tento dokument nejprve stručně popisuje výzvy, kterým čelí evropská politika soudržnosti a evropská strukturální politika, činí obecné poznámky a následně předkládá shrnutí navrhovaného nařízení.

2.2 V závěrečné části se Výbor podrobněji zabývá jednotlivými články navrhovaného nařízení. Výbor celkově vítá rozsáhlý přístup Komise při vypracovávání těchto nařízení. Výbor zejména došel k závěru, že:

2.2.1 Vítá skutečnost, že aktivity, které mají být podporovány fondem, se zaměří na priority Evropské unie, jak bylo definováno na lisabonském a göteborgském summitu.

2.2.2 Výdaje na výstavbu bytů či jejich renovaci vztahující se k regeneraci a rozvoji by měly být způsobilé.

2.2.3 Výzkum a technologický vývoj, inovace a podnikání by měly mít vysokou prioritu, zejména podpora rozvoje malých a středních podniků (MSP).

2.2.4 Udržitelný cestovní ruch, veřejná doprava a obnovitelné zdroje energie jsou rovněž důležité.

2.2.5 Na inovaci by se mělo více pohlížet jako na podporu rozvoje a prostředek zlepšování informačních a komunikačních technologií.

2.2.6 Návrhy na podporu evropské územní spolupráce jsou vítány a měly by být podpořeny.

2.2.7 Ustanovení o městských oblastech a konurbacích by měly zřetelně napomoci užší spolupráci mezi městy Společenství.

2.2.8 Oblasti venkova by měly být podpořeny za účelem podnícení větší rozmanitosti.

2.2.9 Ustanovení by měla zřetelně umožnit provádění celkových programů konvergence v oblastech s přírodními znevýhodněními, v nejkrajovějších regionech a také na ostrovech, které čelí specifickým problémům (včetně malých ostrovních států).

⁽¹⁾ KOM(2004) 492 v konečném znění – 2004/0163 (AVC), R/CESE 1489/2004 (ECO/150).

⁽²⁾ KOM(2004) 494 v konečném znění – 2004/0166 (AVC) (ECO/151).

⁽³⁾ KOM(2004) 493 v konečném znění – 2004/0165 (COD).

⁽⁴⁾ KOM(2004) 490 v konečném znění – 2004/0161 (CNS).

3. Obecné připomínky

3.1 Ve třetí zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti ⁽⁵⁾ Komise připomenula výzvy, kterým Unie musela čelit při snižování rozdílností a v souvislosti s přistoupením. Konkrétně připomenula:

- nízkou úroveň účasti na průběžném vzdělávání v méně prosperujících regionech s výrazně nižší mírou v nových členských státech;
- výrazné rozdíly ve výdajích na výzkum a vývoj (V&V);
- pokračující rozdíly pokud jde o regionální přístup k informačním a komunikačním technologiím (ICT);
- potřeba vysoké úrovně udržitelného růstu, zejména v nových členských státech;
- neúměrné množství přímých zahraničních investic směřujících do hospodářsky silnějších regionů;
- míra zaměstnanosti, která je výrazně pod lisabonskými cíli.

3.2 EHSV uvítal zprávu a pozitivní příspěvek strukturálních fondů, ale uznal, že „přetrvávají velmi výrazné rozdíly, pokud jde o prosperitu a hospodářský výkon“. Výbor rovněž uznal, že „rozšíření významně zvětšilo vnitřní trh Společenství a přineslo nové příležitosti“, ale že rozšíření rovněž způsobilo větší rozdíly ⁽⁶⁾

3.3 Reforma se proto musí zaměřit na rozdíly popsané výše a reagovat tak na konkrétní výzvy rozšíření a přiblížit se cílům Lisabonské agendy týkajících se zvýšené konkurenceschopnosti s více a lepšími pracovními místy, sociální inkluze a trvale udržitelného životního prostředí. Výbor by rád zdůraznil, že nařízení by mělo toto zaměření objasnit a že na rozsah činností popsaných v rámci různých priorit by se mělo nahlížet jako na seznam nebo souhrn nástrojů, kterých regiony a členské státy využijí při vytváření programů, které zvýší míru dlouhodobého růstu a posílí konkurenceschopnost.

3.4 Jak bylo popsáno v preambuli, toto stanovisko bylo vypracováno v souvislosti se stanoviskem EHSV k všeobecným ustanovením ⁽⁷⁾. Tento dokument se podrobně vyjadřuje ke kontextu a potřebě posílit zapojení sociálních a ekonomických partnerů ⁽⁸⁾. Sociální partneři a ostatní zainteresované organizace občanské společnosti by měli být zapojeni do všech fází rozvoje a provádění programů a mít plná práva v monitorovacích výborech. Toto stanovisko rovněž zastává názor, že by Komise měla podporovat účinné partnerství. Výbor je toho názoru, že rozhodnutí těchto partnerství, mají-li být co neúčinnější, by měla být respektována. Toto stanovisko rovněž představuje názor Výboru vzhledem k novým prioritám ⁽⁹⁾, které jsou nezbytné, aby bylo možné reagovat na výzvy způsobené rozšířením. Stanovisko odráží ty priority,

⁽⁵⁾ Třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti – Nové partnerství pro soudržnost KOM(2004) 107 v konečném znění.

⁽⁶⁾ Úř. věstník ze 7.12.2004, str. 60, Třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti.

⁽⁷⁾ KOM(2004) 492 v konečném znění – 2004/0163 (AVC) (ECO/150), zprávodaj pan Malosse.

⁽⁸⁾ KOM(2004) 492 v konečném znění – 2004/0163 (AVC), odstavec 3.3.

⁽⁹⁾ CESE 1600/2004, odstavec 3.4.

které se týkají zvláštních ustanovení Evropského fondu pro regionální rozvoj. Výbor vždy vyjadřoval svůj obecný názor, že by měly existovat dostatečné zdroje vyčleněné pro politiku soudržnosti za účelem dosažení jejich cílů. Navíc existují body, které se týkají jak „starých“, tak „nových“ členských států.

3.4.1 Zprvce, problém omezených zdrojů a jejich optimální rozdělení v porovnání s absorpční schopností (spolufinancování) nových členských států a regionů a oblastech s velmi vysokou chudobou.

3.4.2 Zadruhé, problém statistického efektu a „postupného vyčleňování“, který je výzvou pro „staré“ členské státy a bude mít rovněž důsledky pro nové členské státy po příštím rozšíření EU v roce 2007, jelikož se budou muset přizpůsobit skutečnosti, že některé jejich regiony možná ztratí nárok na podporu.

3.4.3 Co se týká tohoto bodu, je třeba si také položit otázku, jaké metody by měly být zvoleny pro výpočet ukazatelů výkonu (hrubý domácí produkt – HDP), kde nové členské státy mohou čelit hrozbě, že ztratí nárok na podporu, zejména z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Ačkoliv má Eurostat pro období 2000-2002 k dispozici pouze kompletní regionální data, mohlo by to způsobit problémy regionům, jejichž podíl na hrubém národním důchodu (HND) EU klesá.

3.5 Existuje řada dalších stanovisek, která jsou již dostupná nebo se vypracovávají, týkajících se politické a hospodářské strategie EU, průmyslových či strukturálních změn, výzkumu, vývoje a inovací, rozvoje cestovního ruchu, problematiky městských aglomerací, infrastruktur, znevýhodněných a nejokrajovějších regionů atd., v regionálním rozměru a rozměru soudržnosti. Některá z nich by měla být z důvodu rozšíření přezkoumána. Rozšíření na východ přináší příležitosti a výzvy zcela rozdílné kvality v porovnání s předchozími rozšířeními.

4. Shrnutí návrhu nařízení

4.1 Navrhované nařízení stanovuje „úkoly Evropského fondu pro regionální rozvoj“.

4.2 Účel tohoto fondu může být definován jako příspěvek k financování na pomoc činnostem za účelem snížení regionálních rozdílností a tím přispívání k plnění cílů Společenství posílovat konkurenceschopnost, vytvářet pracovní místa a podporovat udržitelný růst. Rozsahem tohoto fondu je podporování výrobních investic, infrastruktury, dalších rozvojových iniciativ a technické pomoci. Fond zaměří svou pomoc na tyto tématické priority: konvergence; regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost; a evropská územní spolupráce.

4.2.1 Pokud jde o konvergenci, směřuje návrh nařízení pomoc z EFRR na podporu trvale udržitelného rozvoje mobilizováním a posilováním vnitřní kapacity a stanovením rozsahu činností, které mají získat podporu. Tyto činnosti zahrnují výzkum a technologický vývoj, podporu informační společnosti, udržitelnou výrobu a životní prostředí, podporu cestovního ruchu, investice do dopravy, zlepšování bezpečnosti a účinnosti energetických zdrojů, investice do vzdělávání činící regiony atraktivnějšími, zlepšování zdraví, přispívání k hospodářskému rozvoji a pomoc MSP za účelem vytváření pracovních míst.

4.2.2 Co se týká regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, směřuje návrh nařízení pomoc především na podporu inovací a ekonomiky založené na znalostech. Především zvyšování výzkumu a technologického vývoje (V&TV) a inovačních kapacit přímo spojených s cíli regionálního rozvoje, posilování inovací v MSP, podporou hospodářského využití nových myšlenek a vytvářením nových finančních nástrojů a inkubačních zařízení na podporu společností založených na znalostech. Zadruhé je třeba věnovat pozornost environmentálním rizikům a jejím předcházením, včetně povzbuzování investic do obnovy znečištěných ploch, energetické účinnosti, čisté veřejné dopravy a prevence proti rizikům. Zatřetí, v rámci této problematiky bude fond podporovat investice mimo velká městská centra za účelem zlepšování přístupu k dopravním sítím a podpory využívání ICT.

4.2.3 Činnost v rámci tématické priority „evropská územní spolupráce“ se v první řadě zaměřuje na rozvoj přeshraničních strategií pro udržitelný územní rozvoj. Konkrétně se jedná o podporu rozvoje MSP a rozvoj cestovního ruchu, kultury a přeshraničního obchodu. Činnosti jsou dále navrhovány tak, aby hledaly způsoby, jak zlepšit přístup k dopravním sítím a sítím ICT, přeshraničním vodním a energetickým sítím a jak zlepšit spolupráci v oblasti zdraví a vzdělávání. EFRR může rovněž financovat podporu iniciativ přeshraničního trhu práce. Toto téma dále usiluje o podporu nadnárodní spolupráce, včetně dvoustranné spolupráce mezi mořskými regiony, aby bylo možné podpořit přístupy k nakládání s odpady a vodou, dostupnost transevropských dopravních sítí a rozvinutých systémů ICT, prevenci environmentálních rizik a vědecké a technologické sítě. Konečně, toto téma usiluje o posílení efektivnosti regionální politiky podporováním sítí a výměnou zkušeností, zejména v oblasti inovací, životního prostředí a prevence rizik a obnovy měst.

4.3 Návrh nařízení definuje způsobilé výdaje a obsahuje specifická ustanovení týkající se následujících bodů:

4.3.1 Městské oblasti: EFRR bude podporovat rozvoj participativních, integrovaných strategií pro vypořádání se s vysokou

koncentrací ekonomických, environmentálních a sociálních problémů, které postihují městské aglomerace. Tento článek rovněž umožňuje, aby bylo použito omezeného množství EFRR na podporu činností spadajících do rámce Evropského sociálního fondu.

5.3.2 Oblasti venkova: navrhuje se, aby EFRR zasahoval do těchto oblastí a zaměřil se na hospodářskou diverzifikaci při zabezpečení komplementarity s opatřeními podporovanými Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropským fondem pro rybolov (EFR).

4.3.3 Oblasti s přírodními znevýhodněními: pro regionální programy pokrývající oblasti, které čelí přírodním znevýhodněním bude EFRR zejména investovat do zlepšování dostupnosti, podporování kulturního dědictví, udržitelného využívání přírodních zdrojů a cestovního ruchu.

4.3.4 Nejokrajovější regiony: EFRR bude podporovat spolehlivé dopravní služby a dodatečné náklady na skladování, údržbu a nabídku pracovních sil.

4.3.5 Existují rovněž zvláštní ustanovení k evropské územní spolupráci. Tato ustanovení určují požadovaný obsah operačních programů; ty zahrnují analýzu těchto problematik a odůvodnění priorit, finanční tabulky a implementaci. Rovněž určují možná opatření pro řízení programu, včetně specifického právního nástroje na zřízení zvláštního orgánu pro přeshraniční spolupráci.

4.3.6 Závěrečná ustanovení potvrzují přechodná ustanovení v rámci současného nařízení (ES) č. 1783/99 a formálně stanovují navrhovaná data vstupu v platnost a přezkoumání nařízení, od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013.

5. Stanovisko Výboru

5.1 Úvod, rozsah nařízení a způsobilost výdajů (články 1, 2, 3, 7 a 13)

5.1.1 Výbor vítá jednoznačnou vazbu provedenou v článku 2 mezi účelem fondu a cíli Společenství a zejména Lisabonskou agendou. Podobně Výbor pozitivně hodnotí soustředění pomoci na jasné tématické priority. Obnovené lisabonské cíle zvýšit tempo dlouhodobého růstu v nejslabších regionech a posilovat konkurenceschopnost napříč Evropskou unií musí být cíli nových programů. Nařízení proto musí stanovit seznam činností, které budou moci být zapojeny do specifických programů a tím reagovat na specifické podmínky v každém regionu a zároveň přispívat k celkovým cílům zvyšování růstu a posilování konkurenceschopnosti. Proces vypracování

rozsáhlých směrů EU a národních strategií se musí soustředit na předložení obnovené Lisabonské agendy. Sociální partneři musí být rovněž úzce zapojeni do vypracování těchto dokumentů. Ve svém stanovisku ⁽¹⁰⁾Výbor zastává názor, že obnova bytové výstavby a zabezpečení přijatelného bydlení pro klíčové pracovníky byla nedílnou součástí obnovy a hrála klíčovou roli v městské politice a zejména v politice venkova, a proto je Výbor zklamán, že výdaje na bydlení jsou článkem 7 výslovně vyjmuty. Výbor je toho názoru, že výdaje na bydlení vztahující se k obnově a rozvoji bytů by měly být způsobilé, stejně jako výdaje na bydlení, které je součástí renovačních programů starších městských a průmyslových oblastí, by měly být rovněž způsobilé.

5.2 Činnosti na podporu konvergence (článek 4)

5.2.1 Výbor zdůraznil význam V & TV, inovací a podnikání. Analýza třetí zprávy o soudržnosti poukázala na významné rozdíly v investicích do V & TV a konstatovala, že inovace a podnikání jsou klíčové pro udržení vysoké úrovně hospodářského růstu v méně prosperujících regionech Společenství. Výbor znovu opakuje svůj názor týkající se významu těchto činností. Rovněž tvrdí, že pro některé nové členské státy bude tato pomoc z EFRR obzvláště významná pro rozvoj potřebných center sítí V & TV spojující regionální univerzity a podniky (se specifickými výzvami při podpoře MSP), aby bylo možné přiblížit region situaci v rozvinuté Evropě.

5.2.2 Výbor rovněž zastával názor, že zabezpečení přístupu k širokopásmovým komunikačním sítím a pomoc MSP, aby využily ICT, je v zaostávajících regionech také velmi důležitý.

5.2.3 Ustanovení o životním prostředí obsahuje rozsah činností; bylo by prospěšné, kdyby článek objasnil, že se jedná o příspěvek, kterým tyto investice napomohly trvale udržitelnému rozvoji a podpoře obnovitelných zdrojů, což je důležité.

5.2.4 Podpora udržitelného cestovního ruchu s vysokou přidanou hodnotou je vítána, jelikož představuje významný příspěvek k rozvoji regionálních ekonomik a má velký význam jak pro městské oblasti, tak pro oblasti venkova. Cestovní ruch má podceňovanou úlohu v transevropském dopravním systému v tom, že má pozitivní vliv na evropské uvědomění občanů. Navíc, investice do vhodné infrastruktury, služby a kvalitní životní prostředí mohou zvýšit atraktivitu těch regionů, které v současnosti nejsou považovány za turistické destinace.

5.2.5 Síla dopravní infrastruktury je jednou z klíčových věcí zabezpečujících růst. Investice spojující regiony s hlavními evropskými sítěmi a trhy jsou vítány. Kvalitní, čisté integrované systémy veřejné dopravy jsou v městech důležité, aby nedocházelo k zácpám, a aby v městských oblastech i oblastech venkova napomáhaly snížit sociální exkluzi.

5.2.6 Rozvoj transevropských energetických sítí bude přispívat k bezpečnosti dodávek a užší integraci členských států. Energetická účinnost a obnovitelné zdroje energie rovněž představují příležitosti pro nové podnikání, které může také přispívat k růstu a konkurenceschopnosti v zaostávajících regionech.

5.2.7 Investice do vzdělávání mají také přímý přínos pro inovace a konkurenceschopnost a pro rozvoj lidského kapitálu. Jak bylo uvedeno výše, zaostávající regiony budou mít pravděpodobně méně příležitostí pro celoživotní a průběžné vzdělávání. Nařízení, navrhované v současné podobě, odkazuje pouze na „zvyšování atraktivnosti a kvality života v regionech“. Výbor uznává potřebu koncentrace a rovněž uznává roli Evropského sociálního fondu, ale vzhledem k významu vzdělávání si přeje vidět větší rozsah v tomto článku a užší koordinaci mezi EFRR a ESF ⁽¹¹⁾. Výbor rovněž připomíná význam podporování nových řešení problémů komunikace v mnohojazyčné Unii. Navzdory formální obchodní nabídce jazykových školení, je situace, přes jistá zlepšení, stále neuspokojivá.

5.2.8 Tento článek se zabývá investicemi do systému zdravotní péče, které přispívají regionálnímu rozvoji a kvalitě života, a jsou Výborem vítány.

5.2.9 Podpora MSP je důležitá a kvalitní regionální politika podnikání může přilákat investice do strukturálně postižených nebo hospodářsky slabých regionů. Pobídky a ostatní významná systémová opatření v ekonomikách by měly být schopny přilákat zahraniční investory do potřebného regionu, podporovat pro EU strategicky významné sektory a podporovat inovační seskupení společností a organizací.

5.3 Činnosti na podporu regionální konkurenceschopnosti (článek 5)

5.3.1 Co se týká inovací, Výbor by rád navrhl široké pojetí inovačního procesu. Nové způsoby práce a inovace v řízení a lidské vztahy mohou často stejně dobře přispívat k úspěchu a konkurenceschopnosti podniků jako zcela nové technologie,

⁽¹⁰⁾ Programování strukturálních fondů na období 2000-2006: iniciativy „Urban“, Úř. věstník C 133 z 6.6.2003, str. 53, odstavce 3.3 a 4.7.1.

⁽¹¹⁾ Výbor velmi zastával názor, že by dával přednost jednomu fondu pro celou politiku soudržnosti, který by se zabýval touto problematikou (KOM (2004) 492 v konečném znění – 2004/0163 (AVC), zpravodaj pan Malosse).

výrobky či procesy. Modernizace průmyslových vztahů navíc může být předpokladem pro úspěšné zavedení nových technologií a je tudíž jako taková klíčová pro dosažení lisabonských cílů. Nařízení by mělo odrážet tyto faktory a při uznání primární úlohy ESF v těchto oblastech podporovat sítě podněcující nejlepší inovační praktiky.

5.3.2 Výbor vítá závazek týkající se trvale udržitelného rozvoje, energetické účinnosti a podpory obnovitelných zdrojů energie, což považuje za žádoucí cíle. Existují však také specifické podnikatelské příležitosti pro konstruktéry a výrobce v environmentálních technologiích, které mohou rovněž přispět k regionálnímu hospodářskému rozvoji. Výbor rovněž vítá odkaz na čistou veřejnou dopravu a uznává, že kvalitně podporované a integrované systémy veřejné dopravy také představují klíčový ekonomický příspěvek při zmírňování zátěže, kterou představují dopravní zácpy v městských oblastech a při vypořádání se se sociální exkluzí jak v městských oblastech, tak v oblastech venkova.

5.3.3 Posilování významné dopravy a ostatních spojů je uznáno jako důležitý prvek rozvoje. Oblasti venkova mohou být znevýhodněny, neboť trh není dostatečný, aby mohl poskytnout rozsah požadované infrastruktury. Interakce mezi ostatními politikami Společenství bude v tomto případě významná a Výbor si přeje, aby bylo zajištěno, že činnosti, které mají být v této problematice podporovány, nejsou zbytečně omezovány. Přístup k ICT mimo hlavní městská centra je rovněž nutný, ale nejedná se pouze o fyzický přístup a propojitelnost, které jsou důležité, ale informace, podnikatelská podpora a rozvoj dovedností jsou rovněž významné, aby bylo zabezpečeno, že MSP budou mít prospěch z ICT. Výbor se dále domnívá, že je potřeba zajistit, aby byl přístup k ICT dostupný pro všechny občany a tím se zamezilo vytváření digitálního rozhraní, které posiluje sociální exkluzi. Tyto poslední body jsou rovněž velmi důležité ve velkých městských centrech.

5.4 Činnosti na podporu evropské územní spolupráce (článek 6)

5.4.1 Výbor uvítal návrhy Komise na podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce vybudovanou na základě zkušenosti s Interreg⁽¹³⁾. Návrhy Komise však předkládají různé druhy činností od přeshraničních po nadnárodní projekty a zdá se, že současné nařízení vyjímá mnoho důležitých oblastí činnosti podporované programem z rozsahu mezi-regionálních sítí, např. činnosti na podporu konvergence, specifické činnosti v oblastech venkova, v oblastech s přírodními znevýhodněními a v nejvzdálenějších regionech.

5.4.2 Výbor zejména podporuje opatření na zlepšení přeshraniční spolupráce mezi státy EU-15 a novými členskými státy na vnitřních hranicích těchto zemí. Cílem by mělo být zřídít

(13) Úř. věstník C 302 ze 7.12.2004, str. 60, Stanovisko ke Třetí zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti.

v podstatě nové, dynamické a živé regiony se společnou či společně využívanou infrastrukturou (včetně zdravotní péče a vzdělání), vybudovat vztahy mezi lidmi, mít úsilí překonat jazykové problémy a mít požitek z kultury. Strukturální fondy napomohou vypořádat se s problémy nerovnosti v příjmu a úrovni cen a budou podporovat hospodářský vývoj. Výbor vítá novou „Evropskou politiku sousedství“⁽¹³⁾, její nové nástroje a také případné vazby na třetí země, a přeje si, aby tato politika byla zavedena v příštím programovacím období a rovněž si přeje, aby byl EFRR schopen tyto činnosti podporovat.

5.4.3 Výbor upozorňuje na ustanovení o iniciativách přeshraničního pracovního trhu a navrhuje, aby byl udělán konkrétní odkaz na nařízení, která odrážejí podporu k závazkům věnovaným přístupovým dohodám o normách pracovního trhu a lisabonských cílech. Výbor rovněž zastává názor⁽¹⁴⁾, že tyto programy by měly také brát v úvahu potřebu bojovat proti různým formám sociální diskriminace. Výbor by rád požádal o vysvětlení k této problematice a naléhá, aby bylo zajištěno, že všechny činnosti podporované EFRR jsou způsobilé pro mezi-regionální sítě. Výbor obzvláště vyzval k vypracování zvláštního programu pro regiony, které sdílí hranici s novými členskými státy, což nebylo zahrnuto a Výbor si přeje, aby nařízení podporovalo takovéto činnosti, a tudíž by bylo prospěšné připojit zvláštní odkaz v nařízení.

5.4.4 Návrh nařízení předkládá ustanovení pro zřízení Evropského seskupení pro přeshraniční spolupráci. Výbor vypracoval k tomuto tématu zvláštní stanovisko⁽¹⁵⁾ a závěry tohoto dokumentu by měly být do nařízení také zapracovány.

5.4.5 Způsobilost výdajů by měla být zavedena na národní úrovni s několika výjimkami, pro které je nutné stanovit zvláštní ustanovení. Významné okolnosti by měly být objasněny. V případě daně z přidané hodnoty (DPH), nevratná DPH by měla být oprávněná, neboť se jedná o skutečné náklady na projekty.

5.5 Zvláštní ustanovení o územních charakteristikách

5.5.1 Městský rozměr (článek 8)

5.5.1.1 EHSV navrhl zvláštní program rozvoje měst. Činnosti popsané v článku 8.1. by měly obsahovat všechny charakteristiky Iniciativy Společenství URBAN a Výbor by rád spatřil konkrétní nařízení umožňující městům Společenství, aby spolupracovala.

(13) KOM(2004) 628 v konečném znění 2004/0219 (COD).

(14) Úř. věstník C 302 ze 7.12.2004, str. 60, bod 7.8, Stanovisko ke Třetí zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti.

(15) CESE 101/2005.

5.5.1.2 V tomto konkrétním článku existuje rovněž ustanovení umožňující financování činností v rámci nařízení (ES) č. 1784/1999 o Evropském sociálním fondu⁽¹⁶⁾ Nařízení omezuje toto odchýlení na činnosti v rámci cíle „regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti“ a také na 10 % „dané priority“⁽¹⁷⁾. Výbor zastává názor, v souvislosti se záměrem vytvořit jeden fond pro jeden program, že by měl v těchto programech existovat větší rozsah financování činností souvisejících s trhem práce a lidským kapitálem. Toto odchýlení by mělo být možná použito ve všech programech financovaných EFRR, nikoli pouze pro městský rozměr a mělo by být použitelné pro všechny tři tematické priority. 10 % úroveň by proto měla být použita pro program jako celek, aby byla zabezpečena dostatečná flexibilita.

5.6 Oblasti venkova a oblasti závislé na rybolovu (článek 9)

5.6.1 Výbor zvláště komentoval potřebu, aby bylo zajištěno, že tyto činnosti nebudou omezeny na zemědělské projekty a vítá zaměření se na infrastrukturu, telekomunikace, nové hospodářské aktivity, vazby mezi městskými oblastmi a oblastmi venkova a podporování cestovního ruchu. Tento seznam by však měl také zahrnovat přístup ke službám obecného zájmu, inovacím a vazby s vysokoškolskými institucemi, jež byly všechny určeny jako významné pro mnohotvárnost venkova. Výbor rovněž uvítal původní záruku Komise, že nové nástroje budou „zapojeny do společné zemědělské politiky“⁽¹⁸⁾. Tento návrh nařízení vyžaduje od členských států, aby stanovily „jasná demarkační kritéria“ mezi opatřeními financovanými EFRR a EZFRV a EFR a aby také stanovily komplementaritu a koherenci mezi aktivitami financovanými těmito fondy. Výbor tuto skutečnost vítá a odkazuje na podrobnější dokument, který Výbor vypracoval k EZFRV.

5.7 Oblasti s přírodními znevýhodněními a nejvzdálenější regiony (články 10 a 11)

5.7.1 Výbor usiloval o pokračování solidarity s těmito regiony s určitými potížemi a velmi vítá tyto návrhy. Ve

zvláštním stanovisku⁽¹⁹⁾, Výbor hodnotil potřeby regionů s trvalými přírodními a strukturálními znevýhodněními a zejména komentovala rozsáhlé návrhy Komise, které byly předloženy ve Třetí zprávě o soudržnosti. Nařízení o EFRR obsahuje mnoho bodů vyzdvihnutých v tomto stanovisku a Výbor vítá územní rozměr na podporu EFRR. Článek 10 obsahuje frázi „aniž jsou dotčeny články 3 a 4“, což naznačuje, že tyto regiony jsou rovněž způsobilé pro podporu v rámci těchto priorit a bylo by užitečné jednoznačně uvést v nařízení, že tomu tak skutečně je. Obdobně článek 11 stanovuje, že nařízení umožňuje financování dodatečných nákladů na činnosti uvedené v článku 4, což Výbor vítá. Bylo by opět prospěšné objasnit programy, na základě kterých mohou tyto regiony rovněž získat podporu v rámci jiného cíle.

5.8 Zvláštní ustanovení pro cíl územní spolupráce (článek 12 a články 14 – 22)

5.8.1 Výbor uvítal návrh nového legislativního nástroje na usnadnění spolupráce. Tato dodatečná ustanovení se snaží napomáhat efektivní spolupráci, ale v jednom ohledu jsou rozdílná, jelikož neexistuje zvláštní ustanovení pro zapojení sociálních partnerů a dalších organizací, reprezentujících specifické nebo všeobecné zájmy občanů do monitorovacích opatření. Vztah mezi EFRR (článek 18) a novým Evropským seskupením pro přeshraniční spolupráci (ESPS) musí být objasněn, zejména pokud jde o převedení odpovědností řídicího orgánu členskými státy na ESPS.

5.8.2 Tyto záležitosti bylo podrobně prozkoumány a Výbor vypracoval konkrétní závěry týkající se zřízení Evropského seskupení pro přeshraniční spolupráci⁽²⁰⁾.

5.9 Závěrečná ustanovení (články 22 – 26)

5.9.1 Ta potvrzují přechodná ustanovení na základě současného nařízení (ES) č. 178/99 a formálně stanovují navrhovaná data vstupu v platnost a přezkoumání tohoto nařízení.

V Bruselu dne 6. dubna 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ KOM(2004) 493 v konečném znění -2004/0165 (COD).

⁽¹⁷⁾ Článek 8, odst. 2.

⁽¹⁸⁾ Úř. věstník C 302 ze 7.12.2004, str. 60, bod 7.10, Stanovisko ke Třetí zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV k tématu „Jak dosáhnout lepší integrace regionů trpících trvalými přírodními a strukturálními znevýhodněními“, CESE 140/2005.

⁽²⁰⁾ CESE 101/2005.